తాళ్ళపాక పద సాహిత్యము - సంపుటము - 3

అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు

అన్నమాచార్య ప్రాజెక్టు
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

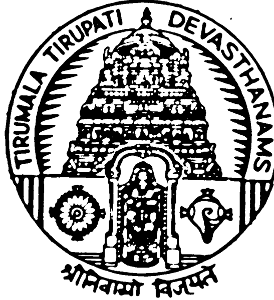
తాళ్లపాక పదసాహిత్యం - సంపుటం - 3

అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు

(తాళ్లపాక అన్నమాచార్య విరచితములు)

పరిష్కర్త

కీ॥ శే॥ గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ

ప్రచురణ

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

1998

ప్రథమ ముద్రణ : 1986

ద్వితీయ ముద్రణ : 1998

ప్రతులు : 2,000

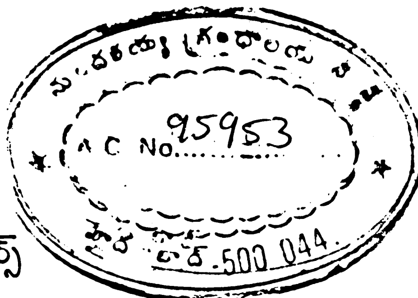
ప్రచురణ :

శ్రీ M.K.R. వినాయక్, I.A.S.

కార్యనిర్వాహణాధికారి

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

తిరుపతి.

ముద్రణ :

త్రివేణి ఆఫ్‌సెట్ ప్రింటర్స్

14/264, ఈడేపల్లి

మచిలీపట్నం - 1

ఆంధ్రప్రదేశ్

విన్నపము

ఇందరికి అభయంబు లిచ్చు చేయి
కందువగు మంచిబంగారు చేయి ॥

కలియుగ ప్రత్యక్షదైవమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరుని వైభవాన్ని, మాహాత్మ్యాన్ని, తత్త్వాన్ని 32,000 అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలుగా రచించినవాడు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు. ఇందులో మనకు సుమారు 13,000 సంకీర్తనలు మాత్రమే లభించాయి. వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు పదకవులే ! తాళ్లపాక కవులు క్రీ॥శ॥ 15-16 శతాబ్దాలకు చెందినవారు. వీరి స్వస్థలం ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని కడపజిల్లా రాజంపేట తాలూకా తాళ్లపాకగ్రామం.

క్రీ॥శ॥ 15వ శతాబ్దంలో వైష్ణవమత ప్రచారం కోసం తిరుమలను కేంద్రంగా చేసుకొని శ్రీ వేంకటేశ్వరాంకితంగా వేలకొలది సంకీర్తనలను, ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను రచించినవారు తాళ్లపాకకవులు. శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి సేవలో తరించిన ధన్యమూర్తులు.

తాళ్లపాక పదకవిత్రయంగా కీర్తిగడించిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య, తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్యల సంకీర్తనల రాగిరేకులు తిరుమలలో శ్రీవారి ఆలయంలో 'తాళ్లపాక అర'లో లభించాయి.

తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల భాండాగారం గూర్చిన మొదటి శాసనం క్రీ॥శ॥ 1530 సంవత్సరంలో కనిపిస్తుంది. తదుపరి క్రీ॥శ॥ 1545, 1547, 1554, 1558 సంవత్సరాల నాటి శాసనాల్లోను సంకీర్తనభాండాగారం గూర్చిన ప్రస్తావన కనిపిస్తుంది. ఇవి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల శాసనాలు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములవారు క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండి తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ముద్రణకు పూనుకొన్నారు. క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండి క్రీ॥శ॥ 1992 సంవత్సరం వరకు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాల ముద్రణలో వివిధ దశలు కనిపిస్తాయి.

1922 సంవత్సరంలో తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలవారు రాగిరేకుల్లోని తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను వ్రాతప్రతుల్లో వ్రాయించటానికి పూనుకొన్నారు.

1935-38 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక లఘుకృతులు, తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సంపుటాలుకొన్ని వెలువడ్డాయి.

1947-65 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక కవుల అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు ముద్రించబడ్డాయి.

1947-1965 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో నిరాఘాటంగా కొనసాగిన తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల ముద్రణ తరువాత ఒక దశాబ్దంపాటు కొనసాగలేదు.

1975-1986 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు వరకు, మరియు అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు పునర్ముద్రించబడ్డాయి.

తదుపరి 1992 సంవత్సరంలో ఒక సంపుటం ముద్రింపబడినది.

ఇంతేకాక తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల జీవిత చరిత్ర, తాళ్లపాక కవుల ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను ఈ దశల్లోనే తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ముద్రించింది.

ఈ వివిధ దశల్లో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలను రాగిరేకులనుండి పరిష్కరించిన మహాపండితులు కీ॥శే॥ సాధు సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి, పండిత విజయరాఘవాచార్య, వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి, రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ, పి.టి. జగన్నాథరావు, గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ, శ్రీయుతులు ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారలు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించినప్పటినుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్య సంకీర్తనలకు దేశవ్యాప్తంగా విశేషవ్యాప్తి ఏర్పడింది. తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సాహితీవేత్తలకు, సంగీత విద్వాంసులకు వరకవిత్వ వాణీవీణా నినాదాలైనాయి. ఈ సంకీర్తనలు భక్తులకు మోక్ష మార్గాన్ని తెలిపే విశిష్టరచనలు. పరిశోధకులకు, సాహిత్యచరిత్రకారులకు కొంగుబంగారమై విలసిల్లుతున్నాయి. తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలకు సంగీత, సాహిత్య, భక్తలోకంలో నేడువున్న ఆదరణ ఎనలేనిది.

ఈ ఆవశ్యకతను గుర్తించి వివిధ దశల్లో పరిష్కరింపబడి, ముద్రించబడిన తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను ఒక్కసారిగా సమగ్రరీతిలో ముద్రించడానికి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల యాజమాన్యం సంకల్పించింది.

ప్రథమత: తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను సమగ్రంగా 29 సంపుటాలుగా లోకానికి అందిస్తున్నాం.

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళిక రూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర్త) విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందం గారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె. సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్, హ్యూమానిటీస్ & ఎక్స్‌టెన్షన్ స్టడీస్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) డా॥ ఆచార్య ఎం. శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరెక్టర్, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ముదివేడు ప్రభాకరరావు M.A.,Ph.D గారికి, (పరిశోధకులు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) హృదయపూర్వక కృతజ్ఞతాంజలులు అర్పిస్తున్నాము.

దీని తర్వాత తాళ్లపాక కవుల లఘుకృతులు, ఇతర కావ్యాలు వెలువరించడానికి ప్రణాళిక సిద్ధంచేస్తున్నాం.

ప్రస్తుతం వెలువడుచున్న తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామివారి కృపా కటాక్షంచే భక్తజనామోదం పొందగలవని విశ్వసిస్తున్నాం.

M.K.R. వినాయక్
కార్యనిర్వహణాధికారి
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

నివేదిక

క్రీ॥ శ॥ 15వ శతాబ్దంలో భక్తి, ప్రపత్తి, దేహాత్మేశ విచారాదులను తెలిపే అధ్యాత్మసంకీర్తనలు; జీవాత్మ, పరమాత్మల ఐక్యాన్నిచాటే అమలిన దివ్య శృంగార సంకీర్తనలు రచించినవారు తాళ్లపాక కవులు. సకల దేవతా స్వరూపమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి తత్త్వాన్ని ఎన్నోవేల సంకీర్తనలద్వారా లోకవిదితంచేసి ఆత్మకల్యాణంతోపాటు లోక కల్యాణం సాధించిన వారు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు, వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు. శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వంగా భావించి ఉభయ విభూతినాయకుడైన ఆ స్వామి కల్యాణగుణాలను ఎన్నోవేల సంకీర్తనల్లో కీర్తించారు. శరణాగతి తత్త్వాన్ని ప్రబోధించారు.

క్రీ॥ శ॥ 15వ శతాబ్దంలో శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి నందకాంశ సంభూతుడుగా తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు జన్మించాడు. తన పదహారవయేట శ్రీ వేంకటేశ్వరుని సాక్షాత్కారం పొంది స్వామి ఆదేశంతో సంకీర్తనరచనకు శ్రీకారం చుట్టి ఆనాటినుండి జీవితాంతంవరకు దినమునకు ఒక్క సంకీర్తనకు తక్కువ కాకుండా సంకీర్తన రచన సాగించాడు. పల్లవి, చరణాలతో కూడిన సంకీర్తన రచనకితడు మార్గదర్శకుడై 'పదకవితాపితామహుడ'ని కీర్తి గడించాడు. అన్నమయ్య పదాలలో సంగీతం, సాహిత్యం, భగవద్భక్తి త్రివేణీ సంగమంలా మేళవించాయి.

శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వమూర్తిగానే కాకుండా వివిధ ఆగమ సంప్రదాయాల్లో వినుతుడైన వైభవమూర్తిగా కూడా అన్నమయ్య కీర్తించాడు. ఆంధ్రవాగ్గేయకారుల్లో అనేక వైష్ణవ క్షేత్రాలను సందర్శించి ఆయాక్షేత్ర మూర్తులపై వివిధ సంకీర్తనలను రచించిన ఘనత తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులదే!

అన్నమయ్య భగవత్తత్త్వాన్ని అనేక జానపద గేయరీతుల్లో రచించి సామాన్యులకు అందించే ప్రయత్నంచేశాడు. అన్నమయ్య గ్రాంధిక, శిష్టవ్యావహారిక, వ్యావహారిక భాషాశైలులలో సంస్కృతాంధ్ర సంకీర్తనల్ని రచించాడు. జానపదుల జీవద్భాషను సర్వతంత్ర స్వతంత్రంగా వాడి సంకీర్తనల రచనాశైలిలో తర్వాతి వాగ్గేయకారులకి మార్గదర్శకుడైనాడు.

అన్నమయ్య పదాలు శ్రీ వేంకటేశ్వరముద్రాంకితాలు. వీరి బాటను అనుసరించిన వారు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు.

ఇహపర శ్రేయోదాయకమైన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు, ఇతర తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను భక్తజనానికి అందించాలని తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో సంకల్పించి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించింది. అప్పటినుండి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే గానంచేయబడిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌లోనే కాక, ఆంధ్రేతర రాష్ట్రాలలో కూడా బహుళ ప్రచారం, ప్రాచుర్యం పొందాయి.

అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ తాళ్లపాక అన్నమాచార్య, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ప్రచారం-ప్రచురణ-రికార్డింగ్ శాఖల సమన్వయంతో వివిధ కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తున్నది. అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే వేలకొలదిగా సంగీత సభలు, పరిశోధకులచే సాహితీసమావేశాలు నిర్వహించింది. మరియు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను ఆడియో క్యాసెట్లుగా విడుదలచేసి బహుజనామోదం పొందింది.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానంచే 1949 సంవత్సరం నుండి ప్రతి సంవత్సరం అన్నమాచార్య వర్ధంతి ఉత్సవాలు, 1978 సంవత్సరం నుండి అన్నమాచార్య జయంతి ఉత్సవాలు జయప్రదంగా నేటికీ నిర్వహింప బడుచున్నవి. మరియు అన్నమాచార్య సంకీర్తనోత్సవాలు కుగ్రామ స్థాయినుండి మహానగరాల స్థాయివరకు జరుగుచున్నాయి. అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల

సమన్వయంతో తాళ్లపాక కవుల సాహితీ సదస్సులు నిర్వహిస్తున్నది. తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం 1978సం॥ నుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సాహిత్యంపై వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల్లో పరిశోధన చేసేవారికి ఉపకారవేతనం ఇచ్చి ప్రోత్సహిస్తున్నది. ఈ ప్రణాళిక క్రింద ఇప్పటివరకు దాదాపు 50 సిద్ధాంతవ్యాసాలు సమర్పింపబడ్డాయి.

తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలపట్ల నానాటికీ పెరుగుచున్న ప్రజాదరణ, మరియు 1935వ సంవత్సరం నుండి వివిధ దశల్లో ముద్రింపబడిన తాళ్లపాక అన్నమయ్య, తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య, తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్య సంకీర్తనల సంపుటాలు ఏనాడో చెల్లిపోయిన కారణంగా నేడు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు సమగ్రంగా పునర్ముద్రించవలసిన ఆవశ్యకత ఏర్పడింది.

పూర్వముద్రణ సంపుటాల్లోని పూర్వపరిష్కర్తల పీఠికలు యథాతథంగా ముద్రింపబడుచున్నాయి. పరిష్కర్తచే పీఠికలో సూచింపబడిన సంపుటాల సంఖ్యలు పూర్వముద్రణకు సంబంధించినవి. తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రితమవుచున్నందువల్ల ముద్రణ, పాఠకుల సౌకర్యార్థం క్రమపద్ధతిలో వుండాలనే వుద్దేశ్యంతో పూర్వముద్రణ సంపుటాల సంఖ్యలు మార్చబడినవి. సంపుటాల సంఖ్యల మార్పులు ప్రత్యేకంగా పట్టికలో చూపబడింది.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానానికి రాగిరేకుల్లో లభించిన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు మొత్తం నేడు ముద్రించబడుచున్నందువల్ల సమగ్రమనే పదం సూచికంగా వాడబడింది.

భక్తిభావ విలసితాలైన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలను సమగ్రంగా ముద్రించుటకు ఆమోదించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ధర్మకర్తృత్వమండలి అధ్యక్షులు శ్రీకలిదిండి రామచంద్రరాజుగారికి, మరియు ధర్మకర్తృత్వమండలి సభ్యులకు మా హార్దిక కృతజ్ఞతాంజలి.

ఈ సంపుటాల ముద్రణకు అధికారికమైన ఆమోదాన్ని తెలిపిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ ఎం.కె.ఆర్.వినాయక్ I.A.S. గారికి కృతజ్ఞతాంజలి.

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళికరూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులు గారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర్త), విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందంగారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె. సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్, హ్యూమానిటీస్ & ఎక్స్‌టెన్షన్ స్టడీస్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) ఆచార్య ఎం. శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరక్టర్, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ముదివేడు ప్రభాకరరావు M.A., Ph.D గారికి, (పరిశోధకులు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) మా హార్దిక కృతజ్ఞతాంజలులు.

ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాంకేతికపరమైన సహకారాన్ని అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల ముద్రణాధికారి శ్రీ ఎం. లక్ష్మణరావుగారికి, వారి సిబ్బందికి, తి.తి.దే పౌరసంబంధ శాఖాధికారి శ్రీ పి. సుభాష్‌గౌడ్ గారికి కృతజ్ఞతాంజలులు.

డా॥ మేడసాని మోహన్ M.A., Ph.D
డైరక్టర్
అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి.

తేది : 10-2-98

తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు

సంఖ్యా వివరణ పట్టిక - 1998

సంపుటాలు	మునుపటి సంఖ్య	ఇప్పటి సంఖ్య	సంకీర్తనాచార్యుని పేరు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	1	1	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	2	2	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	3	3	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	10+11(1,2భాగాలు)	4	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	12	5	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	4	6	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	13	7	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	14	8	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	15	9	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలు	16	10	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	17	11	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	18	12	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	19	13	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	20	14	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	21	15	తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	22	16	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	23	17	తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	24	18	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	25	19	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	26	20	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	27	21	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	28	22	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	29	23	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు

శృంగార సంకీర్తనలు	30	24	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	31	25	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	32	26	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	33	27	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	34	28	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	35	29	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు

* తాళ్లపాక పదసాహిత్యం మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రణచేయబడుచున్నది. ఈ సందర్భంగా సంకీర్తనల సంపుటాల సంఖ్యలు క్రమపద్ధతిలో ఉండాలనే వుద్దేశ్యంతో మార్పులు చేయబడి, పై పట్టికలో చూపబడినవి. పై పట్టికలోని మునుపటి సంఖ్య వరుసలో సూచింపబడిన 33, 34, 35 సంపుటాలు ఇంతవరకు ముద్రింపబడలేదు. ఇప్పుడు ప్రథమంగా ప్రచురింపబడుతున్నాయి. అయినప్పటికి ప్రస్తుతం 1998 సం॥లో క్రొత్తగా 1వ సంపుటం నుండి ఇవ్వబడిన క్రమ సంఖ్యలు ఈ ప్రథమ ముద్రణ సంపుటాలకు చేర్చబడినది. ఈ మార్పును సహృదయ పాఠకులు గమనించగలరు.

పీఠిక

శ్లో॥ వేంకటేశాత్మనాఽఽత్మానం సర్వం లోకంచ భావయన్ ।
బహిరంతస్స్ఫురద్రూప మన్నమార్యం నమామ్యహమ్ ॥

పూజ్యపాదులు కీ॥ శే॥ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారు 201 వ రేకునుండి 250 వ సంఖ్య రేకువరకుగలపాటలను 8 వ సంపుటముగా 15-4-1952 వ ప్రకటించి. 251 వ రేకునుండి 300 వ రేకువరకుగల 50 రేకులను 9 వ సంపుటముగా 18—6—52 న ప్రకటించిరి.

8 వ సంపుటమునందలి రేకులలో 216 వ రేకు, 9 వ సంపుటమునందలి రేకులలో 300 వ రేకు వారికి దొరకనట్లు, 9 వ సంపుటమునందు పీఠికలో చెప్పినారు.

కాని 300 వ రేకుమాత్రము మాకు లభించినది. ఈ రేకు ఆ మధ్య ఎట్లు అంతర్ధానమయియుండినదో తెలియదు. పాత 8, 9 సంపుటముల సమష్టిరూపమే ఇది. 201 నుండి 300 వరకు గల రేకులకు సంబంధించినది ఈ సంపుటము.

మునుపటిఅధ్యాత్మకీర్తనలసంపుటములవలెనే ప్రాచీనులు ప్రకటించినవానికి, మా పరిశోధనలో దొరికిన, ఊహించిన భావములను, అక్కడక్కడ కఠిన పదములకు అర్థములను ౧, ౨, ౩ ఇత్యాది తెలుగుసంఖ్యలలో గుర్తించి ప్రకటించినాము. 1 నుండి 4 వ ఫారము వరకు పొరపాటుతో 1, 2, 3, ఇత్యాది సంఖ్యలతో గుర్తింపబడినవి. సహృదయులు మన్నించి చదువుకొనగలరు. పాతపరిష్కర్తలు చాలస్థలములందు మూలపాఠముదగ్గర ప్రశ్నచిహ్నములతో తమసందేహములను వెలిబుచ్చినారు. అట్టి స్థలములందు ౧, ౨, ౩ మొదలుగాగల తెలుగుఅంకెలతో గుర్తించి సాధ్యమైనన్నిస్థలములలో నాకు

తోచినఅర్థమును సూచించియున్నాను. దాని బాగోగులకు సహృదయహృదయమే ప్రమాణము.

అన్నమయ్య తాను రామానుజమతస్థుడనని బాహాటముగచెప్పు కొన్నాడు. తదితరమతములను ఘాటుగా దూషించినాడుకూడ. అందులో ప్రధానముగ దూషణ పాత్రమైనది అద్వైతమే. శైవుల కైనను వైష్ణవులకైనను ఉమ్మడి శత్రువు అద్వైతియేకదా.

అన్నమయ్య తనఅధ్యాత్మకీర్తనలలో అక్కడక్కడ శైవ మతమునుగూడ ఖండించినాడు. అన్నమాచార్యులు ఖండించిన — అద్వైతమునకు, శైవమునకు సంబంధించి మచ్చుకు కొన్నిపాటల సంఖ్యలను ఉదాహరించుచున్నాను చూడవచ్చు. అద్వైత ఖండ నము ఈ సంపుటములో 5. 33. 40. 52. 58. 65. 74 సంఖ్యలుగల పాటలలో గుర్తింపవచ్చును. అట్లే శైవమత దూషణము 351. 364 సంఖ్యగలపాటలలో గుర్తింపవచ్చు.

గాఢముగా ఒక మతమును విశ్వసించినవారు మరియొక — మతమును దూషించుట ఆనాళ్లలో పరిపాటి. అసలు సోమన, పండి తారాధ్యుడు మొదలైనవారలవీరశైవమునకు ఎదురొడ్డినిలిచిన- వీరవైష్ణవవాఙ్మయ మిది. దీనిలో ఈపాటిఖండన ముండుట తప్పు కాదనియే భావింపవచ్చు. శ్రుతి స్మృతి పురాణములయందు కూడా ఒకచోట విష్ణువు. మరియొకచోట శివుడు, ఇంకొకచోట బ్రహ్మ సర్వోత్కృష్టులుగ కీర్తింపబడుట మన మెరిగినదే.

శైవమునకో, వైష్ణవమునకో చెందినవ్యక్తులు ఆ మూర్తిని సర్వోత్కృష్టముగ సాధింపనినాడు ఆమతమే కుప్పకూలిపోవలసి- వచ్చును. అందువలన రామానుజమతస్థుడగు అన్నమాచార్యులు పరమవిష్ణుభక్తుడు. పరమ వైష్ణవుడుకూడ. ఆ మతమునకు సాక్షా త్తుగా విరుద్ధమయిన శైవమునుగాని. శివకేశవులను సమానభక్తితో

ించుఅద్వైతమునుగాని ఆయన ఖండించుటయు న్యాయ్యమే.
ంకొక్కవిశేషము. ఈయనవరకు ఈతని వంశములోని వారందరూ,
ద్వైతసంప్రదాయమునకే చెందినవారు. ఈతనినుండి ఈ వంశము
రామానుజమతవంశముగా సిద్ధమైనది. ఈతనిలోకూడ జన్మసిద్ధ-
పునఅద్వైతవాసన పూర్తిగా నశించలేదని, అక్కడక్కడ మినుకు
నుకుమని గోచర మగుచున్నదని, 185, 296, 342, 440 మొద
గు పాటలలో తెలియుచున్నది.

అన్నమయ్యలో ఆవేశించినవైష్ణవము ఈ క్రిందిపాటలలో
గ గుర్తింపవచ్చు.

శంకరాభరణం

అచ్యుత మిమ్ముఁదలఁచేయంతపని వలెనా
యిచ్చల మీవారే మాకు నిహపరా లియ్యఁగా ॥ పల్లవి ॥

మిమ్ము నెఱిఁగినయట్టిమీదాసుల నెఱఁగే-
సమ్మతివిజ్ఞానమే చాలదా నాకు
వుమ్మడి మీసేవ సేసుకుందేటివైష్ణవుల
నమ్ముభాన సేవించుటే చాలదా నాకు ॥ అచ్యు ॥

నిరతి నీకుమొక్కేనీడింగరీలకు
సరవితో మొక్కుటే చాలదా నాకు
వరగ నిన్నుఁ బూజించే ప్రపన్నులఁ బూజించే —
సరలేనిభాగ్యము చాలదా నాకు ॥ అచ్యు ॥

అంది నీకు భక్తులైనయలమహానుభావుల —
చందపువారిపై భక్తి చాలదా నాకు
కందువ శ్రీవేంకటేశ కడునీబంటుబంటుకు
సందడిబంట నవుటే చాలదానాకు ॥ అచ్యు ॥

(ఈసంపుటము—పాట 23)

ముఖారి

ులభపుమార్గములు చుట్టిరానే వుండఁగాను
బలుప్రయాసపుకర్మబద్ధులైరి జీవులు ॥పల్లవి॥

శ్రీపతిభక్తియనేటిచింతామణి వుండఁగాను
యేపున మోసపొయ్యేరు యేలో జీవులు
చేపట్టి నామాంకితపుసిద్ధరసము గలిగి
కోపుల నుడిగి పనిగొనరేలో జీవులు ॥సుల॥

క్కడనే శరణాగతనేవోడ వుండఁగాను
యెక్కి భవవార్ధి దాఁటరేలో జీవులు
తక్కక దాస్యమనేటిధనము దమకుండఁగా
లెక్కించి కూడపెట్టుకోలేరు యేలో జీవులు ॥సుల॥

ట్టై శ్రీవేంకటేశు డంతరాత్మై వుండఁగాను
పట్టి కొలువరేలో పైపై జీవులు
పట్టపుహరిదాసులు ప్రత్యక్షమై వుండఁగాను
యిట్టె వారికృప చేరుకొన్నఁడో యీ జీవులు ॥సుల॥

(ఈసంపుటము-పాట 278)

వైష్ణవమునందును తత్రాపి శరణాగతియందును కలసులభ — గొప్పఫలము ఈ క్రిందిపాటలో గుర్తింపవచ్చు.

సాళంగనాట

ఈ మాట విని నిన్ను నింమకే నమ్మితి నేను
నేమ మెంత నేమెంత నీకరుణ యెంత ॥పల్లవి॥

సకలకర్మముచేత సాధ్యముగానినీవు
వొక ఇంచుకంతభక్తి కొగిలోనైతి
ప్రకటించి బహువేదపఠనఁ జిక్కనినీవు
మొకరివై తిరుమంత్రమునకుఁ జిక్కితివి ॥ ఈమా

కోటిదానములచేత కోరి లోనుగానినీవు
పాటించి శరణంటేనే పట్టిలోనైతి
మేటివుగ్రతపముల మెచ్చి కైకొనననీవు
గాటపుదాసులై తేనే కైకొని మన్నించితివి ॥ ఈమా ॥

పెక్కుతీర్థములాడిన భేదించరానినీవు
చొక్కి నీముద్రవారికి సులభుఁడవు
గక్కనదేవతలకుఁ గానరానినీవు మాకు
నిక్కడ శ్రీవేంకటాద్రి నిరవైతివి ॥ ఈమా ॥

(ఈసంపుటము-పాట 56)

భగవంతుడూ, సర్వవ్యాపి, పరమకారుణికుడూ అగు శ్రీ మహావిష్ణువుయొక్క దయాళుత్వమును అన్నమయ్య ఎంత చక్కగా గుర్తించెనో ఈ క్రిందిపాటలో తెలిసికొనవచ్చు.

శ్రీరాగం

మఱి యేపురుషార్థము మావంక లేదు మీకు
అఱువడము మాకేఁత అత్తువో నీవు ॥ పల్లవి ॥

హరి నీవు నాకు నంతర్యామివై నఫలము
తిరిగినందె మావెంటఁ దిరిగెదవు
ఇరవుగ నీవు మాకు నేలికవై నఫలము
గరమె మాపాపమెల్లఁ గటుకొంటివి ॥ మఱి ॥

భువిలోన నీవు నన్నుఁ బుట్టించినఫలము
ఇవల రక్షించేవాడు నిదొకటాయ
తివిరి నన్ను నీకుక్షిఁ దెచ్చిడుకొన్నఫలము
జవళి నా నేరములు చక్కఁబెట్టఁబడెను ॥మఱి॥

గారవాన నన్ను వెనకవేసుకొన్నఫలము
చేరి నన్నుఁ బుణ్యునిఁగాఁ జేయవలసె
అరసి నాకుఁ బ్రత్యక్షమైనఫలమున నన్ను
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ ఇముడుకోఁబడెను ॥మఱి॥

(ఈసంపుటము-పాట ౬౪)

శ్రీవైష్ణవమునందు హరికంటె హరిభక్తు లధికులు. భక్తుడు గొప్పయా? భగవంతుడు గొప్పయా? అన్నప్రశ్నమునకు, భారత భాగవత రామాయణామలయందు భక్తుడే గొప్ప అని నిరూపించు-నంశములు కోకొల్లలు గలవు. మచ్చుకు భారతకథ భాగవతమున, భీష్మార్జునయుద్ధమునందు కృష్ణుడు, అర్జునునితో నిన్ను చంపింతునని భీష్మునితో పలికెను. భీష్ముడు నిచే చక్రము పట్టింతునని కృష్ణునితో ననెను. ఎనిమిదవనాటియుద్ధమున కాబోలు భీష్ముని ధాటికి అర్జునయ్య కొయ్యబారగా, శ్రీకృష్ణుఁడు మహాసంరంభముతో చక్రము చేబట్టి రథముపైనుండి దుమికి భీష్మునివైపు పరుగెత్తెను. ఆ సందర్భమున,

సీ॥ కుప్పించి యెగసినకుండలంబుల కాంతి
గగనభాగంబెల్ల గప్పికొనఁగ
నుఱికిన నోర్వక యుదరంబులోనున్న
జగముల వ్రేఁగున జగతి గదలఁ
జక్రంబుఁ జేపట్టి చనుదెంచురయమునఁ
బైనున్నపచ్చనిపటము జాఱ
నమ్మితి నాలావు నగుఁబాటు సేయకు
మన్నింపుమని క్రీడి మఱలఁదిగువ

తే. గరికి లంఘించుసింహంబుకరణి మెఱసి,
నేఁడు భీష్మునిఁ జంపుదు నిన్నుఁ గాతు
విడువు మర్జున! యనుచు మద్విశిఖవృష్టిఁ
దెరలి చనుదెంచుదేవుండు దిక్కు నాకు

అనుపద్యముతో ప్రాప్తకాముడు, పరమభాగవతుడునగు భీష్ముడు శ్రీకృష్ణుని స్తుతించెను.

(ఆంధ్రమహాభాగవతము ప్రథమస్కంధము పద్యం—222)

శ్రీమద్భాగవతమున నృసింహావతార కథయే ఇందుకు తార్కాణము. లోకులందరి దృష్టిలో ప్రహ్లాదుడు పరమబాలభాగవతుడుగ, హిరణ్యకశిపుడు మిక్కిలి క్రూరుడుగ కనపడుట సహజము. కాని ఇందు విచారించినచో హిరణ్యకశిపుడు ఆంతరంగికముగ ఎంతగా సాత్వికభక్తుడో, అంతగా బయటికి పరమరాక్షసుడు. ప్రపంచములో ఎక్కడ ఏతండ్రిగాని ఏకొడుకునుగాని ఇంత హింసల పాలుచేసినవాడు కానరాడు. ఈ ఘట్టములో పోతన నడిపించినకథ చాలహృదయంగమము. హిరణ్యకశిపుడు ప్రహ్లాదుని బాధించిన పద్ధతి:—

సీ. ఒకమాటు దిక్కుంభియూథంబుఁ దెప్పించి
కెరలి డింభకునిఁ ద్రొక్కింపఁ బంపు—
నొకమాటు విషభీకరోరగశ్రేణుల
గడువడి నర్భకుఁ గఱవఁబంపు-
నొకమాటు హేతిసంఘోగ్రానలములోన
విసరి కుమారుని వ్రేయఁబంపు—
నొకమాటు కూలంకషోల్లోలజలధిలో
మొత్తించి శాబకు ముంపఁబంపు

ఆ॥ విషముఁ బెట్టఁ బంపు; విదళింపఁగాఁ బంపు;
దొడ్డకొండచఱులఁ ద్రోయఁ బంపుఁ;
బట్టి కట్టఁ బంపు; బాధింపఁగాఁబంపు
బాలుఁ గినిసి దనుజపాలుఁ డధిప.

సీ॥ ఒకవేళ నభిచారహోమంబు సేయించు—
నొకవేళ నెండల నుండఁబంచు—
నొకవేళ వానల నుపహతి నొందించు—
నొకవేళ రంధ్రంబు లుక్కఁబట్టు—
నొకవేళఁ దనమాయ నొదవించి బెగడించు—
నొకవేళ మంచున నొంటి నిలుపు—
నొకవేళఁ బెనుగాలి కున్ముఖుఁ గావించు—
నొకవేళఁ బాఁతించు నుర్వియందు

తే॥ నీరు నన్నంబు నిడనీక నిగ్రహించుఁ
గశల నడిపించు ఉబ్బించు గండశిలల
గదల వ్రేయించు నేయించు ఘనశరములఁ
గొడుకు నొకవేళ నమరారి క్రోధియగుచు.

(ఆంధ్రమహాభాగవతము – సప్తమస్కంధం, 198 199. పద్య)

ఇంత బాధించినను చావని కొడుకునుగని "ఏకాంతంబున దురంత చింతా పరిశ్రాంతుండయి రాక్షసేంద్రుండు తన మనంబున,

ఉ॥ ముంచితి వార్ధులన్; గదల మొత్తితి; శైలతటంబులందు ద్రొ—
బ్బించితి; శస్త్రరాజిఁ బొడిపించితి; మీఁద నిభేంద్రపంక్తి ద్రొ—
ప్పించితి; ధిక్కరించితి; శపించితి; ఘోరదవాగ్నులందుఁ ద్రో—
యించితిఁ; బెక్కు పాట్ల నలయించితిఁ జావఁ డిదేమిచిత్రమో!

చ॥ ఎఱుఁగఁడు జీవనౌషధము; లెవ్వరు భ_ర్తలులేరు; బాధలం
దరలఁడు; నైజతేజమునఁ దథ్యము జాడ్యములేదు; మిక్కిలిన్
మెరయుచునున్నవాఁ; డొకనిమేషము దైన్యము నొందఁ; డింక నే
తెఱఁగునఁ ద్రుంతు వేసరితి; దివ్యము వీని ప్రభావ మెట్టిదో?"

(ఆంధ్ర. భాగ. సప్తమస్కంధం - 201, 202, పద్య.)

అని తానే చింతించి తుదకు విసిగి వేసారి వీని అంతు కనుగొని యొదనని నీ విష్ణుఁడెందుగలడని ధిక్కరించి అడిగిన,

క॥ ఇందుఁగలఁ డందు లేఁడని
సందేహము వలదు; చక్రి సర్వోపగతుం;-
డెందెందు వెదకి చూచిన -
నందందే కలఁడు దానవాగ్రణి వింటే

(ఆంధ్ర. భాగ. స్క-7- పద్యం- 275)

అని ప్రహ్లాదుడు భాషింప

క॥ స్తంభమునఁ జూపవేనిం
గుంభిని నీశిరసుఁ ద్రుంచి కూల్చఁగ రజా -
రంభమున వచ్చి హరి వి-
స్రంభంబున నడ్డపడఁగ శక్తుండగునే.

(ఆంధ్ర. భాగ. స్క 7- ప-280)

అని గద్దించి పలుక ప్రహ్లాదుఁడు,

శా॥ అంభోజాసనుఁ డాదిగాఁగఁ దృణపర్యంతంబు విశ్వాత్ముఁడై
సంభావంబున నుండుప్రోడ విపుల స్తంభంబునం దుండఁడే!
స్తంభాంతర్గతుఁడయ్యు నుండుటకు నేసందేహమున్ లేదు ని-
ర్దంభత్వంబున నేఁడు గానఁబడుఁ బ్రత్యక్షస్వరూపంబునన్

(పద్యం 282)

అని సమాధానింప,

శా. వినరా డింభక! మూఢచిత్త గరిమన్ విష్ణుండు విశ్వాత్మకుం
డని భాషించెద; వైన నిందుఁ గలఁడే యంచున్ మదోద్రేకియై
దనుజేంద్రుం డరచేత వ్రేసెను; మహోదగ్ర ప్రభాశుంభమున్
జనదృగ్భీషణదంభమున్ హరిజనుస్సంరంభమున్ స్తంభమున్

(ఆంధ్ర. భా. స్క 7- పద్యం 284)

అని స్తంభమును అరచేత గ్రుద్దెను. అప్పుడు స్వామి నరసింహ-స్వరూపముతో బ్రహ్మాదిపిపీలికాపర్యంతము నిండియుండుటచే, దెబ్బ పడిన స్తంభమునుండి ఫెళఫెళార్భటులతో భయంకరాట్టహాసంబుతో ఆవిర్భవించినం, గనుంగొని హిరణ్యకశిపుడు,

క. నరమూర్తి గాదు కేవల-
హరిమూర్తియుఁ గాదు మానవాకారముఁ గే-
సరియాకారము నున్నది
హరిమాయారచితమగు యథార్థము సూడన్

ఉ. తెంపున బాలుఁ డాడినను, ధీరత సర్వగతత్వముం బ్రతి
ష్ఠింపఁ దలంచి, యిందు నరసింహశరీరముఁ దాల్చి చక్రి శి-
క్షింపఁగ వచ్చినాఁడు; హరిచే మృతియంచుఁ దలంతు నైన. నా
సొంపును బెంపు నందఱును జూడఁ జరింతు హరింతు శత్రువున్

పలికెను.

(ఆంధ్ర. భా. స్క-7- పద్యం - 286, 287)

ఈ 287వ పద్యములో హిరణ్యకశిపుని జ్ఞానిత్వము వ్యక్తమగుచున్నది. 'హరిచే మృతియంచు దలంతును' అన్న వాక్యములో. వాడు పూర్వము ఘోరతపముచేసి బ్రహ్మనుండి కోరినవరములను

శా. గాలిం గుంభిని నగ్ని నంబువుల నాకాశస్థలిన్ దిక్కులన్
రేలన్ ఘస్రములం దమఃప్రభల భూరిగ్రాహరక్షోమృగ-
వ్యాళాదిత్యనరాదిజంతుకలహవ్యాప్తిన్ సమస్తాస్త్రశ-
స్త్రాళిన్ మృత్యువు లేని జీవనము లోకాధీశ! యిప్పింపవే

(పద్యం 90)

నిరూపించు పద్యమును ఒక్కసారి మననము చేయుదుమేని పంచభూతములు, తద్వికారములు, కాలము, దిక్కులు, వెలుపల, లోపల, పగలు, రాత్రి, పైన, క్రింద కాని ప్రదేశమునందును, ప్రాణముకలిగినవి, ప్రాణములేనివి కాని వస్తువులతో మరణమును కోరుకొన్నాడు. ఇన్నింటికి అతిరిక్తమైనఉత్తమవస్తువు శ్రీమన్నారాయణమూర్తి కాక వేరొకటుండునె? కావుననే, సర్వమూ శ్రీమన్నారాయణ అవతారావతారమగు నృసింహునిచేత, స్వామిఒడిలోనే, ఏ ఆయుధములు లేక స్వామి గోళ్ల చేతనే తనచావును కోరుకొన్నాడు భక్తుడు. భక్తుడు కోరుకొన్న కోరికను, వాని తపస్సుకు సంతుష్టుడైన పరమేశ్వరుడు కాదనక,

"వ॥ ఇట్లు కేవలపురుషరూపంబును, మృగరూపంబునుంగాని నరసింహరూపంబున, రేయునుం బవలునుంగాని సంధ్యాసమయంబున, నంతరంగంబును బహిరంగంబునుంగాని సభాద్వారంబున, గగనంబును భూమియునుంగాని యూరుమధ్యంబునం, బ్రాణసహితంబులును బ్రాణరహితంబులునుంగాని నఖంబులం, ద్రైలోక్య జనహృదయ భల్లుండయిన దైత్యమల్లుని వధియించి, మహోదగ్రానకీలాభీలదర్శనుండును, గరాళవదనుండును, లేలిహానభీషణ జిహ్వుండును, శోణితపంకాంకిత కేసరుండును నై; ప్రేవులు కంఠమాలికలుగ ధరించి, కుంభికుంభవిదళనంబు సేసి చనుదెంచుపంచాననంబునుం బోలె దనుజ కుంజర హృదయకమలవిదళనంబు సేసి, తదీయ రక్తసిక్తంబులైననఖంబులు సంధ్యారాగరక్తచంద్ర రేఖల చెలువు వహింప సహింపక లేచి, తనకట్టెదురనాయుధంబు లెత్తుకొని తత్తఱంబున రణంబునకు నురవణించురక్కసులం బెక్కుసహస్రంబులం జక్రాదికనిర్వక్రసాధనంబుల నొక్కనిం జిక్కకుండం జక్కడిచె."

దీనివలననే హిరణ్యకశిపుడు పరోక్షభక్తుడు. ప్రహ్లాదుడు ప్రత్యక్షభక్తుడు. ప్రహ్లాదునితల్లి కయాధు పరమపతివ్రతయని తేలినది.

శ్రీమద్రామాయణమున రావణునికథ సుప్రసిద్ధమే. వాడు పతివ్రతలను, యజ్ఞములను, సాధువులను ఎందరినో భంగపరిచెను. వాడు చేయనిపాపమంట్లూ లేదు.

ఇంకొకవైపు చూచినచో, వాడు గొప్పశాస్త్రవేదిత, మహా- మాహేశ్వర భక్తుడు. ఆజ్ఞ చేసి దేవేంద్రునికూడ తనయొద్దకు రప్పించుకొనగలఅధికారము గలవాడు. హేమమయమైన దివ్య- పత్తనము లంక వాని నివాసము. పుట్టినది బ్రాహ్మణవంశము. ఇన్నిటికీ బిందెడుపాలలో ఒక ఉప్పుగల్లన్నట్టు, వాడు లోకములను వేధించినకారణముగ దశముఖుడు రావణాసురుడైనాడు.

వీనికి కూడ శ్రీమహావిష్ణువునందు అంతరంగికముగ అపార మైన భక్తి. కాని బయటికి తనరావణత్వము మాత్రము విడువడు. తుదకు రామావతారమునన్నున్నస్వామిభార్యనే అపహరించుకొని పోయినాడు. ఇంతకంటె వేరొక పాపము వానివిషయమున చెప్ప వలసినదే లేదు.

భార్యను పోగొట్టుకొన్న రాముడు, కన్నీరు మున్నీరుగా పడ్చి లక్ష్మణ సహితుడై, సుగ్రీవునితో స్నేహము చేసుకొని, వానరులచే సీతను వెదకించి, లంకయందున్నట్లు తెలిసికొని, వారధికట్టి దక్షిణ సముద్రము దక్షిణతీరమునకు చేరెను. ఇంతలో సాక్షాత్తు రావణుని- తమ్ముడు పరమభాగవతుడు మహాసత్త్వసంపన్నుడు అయిన విభీష ణుడు సీతను రామునికప్పగించుట మేలని అన్నకు బుద్ధి చెప్పి వానిచే తాడితుడై రాముని శరణు చొచ్చెను. వెంటనే రాముడు విభీషణునకు లంకారాజ్య పట్టాభిషేకము చేయించెను. రావణునితో యుద్ధము జరిగెను. రాక్షసులందరు వరుసగ మడిసిరి.

ద్విః శ్శరం నాభిసంధత్తే
ద్విః స్థాపయతి నాశ్రితాన్
ద్విర్దదాతి న చార్థిభ్యః
రామో ద్విర్నాభిభాషతే॥

అని కీర్తి గడించిన శ్రీరాముడు రావణుని చంపుటకు మనసురాక, వానిని సంస్కరించి దొడ్డరాజుగా చేయవలెనను అభిప్రాయముతో, వానిని నాలుగుసార్లు గ్రుక్కత్రిప్పుకొననట్లు చేసి, యుద్ధభూమి నుండి లంకకు త్రిప్పి పంపెను. కాని రావణుడు పట్టువిడువక ఐదవ సారి యుద్ధమునకే వచ్చెను. అప్పుడు రాముడు ఇంక వీనిని సంస్కరించుట వీలుగాని పని అని దొడ్డగా విజృంభించి "అరావణ మరామం వా జగద్ద్రక్ష్యథ వానరాః" అని పలికి రావణునిపై యుద్ధమునకు తలపడెను. రావణుడు కూడ పట్టువిడువక యుద్ధమునకే ఉపక్రమించెను. అప్పుడు వీరిరువురిమనస్సులలోని భావములను సరిగా తూచి పసికట్టిన వాల్మీకి.

జేతవ్యమితి కాకుత్స్థః
మర్తవ్యమితి రావణః"

అని వారిరువుర ఆంతరంగిక అభిప్రాయములు వెలువరించినాడు. తుదకు తన కోరిక ప్రకారము అంతర్భాగవతుడగురావణుడు చచ్చెనేకాని, రాముని కోరిక ప్రకారము సంస్కరింపబడలేదు. కావున పై చూపిన భారతభాగవతరామాయణములకు సంబంధించిన గాథలప్రకారము భగవంతునికంటె భక్తుడే గొప్ప.

ఈ నిర్ణయమే విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంతమునందు ప్రబలముగ కానవచ్చును. దీనిని గురుతించేటటు అన్నమయ్య చూపిన ఈ సంపుటములోని ఈ క్రింది 23, 49, 450 పాటలు ఉదాహరణముగ తీసికొనవచ్చును.

శంకరాభరణం

అచ్యుత మిమ్ముఁదలఁచేయంతపని వలెనా
యిచ్చల మీవారే మాకు నిహపరా లియ్యఁగా ॥పల్లవి॥

మిమ్ము నెఱిఁగినయట్టిమీదాసుల నెఱిఁగే-
సమ్మతివిజ్ఞానమే చాలదా నాకు
వుమ్మడి మీసేవసేసుకుండేటివైష్ణవుల
సమ్ముభాన సేవించుటే చాలదా నాకు ॥అచ్యు॥

నిరతి నీకు మొక్కేనీడింగరిలకు
సరవితో మొక్కుటే చాలదా నాకు
వరగ నిన్నుఁ బూజించే ప్రపన్నులఁ బూజించే-
సరిలేనిభాగ్యము చాలదా నాకు ॥అచ్యు॥

అంది నీకు భక్తులైన యలమహానుభావుల-
చందపువారిపై భక్తి చాలదా నాకు
కందువ శ్రీవేంకటేశ కడునీబంటుబంటుకు
బందడి బంట నవుటే చాలదా నాకు ॥అచ్యు॥

(ఈ సంపుటము-పాట23)

దేసాక్షి

నీవే నేరవుగాని నిన్నుఁ బండించేము నేము
దైవమా నీకంటే నీదాసులే నేర్పరులు ।పల్లవి॥

పట్టిభక్తి నీమీఁద. వలుకువేసి నిన్నుఁ
బట్టితెచ్చి మతిలోనఁ బెట్టుకొంటిని
పట్టెఁడుదులసి నీ పాదములపైఁ బెట్టి
జట్టిగొనిరి మోక్షము జాణలు నీదా... ॥నీవే॥

నీవు నిర్మించినవే నీకే సమర్పణసేసి
 సోవల నీ కృపయెల్లఁ జూరగొంటిమి
 భావించొక మొక్కు మొక్క భారము నీపై వేసిరి
 పావనపునీదాసులే పంతపుచతురులు ॥ నీవే ॥

చెరువులనీళ్ల దెచ్చి చేరఁ(రెఁ?)దు నీపైఁజల్లి
 వరము వడసితిమి వలసినట్టు
 యిరవై శ్రీవేంకటేశ యిటువంటివిద్యలనే
 దరిచేరి మించిరి నీదాసులేపో ఘనులు ॥ నీవే ॥

(ఈ సంపుటము—పాట—48)

శుద్ధవసంతం

ఎందు వెదకనేల యే ప్రయాసాలునేల
 యిందే వున్నది బ్రదు కిహపరములకు ॥ పల్లవి ॥

ముక్కోటితీర్థములు ముకుందుదాసుల—
 వొక్కపాదాంగుటమున నొలికీనిదె
 మిక్కిలిజపతపాలు మించినప్రపన్నుల—
 చిక్కనికృపాకటాక్షసీమ నున్నదిదివో ॥ ఎందు ॥

చేవేటిపుణ్యఫలాలు శ్రీవైష్ణవులచేత
 రాసులై యిరుదెసల రాలీనిదె
 ఆసల విజ్ఞానార్థ మదివో ప్రపన్నుల—
 భాసురపుఁబెదవులఁ బాఁతి పైపై నున్నది ॥ ఎందు ॥

సకలదేవతలచే సాధించేవరములు
 మొకరి తదియ్యులమూఁక నిదివో
 వెకలి శ్రీవేంకటాద్రివిభునిమహిమలెల్లా
 ప్రకటించి వీరసల్లాపాన నున్నదిదివో ॥ ఎందు ॥

(ఈ సంపుటము—పాట 450)

ఇంతమాత్రమేకాక తాళ్ళపాకకవులవాఙ్మయ మందంతటా "దాసాను దాసుడను" ఇత్యాది ప్రయోగములుకూడ ఈ భావమునకే సూచకములు.

ప్రాచీనుడు ఆళ్వారులలో నొకడునగు కులశేఖరాళ్వార్ రచించిన ముకుందమాలలోని

త్వద్భృత్యభృత్య పరిచారకభృత్యభృత్య।
భృత్యస్య భృత్య ఇతి మాం స్మర లోకనాథ

అను పద్యమూ.

దాసానుదాసచరమావధిదాసదాసః॥

ఇత్యాదులుకూడ ఈ సిద్ధాంతమునకు పరమోదాహరణములు కాగలవు.

ఈ సంపుటము నందు కొన్ని పదములు వ్యావహారిక దృష్టితో ప్రయోగింపబడి కొంత వివరణ మపేక్షించు చున్నట్లున్నవి. వానిలో మచ్చుకు కొన్ని.

1. చెల్లపిళ్లలు. పాట. 54 -1వ చరణం -2వ పాదం.
   శెల్వప్పిళ్లై = ముద్దుబిడ్డ అని తమిళము. అదియే చెల్ల పిళ్లలుగా వ్యావహారికరూపము ఏంచి వుండవచ్చు.
2. దూపః పాట 133 - 2వ చరణం - 1 వ పాదం.

తొడికి మింటితావలు తుంచి దూప(?)దాఁకినమ్మ

ఈ సంపుటము అచ్చువేయుసందర్భమున ఈ పదమునకు ఏదో ఒకటి అప్పటికి తోచినఅర్థము ఇచ్చినాను. తరువాత యోచింపగా ఈ క్రింది అర్థము గోచరించుచున్నది.

సీతారామకల్యాణానంతరము దశరథుడు వశిష్ఠాదులతో కలిసి అయోధ్యకు బయలుదేరగా, మార్గమధ్యమున భార్గవరాముడు ఎదురుపడతాడు. అప్పుడు అతడు శ్రీరామునిగూర్చి 'నీ పరాక్రమము విన్నాను, ఈ ధనుస్సును ఎక్కుపెట్టుము. బాణము సంధింపుము; చూతము నీ బలము' అని అడుగగా అతడట్లు చేయును. అప్పుడు రాముడు,

బ్రాహ్మణోఽసీతి పూజ్యో మే
విశ్వామిత్రకృతేన చ
తస్మాచ్ఛక్తో న తే రామ
మోక్తుం ప్రాణహరం శరమ్॥

ఇమాం పాదగతిం రామ
తపోబలసమార్జితాం
లోకా న్యప్రతిమాన్వా తే
హనిష్యామి యదీచ్ఛసి॥

నహ్యాయం వైష్ణవోదివ్యః
శరః పరపురంజయః
మోఘః పతతి వీర్యేణ
పరదర్పవినాశనః॥

(శ్రీమద్రామాయణము - బాలకాండ - 76 సర్గ శ్లో 6, 7, 3).

అంటాడు పరశురామునితో. దానికి బదులుగా పరశురాముడు,

న చేయం మమ కాకుత్స్థ
వ్రీడా భవితు మర్హతి
త్వయా త్రైలోక్యనాథేన
యదహం విముఖీకృతః॥

శర మప్రతిమం రామ
మోక్తు మర్హసి సువ్రత
శరమోక్షే గమిష్యామి
మహేంద్రం పర్వతోత్తమమ్ ॥
స హతాన్ దృశ్య రామేణ
స్వాన్ లోకాన్ తపసాఽఽర్జితాన్
జామదగ్న్యో జగామాశు
మహేంద్రం పర్వతోత్తమమ్ ॥

శ్రీమద్రామాయణము - బాలకాండ - 76 సర్గ - శ్లోకం - 19, 20, 22.

ఈ పై వాక్యములు చెప్పినాడు.

ఇందు అభివ్యక్తమైన ఈగాథయే ఈపాదమునందు సూచితమైనదని నాయభిప్రాయము.

మింటి కాపలు=ఊర్ధ్వలోకపు మెట్లు. పరశురాముడు దీర్ఘ-కాల తపస్సుతో ఊర్ధ్వలోకములకు నడచిపోవుశక్తిని సంపాదించు-కొనియుండినాడు. ఆ ఊర్ధ్వలోకగతిని రామబాణము హరించినది. బాణము వ్యర్థము కాకూడదు కదా. అందువలననే నేటికిని పరశు రాముడు చిరంజీవులలో ఒకడుగా ఇహలోక వాసిగా కీర్తింపబడు-చున్నాడు;

అశ్వత్థామా బలి ర్వ్యాసః హనూమాంశ్చ విభీషణః ।
కృపః పరశురామశ్చ సప్తైతే స్థిరజీవినః ॥

అని.

దూప=దప్పి, శ్రమ కావచ్చు. ఈ రెండర్థములు శ. ర. లో సూ. ని. లో ఇవ్వబడినవే.

దూపకాఁకిన=దప్పిగొన్న; శ్రమగొన్న - కావచ్చు.

8. తిరువళచ్చి :- పాట 298 – పల్లవి-1వ పాదం.

ఇది "తిరు వళ్ళ ఎళుచ్చి" అను అరవపదమునకు సంగ్రహ రూపమైన వ్యావహారిక పదము కావచ్చు.

తిరువళ్ళిఎళుచ్చి = శ్రీ శయ్యోత్థాపనము = మంగళకరమైన పడకనుండ మేలుకొలుపు కావచ్చు.

ఈ సంపుటమునకు ఇంతమాత్రము పీఠిక తయారు చేసి, ఈవాఙ్మయమున ఏయే పెద్దలు ఎంతెంత వరకు పనిచేసి ఎంతెంత కార్యము సాధించినారనువిషయమును ఏ సంపుటమున నైన ఇయ్యవలెనను ఆశ ఒకటి వుండినది. దానిని దీనికి అనుబంధముగా "తాళ్లపాకకవులవాఙ్మయము–పరిష్కర్తలు" అను శీర్షికతో ఇచ్చుచున్నాను.

తాళ్లపాకకవులవాఙ్మయము – పరిష్కర్తలు

అన్నమాచార్యప్రాజెక్టుక్రింద పరిష్కరణశాఖ ఒకటి, ప్రచారశాఖ రెండుగా పనిచేయుచున్నవి. అందులో పరిష్కరణ శాఖకు సంబంధించిన విషయములను ఇందు తెలుపుచున్నాను.

1974 నుండి శ్రీ గౌరిపెద్దిరామసుబ్బశర్మ, శ్రీ వేంకటేశ్వర-ప్రాచ్యకళాశాల ఆంధ్రాశాఖాధ్యక్షపదవినుండి పాక్షికముగాను, 1976 జూలై నుండి పూర్తిగ అన్నమాచార్యవాఙ్మయపరిష్కరణ చేయుటకు బదిలీ చేయబడిరి. తరుపరి 1979 జనవరినుండి ఈ అన్నమాచార్యవాఙ్మయపరిష్కరణశాఖకు "స్పెషలాఫీసరు" హోదాతో శ్రీ గౌరిపెద్దిరామసుబ్బశర్మ, J. బాలసుబ్రహ్మణ్యముM. A. అను సహాయకునితో కలిసి పనిచేయుచున్నారు.

దీని సంగ్రహపూర్వచరిత్ర

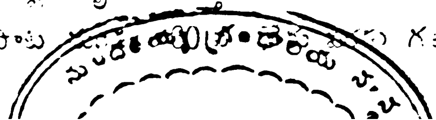
ఈ తాళ్లపాక కవుల వాఙ్మయము 1922-23 ప్రాంతమునుండి, అప్పటి దేవస్థానపుటుద్యోగియగు కీ॥ శే॥ సాధుసుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి గారి సూచనపై, రాగి రేకులనుండి పరిష్కరణ ప్రకటన కార్యములు ప్రారంభములైనవి. వారు ఈ రాగి రేకులలోని వాఙ్మయమునంతా అప్పటి హైస్కూల్ తెలుగుపండితులు కీ॥ శే॥ కలబరగి వేంకటరమణ శాస్త్రిద్వారా ఎత్తివ్రాయించినారని, వారు ఉద్యోగనియంత్రణముల వేరొకచోటికి బదిలీకాగా, అప్పటిచెక్క పెట్టెలనిండా నింపిన ఈవాఙ్మయమంతా నష్టమైపోయినదని శ్రీ సాధు సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారే స్వయముగా నాతో చెప్పిరి. హతశేషమైన ఆ వాఙ్మయమును మహారాజశ్రీ రావుబహద్దూరు శ్రీ K. సీతారామరెడ్డి. B. A' B. L. (కమీషనరు తి. తి. దే) గారి అధికారముక్రింద, కీ॥ శే॥ పండిత విజయరాఘవాచార్యులు (ఎపిగ్రఫిస్టు, తి తి. దే) వారిపరిష్కరణముతో, "తాళ్లపాకకవుల లఘుకృతులు (The Minorworks of tallapaka poets)" అనుపేరుతో మొదటి సంపుటము (vol. I) ను 1935 లో ప్రకటించిరి. తరువాత "అధ్యాత్మసంకీర్తనలు" గల రెండవసంపుటము (vol II) ను 1936 లోను, "శృంగారసంకీర్తనలు" గల మూడవ సంపుటము(voll III) ను 1937 లోను శ్రీమాన్ పండిత [illegible] విజయరాఘవాచార్యులుగారే పరిష్కరించి ప్రకటించిరి. కాని [illegible] ఈ [illegible]ములందు ఎక్కడను రేకులసంఖ్యగాని, నేటి [illegible]మోడి [illegible] అచ్చు[illegible] [illegible]బడలేదు. పై రెండవ, [illegible] సంపుటములలోని కీర్తనలన్నియు తరువాత తరువాతి సం[illegible] [illegible] వచ్చిపోయినవి కాబట్టి. ఇక ఆ సంపుటములు [illegible] నవలసినపనిలేదు.

[illegible] పై వారిపరిష్[illegible] [illegible] తాళ్లపాకవంశమునకు [illegible] వెంగళ[illegible] [illegible] చిలకలగు మూడు

ద్విపదకావ్యములు I) అష్టమహిషీ కల్యాణము (1937), II) ఉషా కల్యాణము (1938), (III) పరమయోగి విలాసము (1938) ప్రకటితములైనవి.

1940-1941 విద్యాసంవత్సరమునందు తి. తి. దేవస్థానము వారిచే "శ్రీవేంకటేశ్వరసంస్కృతపాఠశాల" "శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్యకళాశాల"గా రూపొందింపబడి, దానిలో తెలుగు, హిందీ, అరవము మొదలైన విద్వాన్ పట్టములు ప్రారంభింపబడినవి. అట్లనే 1939వ సంవత్సరములోనే "శ్రీ వేంకటేశ్వరప్రాచ్య పరిశోధనసంస్థ" కూడ ప్రారంభింపబడినది. ఆ పరిశోధనాలయములో పలువురు ఉద్దండ పండితులు పరిశోధనలు సాగించినారు. వారిలో కీ॥ శే॥ మానవల్లి రామకృష్ణకవిగారు, కీ॥ శే॥ వేటూరిప్రభాకరశాస్త్రిగారు తెలుగునకు సంబంధించిన ప్రముఖులు. కీ॥ శే॥ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు తొలుత ప్రాచ్యకళాశాలలో ఆంధ్రశాఖకు అధ్యక్షులుగ పాఠములు బోధించుచుండిరి. తరువాత కొంతకాలమునకు వారు పరిశోధన కంకితమైరి. అప్పుడు వారు తాళ్లపాకకవుల వాఙ్మయమును పరిశోధించి ప్రకటింపబూనిరి.

శ్రీ శాస్త్రిగారు పరిశోధనకు దిగిన వెంటనే తాళ్లపాక పెద-తిరుమలాచార్యుల వైరాగ్యవచనగీతములను రేకులలో నున్న-వాటితోపాటు తంజావూరులో లభించిన వానినికూడ చేర్చి, 1945 సంవత్సరమున "వైరాగ్యవచనమాలికలు" అను పేరుతో వెల-యించిరి. తరువాత కీర్తనల భండారమును వరుసగా ప్రకటించుటకు, కీర్తనల రేకులను ఇవి, ఇవి ఫలానా ఫలానా వారివి అని వింగ-డించి 1947లో, కీ॥ శే॥ పండిత విజయరాఘవాచార్యులు ప్రకటించిన లఘుకృతుల, కీర్తనల సంపుటముల సంఖ్య కనుబంధించి IV వ సంపుటముగ అన్నమయ్య శృంగారకీర్తనల తొలివంద రేకుల లోని 31 వ రేకులోని 3 వ పాట [illegible] గల

పూర్తిపాటలను ప్రకటించిరి. తక్కినవి III సంపుటమున ముద్రిత ములు గనే భావించి వదలివేసిరి. తరువాత 1950వ సంవత్సరమున అన్నమాచార్యుల అధ్యాత్మకీర్తనల తొలివంద రేకులలోని 54 రేకుల-లోని 831 పాటలను v సంపుటముగ ప్రకటించిరి. ఈ మధ్యలో 1949 వ సంవత్సరమున శ్రీ శాస్త్రిగారు, చిన్నన్నరచించిన అన్నమా చార్యచరిత్ర (ద్విపద)47 పేజీలతో ముగియగా, దానికి 183 పేజీల విపులపీఠికను సంతరించి, ఆ చరిత్రకు సాక్ష్యములిచ్చు కీర్తన-లను జోడించి, పై చరిత్రతో కలిపి ప్రకటించినారు. ఈ సందులో "శ్రీ వేంకటేశ్వరలఘుకృతులు" అనుపేరుతో నానాకవులు నానా విధవృత్తములతో రచించినగ్రంథము నొకదానిని ప్రకటించిరి.

ఈ 5 గ్రంథముల ప్రకటనతరువాత కాలపురుషుడు శాస్త్రి-గారిని మనకు దూరము చేసినాడు శ్రీ శాస్త్రిగారు ఈ సంపుటము-లను ముద్రించి ప్రకటించడముతోపాటు, దేవస్థానము వారి సాహాయ్య-ముతో అన్నమాచార్యుల వర్ధంతి నొకదానిని సాగించుచువచ్చిరి. అందు పండితప్రముఖులచేత తాళ్లపాక వాఙ్మయములోని సాహిత్య-మును విమర్శింపజేయుచు, విజయవాడ ఆలిండియా రేడియా వారి-సహాయముతో తాళ్లపాకవారి సంకీర్తనగానసుధను నలుమూలల వ్యాపింపజేయుచు వచ్చిరి. ఆ సాంప్రదాయ మీ నాటికిని సాగు చున్నది. వారిసేవ ఈ వాఙ్మయమునకు 5 సంవత్సరములే ఐనను మరపురాని మహౌషధిగా పనిచేసినది.

ఈ శాఖలో ఎన్ని గ్రంథములు ఎప్పుడెప్పుడు ఎవరెవరిచేత పరిష్కరింపబడి ప్రకటింపబడినవో, వానిని వివరముగా తెలువగలపట్టిక.

సంపుటము	సంవత్సరము	వివరములు	పరిష్కర్త
I సంపుటము	1935	తాళ్లపాకకవులలఘుకృతులు (రేకులసంఖ్యలేదు)	పండిత వి.విజయ రాఘవాచార్య
II సంపుటము	1936	అధ్యాత్మసంకీర్తనలు రేకుల సంఖ్యలేదు	,,
III సంపుటము	1937	శృంగార సంకీర్తనలు (రేకులసంఖ్య లేదు.)	,,
(i) ద్విపద	1937	అష్టమహిషీకల్యాణము (చిన్నన్న)	,,
(ii) ద్విపద	1938	ఉషాకల్యాణము (చిన్నన్న	,,
(iii) ద్విపద	1938	పరమయోగి విలాసము (చిన్నన్న)	,,
వైరాగ్యవచన మాలికలు	1945	పెదతిరుమలయ్య వచనములు	వేటూరి ప్రభాకర శాస్త్రి
IV సంపుటము	1947	అన్నమాచార్యుల శృంగార కీర్తనలు (30 రేకులు)	,,
అన్నమాచార్యచరిత్ర	1947	చిన్నన్నద్విపద + పీఠిక	,,
V సంపుటము	1950	అన్నమయ్య అధ్యాత్మ కీర్తనలు (50 రేకులు)	,,
VI సంపుటము	1951	అన్నమయ్య అధ్యాత్మ కీర్తనలు (50 రేకులు)	ఏ. వి. శ్రీనివాసాచార్యులు
సంకలనము	150	ఉత్సవగాయకోప యోగార్థముద్ధృతములు	,,
VII సంపుటము	1951 పాటలు	అన్నమయ్యఅధ్యాత్మ కీర్తనలు (50 రేకులు)	రా. అ. కృష్ణశర్మ ఏ. వి. శ్రీనివాసాచార్యులు ,,
VIII సంపుటము	1952	,, (50 రేకులు)	,,
IXసంపుటము	1952	అన్నమయ్య అధ్యాత్మకీర్తనలు (50 రేకులు)	గౌళ్లపల్లి అనంత కృష్ణశర్మ

ఈ శాఖలో ఎన్ని గ్రంథములు ఎప్పుడెప్పుడు ఎవరెవరిచేత పరిష్కరింపబడి ప్రకటింపబడినవో, వానిని వివరముగా తెలుపగలపట్టిక.

సంపుటము	సంవత్సరము	వివరములు	పరిష్కర్త
X సంపుటము	1952	,, (5‖ రేకులు)	రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ
XI సంపుటము	1955	,, (70 రేకులు + కొన్ని విడురేకుల్లోని కీర్తనలు)	,,
(i) సంపుటము	1955	54 పాటలు స్వరపరచినవి	,,
(ii) సంటము	1956	,, ,,	,,
XII సంపుటము	1956	అన్నమయ్య శృంగార సంకీర్తనలు (64 రేకులు)	,,
XIII సంపుటము	1960	,, (100 రేకులు)	,,
XIV సంపుటము	1961	,, (50 రేకులు) అ-శృంగారసంకీర్తనలు	రాళ్లపల్లి అనంత కృష్ణశర్మ ఏ. వి. శ్రీనివాసాచార్యులు
XV సంపుటము	1961	,, (50 రేకులు)	ఏ. వి. శ్రీనివాసాచార్యులు
XVI సంపుటము	1962	చినతిరుమలయ్య అధ్యాత్మ + శృంగార కీర్తనలు (30 రేకులు)	,,
XVII సంపుటము	1963	అన్నమయ్య శృంగార కీర్తనలు (100 రేకులు)	,,
XVIII సంపుటము	1964	అన్నమయ్య శృంగారకీర్తనలు (100 రేకులు)	పి. టి. జగన్నాథ రావు
XIX సంపుటము	1965	అన్నమయ్య శృంగార కీర్తనలు (100 రేకులు)	రాళ్లపల్లి అనంత కృష్ణశర్మ గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ
XX సంపుటము	1965	,, (100 రేకులు)	,,
XXI సంపుటము	1975	పెదతిరుమలయ్య అధ్యాత్మ కీర్తనలు (100 రేకులు)	పి. టి. జగన్నాథ రావు

ఈ శాఖలో ఎన్ని గ్రంథములు ఎప్పుడెప్పుడు ఎవరెవరిచేత పరిష్కరింపబడి ప్రకటింపబడినవో, వానిని వివరముగా తెలువగలపట్టిక.

సంపుటము	సంవత్సరము	వివరములు	పరిష్కర్త
22 (xxii)	1975	అన్నమయ్యశృంగారకీర్తనలు (100 రేకులు)	రాళ్లపల్లి అనంత కృష్ణశర్మ గౌరిపెద్ది రామ సుబ్బశర్మ
12 (xii)	1976	అన్న-శృం-యూనివర్శిటి వారిచే విపులమైనపీఠికతో	గౌ. రా. శర్మ
23 (xxii) సం	1976	పెదతిరుమలయ్యశృంగార కీర్తనలు (100 రేకులు)	పి. టి. జగన్నాథ రావు
24 (xxiv) సం	1977	అన్నమయ్య శృంగారకీర్తనలు (100 రేకులు)	గౌరిపెద్ది రామ సుబ్బశర్మ
25 (xxv) సం	1977	,, (100 రేకులు)	
అన్నమాచార్యచరిత్ర పీఠిక	1978	మూడవ ముద్రణ	
26 (xxvi) సం	1979	,, (100 రేకులు)	
27 (xxvii) సం	1979	,, (100 రేకులు)	
28 (xxviii) సం	1980	,, (100 రేకులు)	
29 (xxix) సం	1980	,, (100 రేకులు)	
30 (xxx) సం	1983	,, (100 రేకులు)	
31 (xxxi) సం	1984	,, (100 రేకులు)	
1 వ సంపుటము	1980	ద్వితీయముద్రణ. అన్నమయ్య అధ్యాత్మకీర్తనలు (100 రేకులు)	
2 సంపుటము	1981	,, (100 రేకులు) ద్వితీయ ముద్రణ.	

ఈ శాఖలో ఎన్ని గ్రంథములు ఎప్పుడెప్పుడు ఎవరెవరిచేత పరిష్కరింప బడి ప్రకటింపబడినవో, వానిని వివరముగా తెలుపగలపట్టిక.

సంపుటము	వివరములు	పరిష్కర్త
31వ సంపుటము	అన్నమయ్య అధ్యాత్మ కీర్తనలు (100 రేకులు) ఈ సంపుటమే	గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ
32 ,,	అన్నమయ్య శృంగార సంకీర్తనలు 100 రేకులు ముద్రణమునకు సిద్ధము చేయబడినది.	,,
33 ,,	,, (100 రేకులు)	,,
34 ,,	,, (100 రేకులు)	,,
35 ,,	,, (100 రేకులు)	,,
4 ,,	అన్నమయ్యఅధ్యాత్మకీర్తనలుద్వితీయ (100 రేకులు)ముద్రణకు సిద్ధము చేయబడినది.	,,

శ్రీమాన్ ఏ. వి. శ్రీనివాసాచార్యులు తి. తి. దేవస్థాన-వేంకటేశ్వరప్రాచ్యపరిశోధనాలయములో నుండియే VI వ సంపుటమును స్వతంత్రముగను, VII, VIII సంపుటములను కీ॥ శే॥ పూజ్యులు రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారితో కలిసియు వెలువరించిరి.

1956 లో వేంకటేశ్వరప్రాచ్య పరిశోధనాలయము, అందున్న పండితులు, సిబ్బందితోపాటు శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయము-నకు దేవస్థానము వారిచే దానము చేయబడిన తరువాత, విశ్వవిద్యా-లయమువారి అనుమతితో XV, XVI, XVII సంపుటములను శ్రీమాన్ శ్రీనివాసాచార్యులుగారు స్వతంత్రముగ వెలువరించిరి.

వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారి చేతనే 'సంగీత సాహిత్యపుష్టి గలవా' రని పేర్కొనబడిన పూజ్యులు శ్రీరాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ

గారు మైసూరు ప్రభుత్వకళాశాలనుండి విశ్రాంతిగైకొన్న తరువాత. ఈ దేవస్థానములో దఫాలువారిగా కొన్నిసార్లు పనిచేసిరి. 1962లో శ్రీమాన్ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారు దేవస్థానమునుండి విశ్రాంతిగైకొనగా, ఈ వాఙ్మయమంతయు కీ. శే. పి. టి. జగన్నాథ రావుగారికి అప్పగింపబడె. వారు XVIII సంపుటమును ప్రకటించిరి. XIX. XX సంపుటములను పూజ్యులు కీ. శే. రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణ శర్మగారు. గౌరిపెద్దిరామసుబ్బశర్మ కలిసి పరిష్కారముద్రణములు సాగించినారు. కీ. శే. పి. టి. జగన్నాథరావుగారు పెదతిరుమలా చార్యుల శృంగార, అధ్యాత్మసంకీర్తనలుగల XXI. XXIII సంపుట ములను కూడ వెలువరించిరి.

24 (XXIV) సంపుటమునుండి ఇప్పటివరకు జరిగిన జరుగు చున్న సంపుటముల పరిష్కరణమంతయు శ్రీ గౌరిపెద్దిరామసుబ్బ శర్మ చేతిమీదుగనే సాగినది. సాగుచున్నది.

ఇదికాక ఎన్నడో అచ్చై చెల్లిపోయిన చిన్నన్న ద్విపదకావ్య ములు కూడ ప్రస్తుతం శ్రీ గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ పరిష్కరించు చున్నారు. అవి త్వరలో ముద్రణభాగ్యమునందగలవు.

* శ్రీ గౌరిపెద్దిరామసుబ్బశర్మ ఉద్దేశము ప్రకారము అన్నమా చార్య అధ్యాత్మకీర్తనల సంపుటములు-4. అన్నమాచార్య శృంగార కీర్తనల సంపుటములు-20. పెదతిరుమలాచార్యుల అధ్యాత్మకీర్తనల సంపుటము-1. పెదతిరుమలాచార్యుల శృంగారకీర్తనల సంపుటము1. చినతిరుమలాచార్యుల శృంగారాధ్యాత్మకీర్తనల సంపుటము - 1 (అన్నీకలిసి 80 రేకులు కాబట్టి) కాగా, తాళ్లపాక కవుల లఘు కృతుల సంపుటము-1 , చిన్నన్నరచించిన ద్విపదకావ్యములు 8, అన్న మాచార్య చరిత్రతోకూడ -4, వెరసి 82 సంపుటములు-అగును. వార సింహమంత్ర సంఖ్యతో "తాళ్లపాకకవుల వాఙ్మయనారసింహము" అనుపేరుతో ఈ గ్రంథమండలిని అంతా ప్రకటింపవచ్చును.

పరమ భాగవతులు, మన వేంకటేశ్వరస్వామికే మీదుగట్టిన భక్తిగలవారు అగు ఈ తాళ్లపాకకవుల వాఙ్మయమును లోకము నందంతటా ప్రకాశింప జేయుటకు రాగిరేకులలో నున్న దానిని పుస్తకరూపముగా ప్రచురించుటకు ఎంత ఖర్చైనను వెనుకాడని తి. తి. దేవస్థానముల కమిటీ చైర్మన్, శాసనసభ్యులునగు శ్రీ వి. కె డి. వి. సత్యనారాయణరాజుగారికి, వారి ఆదేశమును ఇబ్బడి ముబ్బడిగా పండింపగల తి. తి దేవస్థానముల కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ యస్. లక్ష్మీనారాయణ ఐ ఏ. యస్ గారికిని నా ధన్యవాదములు. తమది పై అజమాషీయే అయినా సొంతమగు శ్రద్ధతో ఈ — పనికి తోడ్పడుచున్న తి. తి. దేవస్థానముల పౌరసంబంధశాఖాధికారి డా॥ రావుల సూర్యనారాయణమూర్తిగారికి, మాపనియందు నిత్య సంబంధము గలిగి మాకడుగడుగున తోడ్పడుచున్న 'సప్తగిరి' సంపాదకులు శ్రీ కాట్రపాటి సుబ్బారావు M A., గారికీ, అచ్చుపనిలో పనికి ముందుస్థానమిచ్చి నడిపించుచున్న తి. తి. దే ప్రెస్ మేనేజరు శ్రీ యం. విజయకుమారరెడ్డిగారికిని నాకృతజ్ఞతలు.

ఈ పరిష్కరణ కార్యములందు నాకు సర్వవిధముల చేదోడు వాదోడుగా పనిచేయుచున్న చి॥ జె. బాలసుబ్రహ్మణ్యం. యం. ఏ. కు నామంగళాశాసనములు.

అచ్చుపనిలో కడుజాగరూకులై మాకు తోడ్పడుచున్న — దేవస్థానము అచ్చుకూర్పరులకు నా మంగళాశాసనములు. మాకను గప్పి దొంలిన తప్పులను సవరించి మా కను విప్పగలసహృదయులకు మా అభినందనములు.

శ్లో॥ రంగనాథకవేః సత్తాం సహేతుం యోన్వరూపయత్
కట్టమంచిమతిక్రమ్య రాళ్లపల్లిగురుం స్తువే

తిరుపతి,
22—7—85.

ఇట్లు
బుధవిధేయుడు
గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ,
తాళ్లపాక వాఙ్మయ పరిష్కర్త.

పీఠిక

అన్నమాచార్యుల అధ్యాత్మకీర్తనలలో ౨౦౧-వ రేకు మొదలు ౨౫౦-వ రేకు వఱకును గల ౨౮౯ సంకీర్తనలు ఈ యెనిమిదవ సంపుటముగా ప్రకటింపఁబడినవి. ఇఁక మూఁడుసంపుటములలో ఆయనగారిఅధ్యాత్మకీర్తనలన్నియు ముగిసి ముద్రణకెక్కఁగలవు. వాని సంశోధనకార్యము త్వరగా సాఁగుచున్నది. అందుపై వారిశృంగారసంకీర్తనలసముద్రము పీఁదు ప్రయత్నము చేయవలసియున్నది ఈఁదించువాఁడు శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు. ఈఁదు కోరికమాత్రమే మాది.

ఇందలి సంకీర్తనలలో 'అటమటిఁ జూడఁబోతే' అను ౧౨౬వదియు, 'ఈతఁడే ముక్తిదోవ' అను ౧౭౩వదియు అన్నమాచార్యునివి కావనుట స్పష్టము. కుమారుఁడు పెదతిరుమలయ్యగారిదో మనుమలదో కాఁగలదు. చెప్పినవారిదో చెక్కినవారిదో అసడ్డచేత అన్నమాచార్యసంకీర్తనములలోఁ గలిసినవి. రేకులలోని క్రమమును మార్చు స్వాతంత్ర్యము వహింపలేదు గనుక ఉన్నరీతినే ప్రకటించుటయైనది.

కీర్తనలకన్నిటికిఁ గాకున్నను కొన్నిటికైనను లఘుటీక వ్రాసి ప్రకటించుట మేలని కొందఱు మిత్రులు సూచించిరి. కాని 'దీన్నిగడిచి దీర్ఘాయుష్మంతుడై లేగదా పెన్నదాటి పెరుమాళ్ళ-సేవ చేసేది' అను సామెత పదే పదే జ్ఞప్తికి వచ్చి నన్ను భయపెట్టుచున్నది. ప్రకృత మీయుండుపరస్సహస్రకృతులను ప్రకటింపఁ గల్గితిమేని అదే పదివేలు. అందుమీఁద అన్నమాచార్యుల భాష, కవిత, మతము మొదలగు విషయములచర్చ యెంతో చేయవలసియున్నది. అది నాచేతనే చేయించునో నాకంటె సమర్థతరుల కాకైంకర్యమునిచ్చునో ఆ శ్రీనివాసులకే యెఱుక!

యథాపూర్వముగా ప్రాచ్యపరిశోధనాలయమందలి గ్రంథ-భాండాగార పండితులగు శ్రీ అర్చకం ఉదయగిరి శ్రీనివాసా-చార్యులు ఈ సంకీర్తనల సంశోధన కైంకర్యమందు చూపుచున్న అసాధారణశ్రద్ధాభక్తులు అభినందనీయములు. వారికి నాయనంత-మంగళాశాసనములు.

శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్యవిద్యా పరిశోధనాలయము.
తిరుపతి
15-3-52.

రాళ్ళపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ.

పీఠిక

ఈ తొమ్మిదవ సంపుటమున ౨౫౧-వ రేకు మొదలు ౨౯౯ వ రేకు వఱకునుగల ౨౮౮ అన్నమాచార్యుల అధ్యాత్మసంకీర్తనలు ప్రకటింపఁబడినవి. ఒక్కొక్కసంపుటమందు ౫౦ రేకులసంకీర్తనములను క్రమముగా ప్రచురించుట యీవల మేమవలంబించిన పద్ధతి. ౩౦౦-వ రేకు మాకు లభింపమిచే ౪౯ రేకుల సారస్వతము మాత్రమే ఇందు చేర్పఁబడినది. ౮-వ సంపుటమునఁగూడ ౨౧౩-వ రేకు లభింపమిచే ఇట్లే ౪౯ రేకులతే సంపుటము ముగింపఁబడినది. ఈ వంపుటమున ౨౯౩-వ రేకును పేర్కొనక పోవుట పొరఁబాటు. ౨౩౫-వ సంకీర్తనము మొదలు ఆఱు పదములు ఆ సంఖ్యగల రేకులోనివి.

౧౮౪-వ సంకీర్తనము 'ఆరీతిఁ తాళ్ళపాక అన్నమయ్య ఘనుఁడాయ-వారివారమై నేము వహికెక్కితిమి' అని ముగియుటచే, ౮ వ సంపుటమందలి ౧౨౩, ౧౮౪, సంఖ్యలసంకీర్తనములవలె, ఇదియు అన్నమాచార్యుల రచన కాదనియు, పుత్ర పౌత్రులలో ఎవరో రచించినదనియు, సంకలనముచేసినవారి పొరఁబాటున ఇందు చేరినదనియు ఊహింపవలసియున్నది.

యథాపూర్వముగా శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్యపరిశోధనా-లయమందలి గ్రంథభాండాగారపండితులు శ్రీ అర్చకం ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులు ఈ సంపుటమును సిద్ధపఱుచుటయందు నాకు చేసిన తోడ్పాటు శ్రీ శ్రీనివాసుని పరమానుగ్రహమునకుఁ బాత్ర-

మైనది. తప్పొప్పులపట్టిక యావశ్యకత లేకుండవలెనను సంకల్ప ముతో చిత్తులు దిద్దుట జరిగినది. ఐనను అందందు కొన్ని చిఱు తప్పులు కన్నుమీఱి నిలిచినవి. సహృదయులు వానిని సులభముగా సవరించుకొందురు.

శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్యవిద్యా పరిశోధనాలయము. తిరుపతి.
18—6—1952

రాళ్ళపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ,
సంగీతవాఙ్మయ పరిశోధకుడు.

శుభమస్తు

శ్రీ తాళ్లపాక

అన్నమాచార్యుల అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు

స్వస్తిశ్రీ జయాభ్యుదయ శాలివాహనశకవరుషంబులు ౧౩౪౬ అగునేఁటి క్రోధిసంవత్సరమందు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు అవతరించినపదారుయేండ్లకు తిరువేంగళనాథుండు ప్రత్యక్షమైతేను అదిమొదలు-గాను శాలివాహన శకవరుషంబులు ౧౪౨౪ అగునేఁటిదుందుభి సంవత్సరఫాల్గుణ బ ౧౨*నిరుధానకు (నిరోధానకు: తిరోధానానకు) తిరు-వేంగళనాథునిమీఁదను అంకితముగాను తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు విన్నపముచేసిన అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు.

రేకు 201 మాళవి

ఇట్టిప్రతాపముగలయీతనిదాసులనెల్ల
కట్టునా కర్మములెల్ల గాలిఁ బోవుఁగాక. ॥పల్లవి॥

యెలమిఁ జక్రాయుధున కెదురా దానవులు
తొలఁగ కెందుచొచ్చినఁ దుండించుఁగాక
ఇల గరుడధ్వజుపై నెక్కునా విషములు
కలఁగి నీరై పారి గాలిఁ బోవుఁగాక. ॥ఇట్టి॥

---

* ఈ శబ్దము, 'నిరోధ' 'నిరుద్ధ' శబ్దములకు వ్యావహారికరూపముగా గానవచ్చు-చున్నది. అడ్డగింపు, అవధి అని యర్థము. ఆనాఁడు కడవటిదినమని తాత్పర్యము. శ్రీ॥ వే॥ ప్రభాకరశాస్త్రిగారూహించిన 'సరియగు' అనునర్థము తాత్పర్యార్థము గావచ్చును. 'అవధి' అను నర్థములో "ఈ నిరుద్ధమునకుఁ గుశలంబు మాకు" అను తరిగొండవెంగ-మాంబగారిప్రయోగము దీనికి సహాయపడుచున్నది.' సాహిత్య అకాదమీవారి 'విష్ణుపారిజాతము' 55 పుట. నేఁటిప్రయోగ మివ్వగా శ్రీమాన్ రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మగారు "నిఱుత్తం" అనునరవపదముగూడ 'నిలుపు' అను నర్థముతో దీనికి సహాయపడుననిరి.

గోవర్ధనధరునిపై కొలుపునా మాయలు
వేవేలుదునుకలై విరుగుఁగాక
కేవలుఁడచ్యుతునొద్దఁ గీడు చూపఁగలవా
కావరమై తాఁ దానె గాలిఁ బోవుఁగాక. ॥ఇట్టి॥

వీరనారసింహునకు వెరపులు గలవా
దూరాన గగ్గులకాడై తొలఁగుఁగాక
కోరి యీశ్రీవేంకటేశుఁ గొలిచితి మిదివో
కారుకొన్నపగలెల్ల గాలిఁ బోవుఁగాక. ॥ఇట్టి॥ 1

బౌళి

ఏది నిజంబని యెటువలె నమ్ముదు
పోదితోడ నను బోధింపవే. ॥పల్లవి॥

సత్తు నసత్తని సర్వము నీవని
చిత్తగించి శ్రుతి చెప్పెడిని
వుత్తమమధ్యమ మొగిఁ గలదని మరి
యిత్తల శాస్త్రము లేర్పరచీని. ॥ఏది॥

నానారూపులు నరహరి నీవని
పూనినవిధు లిటు పొగడెడిని
మానక హేయము మరి వుపాధే(దే?)యము
కానవచ్చి యిలఁ గలిగియున్నవి. ॥ఏది॥

భావాభావము పరమము నీవని
దైవజ్ఞులు నినుఁ దలఁచెదరు
శ్రీవేంకటగిరిఁ జెలఁగినవీవే
తావుగ మదిలోఁ దగిలితివి. ॥ఏది॥ 2

సాళంగనాట

గెలిచితి భవములు గెలిచితి లోకము
యెలమి నీదాసుల కెదు రింక నేది. ॥ పల్లవి ॥

జయ జయ నరసింహ జయ పుండరీకాక్ష
జయ జయ మురహర జయ ముకుంద
భయహరణము మాకుఁ బాపనాశనము
క్రియతోడి నీసంకీర్తన గలిగె. ॥ గెలి ॥

నమో నమో దేవ నమో నాగపర్యంక
నమో వేదమూర్తి నారాయణా
తిమిరి మమ్ముఁ గావఁగ దిక్కాయి మాకు నిలువ
జమళిభుజముల [1]శంకుఁజక్రములు గలిగె. ॥ గెలి ॥

రక్ష రక్ష పరమాత్మ రక్ష శ్రీవేంకటపతి
రక్ష రక్ష కమలారమణ పతి
అక్షయసుఖ మియ్యఁగల న(వ?)టు దాపుదండగా
పక్షివాహనుఁడ నీభక్తి మాకుఁ గలిగె. ॥ గెలి ॥ 3

దేసాళం

ఎక్కడ చూచిన వీరే యింటింటిముంగిటను
పెక్కుచేఁతలు పేసేరు పిలువరే బాలుల. ॥ పల్లవి ॥

పిన్నవాఁడు కృష్ణుఁడు పెద్దవాఁడు రాముఁడు
వన్నె నిద్ద రమడలవలె నున్నారు
వెన్నలు దొంగిలుదురు వీఁడు వాఁడు నొక్కచే
పన్నుగడై వచ్చినారు పట్టరే యీబాలుల. ॥ ఎక్క ॥

1. 'శంఖచక్రములు' పూ. ము. పా.

నల్లనివాఁడు కృష్ణుఁడు తెల్లనివాఁడు రాముఁడు
అల్లదివో జోడుకోడెలై వున్నారు
వెల్లవిరై తిరిగేరు వేసులే పెద్దరకని
తెల్లగ యశోద దగ్గరఁ బెట్టరే యీబాలుల. ॥ఎక్క॥

రోలఁ గట్టె నొకఁడు రోఁకలి వట్టె నొకఁడు
పోలిక సరిబేసికిఁ బోలించి వున్నారు
మేలిమి శ్రీవేంకటాద్రి మించిరి తానే తానై
తలించి నె(యొ?)వ్వర నేమి ననకురే బాలుల. ॥ఎక్క॥ 4

నాట

దానోహమనుబుద్ధిఁ దలఁచరు దానవులు
యీనులకే పెనఁగేరు యిప్పుడూఁ గొందరు. ॥పల్లవి॥

హరిచక్రముదూషించేయట్టివారే యసురలు
అరయఁ దామే దైవమన్న వారు నసురలే
ధర నరకాసురుఁడు తానె దైవమని చెడె
యిరవై యిది మానరు యిప్పుడూఁ గొందరు. ॥దానో॥

పురుషోత్తమునిపూజహింతఁ బోరు అసురలు
సరవి విష్ణుని జపించనివారు నసురలే
హిరణ్యకశిపుఁడును యీతని నొల్లక చెడె
ఇరవై యీతని నొల్ల రిప్పుడూఁ గొందరు. ॥దానో॥

సురలును మునులును శుకాదియోగులును
పరమము శ్రీవేంకటపతి యనుచు
శరణని బ్రదికేరు సరి నేఁడు వైష్ణవులు
యెరపరి తావఁ బొయ్యే రిప్పుడూఁ గొందరు. ॥దానో॥ 5

బౌళి

వెట్టివాఁడ వెట్టివాఁడ వినియుఁ గనియుఁ-మర
వెట్టి దెలిసి రోఁకలి వేరె చుట్టేఁగాక. ॥పల్లవి॥

పుట్టించినవాఁడట పూఁచి నన్నుఁ బెంచలేవా
[1]కట్టఁగడ నమ్మని నాకడమే కాక
వొట్టి నాలో నుండునట వోరిఁ బాపము నాకేసి
గట్టిగాఁ బుణ్యము వేరే కట్టుకొనేఁగాక. ॥వెట్టి॥

యేడనైనా నీవేయట యెదుట నుండఁగలేవా
వేడ(డె?)వెట్టి యేడనైనా వెదకేఁగాక
ఆడినదెల్లా నీవట అందులోఁ దప్పులున్నవా
వీడుపడ్డతలఁపుతో వెరచేఁగాక. ॥వెట్టి॥

భావించితే మెత్తునట పరము నీవియ్యలేవా
[2]నీవాఁడనననినానేరమే కాక
శ్రీవేంకటేశుఁడ నేను చేరి నీకు శరణంటి
దేవుఁడవై కావఁగా నే దిద్దుకొనేఁగాక. ॥వెట్టి॥ 6

రేకు-202 ఆహిరి

పూచినయీదేహము పువ్వుగాని పిందెగాని
చేచేత నెవ్వరికిఁ జెప్పనోపఁ గ్రియము. ॥పల్లవి॥

పుట్టించినదైవము పూరి మేపునా మమ్ముఁ-
బట్టినపూర్వకర్మము పాసిపొయ్యీనా
మెట్టినసంసారము మెదిగినపాటే చాలు
తొట్టి కన్నవారినెల్ల దూఁరనోప మిందుకు. ॥పూచి॥

1. అనుస్వారవిచార్యము. 2. నీవాఁడను+అనని

నొసలఁ వ్రాసినవ్రాలు నుసిగితే మానినా
  కొసర జగము నాకే కొత్తలయ్యీనా
  వుసురుతోడిసుఖము వుండినపాటే చాలు
  కొసరి జన్మము లింకాఁ గోరనోప నేను. ॥పూచి॥

యేలినవాఁడు శ్రీహరి యేమిసేసినా మేలె
  వేళతో నాతఁడే శ్రీవేంకటేశుఁడు
  పాలించె నాతఁడు మమ్ము పదివేలులాగులను
  యీలాగులనే సుఖియించేము నేము. ॥పూచి॥ 7

ధన్నాసి

పుట్టినట్టె వున్నవాఁడ పోలేదు రాలేదు
  ఇట్టె నీదాసుఁడ నైతి యెంగిలెల్లఁ బాసె ॥పల్లవి॥

వెలినున్న జగమెల్ల విష్ణుఁడ నీమహిమే
  అలరి నాలోన నీవే అంతరాత్మవు
  తెలిసి నేనున్నచోటే దివ్యవైకుంఠము
  వెలలేనినరకములవెరపెల్లఁ దీరె. ॥పుట్టి॥

తనువుతోనుండేది నీతలఁచినతలఁపే నా
  మనుపుసంసారము నీమాయచేతిదే
  పనులనాకర్మము నీపంచినట్టిపనుపే
  మనసులోపలియనుమానమెల్లఁ బాసె. ॥పుట్టి॥

తెరమరుగుదినాలు దేవుఁడ నీకల్పితమే
  సొరిది యీసురలెల్ల చుట్టాలే నాకు
  నిరతి శ్రీవేంకటేశ నీమరఁగు చొచ్చి నేఁడు
  గురునియానతిచేతఁ గొంకులెల్లా బాసె. ॥పుట్టి॥ 8

వరాళి

ఐనదయ్యీఁ గానిదెల్లా నటు గాకుండితే మాని
మానుపరా దివి హరిమాయామహిమలు ॥ పల్లవి ॥

పుట్టేటి వెన్ని లేవు పోయేటి వెన్ని లేవు
వెట్టిదేహాలు మోచినవెడజీవులు
గట్టిగాఁ దెలుసుకొంటే కలలోనివంటి దింతే
పట్టి ఇందుకుఁగా నేల బడలేమో నేము ॥ ఐన ॥

కడచిన వెన్ని లేవు కాచుకున్న వెన్ని లేవు
సుడిగొన్నతనలోనిసుఖదుఃఖాలు
యెడపుల నివి రెండు యెంచనీడవంటి వింతే
కడనుండి [1]నేమేలకరఁగేమో [2]నేము. ॥ ఐన ॥

కోరినవి యెన్ని లేవు కోరఁగల వెన్ని లేవు
తీరనిసంపదలతో తెందేపలు
ధారుణి శ్రీవేంకటేశుదాసులమై యిన్నియును
చేరి కైకొంటిమి యేమిసేసేమో నేము. ॥ ఐన ॥ 9

సాళంగం

భక్తసులభుఁడును పరతంత్రుఁడు హరి
యుక్తిసాధ్య మిదె యొకరికిఁ గాఁడు. ॥ పల్లవి

నినుపగులోకముల నిండినవిష్ణుఁడు
మనుజుఁడ నాలో మనికియయ్యె
మునుకొని వేదముల ముడిగినమంత్రము
కొననాలికలలోఁ గుదురై నిలిచె. ॥ భక్త ॥

1-2. ఇట్టి పునరుక్తులక్కడక్కడ గలవు.

యేమి దేవతలనేలినదేవుఁడు
నలుగడ నరసుని నను నేలె
బలుపగు లక్ష్మీపతియగు శ్రీహరి
యిల మాయింటను యిదివో నిలిచె. ॥భక్త॥

పొడవుకుఁ బొడవగుపురుషోత్తముఁ డదె
బుడిబుడి మాచేతఁ బూజ గొనె
విడువ కిదివో శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
బడివాయఁడు మాపాలిట నిలిచి. ॥భక్త॥ 10

లలిత

జ్ఞానినైనా నీకుఁ బో దజ్ఞానినైనా నీకుఁ బోదు.
నేను చేసిననేరమి నీకే సెలవయ్యా. ॥పల్లవి॥

గరిమ మాపుట్టుగు నీగర్భవాసములోనే
అరయ మామోహము నీయందే చేరెదె
వెరవు లెంచుకోఁబోతే వేరే మాకు గతి లేదు
నిరతి మాబదుకులు నీకే సెలవయ్యా. ॥జ్ఞాని॥

పండినమాకోరికలు నీపెరరేఁపులే
వుండఁ జోటు నీకు నావుల్లములోనే
చండిపెట్టి మాకైతే స్వతంత్ర మించుకా లేదు
నిండినమాచేఁతలెల్లా నీకే సెలవయ్యా. ॥జ్ఞాని॥

యిదె మాసంసారములు యిట్టె నీకల్పితములు
తుదమొదలును నీవే తోడునీడవు.
యెదుట శ్రీవేంకటేశ యేలినవాఁడవు నీవే
నిదురమాదినములు నీకే సెలవయ్యా. ॥జ్ఞాని॥ 11

సాళంగనాట

ఎక్కడి నరకములు యెక్కడి మృత్యువు మాకు
దక్కి నీదివ్యనామామృతము చూరగొంటిమి. ॥పల్లవి॥

తమితో [1] శ్రీపతి నీదాసులఁ జేరినప్పుడే
యమకింకరభయము లణఁగిపోయ
జమళి నీయాయుధలాంఛనము మోచినప్పుడే
అమరఁ గాలదండము లవియెల్లఁ బొలిసె. ॥ఎక్క॥

మును నీనగరిత్రోవ మొగమైనయప్పుడే
ఘనయామ్యమార్గము గట్టువడియ
వొనర నీతిరుపతి నొకరాత్రి వున్నపుడే
కనలు కాలసూత్రాదిఘాతలెల్లఁ బాడె. ॥ఎక్క॥

యెదపై నీమంత్రజప మెంచుకొన్నయపుడే
కదుఁ జిత్రగుప్తునిలెక్కలు గడచె
వడిగా శ్రీ వేంకటేశ్వర మీశరణనఁగా
అడరి వైకుంఠము మాయరచేత నిలిచె. ॥ఎక్క॥ 12

రేకు - 208 సామంతం

పురుషుల నీగతి బోధించి బోధించి
సురతసమాధియందుఁ జొక్కించే రదివో ॥పల్లవి॥

కొంకక సతులనేటిగురువు లందరికి
కంకిగా మర్మాలు సోఁకఁగ హర్షించి
లంకెలను బంచాంగుళహస్తమస్తకమున
వుంకువఁ దమయంగము వుపదేశించేరు. ॥పురు॥

1. 'శ్రీపతిదాసులఁ' పూ. ము. పా.

మదనమంత్రములెల్ల మరి చెవిలోనఁ జెప్పి
మొదల నఖాంకురపుముద్రలు వెట్టి
పదమారులుఁ దమ్ములప్రసాదములు వెట్టి
వుదుట సంసారబ్రహ్మ ముపదేశించేరు. ॥పురు॥

బడలించి అనంగపరవస్తువును జూపి
కడపట విరక్తిఁ గడు బోధించి
తడవి శ్రీ వేంకటేశుదాసులఁ దప్పించి
వుడివోనిజీవులకు నుపదేశించేరు. ॥పురు॥ 13

గుజ్జరి

ఇంతేపో వారివారిహీనాధికములెల్ల
పంతాన తా మేవాటిభాగ్యము నాపాలే. ॥పల్లవి॥

అందరిలో దేవుఁడుండు అందధికులు గొందరు
కొందరు హీనులై కుందుదు రింతే
చెంది వీచేగాలొకటే చేసిపంటా నొకటే
పొంది గట్టికొలుచుండి [1]పొల్లు కడఁబడును. ॥ఇంతే॥

పుట్టుగందరి కొకటే భూమిలో యేలికలును
వెట్టిబంట్లుఁ గొందరై వీఁగుదు రింతే
చుట్టి వరిగురుమతో జొన్నగింజ సరిదూఁగు
తెట్టెలై మేలొకటికి తీలొకటికాయ. ॥ఇంతే॥

కోరి శ్రీ వేంకటపతికుక్షిలోనే లోకములు
ఆరయఁ [2]గిందెడు మీఁదెడై వున్నవింతే
యీరీతి నితనిదాసు లెక్కిరి పాదవులకు
జారి కిందికి దిగిరి దానవులై కొందరు ॥ఇంతే॥ 14

1. 'పొల్లగవఁ' రేకు. 2. "గిందేడు మీఁదేడై" పూ. ము. పా. కిందెడు= కిందికి దిగినవి. మీఁదెడు=పైకెక్కినవి.

లలిత

అన్నిటా నాపాలిటికి హరి యాతఁడే కలఁడు
ఎన్నికగాఁ దుదిపద మెక్కితిమి మేలు. ॥పల్లవి॥

కొందరుజీవులు నన్నుఁ గోపగించినా మేలు
చెంది కొందరట్టె సంతసించినా మేలు
నిందించి కొందరు నన్ను నేఁడే రోసినా మేలు
పొందుగ కొందరు నన్నుఁ బొగడినా మేలు. ॥అన్ని॥

కోరి నన్నుఁ బెద్దసేసి కొందరు మొక్కినా మేలు
వేరే హీనుఁడని భావించినా మేలు
కూరిమిఁ గొందరు నన్నుఁ గూడుకుండినా మేలు
మేరతో విడిచి నన్ను మెచ్చకున్నా మేలు ॥అన్ని॥

యిప్పటికిఁగలపాటి యెంతపేదయినా మేలు
వుప్పతిల్లుసంపద నాకుండినా మేలు
యెప్పుడు శ్రీవేంకటేశు కే నిచ్చినజన్మ మిది
తప్పు లే దాతనితోడితగులమే మేలు. ॥అన్ని॥ 15

ధన్నాసి

ఊరకే నీశరణని వుండుటే నాపనిగాక
యీరీతి నావుపాయము లేడ కెక్కీనయ్యా. ॥పల్లవి॥

ముందే అంతర్యామివై మొగి నాలో నుండఁగాను
చెంది నిన్ను లేనివానిఁ జేసుక నామనసులో
గొంది నీయాకారముగా కొంత నే భావించుకొంటా
ఇందుఁ గల్పితధ్యానము లెట్టు చేసేనయ్యా ॥ఊర॥

కన్నులఁ జూచినందెల్ల కమ్మి నీవై యుండఁగాను
అన్నిటాఁ బ్రత్యక్షమందు అభావన చేసుకొని
విన్ననై తెలియలేక వేరే యొందో వెదకుచు
పన్నినప్రయాసాలఁ బడనేఁటికయ్యా. ॥ ఊర ॥

శ్రీ వేంకటాద్రిమీఁద శ్రీపతివై కొలువుండి
ఆవటించి తలఁపులో నచ్చొత్తి నట్టుండఁగాను
దేవుఁ డెట్టివాఁడంటా తెగనిచదువులందు
సోవలుగా నింక నేమి సోదించేనయ్యా. ॥ ఊర ॥ 16

రామక్రియ

భూమిలోనఁ గొత్తలాయఁ బుత్రోత్సవ మిదివో
నేమపు[1]కృష్ణజయంతి నేఁడే యమ్మా ॥ పల్లవి ॥

కావిరి బ్రహ్మాండము కడుపులోనున్నవాని
దేవకి గర్భమున నద్దిర మోచెను
దేవతలెల్ల వెదకి తెలిసి కాననివాని
యీవల వసుదేవుఁడు యెట్టు గనెనమ్మా. ॥ భూమి ॥

పొడవుకుఁ బొడవైన పురుషోత్తముఁడు నేఁడు
అడరి తొట్టెలబాలుఁడాయ నమ్మ
పుడుగక యజ్ఞభాగమొగి నారగించేవాఁడు
కొడుకై తల్లిచన్నుగుడిచీనమ్మా. ॥ భూమి ॥

పాలజలధియల్లుండె(డై?) పాయకుండేయీతనికి
పాలవుట్లపండుగ [2]బాఁతే(తా?)యనచే
అలరి శ్రీ వేంకటాద్రి [3]నాటలాడనే మరిగి
పేలరియై కడు పెచ్చువెరిగీనమ్మా ॥ భూమి ॥ 17

1. 'క్రిష్ణ' రేకు 2 'బాఁతేయ' రేకు. బాఁతి+అయ=బాఁతేయ ఇట్టి వ్యావహారిక సంధు లీవాఙ్మయమున కొల్లలు. 3. నాటలాడ వే మరిగి। పూ. ము. పా.

లలిత

అందాఁకా నమ్మలేక అనుమానపడు దేహి
అంది నీసొమ్ముగనక అడియుఁ దీరుతువు. ॥పల్లవి॥

నీదానుఁడననేటినిజబుద్ధి గలిగితే
ఆదెస నప్పుడే పుణ్యుఁడాయ నతఁడు
[1]వేద(దు?)తో నాకొక్కక్క వేళ వెలుతులు గలిగితే
నీదయవెట్టి వెనక నీవే తీరుతువు. ॥అందా॥

తొలుత నీశరణము దొరకుటొకటేకాని
చెలఁగి యాజీవునికిఁ జేటు లేదు
కలఁగి నడుమంత్రాన గతిదప్పవడచిన
నెలకొని వంకలొత్త నీవే నేరుతువు. ॥అందా॥

నీవల్లఁ గొరత లేదు నీపేరు వొడగితే
శ్రీవేంకటేశ యిట్టె చేరి కాతువు
భావించలేకుండఁగాను భారము నీదంటేఁ జాలు
నీవారి రక్షించ నీవే దిక్కౌదువు. ॥అందా॥ 18

రేకు 204 లలిత

కడునజ్ఞానపుకరవుకాల మిదె
వెడలదొబ్బి మావెరపు దీర్పవే. ॥పల్లవి॥

పాపపుపసురము బందెలు మేయఁగ
పోపులపుణ్యము పొలివోయ
శ్రీపతి నీకే చేయి చాఁచెదము
యేపున మమ్మిఁక నీడేర్పవే. ॥కడు॥

1. 'వేద' కు 'వేద' అని ఈవాఙ్మయమున వలుతావుల గలదు.

యిలఁ గలియుగమనుయెండలు గాయఁగ
చెలఁగి ధర్మమనుచెరు వింకె
పొలసి మీకృపాంబుధి చేరితి మిదె
తెలిసి నాదాహము తీర్పవే. ॥కడు॥

వడిగొని మనసిజవాయువు విసరఁగ
పొడవగు నెలుకలు పుటమెగసె
బడి శ్రీవేంకటపతి నీశరణము
విడువక చొచ్చితి వెసఁ గావఁగదే. ॥కడు॥ 19

గుజ్జరి

భావించి నేరనైతి పశుబుద్ధి నైతిని
యీవల నాయపచార మిది గావవయ్యా. ॥పల్లవి॥

హరి నీవు ప్రపంచమందుఁ బుట్టించితి నన్ను
పరము నే సాధించేది బలుద్రోహ మవుఁగాదో
సిరులనేలేటివాఁడు చెప్పినట్టు సేయక
విరసాలు బంట్లకు వేరే సేయఁదగునా. ॥భావిం॥

పంచేంద్రియములు నాపైఁ బంపువెట్టితివి నీవు
యెంచి వాని నే దండించే దిది నేరమౌఁగాదో
పెంచేటితల్లిదండ్రులు ప్రియమై వడ్డించఁగాను
కంచము కాలఁదన్న సంగతియా బిడ్డలకు. ॥భావిం॥

మిక్కిలిసంసారము మెడఁగట్టితివి నాకు
అక్కర నే వేసారేది అపరాధ మవుఁగాదో
దిక్కుల శ్రీవేంకటాద్రిదేవుఁడ నీవియ్యఁగాను
యెక్కడో జీవుఁడ నేను యెమరాడఁదగునా. ॥భావిం॥ 20

రామక్రియ

గరుడధ్వజం బెక్కె కమలాధుపెండ్లికి
పరుష లదివో వచ్చెఁ బైపై సేవించను. ॥ పల్లవి ॥

పాడిరి సోబాన నదె భారతియు గిరిజయు
ఆడిరి రంభాదులైనఅచ్చరలెల్ల
కూడిరి దేవతలెల్ల గుంపులై శ్రీవేంకటాద్రి
వేడుకలు మీరఁగ శ్రీవిభునిపెండ్లికిని. ॥ గరు ॥

కురిసెఁ బువ్వులవాన కుప్పలై యెందు చూచిన
మొరసె దేవదుందుభిమోఁతలెల్లను
బెరసె సంపదలెల్ల పెంటలై శ్రీవేంకటాద్రి
తిరమైమించిన దేవదేవునిపెండ్లికిని. ॥ గరు ॥

వేసిరి కానుకలెల్ల వేవేలు కొప్పెరల
పోసి రదె తలఁబాలు పుణ్యాసతులు
ఆసల శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగఁ దాను
సేసలువెట్టినయట్టిసింగారపుపెండ్లికి. ॥ గరు ॥ 21

గుండ్రక్రియ

ఇతరచింత లిఁక నేమిటికి
అతఁడే గతియై అరసేటివాఁడు. ॥ పల్లవి ॥

కర్మమూలమే కాయము నిజ–
ధర్మమూలమే తనయాత్మ
అర్మిలి రెంటికి హరియొకఁడే
మర్మ మితఁడే మనిపేటివాఁడు. ॥ ఇత ॥

బహుభోగమయము ప్రపంచము
నిహితజ్ఞానము నిజముక్తి
ఇహపరములకును యీశ్వరుఁడే
సహజపుఁగర్తై జరపేటివాఁడు. ॥ఇత॥

అతిదుఃఖకరము లాసలు
సతతసుఖకరము సమవిరతి
గతి యలమేల్మంగతో శ్రీవేంకట-
పతి యొకఁడన్నిటఁ బాలించువాఁడు ॥ఇత॥ 22

శంకరాభరణం

అచ్యుత మిమ్ముఁదలఁచేయంతపని వలెనా
యిచ్చల మీవారె మాకు నిహపరా లియ్యఁగా. ॥పల్లవి॥

మిమ్ము నెఱిఁగినయట్టిమీదాసుల నెఱిఁగే-
సమ్మతివిజ్ఞానమే చాలదా నాకు
వుమ్మడి మీసేవసేసుచుండేటివైష్ణవుల-
సమ్ముఖాన సేవించుటే చాలదా నాకు. ॥అచ్యు॥

నిరతి నీకు మొక్కేనీడింగరీలకు
సరవితో మొక్కుటే చాలదా నాకు
పరగ నిన్నుఁ బూజించేప్రపన్నులఁ బూజించే-
సరిలేనిభాగ్యము చాలదా నాకు. ॥అచ్యు॥

అంది నీకు భక్తులై నయలమహానుభావుల-
చందపువారిపై భక్తి చాలదా నాకు
కందువ శ్రీవేంకటేశ కడు నీబంటుబంటుకు
సందడిబంట నవుటే చాలదా నాకు. ॥అచ్యు॥ 23

నవనీతచోర నమో నమో
నవమహిమార్ణవ నమో నమో. ॥ పల్లవి ॥

హరి నారాయణ కేశవాచ్యుత శ్రీకృష్ణ
నరసింహ వామన నమో నమో
మురహర పద్మనాభ ముకుంద గోవింద
నరనారాయణరూప నమో నమో. ॥ నవ ॥

నిగమగోచర విష్ణు నీరజాక్ష వాసుదేవ
నగధర నందగోప నమో నమో
త్రిగుణాతీత దేవ త్రివిక్రమ ద్వారక –
నగరాధినాయక నమో నమో. ॥ నవ ॥

వైకుంఠ రుక్మిణీవల్లభ చక్రధర
నాకేశవందిత నమో నమో
శ్రీకరగుణనిధి శ్రీ వేంకటేశ్వర
నాకజననుత నమో నమో. ॥ నవ ॥ 24

రేకు 205 శంకరాభరణం

అతఁడే సకలము అని భావింపుచు
నీతితో నడవక నిలుకడ యేది. ॥ పల్లవి ॥

యెందునుఁ జూచిన యీశ్వరుఁ డుండఁగ
విందుల మనసుకు వెలితేది
సందడించేహరిచైతన్య మిదివో
కందువలిఁక వెదకఁగ నేది. ॥ అతఁ ॥

అంతరాత్ముఁడై హరి పొడచూపఁగ
పంతపుకర్మపుభయ మేది
సంతత మాతఁడే స్వతంత్రుఁ డిదివో
కొంత గొంత మరి కోరెడి దేది. ॥ అతఁ ॥

శ్రీవేంకటపతి జీవుని నేలఁగ
యీవల సందేహ మిఁక నేది
భావం బితఁడు ప్రపంచ మితఁడు
వేవేలుగ మరి వెదకెడి దేది. ॥ అతఁ ॥ 25

సాళంగనాట

అద్దిరా వోయయ్య నే నంతవాఁడనా । వొక-
కొద్ది నీదాసులసేవ కోఁగలఁగాక ॥ పల్లవి ॥

హరి నీమాయలకు నే నడ్డము చెప్పేవాఁడనా
అరిదైన దదియు రాజాజ్ఞ గనక
పరగ పదాన కానపడుటయు ద్రోహము
సొరిది నీభండారము సొమ్ముగనక. ॥ అద్ది ॥

పంచేంద్రియముల నేఁ బారఁదోలేవాఁడనా
ముంచి నీవు వెట్టినట్టిముద్రకర్తలు
అంచల నావిజ్ఞాన మది దాఁచవచ్చునా
నించి నీవు పాఁతినట్టినిధాన మది. ॥ అద్ది ॥

వొట్టి సంసారపుమోపు వోపననేవాఁడనా
వెట్టి మమ్ముఁ జేయించేటివేడుక నీది
గట్టిగా శ్రీవేంకటేశ [1]కడిసి నీశరణంటి
అట్టుగ నేఁ జెప్పేనా మిఱుఁగ నీరహస్యము. ॥ అద్ది ॥ 26

1. కదిసి—రేకు.

రామక్రియ

ఇచ్చలోఁ గోరేవల్లా ఇచ్చేధనము
అచ్యుతనామమెపో అధికపుధనము. ॥పల్లవి॥

నారదాదులువొగడేనాలుకపయిధనము
సారపువేదములలో చాటేధనము
కూరిమిమునులు దాఁచుకొన్నట్టిధనము
నారాయణనామ మిదే నమ్మినట్టిధనము. ॥ఇచ్చ॥

పరమపదవికి సంబళమైనధనము
యిరవై భక్తులకెల్లా నింటిధనము
పరగ నంతరంగాన పాఁతినట్టిధనము
హరినామ మిదియపో అరచేతిధనము. ॥ఇచ్చ॥

పొంచి శివుఁడు కాశిలో బోధించేధనము
ముంచినఆచార్యులమూలధనము
పంచి శ్రీవేంకటపతి పాలించేధనము
నించి విష్ణునామ మదే నిత్యమైనధనము ॥ఇచ్చ॥ 27

శ్రీరాగం

ఇతనికంటె ఘను లిఁక లేరు
యితరదేవతలయిందరిలోన. ॥పల్లవి॥

భూపతి యీతఁడె పొదిగి కొలువరో
శ్రీపతి యీతఁడే చేకొనరో
యేపున బలువుఁడు నీతఁడే చేరరో
పైపై వేంకటపతి యైనాఁడు. ॥ఇత॥

మరుగురుఁ డితఁడే మతి నమ్మఁగదరో
పరమాత్ముఁ డితఁడె భావించరో
కరివరదుఁ డితఁడె గతి యని తలఁచరో
పరగ శ్రీవేంకటపతి యైనాఁడు. ॥ఇత॥

తల్లియు నితఁడే తండ్రియు నితఁడే
వెల్లవిరై యిఁక విడువకురో
చల్లగా నితని శరణని బ్రతుకరో
అల్ల శ్రీవేంకటహరి యయినాఁడు. ॥ఇత॥ 28

లలిత

చూడ వేడుకలు సొరిది నీమాయలు
తోడనె హరి హరి దొంతీ నిదివో. ॥పల్లవి॥

పుట్టేటిజీవులు పొదలేటిజీవులు
జట్టిగొని రిదియే జగమెల్లా
కట్టిడికర్మము కాయజుమర్మము
నెట్టుకొన్న దిదె నిఖిలంబెల్లా. ॥చూడ॥

మురిగేటిజనములు మోచేటిధనములు
కలిమి మెరసె లోకంబెల్లా
పొలసి వేగుటలు పొద్దు గుంకుటలు
కలిగిన విదివో కాలంబెల్లా. ॥చూడ॥

తగిలేటిపురుషులు తమకపుకాంతలు
బగివాయని దీబదుకెల్లా
అగపడి శ్రీవేంకటాధిప నీకృపఁ
దెగనిజీవనము దినదినమెల్లా. ॥చూడ॥ 29

దేవగాంధారి

ఎన్నఁడో కో నేఁ దెలిసి యెక్కుడయి బ్రదికేది
పన్ని వనాగుణమెల్లా భ్రమతాలాయ. ॥ పల్లవి ॥

ధనమద మిదె నన్ను దైవము నెఱఁగనీదు
తనుమద మెంతయిన తపసుఁ జేయనీదు
ఘనసంసారమదము కలుషముఁ బాయనీదు
మనెడినామనువెల్ల మదముపాలాయ. ॥ ఎన్న ॥

పొంచి కామాంధకారము పుణ్యము గానఁగనీదు
కంచపుజన్మపుచిక్కు గతి చూపదు
పెంచి యజ్ఞానతమము పెద్దల నెఱఁగనీదు
చించరానినాబుద్ధి చీఁకటిపాలాయ. ॥ ఎన్న ॥

శ్రీ వేంకటేశ్వరుమాయ చిత్తముఁ దేరనీదు
యేవంకా నీతఁడే గతి యిన్నిటా మాకు
యేవుపాయమును లేక యీతనిమఱఁగు చొచ్చి
దేవుఁ డంతర్యామి యని తేజముఁ బొందితిమి. ॥ ఎన్న ॥ 80

రేకు 206 సాళంగనాట

అని రావణుతల లట్టలుఁ బొందించి
చెనకి భూతములు చెప్పె బుద్ధి ॥ పల్లవి ॥

కట్టిరి జలనిధి కపిసేన లవిగో
చుట్టు లంక కంచుల విడిసె
కొట్టిరి దానవకోట్లతల లదె
కట్టిడిరావణ గతియో నీకు. ॥ అని ॥

యెక్కరి కోటలు యిందరు నొకపరి
చిక్కరి కలిగినచెరయెల్ల
పక్కన సీతకుఁ బరిణామమాయ
[1] నిక్కె(క్కి?)ము రావణ నీకో బ్రదుకు. ॥ అని ॥

పరగ విభీషణుఁ బట్టము గట్టెను
తొరలి లంకకును తొలుఁదొలుతే
గరిమెల శ్రీవేంకటగిరి రాముఁడు
మెరసెను రావణ మేలాయఁ బనులు. ॥ అని ॥ 81

దేవగాంధారి

దైవము నీవే యిఁక దరి చేరుతువుగాక
జీవులవసము గాదు చిక్కరి లోలోననే. ॥ పల్లవి ॥

పుటుట సహజ మిది పొదలేజీవులకెల్ల
గట్టిగా జగమునందు కలకాలము
నటేటివరదవలె నానాటినీమాయ
కొట్టుక పారఁగఁజొచ్చె కూడినవిజ్ఞానము. ॥ దైవ ॥

పాపమే సహజము బద్ధసంసారులకెల్ల
కాఁపురపువిధులలో కలకాలము
తేపలేనిసముద్రము తెరఁగున కర్మమెల్లా
మాపురేపు ముంచఁజొచ్చె మతిలోనిధైర్యము. ॥ దైవ ॥

లంపటమే సహజము లలి దేహధారులకు
గంపమోపు [2]కోరికెలకలకాలము
యింపుల శ్రీవేంకటేశ ఇదె నీదాసులని
పంపుసేసి బ్రదికించె ప్రపన్నుసుగతి. ॥ దైవ ॥ 82

1. 'నిక్కెము' వంటిప్రయోగములు ఈ వాఙ్మయమున వందిగ గలవు.
2. 'కోరికలు కలకాలము' కావచ్చు.

గుండక్రియ

ఇట్టి నాస్తికులమాట యేమని నమ్మేరి దీఁక
పట్టి సములమంటానే భక్తుల దూషింతురు. ॥పల్లవి॥

వేదములు చదువుతా విశ్వమెలాఁ గల్లనేరు
ఆదెస తాము పుట్టుండి అదియును మాయనేరు
పాదగువిష్ణుఁడుండఁగ బయులు తత్వమనేరు
లేదు జీవత్వమంటా లేమలఁ బొందుదురు ॥ఇట్టి॥

తిరమై తమఇండ్ల దేవపూజలు సేసేరు
ధరలోన తముఁ దామే దైవమనేరు
అరయఁ గర్మమె బ్రహ్మమని యాచరించేరు
సరి నదే కాదని సన్యసించేరు. ॥ఇట్టి॥

అందుక పురుషసూక్తమర్థముఁ జెప్పుదురు
కందువ నప్పటి నిరాకారమందురు
యిందులో శ్రీవేంకటేశ యిటె నీదాసులుగాక
మందపురాతనులాదేమతము నడతురు. ॥ఇట్టి॥ 88

వసంతవరాళి

ఇహముఁ బరముఁ జిక్కె నీతనివంక
అహిశయనునిదాసులంతవారు వేరీ. ॥పల్లవి॥

సిరికలిగినవారు చింతలిన్నిటనుఁ బాసి
నిరతపువర్గ(గర్వ?)ములో నిక్కేరటా
సిరికి మగఁడయిన శ్రీపతి యేలి మ—
మ్మరయుచున్నాఁడు మాయంతవారు వేరి. ॥ఇహ॥

బలవంతుఁడైనవాఁడు భయములిన్నిటఁ బాసి
గెలిచి పేరువాడుచుఁ గెరలినటూ
బలదేవుఁడైన శ్రీపతి మాయింటిలోన
అలరివున్నాఁడు మాయంతవారు వేరీ. ॥ ఇహ ॥

భూములేలేటివాఁడు భోగములతోఁ దనిసి
కామించి యానందమునఁ గరఁగినటూ
సేమముతో భూపతైన శ్రీవేంకటేశుఁడు మాకు
ఆముకొనివుండఁగా మాయంతవారు వేరీ. ॥ ఇహ ॥ 34

మాళవిగౌళ

అన్నియు నీతనిమూల మాతఁడే మాపాలఁ జిక్కె
కన్నుల మా వేడుకకు కడయేది యిఁకను. ॥ పల్లవి ॥

కామధేనువు [1]గలి(గి?)తే గర్వించు నొక్కరుఁడు
భూమి యేలితే నొకఁడు పొదలుచుండు
కామించి నిధి గంటె కళలమించు నొకఁడు
శ్రీమంతుఁడగుహరి చిక్కె మాకు నిదివో ॥ అన్ని ॥

పరుసవేదిగలి(గి?)తే పంతములాడు నొకఁడు
. ధరఁ జింతామణబ్బితే దాఁటు నొకఁడు
సురలోక మబ్బితేను చొక్కుచునుండు నొకఁడు
పరమాత్ముఁడే మాపాలఁ జిక్కెనిదివో. ॥ అన్ని ॥

అమృతపానముసేసి యానందించు నొకఁడు
భ్రమసు దేహసిద్ధిఁ బరగొకఁడు
తమి శ్రీవేంకటేశుఁడే దాఁచినధనమై మాకు
అమరి నామతిఁ జిక్కె నడ్డములే దిదివో. ॥ అన్ని ॥ 35

1 'కలిగితే' అనుటకు 'కలితే' ఈ వాఙ్మయమున కొకొల్లలుగ ప్రయోగములు కలవు.

దేవగాంధారి

పట్టరో వీములఁ బరువులువెట్టి
పుట్టుగులతో హరి పొలసీ వీఁడే ॥పల్లవి॥

వేవేలు నేరాలు వెదకేటిదేవుఁడు
ఆవులఁ గాచీ నలవాఁడే
పోవుగ బ్రహ్మలఁ బుట్టించుదేవుఁడు
సోవల యశోదసుతుఁడట వీఁడే ॥పట్ట॥

ఘనయజ్ఞములకుఁ గర్తగుదేవుఁడు
కినిసి వెన్న దొంగిలె వీఁడే
మునులచిత్తములనూలపుదేవుఁడు
ఒనసీ గొల్లెతలయింటింట వీఁడే ॥పట్ట॥

నుడిగి నారదుఁడు నుతించుదేవుఁడు
బడిరోలఁగట్టువడె వీఁడే
వుడివోనివరము లొసఁగెడుదేవుఁడు
కడఁగిన శ్రీ వేంకటగిరి వీఁడే ॥పట్ట॥ 86

రేకు 207 భైరవి

వెట్టివారిఁ దెలుపుట వేవేలు సుకృతము
ముట్టుఁబాలమంకే కాని ముందు గాన దైవమా ॥పల్లవి॥

ఇంతకతొల్లిటిజన్మ మెటువంటిదో యెరఁగ
పొంతనే ఇటమీఁదటిపుట్టు వెరఁగ
అంతరానఁ బెరిగేకాయమే నాకు సుఖమై
సంతసాన మురిసేను సంసారమందును. ॥వెట్టి॥

వాడలిగోపలిపోయి మొకఇంతాఁ దలఁచను
బడి నెదిటిదేహాలపచ్చి దలఁచ
సుడిసి పైపచారాలే చూచి సురతసుఖాన
పడఁతుఁ బొంటు పొంది పరిణామించేను. ॥ వెట్టి ॥

పాపమూలమున వచ్చేబలునరకము లెంచ
యేపునఁ బుణ్యపుబుద్ధి ఇంచుకా నెంచ
దీపనపుజంతువునుఁ దెచ్చి పావనుఁ జేసితి
చేపట్టి నన్ను రక్షించు శ్రీవేంకటేశుఁడా ॥ వెట్టి ॥ 87

సామంతం

ఎందరితోఁ బెనఁగేను యెక్కడని పోరలేను
కందర్పజనక నీవే గతిగాక మాకు. ॥ పల్లవి ॥

నిక్క నాబలవంతాన నేనే గెలిచేనంటే—
నొక్కపంచేంద్రియముల కోపఁగలనా
తక్కిన సంసారవార్ధి దాఁటఁగలనో మరి
దిక్కుల కర్మబంధము తెంచివేయఁగలనో. ॥ ఎంద ॥

పన్ను కొన్నపాయమున పరము సాధించేనంటే
యెన్న నీమాయ కుత్తర మియ్యఁగలనా
పన్నెలనామనసే పంచుకోఁగలనో మరి
కన్నట్టి యీప్రపంచమే కడవఁగఁగలనో ॥ ఎంద ॥

వుల్లములో నిన్ను ధ్యాన మొగి నేఁ జేసేనంటే
తొల్లిటియజ్ఞానము తోయఁగలనా
ఇల్లిదే శ్రీవేంకటేశ యెదుటనే నీకు మొక్కి
బల్లిదుఁడ నౌదుఁగాక పంద నేఁ గాఁగలనా. ॥ ఎంద ॥ 88

ఆహిరి

అయ్యో నానేరమికే అట్టే యేమని వగతు
ముయ్యంచుచంచలాన మోసపోతిఁగాక. ॥పల్లవి॥

కానవా నావంటివారే కారా యీజంతువులు
నానాయోనులఁ బుట్టి నడచేవారు
మానక నాగర్వమున మదాంధవమున ముందు.
గానక భయపడినకర్మి నింతే కాక అయ్యో॥

చదువనా నేఁ దొల్లి జన్మజన్మాంతరముల
ఇది పుణ్య మిది పాప మింతంతని
వదలక నాభోగవాంఛలే పెంచి పెంచి
తుదకెక్క వెదకనిదుష్టుఁడ నేను ॥అయ్యో॥

వినవా నేఁ బురాణాల వెనకటివారినెల్ల
మనెడిభాగవతులమహిమ లెలా
ఘనయుచు శ్రీవేంకటేశుకృపచేత నేఁడు
ఘనుఁడ నయితిఁగాక కష్టుఁడఁగానా ॥అయ్యో॥ 89

సాళంగనాట

ఆము స్వతంత్రులు గారు 'దాసోహము' నన లేరు
పామరపుదేవులకు పట్టరాదు గర్వము. ॥పల్లవి॥

పరగుబ్రహ్మాదులు బ్రహ్మమే మా మనలేరు
హరికే మొరవెట్టేరు ఆపదై తేను
ధరలో మనుజులింతే తామే దయివమనేరు
పొరిఁ దాము చచ్చిపుట్టే పొద్దెరఁగరు ॥తాము॥

పండితవ్యాసాదులు ప్రపంచము కల్లనరు
కొండలుగాఁ బురాణాలఁ గొనియాడేరు
అండనే తిరుపెమ్ముత్తై అందరు నడిగి తా -
ముందుండి లేదనుకొనే రొప్పదన్నా మానరు ॥ తాము ॥

సనకాదియోగులు శౌరిభక్తి సేసేరు దు-
ర్జనులు భక్తి వొల్లరు జ్ఞానులమంటా
నినుపయి శ్రీవేంకటేశ నినుఁ జేరి మొక్కుతానె
అనిశము నిరాకారమనేరు యీద్రోహులు. ॥ తాము ॥ 40

శంకరాభరణం

ఎట్టు మోసపోతి నేను యిదియెల్ల నిజమని
నెట్టన హరినే నమ్మనేర నయితిఁగా. ॥ పల్లవి ॥

దేహమిది నాదని తెలిసి నమ్మివుండితే
ఆహా నే నొల్లనన్నా నటే ముదిసె
వూహల సంభోగమెల్లా వొల్లఁబట్టైనంటా నుంటే
దాహముఁ గడ నిరుము దాగిన నీరాయఁగా. ॥ ఎట్టు ॥

మనసు నాదని నమ్మి మది మది నే పెంచితి—
ననుఁగుఁబంచేంద్రియములందుఁ గూడెనా(ను?)
యెనసి ప్రాణవాయువు లివి సొమ్మని నమ్మితి
మొనసి లోను వెలినై ముక్కువాత నున్నవి ॥ ఎట్టు ॥

ఇందుకొరకె నేను ఇన్నాళ్లు పాటువడితి
ముందు వెనకెంచక నే మూఢుఁడ నైతి
అంది శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డంతటా నుండి నా—
చందము చూచి కావఁగ జన్మమే యీడేరె. ॥ ఎట్టు ॥ 41

సాట

ఎందరైనఁ గలరు నీ కింద్రచంద్రాదిసురలు
అందులో నే నెవ్వఁడ నీ వాదరించే దెట్టో. ॥పల్లవి॥

పెక్కుబ్రహ్మాండములు నీపెనురోమకూపములఁ
గిక్కిరిసున్న వందొకకీటమ నేను
చక్కఁగా జీవరాసులసందడిఁ బడున్నవాఁడ
ఇక్కువ నన్నుఁ దలఁచి యెట్టు మన్నించేవో. ॥ఎంద॥

కోటులైనవేదములు [1]కొనాడి [2]నిన్నందులో నా—
నోటివిన్నపము లొక్క నువ్వుగింజంతే
మాటలు నేరక కొలనూలి వాకిట నుండ
సాటగా నీదయ నాపైఁ బారుసెట్టో ॥ఎంద॥

అచ్చపునీదాసులు అనంతము వారలకు
రిచ్చల నే నొకపాదరేణువ నింతే
ఇచ్చగించి శ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ దలఁచుక
మచ్చికఁ గాచితి నన్ను మఱవనిదెట్టో. ॥ఎంద॥ 42

రేకు 208 ముఖారి

పుట్టించేవాఁడవు నీవే పోరులు వెట్టేవు నీవే
యెట్టు నేరుచుకొంటి విది నీవినోదమా. ॥పల్లవి॥

కొందరు దేవతలును కొందరు రాక్షసులును
ఇందరి కంతర్యామి వెప్పుడు నీవు
అంది కోప మొకరిపై నట్టె ప్రసాద మొకరి—
కిందులోనే పక్షపాత మిది నీకే తగును. ॥పుట్టిం॥

---

1. 'కోనాడి' పూ. ము. పా. కొని+ఆడి=కొనాడి.
2. 'విన్నందులోన' పూ. ము. పా.

నరకమనుచుఁ గొంత నగి స్వర్గమని కొంత
నిరతి గురిసేసేవు నీకుతిలోనే
ధరఁ జీఁక టొకవంక తగ వెన్నె లొకవంక
నెంచేవు నీమాయ నీకే తెలుసును. ॥పుట్టిం॥

దాసపరిపాలనము తగు దుష్టశిక్షణము
వాసిఁ గైకొంటివి నీకు వశమై రెండు.
దోసము నీవల్ల లేదు తొలుతే శ్రీవేంకటేశ
సేసినవా రిపుణ్యమే చిత్తానఁ బెట్టితివి. ॥పుట్టిం॥ 43

దేవగాంధారి

ఇతరదేవతల కిది గలదా
ప్రతి వేరీ నీప్రభావమునకు. ॥పల్లవి॥

రతిరాజజనక రవిచంద్రనయన
అతిశయశ్రీవత్సాంకుఁడవు
పతగేంద్రగమన పద్మాసతిపతి
మతి నినుఁ దలఁచిన మనోహరము. ॥ఇత॥

ఘనకిరీటధర కనకాంబర పా—
వన క్షీరాంబుధివాసుఁడవు
వనజచక్రధర వసుధావల్లభ
నినుఁ బేరుకొనిన నిర్మలము. ॥ఇత॥

దేవపితామహ త్రివిక్రమ హరి
జీవాంతరాత్మక చిన్మయుఁడా
శ్రీవేంకటేశ్వర శ్రీకర గుణనిధి
నీవార మనుటే నిజసుఖము. ॥ఇత॥ 44

మాళవిగౌళ

ఎట్టు వలసినాఁ జేయు మేఁటి విన్నపము లిఁక
కట్టుకో పుణ్యమైనాఁ గాక మరేమైనాను. ॥పల్లవి॥

నన్ను నెంచి కాచేనంటేనా యవగుణి నేను
నిన్ను నెంచి కాచేనంటే నీవు లక్ష్మీపతివి
యిన్నిటా నాకంటే హీనుఁ డిఁక మరెవ్వఁడూ లేఁడు
వున్నతి నీకంటే ఘను లొకరూ లేరు. ॥ఎట్టు॥

నిలువెల్లా నెంచుకొంటే నివ్వరిముల్లంత లేను
బలువుఁడ నీవైతే బ్రహ్మాండము
యెలమి నే నుపకార మెవ్వరికిఁ జేయలేను
మెలఁగి నీవే తృణము మేరువు సేయుదువు. ॥ఎట్టు॥

భావించ నీ వేలికవు బంటుమాత్ర మింతే నేను
నీవు సర్వాంతరాత్మవు నే నొకఁడను
సావధానమున నేను సర్వభక్షకుఁడ నింతే
శ్రీవేంకటేశ నీవు జీవరక్షకుఁడవు. ॥ఎట్టు॥ 46

శంకరాభరణం

వేవేలు బంధములు విడువ ముడువఁబట్టె
దైవమా నిన్నెట్టు తగిలేమయ్యా. ॥పల్లవి॥

పారి ముందటిభవపాశములు
తీరిఁ దొల్లిటిత్తిలో పుణ్యము
పూరిఁ గోరిక లొకటొకటే
యేరితి సుజ్ఞాన మెరిఁగేనయ్యా. ॥వేవే॥

పట్టి నాకొంగు పంచేంద్రియములు
తొట్టిఁ బాపము తోడుతనే
పెట్టి భ్రమలఁ బెరిగి నీమాయలు
అట్టె మోక్ష మెన్నఁ డందేమయ్యా. ॥ వేవే॥

విందై యిహము వెనకకుఁ దీసి
అందీ వై[1]రాగ్య మరచేతికి
కందువ శ్రీవేంకటపతి యీరెండు
బొందించితి వేది భోగింతునయ్యా. ॥ వేవే॥ 46

కన్నడగౌళ

ఎట్టు గెలుతుఁ బంచేంద్రియముల నేఁ
బట్టరానిఘనబలవంతములు. ॥ పల్లవి ॥

కడునిసుమంతలు కన్నులచూపులు
ముడుఁగక మిన్నులు ముట్టెడిని
విడువక సూక్ష్మపువీనులు యివిగో
బడిబడి నాదబ్రహ్మము మోఁచె. ॥ ఎట్టు ॥

అదె తిలపుష్పంబంతనాసికము
కదిసి గాలి ముదెగట్టెడని
పొదిగి నల్లెఁడే పొంచుక నాలికె
మెదలుచు సర్వము మింగెడిని ॥ ఎట్టు ॥

బచ్చెనదేహపుపైపొర సుఖమే
యిచ్చఁ బ్రపంచం బీనెడిని
తెచ్చెర మనసిది శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ
దచ్చి తలఁచఁగా దరి చేరెడిని. ॥ ఎట్టు ॥ 47

1. 'వయిరాగ్య' రేకు.

బౌళిరామక్రియ

నే నొక్కఁడ లేకుండితే నీకృపకుఁ బాత్ర మేది
పూని నావల్లనే కీర్తిఁ బొందేవు నీవు. ॥పల్లవి॥

అతిమూఢులలోన నగ్రేసరుఁడ నేను
ప్రతిలేనిఘనగర్వపర్వతమను
తతిఁ బంచేంద్రియములధనవంతుఁడను నేను
వెతకి నావంటివాని విడువఁగఁ జెల్లునా ॥నేనొ॥

మహిలో సంసారపుసామ్రాజ్యమేలేవాఁడ నేను
యిహమునఁ [1]గర్మనహికెక్కితి నేను
బహుయోనికూపసంపదఁ దేలేవాఁడ నేను
వహించుక నావంటివానిఁ దేనోపేవా. ॥నేనొ॥

భావించి నావంటినీచుఁ బట్టి కాచినప్పుడుగా
ఈవంక నీకీర్తి గడు నెంతురు భువి
నావల్ల నీకుఁ బుణ్యము నీవల్ల నే బ్రదుకుదు
శ్రీవేంకటేశుఁడ యింత చేరెఁ జుమ్మి మేలు. ॥నేనొ॥ 48

రేకు 209 దేసాళి

నీవే నేరవుగాని నిన్నుఁ బండించేము నేము
దైవమా నీకంటే నీదాసులే నేర్పరులు. ॥పల్లవి॥

వట్టిభక్తి నీమీఁద వలుకువేసి నిన్నుఁ
బట్టితెచ్చి మతిలోనఁ బెట్టుకొంటిని
పట్టెఁడుదులసి నీపాదములపైఁ బెట్టి
జట్టిగొనిరి మోక్షము జాణలు నీదాసులు. ॥నీవే॥

---

1. 'కర్మినహి' లేక 'కర్మమహి' కావచ్చునేమో?

నీవు నిర్మించినవే నీకే సమర్పణసేసి
సోవల నీకృపయెల్లఁ జూరగొంటిమి
కాపించోనమొక్కు మొక్కి భారము నీపై వేసిరి
పావనపునీదాసులే పంతపుచతురులు. ॥నీవే॥

చెరువులనీళ్లు దెచ్చి చేరఁ(రె.?)డు నీపైఁజల్లి
వరము వడసితిమి వలసినట్టు
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యిటువంటివిద్యలనే
దరిచేరి మించిరి నీదాసులే పో ఘనులు. ॥నీవే॥ 49

దేసాళం

ఎన్నఁడు దీరీ నీకె-దేపలు
పన్నినజీవులబంధములు. ॥పల్లవి॥

భారపుఁజిత్తము ప్రహాహామాపము
పూరెటిమదములు పూటెత్తె
తీర నింద్రియపుదేహభ్రాంతులు
కోరేటికోర్కులఁ గొండలు వెరిగె. ॥ఎన్నఁ॥

[1]ఉడికేటిపాపము లుగ్రనరకములు
తొడికేటికర్మము తోడంటు
విడువవు భవములు వెంటవెంటనే
చిడుముడిఁ జిత్తము చీఁకటి వడెను. ॥ఎన్నఁ॥

రవణపుభవములు రాట్నపుగుండ్రలు
చపలపుబుద్ధులు జలనిధులు
ఇపుడిదె శ్రీవేంకటేశుఁడ నీవే
కపటమువాయఁగఁ గరుణించితివి. ॥ఎన్నఁ॥ 50

1. 'ఉడికేటిపాతము' వ్రా. ము. పా.

ముఖారి

నీవెంత నేనెంత నీకు నాకు నెంతదవ్వు
దైవమా సిగ్గువడక తగిలే నేఁ గాకా. ॥పల్లవి॥

చెంది నీకు బ్రహ్మాదులు సేవలు సేయఁగాను
యిందు మాసేవలు నీకు నేడకువచ్చు
పొంది [1]వసిష్ఠాదు లట్టె పూజలు సేయఁగాను
సందడి మాపూజలు సరకా నీకు. ॥నీవెం॥

సనకాదియోగులు సారె నిన్నుఁ దలఁచఁగా
యెనసి మాతలఁపు నీ కేడకెక్కును
నునుపుగా శేషాదులు నుతులు నిన్నుఁ జేయఁగా
పనివడి మానుతులు [2]దాఁతేయనా నీకు. ॥నీవెం॥

కిట్టి నారదాదులు నీకింకరులై వుండఁగాను
యిటె నీదాసుఁడనను టెంత కెంత
వొట్టి శ్రీవేంకటేశ మాకొకవుపాయము గద్దు
పట్టి నీదాసులబంటుబంట నయ్యేనిఁకను. ॥నీవెం॥ 51

లలిత

అయ్యో వికల్పవాదులంతటా సిగ్గువడరు
యియ్యెడ నెట్టుగలిగె నీయసురమతము. ॥పల్లవి॥

నీముద్రలూ నొల్లరు నీదాసోహము నొల్లరు
కామించి నీమీఁదిభక్తి కడు నొల్లరు
నామమంత్రము నొల్ల రనామయుండ [3]వనెందురు
తాము వైష్ణవుల మంటాఁ దర్కింతురు. ॥అయ్యో॥

1. 'వసిష్ఠ' రేకు 2. 'దాఁతేయ' రేకు "దాఁతి + అయనా = దాఁతేయనా' ఇట్టిసంధులీవాఙ్మయమున కొల్లలు 3. అని+అందురు=అనెందురు. ఈవాఙ్మయమున ఈ సంధులు కొల్లలు.

పైతృక వేళ నీప్రసాదమూ నొల్లరు
ఘాతలనూర్ధ్వపుండ్రము గాదందురు
జాతరదై వాల నిన్ను సరిగాఁ బూజింతురు
ఆతల వైష్ణవులు దామనుకొందురు.. ॥ అయ్యో ॥

శ్రీవైష్ణవులఁ గంటేఁ జేతులెత్తి మొక్కరు
భావింతురు పగవారిఁబలెఁ గన్నట్టు
ఆవల వైకుంఠమూ ననిత్యమందురు
కావించి వైష్ణవులము కామా నే మందురు. ॥ అయ్యో ॥

వరుస రావణాదులవలె నెజ్ఞాలు సేతురు
సరుస నట్టే వేదమూఁ జదువుదురు
నిరతి శ్రీవేంకటేశ నీమహిమ లెరఁగక
అరిది వైష్ణవులమే యని యాడుకొందురు. ॥ అయ్యో ॥ 52

గుండక్రియ

నీయంతవారు గారు నిందుసామర్థ్యము లేదు
యీయహంకారపుముక్తి యీడేరీనా తమకు. ॥ పల్లవి ॥

నీసేవలే సేసి నీకృప రక్షించఁగాను
ఆనలఁ బొందేముక్తి అదిచాలక
నీసరివారలై నీవే తా మనుకొని
యీసులఁ బొందేముక్తి యీడేరీనా తమకు. ॥ నీయం ॥

పొంచినరాక్షసులెల్ల పూర్వదేవతలమంటా
యెంచుక పెట్టినమద మీగర్వము
అంచెలఁ గర్మమే సేసేరాయాదేవతలఁ గూర్చి
ఇంచుకంతలోనే ముక్తి యీడేరీనా తమకు. ॥ నీయం ॥

హరిలాంఛనపుభక్తి కందుకు నొడఁబడరు
సరి రోగికిఁ బథ్యము చవిగానట్టు.
గరిమ శ్రీవేంకటేశుఁ గని మనలివారికి
యెరవులనే ముక్తి యీడేరీనా తమకు. ॥నీయం॥ 53

బౌళి

వట్టిమోపు మోయనేల వడిఁ ములుగఁగనేం
పట్టిన నేమముతోడ బ్రదుకఁగవలదా. ॥పల్లవి॥

తల్లిదండ్రిగలవారు తమలేము లెఱఁగక
చెల్లపిళ్లలై యాటలఁ జెందినయట్టు
వుల్లములో హరినమ్మివుండినప్రపన్నులెల్ల
పల్లదాన నిర్భరులై బ్రతుకఁగవలదా. ॥వట్టి॥

మగఁడుగలసతులు మంచి ముత్తైదువలై
యెగువ నితరమార్గా లెరఁగనట్టు
నగుతా లక్ష్మీపతి నమ్మినప్రపన్నులెల్ల
పగటుఁ గర్మము మాని బ్రదుకఁగవలదా. ॥వట్టి॥

యేలికె నమ్మినబం టేరికిఁ బ్రియము చెప్ప—
కోలిఁ బలివాకిలి గాచుండినయట్టు
తాలిమి శ్రీవేంకటేశుదాసులై నప్రపన్నులు
పాలించినాతని నమ్మి బ్రతుకఁగవలదా. ॥వట్టి॥ 54

రేకు 210 భూపాళం

నీయాధీనము లింతే నిఖలప్రపంచమును
మాయాకృతము నీవు మానుమంటే మానదా. ॥పల్లవి॥

నీకు నరుహంబైన నిండినయీమనసు
కాకువిషయాలపాలుగా నరుహమా
చేకొని నీవు పెరరేఁచినయీచైతన్యము
పైకొని అకర్మములపాలు సేయఁదగునా. ॥నీయా॥

అంచల నీవంతర్యామివైనయీదేహము
పంచేంద్రియముల కొప్పనసేతురా
యెంచఁగ నీకుఁబలోన నెత్తినయీజన్మము
కొంచెపుభోగములకు గురిసేయవలెనా. ॥నీయా॥

శ్రీవేంకటేశ నీకుఁ జిక్కినయీదాస్యము
యీవల సంసారమున కియ్యవలెనా
దేవుఁడవు నీవేయని తెలిసితి విదే మాకు
జీవులము మమ్ము నిఁక చిమ్మిరేఁచనేఁటికి. ॥నీయా॥ 55

నాళంగనాట

ఈమాట విని నిన్ను నిందుకే నవ్వితి నేను
నేమమెంత నేమెంత నీకరుణ యెంత. ॥పల్లవి॥

సకలకర్మముచేత సాధ్యముగానినీవు
వొకఇంచుకంతభక్తి కొగి లోనైతి
ప్రకటించి బహువేదపఠనఁ జిక్కనినీవు
మొకరివై తిరుమంత్రమునకుఁ జిక్కితివి. ॥ఈమా॥

కోటిదానములచేత కోరి లోనుగానినీవు
పాటించి శరణంటేనే పట్టి లోనైతి
మేటి వుగ్రతపముల మెచ్చి కైకొననినీవు
గాటపుదాసులైతేనే కైకొని మన్నించితి. ॥ఈమా॥

పెక్కుతీర్థములాడిన ఫలమిందరికి నీవు
 చొక్కి నీముద్రవారికి సులభుఁడవు
 గక్కన దేవతలకుఁ గానరానినీవు మాకు
 నిక్కడ శ్రీవేంకటాద్రి నిరవైతివి. ॥ ఈమా ॥ ౫౮

లలిత

వెలలేకచోట లేఁడు వీఁడివో హరి
 వీటిడిమై చేరువనే వీఁడివో హరి. ॥ పల్లవి ॥

మునుకొని వెదకితే ముక్కుమూర్పుగాలికొన
 వెనవెనకఁ దిరిగీ వీఁడివో హరి
 పెనఁగి వెదకఁబోతే పెడచెవులమంత్రమై
 వినవచ్చీ మాటలలో వీఁడివో హరి. ॥ వెలలే ॥

సోదించి వెదకితేను చూపులకొనలనే
 వీదుల నెందు చూచినా వీఁడివో హరి
 ఆదిగొని వెదకితే నట్టే నాలికకొన
 వేదమై నిలిచినాఁడు వీఁడివో హరి. ॥ వెలలే ॥

తెలిసి వెదకఁబోతే దేహపుటంతరాత్మయై
 వెలుపలా లోపలాను వీఁడివో హరి
 చెలఁగి శ్రీవేంకటాద్రిఁ జేకొని మమ్ము రక్షించ
 వెలసె నిందరుఁ జూడ వీఁడివో హరి. ॥ వెలలే ॥ 57

బౌళి

బోధింపరే యోగినబుధులాల పెద్దలాల
 శ్రీధరునిమాయలలోఁ జిక్కితిమి నేము. ॥ పల్లవి ॥

దైవమును నొల్లము ధర్మమును నొల్లము
దావతిసంసారముతో తగులే కాని
భావపుభవబంధాలభయమూ నెఱఁగము
వేవేలు విధులే కాని వెగిలేచి నేము. ॥బోధిం॥

[1]ముందు విచారించము [2]మొదల విచారించము
పొందేటిసతులతోడిభోగమే కాని
చెందినమనసులోనిచింతలను బాయము
మందపుమదమే కాని మాపుదాఁకా నేము. ॥బోధిం॥

పరమూఁ దడవము భక్తీఁ దడవము
అరిది ధనముమీఁది ఆసలే కాని
ఇరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డేలుకొనెఁ దానే నన్ను
నిరతి నెఱఁగనైతి నే నించుకంతాను. ॥బోధిం॥ 58

శ్రీరాగం

మఱి యేపురుషార్థము మావంక లేదు మీకు
అఱువడము మాకెంత అత్తువో నీవు. ॥పల్లవి॥

హరి నీవు నాకు నంతర్యామివైనఫలము
తిరిగినందే మావెంటఁ దిరిగెదవు
ఇరవుగ నీవు మాకు నేలికవైనఫలము
గరిమె మాపాపమెల్లఁ గట్టుకొంటివి. ॥మఱి॥

భువిలోన నీవు నన్నుఁ బుట్టించినఫలము
ఇవల రక్షించేతోడుసిదొకటాయ
తివిరి నన్ను నీకుఁ దెచ్చిదుకొన్నఫలము
జవళి నానేరములు చక్కఁబెట్టఁబడెను. ॥మఱి॥

1. ముందు=కార్యప్రారంభమునకుముందు 2. మొదల=కార్యప్రారంభమునందు.

గారవాన నన్ను వెనకవేసుకొన్నఫలము
చేర నన్ను బుణ్యునిఁగాఁ జేయవలసె
ఆరసి నాకుఁ బ్రత్యక్షమైనఫలమున నన్ను
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ ఇముడుకోఁబడెను. ॥మఱి॥ 59

అహిరి

ఏనోరువెట్టుక నిన్ను నేమని కావుమందును
నే నిన్నుఁ దలఁచినది నిమిషమూ లేదు. ॥పల్లవి॥

పాయమెల్ల సంసారముపాలే పడితిఁగాని
చేయార నీసేవ నేఁ జేసుట లేదు
కాయమెల్ల కాంతలకే కడుశేషమాయఁగాని
నీయవసరములందు నే నోదుగలేదు. ॥ఏనో॥

చిత్తము ఆసలపాలే సేసి బదికితిఁ గాని
హత్తి నిన్ను ధ్యానము సేయఁగలేదు
సత్తైపునానాలుకెల్ల చవుల కమ్మితిఁగాని
మత్తిలి నీకీర్తనము మరపుటా లేదు. ॥ఏనో॥

పుట్టుగెల్లా నజ్ఞానముపొంతనే వుంటిఁగాని
వొట్టి నీవిజ్ఞానము నొల్లనైతిని
యెట్టు నన్ను మన్నించితి విందుకే పో వెరగయ్యీ
నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నిన్నడుగా లేదు. ॥ఏనో॥ 60

రేకు 211 దేసాళం

తనసొమ్మీడేరించక తా మానీనా
పెనఁగుచు నే మూరకే విగిసేముగాక. ॥పల్లవి॥

భూమితోఁ బ్రపంచమెల్లఁ బుట్టించినదేవుఁడు
ఆమీఁదిపారుపత్యాన కందుకోపఁడా
నామమాత్రజీవులము నడుమంతరాల వచ్చి
నేము గర్తలమనుచు నిక్కేముగాక. ॥ తన ॥

యెనలేక యెదిరికి ఇనుమడిచేవారికి
తనతగర మడువఁ దడవయ్యీనా
గునిసి సంసారపుకొండనే మోచేనంటా
తినికేమిదియు వట్టి దీమసముగాక. ॥ తన ॥

చిత్తములో నున్నట్టిశ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
మత్తిల్లి ననుఁ గావక మానఁబోయ్యీనా
కొత్తగా నీతని నేఁడు కొలిచేమనుచు నేము
తత్తరపుస్వతంత్రానఁ దగిలేముగాక. ॥ తన ॥ 61

ముఖారి

తాము స్వతంత్రులు గారు తమయంతను
ఆమీఁదటిగురి అది నీవు. ॥ పల్లవి ॥

యెలమి స్వర్గమేలేటిఇంద్రునికైనాను
అలమి కోరేటిఫల మది నీవు
బలిమిఁ గైలాసమేలేపతిరుద్రునికైనా
నిలుకడైనపదము నీపదము. ॥ తాము ॥

యెక్కుడు సత్యలోకము యేలేబ్రహ్మకునైనా
ఇక్కువఁ జేరేచోటు యెందును నీవు
వెక్కసపుఁబుణ్యముల వేదములకైనాను
అక్కరతో ముఖ్యమైన అర్థమెల్లా నీవు, ॥ తాము ॥

నాఁడు నాఁడే ముక్తులైన నారదశుకాదులకు
నేఁడును విహరించేనెలవు నీవు
పోఁడిమి శ్రీవేంకటేశ పోలించ నెవ్వరూ లేరు
[1]మూఁడులోకముల నీవే మూలము నీవే. ॥ తాము ॥ 62

గౌళ

చింతలు రేఁచకు మమ్ము చిత్తమా నీవు
పంతముతో మముఁగూడి బతుకుమీ నీవు. ॥ పల్లవి ॥

తల్లి శ్రీమహాలక్ష్మి తండ్రి వాసుదేవుఁడు
ఇల్లు మాకు బ్రహ్మాండమింతా నిదె
ఖిల్లిదపుహరిభక్తి పాఁడీఁ బంటా నాకు
వొల్లము కర్మఫలము లొకటి నేము. ॥ చింత ॥

జ్ఞానమే మాకు ధనము సర్వవేదములు [2]సొమ్ము
పూనినవైరాగ్యమే వుంబళి మాకు
ఆనినగురుసేవలు [3]ఆఁడుబిడ్డలు నాకు
మేనితోనే తగులాయ మేలు మాకుఁ జేరెను. ॥ చింత ॥

యేలికె శ్రీవేంకటేశుఁ డింటిదేవపూజ మాకు
పాలుగలబంధువులు ప్రపన్నులు
కీలు మాకు నీతనిసంకీర్తన మోక్షమునకు
యేలా ఇంకా మాకు నేమిటితో గొడవ. ॥ చింత ॥ 63

ఆహిరి

ఎక్కడ నున్నారో సురలెవ్వరు భూమికి దిక్కో
తొక్కులఁబడె జీవుఁడు దుండగీలచేతను. ॥ పల్లవి ॥

---

1. 'మూఁడులోకముల' వ్రాఁ. ప్ర.
2. ఈ "సొమ్ము" పూర్వముద్రితములో తప్పిపోయినది.
3. "ఆఁడుబి(లుబి?)డ్డలు" పూ. ము. ప్ర.

ఆసలని యెడివెట్టి యంగడివెంటాఁ దిప్పె
దోసిలొగ్గించె దైన్యము దొరలెదుట
యీసుల నాఁకటి(లి?) విషమేమైనాఁ దినిపించె
గాసిఁబడె జీవుఁడిదె కన్నవారిచేతను. ॥ఎక్క॥

కడుఁగోపపుభూతము కాయమెల్లా మఱపించె
వడి నజ్ఞానపుఁజేరు వరతఁగొట్టె
నడుమఁ బాపపుచొక్కు నరకపుగుంటఁదోసె
గడుసాయ జీవుఁ డిదె కన్నవారిచేతను. ॥ఎక్క॥

భవము సంసారపుబందెలదొడ్డిఁ బెట్టించె
[1]తగి(వి?)లింద్రియపుతాళ్లు[2] దామెనఁ గట్టె
యివల శ్రీ వేంకటేశుఁ డింతలో దిక్కయి కాచె
కవడువాసె జీవుఁడు కన్నవారిచేతను. ॥ఎక్క॥ 64

సాళంగనాట

ఏదెస మోక్షము లేదు యెవ్వరికి ననేరు మీ—
వేదాంతశ్రవణము వెట్టికిఁ జేసేరా. ॥పల్లవి॥

అంతా బ్రహ్మమైతే [3]నాతుమా వొక్కటైయైతే
చింతింప గురుఁడు లేఁడు శిష్యుఁడూ లేఁడు
బంతినే ముక్తుఁడూ లేఁడు బద్ధుఁడూ లేఁడిట్లయితే
వంతుల సత్కర్మమెల్ల వఱతపాలాయఁబో. ॥ఏదె॥

యిహమెల్లాఁ గల్లనేరు యేఁటికిఁ బుట్టినవారు
సహజమే యిదనేరు చావనేఁటికి
మహి మీకు బోధించినమహాత్ము శంకరాచార్యుఁ—
డహరహ [4]మేమైయున్నా నాతనికేది గతి (?) ॥ఏదె॥

---

1. 'ప్రాసభంగము' 2. 'దామేనఁ' పూ. ము. పా. 3. 'నాదుమా 'రేకు.
4. ఏమైయున్నాఁ డాతనికేదిగతి" కావచ్చు.

కొందరికి సుఖమిది కొందరికి దుఃఖమది
యిందుఁ జిక్కి బ్రహ్మమున కీఘోరమేలా
అందిన శ్రీవేంకటేశుఁ డంతరాత్ముఁ డొక్కఁడింతే
మందలించికొలువరు మంటికా మీజ్ఞానము. ॥పర॥ 65

పాడి

వాఁడివో వీఁడివో హరి వలసినవారికెల్లా
మూఁడులోకముల మరి మొరఁగఁ జోటేది. ॥పల్లవి॥

బహిరంతరాన హరి ప్రత్యక్షమై యుండఁగాను
సహజానఁ బ్రత్యక్షవిచారమేల
ఇహములోఁ గలవెల్లా యీతనిలీలై యుండఁగా
విహరించేలీల వేరే వెదకనేలా. ॥వాఁడి॥

మనికై యన్నిటా నుండి మాటలాడుచుండఁగాను
వెనక హరి మాటలు వేరేవున్నవా
కనుచూపతఁడంతటా కలగొనఁ జూడఁగాను
చనవిచ్చి [1]కృపాదృష్టి చల్లుమననేలా. ॥వాఁడి॥

నెలవై యాతఁ డిన్నిటా నిండుకొనియుండఁగాను
అలరి వేరే వచ్చీననేలా
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డిచ్చకొలఁదే [2]యింతా
పలుమారు నిట్టట్టని భావించఁదగునా. ॥వాఁడి॥ 66

రేకు 21ు లలిత

చెలఁగి నాకిందుకే చింతయ్యీని
తెలిసినదాఁకా నిది ద్రిష్టమయ్యీనా. ॥పల్లవి॥

1. 'ద్రిష్టి' రేకు 2. ఈ 'యింతా' పూర్వముద్రితములో తప్పిపోయినది.

హరి పుట్టించినదేహి హరినే కొలువక
నరులఁ గొలుచుట అన్యాయమయ్యా
గరిమ నేరు గుడిచి కాలువఁ బొగడఁబోతే
వెరవెరవే కాక యితవయ్యీనా. ॥ చెలఁ ॥

దేవుఁడిచ్చినట్టిబుద్ధి దేవునిపయిఁ బెట్టక
భావ మింద్రియాలకియ్యఁ బాపమయ్యా
జీవిత మొకరిసొమ్ము జీవించి యొకరివెంట
ఆవలఁ బరువులిడు టందమయ్యీనా. ॥ చెలఁ ॥

అరిది శ్రీ వేంకటేశుఁ డంతరాత్మయి వుండఁగాను
శరణనకుండు టనాచారమయ్యా
ధరఁ దనయింటఁ గోటిధన మట్టేవుండఁగాను
మరలి తిరియఁబోతే మట్టుపడీనా. ॥ చెలఁ ॥ 67

పాడి

కాకుంటే యీశూన్యవాదకఠినచిత్తులచేత
పైకొని వివేకులకు బ్రదుకఁగవచ్చునా. ॥ పల్లవి ॥

అల్ల నాఁడు నిరాకారమనెడిమాటలచేత
వెల్లిఁబోయ లోకములో విజ్ఞానమెల్లా
కల్లని మీత్రివిక్రమాకారము చూపి మీరు
చెల్లఁబెట్టితిరి వేదశిఖలందు మరియు. ॥ కాకుం ॥

ఆలకించి యహంబ్రహ్మమనెడిబుద్ధులచేత
గాలిఁబోయ భక్తి [1]యల్లా కాలమందే
యేలి ప్రహ్లాదునికిఁగా హిరణ్యకశిపునొద్ద
యేలికబంటువరుస లిందె చూపితిరి. ॥ కాకుం ॥

---

1. 'యల్లకాలమందే' పూ. ము. పా.

అంతా నొక్కటియనే అధర్మవిధులచేత
గుంపఁబడెఁ బుణ్యమెల్లాఁ గొల్లఁబోయి
ఇంతట శ్రీవేంకటేశు డెక్కుడు నేవని కొండ
పంతగాఁగఁ గొండవెక్కి పిలువఁగిలివి. ॥ కాకుం ॥ 68

శుద్ధవసంతం

చేకొనువారికి చేరువిదే పైకొనుజీవుల భాగ్య మిదే
యేకడఁ జూచిన యితరము లేదు. ॥ పల్లవి ॥

తలఁపులోన నంతర్యా మిదివో
తెలిసిచూచితే ద్రిష్టంబు
చలమునఁ దనమతి సందేహించిన
కలఁగి మూఁడులోకంబులు లేదు. ॥ చేకొ ॥

వెసఁ గనుదెఱచిన విశ్వాత్మకుఁ డిదె
దెసల నింతటా ద్రిష్టంబు
పసిగొని తనుఁ బాపములు భ్రమించిన
కసరి సృష్టి చీఁకటివడు నపుడే. ॥ చేకొ ॥

చేరి కొలిచితే శ్రీవేంకటపతి
సారె బ్రతుకునకు శాసనము
వైరగుతనలో భక్తి వదలితే
కూరిమి తెరమఱఁగునకును మఱఁగు. ॥ చేకొ ॥ 69

వరాళి

పెంచి తముపెట్టుఁజెట్టు పెరికివేయ రెవ్వరు
మంచివాఁడఁ గాకున్న మన్నించకుండేవా. ॥ పల్లవి ॥

తెరువు దప్పి యడవిఁ దిరిగేటివారిఁ దెచ్చి
తెరువునఁ బెట్టుదురు తెలిసినవారలు
నరుఁడనై నేరక నడిచేటినన్ను నీవు
మరిగించి కావక మానవచ్చునా. ॥ పెంచి ॥

దిక్కుమాలినట్టివారిఁ దెచ్చి దయగలవారు
దిక్కయి కాతురు వారి దిగఁదోయరు
తక్కక మాయలోఁ బడి దరిదాపులేనినన్ను
వెక్కసాన రక్షించక విడిచేవా నీవు. ॥ పెంచి ॥

ఆవల భయపడ్డవా రంగడిఁబడితే దొర—
లోవల విచారించి వూరడింతు రంతలోనే
శ్రీవేంకటేశ నీవు [1]సృష్టికల్లా నేలికవు
వేవేలు మామొర నీవు విచారించకుండేవా. ॥ పెంచి ॥ 70

సామంతం

ఎన్నఁడు మంచివాఁడ నయ్యేను నేను
నన్ను నీవే మన్నించి నడుపవే దయివమా ॥ పల్లవి ॥

వేఁపమానికిని చేఁదు విడువక వుండేది
యేపొద్దు సహజమే యెంతైనాను
పాపపుణ్యాలంపటానఁ బరగివుండేటినేను
చాపలదుర్గుణినౌట సహజమే. ॥ ఎన్నఁ ॥

పాముకు విష మెప్పుడు పండ్లఁ బెట్టుకుండేది
భూమిలో సహజమే పోరి నెంతైనా
కామక్రోధుఁడ నాకుఁ గరుణ యించుక లేక
సామజపుదుర్మదము సహజమే. ॥ ఎన్నఁ ॥

1. 'స్రిష్టి' రేకు.

అటుగాన శ్రీవేంకటాధిప నాకిఁక వేరె
తటుకన నేఁడు శాంతము వచ్చినా
ఘటన నీకృపయందుగలిగినమేలు నాపై
తటుకన ముంచి నన్ను దరిచేర్చవే. ॥ఎన్న॥ 7

గుజ్జరి

వెట్టి మానుప రెవ్వరు వేఁదురు నాయంత విడువదు (ను?)
మట్టుఁబాలలోఁ బుట్టిన ముంచిన వెట్టె య్యా. ॥పల్లవి॥

జగములు రక్షించఁ బాల్పడి సర్వేశ్వరుఁడే వుండఁగ
అగణితుఁ డాతనిశక్తి యల్పముగాఁ దెలిసి
జిగి[1]నాసంసారరక్షణ సేసెదనంచునుఁ దిరిగెద
నగుఁబాట్ల యల్పుఁడ నే నావెట్టిదేయయ్యా. ॥వెట్టి॥

అంతర్యామై దేవుఁడు అటు సుఖదుఃఖము లొసఁగఁగ
అంతయు మనుజులు సేసేరని నేఁ దిరిగితిని
బంతినే నావంటిజీవులబడిఁ దిరిగాడుచుఁ గర్మపు-
దొంతులఁ జిక్కిననా[2]వెట్టితోడనే యిదేయయ్యా. ॥వెట్టి॥

శ్రీవేంకటపతి యెదుటనే చేకొని వరము లొసఁగఁగ
దావతిపడి యితరుల నేఁ దగులుచు వదిగితిని
యీవేళనే నాగురుఁడును యీ దైవము నిటు చూఁపగ
తో వెరిఁగిటు నే బతికితి తొల్లెల్ల వెట్టినయ్యా. ॥వెట్టి॥ 72

రేకు 218 దేసాక్షి

ఇతనికంటే నుపాయ మిఁక లేదు
మతిలోననున్నవాఁడు మర్మ మిదే సుండీ. ॥పల్లవి॥

1. ఈ 'నా' పూర్వముద్రణమున తప్పినది. 2. 'వెట్టి' రేకు.

ఇన్ని లోకసుఖములు ఇంద్రియప్రీతులే
తన్నుఁ గనినతల్లిదండ్రి తనపోషకులే
కన్న లెదిటిధనాలు కాదనార్థములే
వున్నతి నిష్టార్థసిద్ధి కొక్కఁడే దేవుఁడు. ॥ ఇష్ట ॥

కలదేవతలిందరు కర్మఫలదాతలే
అలవిద్యలెల్ల ఖ్యాతిలాభపూజలకొరకే
పలుమంత్రములెల్లను [1]బ్రహ్మలోక మీసందివె
వొలిసి యిష్టార్థసిద్ధి కొక్కఁడే దేవుఁడు. ॥ ఇష్ట ॥

అనుదినరాజసేవ లల్పార్థహేతులే
కొనఁ గల్పవృక్షమైనఁ గోరినవిచ్చేటిదే
ఘనశ్రీవేంకటేశుఁడు కల్పించె జీవునిఁ గావ-
నొనర నిష్టార్థసిద్ధి కొక్కఁడే దేవుఁడు ॥ ఇష్ట ॥ 73

బౌళి

నన్ను నెవ్వరు గాచేరు నాఁటవగెంతురుగాక
నిన్న నేఁ డీరోఁతలైతే నీకియ్యానా నాకును. ॥ పల్లవి ॥

దేవుఁడ నేనేయంటా తిరిగే నాస్తికుఁడనా
దేవతలకు మొక్కఁబోతే నీఁక నగరా
కావించి యింద్రియములచే గతెలి యున్నాళ్ల నుండి
ఆవల జితేంద్రియుఁడనంటే నవి నగవా. ॥ నన్ను ॥

కర్మము దొల్లి సేయక కడుదూరమై యిఁక నా-
కర్మము సేయఁగఁబోతే కర్మమే నగదా
దుర్మతి సంసారినై తొయ్యలులకు మోహించి
అర్మిలి దూషించితేను అట్టె వారు నగరా. ॥ నన్ను ॥

1. "బ్రహ్మలోకమిసందివె(?) పూ. ము. పా.

నేనే స్వతంత్రుఁడనంటా నీఁడుదానాలెల్ల మాని
పూని యిఁకఁ జేయఁబోతే పొంచి యవి నగవా
నే నిన్నిటా సిగ్గువడి నిమరఁగు చొచ్చితిని
అనుకొని శ్రీవేంకటాధిపుఁడ కావవే. ॥నమ్ము॥ 74

సామంతం

పరుసము సోఁకక పసిఁడౌనా
పురుషోత్తముఁడే బుద్ధిచ్చుఁగాక. ॥పల్లవి॥

భువి భోగములకుఁ బుట్టిన దేహము
వివరపుమోక్షము వెదకీనా
యివల సకలమును యేలేటిదేవుఁడు
తవిలి రక్షింపుట ధర్మముగాక. ॥పరు॥

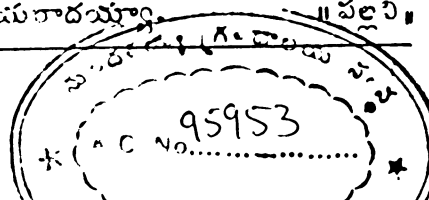
బెరసి యాసలనే పెరిగేటిదేహము
ధరఁ గొంతయిహాఁ దనిసీనా
అరుదుగ నంతర్యామగు దేవుఁడు
పొరిఁ బెర రేఁచుటే పొందౌఁగాక. ॥పరు॥

ఘనమగుసంసారకారణజీవుఁడు
తనసుజ్ఞానముఁ దలఁచీనా
వెనకమునుప శ్రీవేంకటపతియే
కనుఁగొని సమ్మిటు కాచుటగాక. ॥పరు॥ 75

లలిత

నిమహా మది [1] యెంత నీవు చేసేచేఁత లెంత
దిమసపునీమాయలు తెలియరాదయ్యా. ॥పల్లవి॥

1. 'యంత' రేకు.

నిషాదతీర్థము నెత్తి మోచె నొకఁడు
పూఁపకొడుకై యొకఁడు బొడ్డునఁ బుట్టె
యేపున నింతటివారి కెక్కుడైనదైవమవు
మోపుచు ధర్మరాజుకు మొక్కువెట్టయ్యా ॥నీమ॥

నీలీల జగమెల్లా నిండియున్న దొకవంక -
నోలి నీలో లోకా లున్న వొకవంక
యేలీలఁ జూచినాను యింతటిదైవమవు
బాలుఁడవై రేపల్లెలోఁ బారాడితి వెట్టయ్యా. ॥నీమ॥

శ్రీసతికి మగఁడవు భూసతికి మగఁడవు
యీసరుస శ్రీవేంకటేశుఁడవు
రాసికెక్క నీవింతటిరాజసపుదైవమవు
దాసులము మాకెట్ల దక్కితివయ్యా. ॥నీమ॥ 76

ఆహిరి

కలకాల మిట్లాయఁ గాఁపుర మెల్లా
అలదైవ మెందున్నాఁడో ఆలకించఁడుగా. ॥పల్లవి॥

తనకే సంతసమైతే తనభాగ్యము వొగడు
తనకుఁ జింతవుట్టితే దైవము దూరు
మనుజునిగుణమెల్లా మాపుదాఁకా నిట్లానె
ఘనదైవ మెందున్నాఁడో కరుణఁ జూడఁడుగా. ॥కల॥

విరివిఁ బాపాలు సేసేవేళ నాదాయము లెంచు
నరకమందిఁ పుణ్యము నాఁడు వెదకు
తిరమైనజీవుని తెలివి యిలా నీలాగె
ధర దైవ మెందున్నాఁడో దయఁ జూడఁడుగా. ॥కల॥

వేళతో నిద్దిరింపుచు విరక్తునివలె నుండు
మేలుకొన్న వేళ నన్ని మెడఁ బూనును
యీలీల దేహిగుణము యెంచి శ్రీవేంకటేశుఁడు
యేలి(లే?)దైవ మెందున్నాఁడో యిట్టే మన్నించఁడుగా. ॥కం॥ 77

శంకరాభరణం

ఉన్నచోనే మూఁడులోకా లూహించి చూచితే నీవే
కన్నచోటనే వెదకి కానఁ డింతేకాక. ॥పల్లవి॥

యెక్కడ వొయ్యేడి జీవుఁ డేది వైకుంఠము
యిక్కడ హరి యున్నాఁడు హృదయమందె
ముక్కున నూరుపు మోచి ముంచి పుణ్యపాపాల-
కక్కసానఁ జిక్కి తమ్ముఁ గానఁ డింతేకాక. ॥ఉన్న॥

యేమి విచారించీ దేహి యేఁదు దేవుని వెదకీ
కామించి యాతఁ డిన్నిటాఁ గలిగుండఁగా
దోమటిసంసారపుదొంతికర్మములఁ జిక్కి
కాముకుఁడై కిందుమీఁదు గానఁ డింతేకాక. ॥ఉన్న॥

యేవిధులు తాఁ జేసీ యెవ్వరి నాడఁగఁబోయీ
శ్రీవేంకటేశ్వరుసేవ చేతనుండఁగా
భావ మాతఁడుగాను బ్రతికె నిదవో నేఁడు
కావరాన నిన్నాళ్ళు కానఁ డింతేకాక. ॥ఉన్న॥ 78

రేకు 214 ధన్నాసి

కటకటా యేమిటాను కడవర గానఁడిదే
ఇటువంటిప్రాఁత యెట్టో నిజము దెలియదు. ॥పల్లవి॥

బాదలసంసారము వరవఁజుకొని తొల్లి
యేది నమ్మి పాటువడె నీజీవుఁడు
గాదెలకొలుచుగాఁగఁ గట్టుకొని కర్మములు
యేదెస చొచ్చినోకాని యీప్రాణి. ॥కట॥

కాఁపురమై తన తల్లికడుపున వచ్చి పుట్టె
యేపని గలిగెనో యీదేహి
కాపాడి నిఖేపాలు కడునాసతోఁ బాఁతి
యేపదవిఁ దా నుండునో యీజంతువు. ॥కట॥

దవ్వుల యమబాదలు దలఁచి వెరవఁ డిదె
యెవ్వరి సలిగెనమ్మో యీజీవి
రవ్వగా శ్రీవేంకటాద్రిరాయఁడు మన్నించఁగాను
యివ్వల బతికెఁగాక యెవ్వఁడోయి తాను. ॥కట॥ 79

కాంబోది

ఎవ్వరు దిక్కింక నాకు నేది బుద్ధి
యివ్వల విచారించవే ఇందిరారమణా. ॥పల్లవి॥

వెంటఁబెట్టి కామక్రోధపితతులు చుట్టి [1]నన్ను
తొంటి మీసేవకు [2]నన్ను దూరము సేసె
కంటకపుటింద్రియాలు కడుహితశత్రులై
అంటిన మోక్షముత్రోవ నంటకుండాఁ జేసెను. ॥ఎవ్వ॥

తిప్పి తిప్పి నాయాసలు తెగ వైష్ణవధర్మానఁ
దెప్పలఁ దేలకుండాను తీదీప్త సేసె
వొప్పగుసంసార మిది వున్నతి నాచార్యసేవ
చొప్పు మాపి పుణ్యానకుఁ జొరకుండాఁ జేసెను. ॥ఎవ్వ॥

---

1. 2. ఇట్టిపునరుక్తులక్కడక్కడ గలవు.

మచ్చరపుదేహ మిది మనసిట్టె పండనీక
తచ్చి యజ్ఞానమునకుఁ దావు సేసె
ఇచ్చల శ్రీవేంకటేశ ఇంతలో నన్ను నేలఁగ
నిచ్చలు నీకృపే నన్ను నిర్మలము సేసెను. ॥ఎవ్వ॥ 80

దేసాళం

అనంతమహిముఁడవు అనంతశక్తివి నీవు
యెనలేనిదైవమా ని న్నేమని నుతింతును. ॥పల్లవి॥

అన్నిలోకములు నీయందు నున్న వందురు నీ-
వున్నలోక మిట్టిదని వూహించరాదు
యెన్న నీవు రక్షకుఁడ విందరిపాలిటికి
నిన్ను రక్షించేటివారి నే నెవ్వరి నందును. ॥అనం॥

తల్లివి దండ్రివి నీవు తగుబ్రహ్మాదులకు
యెల్లగా నీతల్లిదండ్రు లెవ్వరందును
యిల్లిదె వరములు నీ విత్తు విందఁకిని
చెల్లుఁబో నీకొకదాత చెప్పఁగఁ బోలేది. ॥అనం॥

జీవుల కేలికవు శ్రీవేంకటేశుఁడవు నీ-
వేవలఁ జూచిన నీ కేయేలికె లేఁడు
వేవేలు మునులును వెదకేరు నిన్నును
నీ వెవ్వరి వెదకేవు నిర్మలమూరితివి. ॥అనం॥ 81

శ్రీరాగం

పాటించి నమ్మినవారభాగ్యముగాదా
కోటిసుద్దులేల యిదె కోరి చేకొనేది. ॥పల్లవి॥

స్వామిద్రోహియైనచండిరావణాసురుఁడు
కామించి శరణంటేను కాచే నంటివి
యేమని నీదయ యెంతు నెంతని నీమహిమెంతు
ఆమాటకు సరియా నఖిలవేదములు. ॥ పాటిం ॥

దావతి సీతాద్రోహము దలఁచి కాకాసురుఁడు
కావుమని శరణంటేఁ గాచితివి
ఆవల నీవని యెట్టు అట్టె నీమన్నన యెట్టు
యీవల నీశరణనే ఇందుసరే తపము. ॥ పాటిం ॥

చిక్కి తిన్నీ నీఁకనేల చేరి యేపాటివాఁడైన
గక్కన నీశరణంటేఁ గాతువు నీవు
అక్కరతో నిన్ను శరణంటిమి శ్రీవేంకటేశ
యెక్కువ నీబిరుదుకు యీడా పుణ్యములు. ॥ పాటిం ॥ 82

పాడి

నేఁడు దప్పించుకొంటేను నేరుపున్నదా
వేఁడుక భోగించుతానే వెనఁగఁ జోటున్నదా. ॥ పల్లవి ॥

తనువుమోచిననాఁడే తప్పులెల్లాఁ జేసితిని
వెనక మంచితనాలు వెదక నేది
ననిచి సంసారినైననాఁడే నిష్టూరానకెల్ల
మునుప నే గురియైతి మొరఁగఁ జోటున్నదా. ॥ నేఁడు ॥

సిరులు చేకొన్ననాఁడే సిలుగెల్లా గట్టుకొంటి
తరవాతిపను లింకఁ దడవనేల
వరలోకముచొచ్చిననాఁడే పుణ్యపాపముల—
పొరుగుకు వచ్చితిని బుద్ధు లింక నేల. ॥ నేఁడు ॥

వూపిరి మోచిననాఁడే వొట్టుకొంటి నానలెల్లా
మాపుదాఁకా వేసరిన మానఁబోయ్యీనా
యేపున శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలో నన్నుఁ గావఁగా
పైపై గెలిచితిఁగాక పంతమాడఁగలనా. ॥నేఁడు॥ 88

దేసాళం

ఇన్ని దేహములఁ బుట్టి యేమిగంటిమి
వున్నతపుహరిదాస్య మొక్కటేకాక. ॥పల్లవి॥

హీనజంతువైననాఁడు యేనుగై పుట్టిననాఁడు
ఆనంద మొక్కటే అంగాలే వేరు
యీనేటియజ్ఞానము యీజీవుల కొక్కలాగే
జ్ఞానమే యెక్కుడుగాక సరిలేసిదొకటే. ॥ఇన్ని॥

నరలోకభోగానకు వరకానుభవానకు
సరేకాని [1]మిగులదు చనెఁ దొల్లె (?)
గరిమ నేర్పడ నందు ఘనమేమి కొంచమేమి
హరిదాసుఁడై బ్రదుకుటదియే లాభము. ॥ఇన్ని॥

బాలుఁడైనయప్పుడూను పండి ముదిసినప్పుడు
కాలమొక్కటే బుద్ధి కదు లేదు
ఆలకించి శ్రీవేంకటాధిపతి సేవించి
యేలికంటా మొక్కుచుండే దిదియే భాగ్యము. ॥ఇన్ని॥ 84

రేకు 215 గుజ్జరి

ఎన్నఁడు మానవు యీదుర్గుణములు యేది అవుపథము యిఁదుకును
కన్నులఁ జూచుచుఁ జెవుల వినుచు [1]నేఁ గనియు వినియునిదె కష్టుడ
[నయ్యా [2]నేను. ॥పల్లవి॥

---

1. "మిగులందంచనెఁ దొల్లె" కావచ్చు
1. 2. ఇట్టిపునరుక్తు లక్కడక్కడ గలవు.

హృదయములోపల దేవుఁ డుండఁగా నెఱఁగక భ్రమయుచుఁ
గన్నచోటనే
వెదకియుఁ గానక అనుమానించేటివేఁదుఁనయ్యా నేను
చెదరినజననము దుఃఖరూపమని చెప్పఁగ విని యది సుఖమని కోరుచు
మది దీపమువట్టుక నూఁతఁబడినమత్తునిలెనవయ్యా నేను. ॥ఎన్న॥

పరమగురువులదె భక్తిమార్గ మిటు ప్రాణులకెల్ల నుఁ బెట్టివుండఁగా
విరసపుటింద్రియమార్గములఁ దిరుగువీరిడినయ్యా నేను
దరిచేర్పఁగ హరినామము గలిగియు దైన్యము నొందితి సంసారములో
పరుసము చేతఁబట్టుక తిరిసేటిభ్రాంతునివలెనయ్యా నేను. ॥ఎన్న॥

శ్రీవేంకటపతి యెదుటనుండఁగా సేవింపఁగ సంసారములోపల
దావతిఁ బొరలుచు పేసరుచుండేటితగనిజడుడనయ్యా నేను
కైవశమై యీదేవుఁడే యిటు ననుఁ గరుణింపుచు రక్షింపుచు నుండఁగ
పూవునుఁ బరిమళమునువలనే నేపొదలుచు నుండెదనయ్యా[2]నేను.॥ఎన॥85

దేవగాంధారి

ఎంతగాలమునకైనా యీయర్థమే కలది
యింతటిలోననే హరి నెరఁగఁగవలయు. ॥పల్లవి॥

యెంచి నూరేండ్లమీఁద యెప్పుడో మరణము
ముంచి యిట్టె మోచీనదె మురికిదొక్క
యించుకంత యిందుకుఁగా నేల కోరేమో సుఖము
కాంచన మెవ్వరికిఁగా గడియించేమో. ॥ఎంత॥

కలిగినదినములు కాఁపురానకే సెలవు
తలఁపెల్ల నాసలకంతటఁ [3]గొలఁది(?)
ఫల మిందు నేమిగద్దో ప్రాణి ఇందేమిటివాఁడో
తెలిసి పాపఁగలేము తీరనియీచిక్కు. ॥ఎంత॥

---

1. 2. ఇట్టిపునరుక్తు లక్కడక్కడ గలవు. 3. కొలఁదివాలినది కావచ్చు.

పేసినకర్మములెల్లా చెప్పరానిమోపులాయ
రాసికెక్కి యింద్రియాలరపమాయను
వేసరి యిన్నిటికి శ్రీవేంకటేశుఁ గొలిచితి
నూసినదే మణుఁగాయ మాకు నేఁడ జన్మము. ॥ ఎంత ॥ 86

నాళంగనాట

ఇన్నియు ముగిసెను ఇటు నీలోననె
పన్ని పరులఁ జెప్పఁగఁ జోటేది. ॥ పల్లవి ॥

కుఁదనినీరోమకూపంబులలో
గొందుల బ్రహ్మాండకోట్లట
యెందరు బ్రహ్మలో యెంత ప్రపంచమో
యిందుఁ బరులమని యెంచఁగనేది. ॥ ఇన్ని ॥

నీకొనచూపున నెటిఁ గోటిసూర్య—
లేకమగుచు నుదయింతురటా
నీకాయమెంతో నీవునిలేదో
నీకంటెఁ బరుఁని నిక్కఁగనేది. ॥ ఇన్ని ॥

జీవకోటి నీచిన్నిమాయలో
ప్రోవులగుచు నటు పొడమెనటా
శ్రీవేంకటేశ్వర చెప్పఁగ నీ వెంతో
ఆవలఁ బరులకు నాధిక్యమేది. ॥ ఇన్ని ॥ 87

బౌళి

ఎన్నఁడు నే నిఁక బుద్దెరిఁగేది యీశ్వర నిను నేఁ దగిలేదిది
విన్నప మిదియే నీకే భారము వీని గెలువ నావశమౌనా. ॥ పల్లవి ॥

తగిలెడి నీనయనేంద్రియములు తగఁ జూచినయందెల్లను
తగిలెడి నీశ్రవణేంద్రియములు తగినలోకవార్తలకెల్లా
మగుడఁగనేరవు జన్మజన్మముల మనసు వీనికే సహాయము
తెగ వెన్నటికిని యింద్రియసంపద తీగెలుసాగుచు నొకటొకటి. ॥ఎన్న॥

యెక్కిడిని నానాఁటికి మదమెంతైనా నజ్ఞానమున
యెక్కిడి నీసంసారమే హరియెదుటనే మత్తాయిగొన్నట్లు
చిక్కఁ డెంతయిన మోక్షమార్గమున జీవుఁ డిందుకే లోలుఁడు
దిక్కమెకమువలెఁ గిందికి మీఁదికిఁ దిప్పెడిఁ గర్మము దేహమును. ॥ఎన్న॥

మెఱయుచుఁ బెరిగెడి నీయాసలు గడు మీఁదమీఁద లంపటమగుచు
మఱియునుఁ బెరిగెడి పుణ్యపాపములు మలసి రాసులై పెక్కగుచు
యెఱఁగను శ్రీవేంకటేశ్వర [1]యెంతో ఇఁక నాలోపలిదుర్గ (ర్గు?) ణములు
మఱఁగుచొచ్చితిని నే నిన్నాళ్లకు మరి నాభాగ్యము నీ చిత్తము. ॥ఎన్న॥88

సామంతం

దేవా [2]నీమాయ తెలియ నలవిగాదు
భావభేదముల భ్రమసితిని. ॥పల్లవి॥

జననంబొకచే జంతుకుల మొకచే
తనువికారములే తగఁ బెక్కు
దినములు నివియే తివిరి లోకమిదె
పనులే వేరయి పరగీని. ॥దేవా॥

మాఁటలు నొకచే మనసులు నొకచే
కోటులసంఖ్యలు గుణము లివి
కూటము లిట్లనె గుఱిఁ గామఁ డొకఁడె
మేటివలపులకె మేరలే లేవు. ॥దేవా॥

1. 'యంతో' రేకు. 2. "నీమహిమ" వ్రా. ప్ర. పా.

జ్ఞానమొకచే యజ్ఞానము నొకచే
నానామతములు నడచీని
ఆనుక శ్రీవేంకటాధిప నీకృప
తానే మమ్మిటు తగఁ గాచీని. ॥దేవా॥ 89

216 వ రేకు లేదు.

రేకు 217 దేశాఙి

కన్నవిన్నవారెల్లా కాకుసేయరా
వున్నతుఁడవైననీ కీవొచ్చములేలయ్యా. ॥పల్లవి॥

దేవతలఁగాచినట్టిదేవుఁడ నీకుఁ బసుల
నీవలఁ గాచితివనే హీనమేలా
కావించి పాలజలధిఁ గాఁపురముండినయట్టి—
నీవు పాలదొంగవనే నింద నీకేలయ్యా. ॥కన్న॥

కాలమందు బలిదైత్యుఁ గట్టివేసినట్టినీకు
రోలఁ గట్టువడినట్టిరోఁత నీకేల
పోలించి లోకాలకెల్ల పొడవైనదేవుఁడవు
బాలుఁడవై రేపల్లెలోఁ [1]బారాడనేలయ్యా. ॥కన్న॥

పాముమీఁదఁ బవ్వళించి పాయకుండినట్టినీకు
పాముతల దొక్కినట్టిపగ శేలా
కామించి శ్రీవేంకటాద్రికడపరాయఁడ నీవు
భూమి మాయలణఁచి నేర్పులమాయలేలయ్యా. ॥కన్న॥ 90

వరాళి

చేసినట్టె సేసుఁగాక చింత మాకేలా
వాసీ వంతూ నలనిదే వట్టిజాలియేలా. ॥పల్లవి॥

---

1. 'బారేద' రేకు. పారి + అడన్ = పారేదన్. శవ్యావహారికసందు లీ-
వాఙ్మయమున కొల్లలు.

కర్మమూలమైనవి యీ కాయపువర్తనలెల్లా
ధర్మమూలమైనది యీ దైవికము
మర్మమైనవాఁ డొక్కఁడే మనసులోనున్న హరి
నిర్మిత మాతనిదింతే నేర నే నెంతవాఁడ. ॥ చేసి ॥

ధనమూలమైనది యీతగినప్రపంచమెల్లా
తనువుమూలమైనది యీతపసులెల్లా
ననిచి యీరెంటికిని నారాయణుఁడే కర్త
కొనమొదలాతనిదే కొసరు మాకేల. ॥ చేసి ॥

భోగమూలమైనది యీపొందైనసంసారము
యోగమూలము విరతి కొక్కటైనది
యీగతి శ్రీవేంకటేశుఁ డెట్టువలసినఁ జేసు
బాగులుగా నీతనిశ్రీపాదమే మాదిక్కు. ॥ చేసి ॥ 91

పాడి

ఎదురేదీ యెంచిచూడ నితనిప్రతాపానకు
పదిదిక్కులను భంగపడిరి దానవులు. ॥ పల్లవి ॥

యెక్కువగా వినోదాన కితఁడు తలెక్కితేను
యెక్కిరిదైత్యులు కొట్టు లిందరుఁ గూడి
చక్కఁగా నితఁడు చేత చక్రమెత్తినమాత్రాన
దిక్కులఁ బరువెత్తిరి దిమ్మరిఅసురలు ॥ ఎదు ॥

దట్టమై యీతనిభేరిఁ దగ నాదువుట్టితేను
పుట్టె నుత్పాతాలు వైరిపురములందు
అట్టె గరుడధ్వజమటు మిన్నుముట్టితేను
కిట్టి దనుజుల కపకీర్తి తుదముట్టెను. ॥ ఎదు ॥

అల మేలుమంగవిభుఁ డటు పీధు లేఁగితేను
ఖలు లేఁగిర యమునిక్కెచెదిరికి
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డేపుమీరఁ జొచ్చితేను
సురిగి దైత్యసతులు సు లముల చొచ్చిరి. ॥ ఎదు ॥ 92

సాళంగనాట

కన్నులపండుగలాయఁ గడపరాయనితేరు
మిన్ను నేల శృంగారము మితిమీరినట్లు. ॥ పల్లవి ॥

కదలెఁ గదలె నదె గరుడధ్వజునితేరు
పొదిగి దేవదుందుభులు మ్రోయఁగా
పదివేలు సూర్యబింబము లుదయించినట్లు
పొదలి మెరువు వచ్చి పొడచూపినట్లు. ॥ కన్ను ॥

వచ్చె వచ్చె నంతనింత వాసుదేవునితేరు
అచ్చుగ దేవకామిను లాడిపాడఁగా
ముచ్చటతో గరుడఁడు ముందట నిలిచినట్టు
మెచ్చులమెరుఁగులతో మేఘము వాలినట్టు. ॥ కన్ను ॥

తిరిగెఁ దిరిగె నదె దేవదేవోత్తముతేరు
సరుస దేవతలెల్ల జయవెట్టఁగా
విరివిఁ గడపలో శ్రీవేంకటేశుఁడు తేరుపై—
నిరవాయ సింహాసన మిదేయన్నట్లు. ॥ కన్ను ॥ 93

బౌళి

రామా దయాపరసీమా అయోధ్యపుర—
ధామా నూవంటివారితప్పులు లోఁగొనవే. ॥ పల్లవి ॥

అపరాధియైనట్టియాతనితమ్ముని నే
కృపఁజూపితివి నీవు కింకలు మాని
తపియించి యమ్ముమొన దారకుఁజిక్కినవాని
నెపానఁ గాచి విడిచి నీవాదరించితివి. ॥ రామా ॥

సేయరానిద్రోహము సేసినపక్షికి నీవు
పాయక అప్పటి నభయమిచ్చితి
[1] చాయసేసుకొని వుండి స్వామిద్రోహిఁ జెప్పనట్టి -
తోయపుచేతని మంచితోవనే పెట్టితివి(?). ॥ రామా ॥

నేరము లెంచవు నీవు నీదయే చూపుదుగాని
బీరపు శరణాగతబిరుద(వు?) నీవు
చేరి నేఁడు నిలుచుండి శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదఁ
గోరినవరములెల్లా కొల్లలొసఁగితివి. ॥ రామా ॥ 94

ఆహిరి

ఎట్టయినాఁ జేసుకో ఇఁక నిచిత్తము నన్ను
పట్టిచ్చె మాగురుఁడు నీపాదాలు విడువను. ॥ పల్లవి ॥

పోఁడిమి నానామములు పొద్దువొద్దు నుడిగిని
వీఁడేమడుగునోయని వెఱవకుమీ
నాఁడే నాయాచార్యుఁడు నాకు సన్ని యిచ్చినాఁడు
నేఁ డిదేలంటే నతనినేమము నే మానను. ॥ ఎట్ట ॥

ప్రేమతో వీఁడు నన్నింటఁ బెట్టుక పూజించీని
యేమిగారణమోయని యెంచుకోకుమీ
కామించి యాచార్యుఁడే కారణము నీకు నాకు
యీ మరులేలంటే నాతఁడిచ్చినసొమ్మే నేను. ॥ ఎట్ట ॥

1. ఇది దర్పశయనవృత్తాంతమా?

పలుమారు వేఁడు నాపై బత్తిచేసీ నేఁటికని
వెలయ శ్రీవేంకటేశ వేసరకుమీ
యెలమి నాచార్యుఁ డిదేపని చేసినాఁడు
నిలిచెఁ గలకాలము నీకు నాకుఁ బోదు. ॥ఎట్టు॥ 95

రేకు 218 గుండక్రియ

వివరముమాలినట్టివెట్టిదేహి తొల్లి
జవకట్టినంతేకాక చండపోరనేఁటికే. ॥పల్లవి॥

మనసంతే మంగళము మరి యెంత పొరలినా
తనువుకొలఁదియే సత్వములెల్లాను
తనకలి మెంచుకోక తగనిమురిపెముల
పెనఁగఁబోతే తీపు పిప్పిలోనఁ గలదా. ॥వివ॥

చెంది విత్తినకొలఁదే చేరి మొలచేటిపైరు
అంది ఆఁకటికొలఁదే ఆహారమెల్ల
ముందువెనక చూడక మొక్కలపువరువేల
అందనిమానిపంటికి నాసపడవచ్చునా. ॥వివ॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గొలిచినకొలఁదియే మేలు
భావించ నాతఁడిచ్చేది భాగ్యమెల్లాను
వేవేలు మొక్కులేల వెస నానాఁటికినెల్ల
తోవగానితోవఁ బోతే తుదకెక్కఁగలదా. ॥వివ॥ 96

సామంతం

ఈతగవే నాకు నీకు నెంచి చూచితే
కాతరపుజీవులకుఁ గలదా వివేకము. ॥పల్లవి॥

భారము నీదిగనక పలుమారుఁ బాపములే
చేరి మొక్కలాన నేఁ జేసితిని
పేరడిఁ దల్లిదండ్రులు బిడ్డ లేమి సేసినాను
వోరుచుక ముద్దుసేసుకుందురు లోకమున. ॥ ఈత ॥

కావ నీవుగలవని కడదాఁకా నేరములే
వేవేలు సేసితిని వెఱవక
భావించుక యింటిదొర పసురము దెంచుకొని
యేవిధిఁ బైరుమేసినా నెగ్గుసేయఁ డతఁడు. ॥ ఈత ॥

పుట్టించేవాఁడవు నీవు పొదలేవారము నేము
యెట్టుండినా నీకుఁ బోదు యెన్నటికిని
వొట్టుక శ్రీవేంకటేశ వోడఁగట్టినదూలము
అటునిట్టుఁ బొరలినా నందవాయ దెపుడు. ॥ ఈత ॥ 97

లలిత

ఏఁటినేను యేఁటిబుద్ధి యెక్కడిమాయ
వీటఁబోయ్యే వెట్టిఁ గాను వివేకిఁ గాను. ॥ పల్లవి ॥

ఆరసి కర్మముసేసి అవి(ది?)నన్నుఁ బొదిగితే
దూరుదుఁ గర్మము గొంది దూరుచు నేను
నేరక లంపటములు నేనే కొన్నిగట్టుకొని
పేరడిఁ బరుల నందుఁ బెట్టరంటాను. ॥ ఏఁటి ॥

యెక్కుడు నాదోషములు యెన్నైనా వుండఁగాను
వొక్కరిపాపము లెంచు వూరకే నేను
తిక్కవట్టి నాకునాకే దేవతలకెల్లా మొక్కి
వొక్కరివాఁడ గాకుందు వుస్సురనుకొంటాను. ॥ ఏఁటి ॥

విరతిఁ బొందుదుఁ గొంత వేరేసంసారముఁ జేతు
యెరవుల నాడనే యెప్పుడు నేను
అరిది శ్రీవేంకటేశుఁ డంతలో నన్ను నేలఁగా
దొరనైతి నధముఁడఁ దొల్లే నేను. ॥ఏఁటి॥ 98

భైరవి

ఆతఁడు భక్తసులభుఁ డచ్యుతుఁడు
రాతిగుండెవాఁడు గాఁడు రంతు మానుఁ డీఁకను. ॥పల్లవి॥

జీవుఁడా వేసరకు చిత్తమా జడియకు
దైవము గరుణించఁ దడవుగాదు
త్రోవచూపె మనకుతొల్లే ఆచార్యుఁడు
కావలసినట్లయ్యీఁ గలఁగకుఁ డీఁకను. ॥ఆతఁ॥

కాలమా వేగిరించకు కర్మమా నన్ను మీరకు
పాలించ దైవానకు నే భార మీఁకను
ఆలించి తిరుమంత్రమే ఆతని నన్నుఁ గూరిచె
వేళగానిఅందాఁకా వేసరకుఁ డీఁకను. ॥ఆతఁ॥

వెఱవకు దేహమా వేసరకు ధ్యానమా
యెఱిఁగి శ్రీవేంకటేశుఁ డెడసిపోఁడు
తఱి నిహపరము లితనిదాసు లిచ్చిరి
గుఱియైతి నిన్నిటికిఁ గొంకకుఁడీ ఇఁకను. ॥ఆతఁ॥ 99

నాళంగం

పలువిచారములేల పరమాత్మ నీవు నాకు
గలవు కలవు వున్నకడమలేమిటికి. ॥పల్లవి॥

నీపాదములచింత నిబిడమైతేఁ జాలు
యేపాతకములైన నేమిసేసును
యేపార నీభక్తి ఇంత గలిగినఁజాలు
పైపై సిరు లచ్చటఁ బాదుకొనినిలుచు ॥ పల్లవి ॥

సారిది నీ శరణము చొచ్చితినంటేఁ జాలు
కరుణించి యప్పుడట్టే కాతువు నీవు
సరుస నీముద్రలు భుజముల నుంటేఁజాలు
అరుదుగాఁ జేతనుండు నఖిలలోకములు. ॥ పల్లవి ॥

నేరక వేసినఁ జాలు నీమీఁద నొకపువ్వు
కోరినకోరికలెల్లఁ గొనసాగును
మేరతో శ్రీవేంకటేశ మిమ్ము ౧గొలిచితి నేను
యేరీతి నుండినఁగాని యిన్నిటా ఘనుఁడను. ॥ పల్లవి ॥ 100

బౌళి

ఇందుకంటే మరి యిఁకలేదు హితోపదేశము వోమనసా
అంది సర్వసంపన్నుఁడు దేవుఁడు ఆతనికంటే నేరుతుమా. ॥ పల్లవి ॥

కల దొకఁటే ధర్మము కల్పాంతమునకు నిలిచినది
తలఁకక మీశరణుచొచ్చి మీదాసుఁడ ననెడి దొకమాఁట
వలవనిజోలే యింతాను వడ నిదిగాక యేమిసేసినను
సులభ మిందునే తొల్లిటివారలు చూరలుగొని రదె మోక్షంబు ॥ ఇందు ॥

మొదలొకటే యిన్నిటికి ముందర వెనకా వచ్చేది
వొదుగుచు గోవిందునిదాసులకు నొక్కమాటే మొక్కినఁజాలు
తుదకెక్కనివే యితరములు దొరకొని మరేమిసేసినను
బదికి రిరిందునే పరమవైష్ణవులు పలుచదువులలో వినరాదా. ॥ ఇందు ॥

౧. 'గొలిచిరి' రేకు.

తగులోకచే విడువరానిది తలి నెన్నటికినిఁ జెడనిది
వొగి శ్రీవేంకటపతినామజపము వొకమాచే అబ్బినఁ జాలు
నగుబాచే యింతాను నానాఁటి కేమేమి సేసినను
తగునీబుద్ధుల నడచిరి మున్నిటిదైవజ్ఞులు పూర్వాచార్యులును.
॥ ఇందు ॥ 101

రేకు 219 దేసాళి

ఏలోకమున లేఁడు యింతటిదైవము మరి
జోలి దవ్వి తవ్వి యెంత సోదించినాను. ॥ పల్లవి ॥

మంచిరూపున నెంచితే మరునిగన్నతండ్రి
ఇంచుకంత సరిలేదు ఇతనికిని
మించుసంపదల నైతే మేటిలక్ష్మీకాంతుఁడు
పొంచి యీతనికి నీడు పురుఁడించఁగలరా. ॥ ఏలో ॥

తగఁ బ్రతాపమునను దానవాంతకుఁ డితఁడు
తగుల నీతనిమారుదైవాలు లేరు
పొగరుమగతనానఁ బురుషోత్తముఁ డితఁడు
వెగ్గలై యీతనిపాటి వెదకిన లేరు. ॥ ఏలో ॥

పట్టి మొదలెంచితేను బ్రహ్మఁగన్నతండ్రితఁడు
చుట్టున నింతటివారు మరి వేరి
గట్టి శ్రీవేంకటేశుఁ డిగికి పరదుఁడు
కొట్టఁగొన నితరుల గురుసేయఁగలరా. ॥ ఏలో ॥ 102

శౌ౯

అవాప్తసకలకాముఁ డనుమాట నీకుఁ జెల్లె
వివేకించఁ బురుషార్థవిధి మాయందేది. ॥ పల్లవి ॥

మఱిగి నీపై భక్తి మాకుఁ గలుగుటెల్లాను
అరసి నీవు రక్షించే ఆసకొరకే
హరి నీవు భక్తవాత్సల్యము మాపైఁ జేయుటెల్ల
ఇరవైననీకు నిరుహేతుకమే. ॥అవా॥

కొసరుచు నిన్ను నేము కొలిచినదెలాను
వెస మాభారము నీపై వేయుకొరకే
వసముగా నీవు నన్ను వలెనని యేలుటెల్ల
యిసుమంతైన నిరుహేతుకమే. ॥అవా॥

శ్రీవేంకటేశ్వర నీకుఁ జేయెత్తి మొక్కుటయెల్ల
నీవే మావాఁడవై మన్నించుకొరకే
ఆవటించి అంతర్యామివై నీవుండుటయెల్ల
యేవలఁ జూచిన నిరుహేతుకమే. ॥అవా॥ 103

బౌళి

మఱచిన వెఱచిన మఱి లేదు
యెఱిఁగినసులభుఁడు యీ హరి యొక్కఁడే ॥పల్లవి॥

ఆతుమ తొల్లిటిదే అంతరాత్మ తొల్లిటిదే
నీతితో యీదేహములే ౧నిత్యకొత్తలు
యీతల నేర్పరులకు నిందే యిహపరములు
చేతిలో నున్నవి యిది చింతించరో జనులు. ॥మఱ॥

కాలము నెందూఁ బోదు కర్మము నెందూఁ బోదు
జాలిఁబడ్డమనసే పావివోయను
పోలింప వివేకులకు పుణ్యమునుఁ బాపమును
వేళవేళనే వున్నవి వెదకరో జనులు. ॥మఱ॥

---

౧. 'నిత్యకొత్తలు' వంటి సమాసములు ఈ భాషకు భూషలు.

ఆఁకలినిఁ దీరదు అన్నమునఁ దీరదు
తేఁకువ తనధైర్యమే తీరెఁ గాని
తాఁకక శ్రీవేంకటేశుదాసులైతేఁ జాలుఁగాని
కాఁక దీరు నిందరికిఁ గనుఁగొనరో జనులు. ॥మఱి॥ 104

రామక్రియ

చవులకుఁ జవి సంసారము
భవము నానాఁటికి పచ్చిదే. ॥పల్లవి॥

దైవికము మాస్వతంత్రములోఁ గూడె
సావి వోదెన్నఁడు సంసారము
వూవుపిందెవలెఁ బొడమివున్నవి
యేవల యీరెండు నేకమే. ॥చవు॥

పాపముఁ బుణ్యము పైపైఁ గూడుకొని
చాపకిందినీరు సంసారము
రేపుమాపువలె రెట్టించి వున్నవి
యేపొద్దు నీరెండు నేకమే. ॥చవు॥

మాయ గొంత నిజమార్గమునఁ గొంత
చాయ దప్ప దిదే సంసారము
చేయిచ్చి వున్నాఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడు
యీయెడ నీరెండు నేకమే. ॥చవు॥ 105

దేవగాంధారి

ఒరసి చూడఁగబోతే నొకటీ నిజములేదు
పొరలమేను ధరించి పొరలఁగఁ బట్టెను. ॥పల్లవి॥

పాతకములట కొన్ని బలుపుణ్యాలట కొన్ని
యీతల స్వర్గనరకాలిచ్చేవట
హేతుల నందుఁ గొన్నాళ్లు యిందుఁ గొన్నాళ్లు దేహాల
పోతరించి కాతరించి పొరలనే పట్టెను. ॥ఒర॥

పొలఁతులట కొందరు పురుషులట కొందరు
వెలుఁగును జీఁకట్లు విహారమట
కలవరింతలు గొంత ఘనసంసారము గొంత
పొలసి జీవులు రెంటాఁ బొరలఁగఁబట్టెను. ॥ఒర॥

వొక్కవంక జ్ఞానమట వొక్కవంకఁ గర్మమట
మొక్కి ఇహపరాలకు మూలమిదట
తక్కక శ్రీవేంకటేశుదాసులై గెలిచిరట
పుక్కట నిన్నాళ్లు రెంటాఁ బొరలఁగఁ బట్టెను. ॥ఒర॥ 100

భూపాళం

మదించినయేనుగను మావటీఁడు దిద్దినట్టు
త్రిదశవంద్యుఁడ నీవే తిప్పఁగదే మనసు. ॥పల్లవి॥

నేరమి సేసినవాఁడు నిక్కపుచేలికఁ గని
తారి తారి యిందు నందు దాఁగినయట్టు
తీరని పంచేంద్రియాలదిమ్మరియై తిరిగాడి
కోరి నీపై భక్తియంటే కొలుపదు మనసు. ॥మదిం॥

పగసేసుకొన్నవాఁడు బలుమందసములోన
మెగటుజాగరముల వేగించినట్టు
మిగుల వేదమార్గము మీరి పాపమునఁ జిక్కి
జిగి నిన్నుఁ జేరుమంటేఁ జింతించీ మనసు. ॥మదిం॥

నిరుఁ జేదయైనవాఁడు నిధానము పొడగని
గరిమ భ్రమసి యట్టె కాచుకున్నట్టు
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యిట్టె నిన్నుఁ బొడగని
వెరవున నీగుణాలు వెదకీని మనసు. ॥మది॥ 107

రేకు 220 గుజ్జరి

అయ్యో సదా మర్త్యుఁడను హరి నీదాసులు నన్ను
ఇయ్యెడనే దయఁజూచి యీడేర్చిరిగాక. ॥పల్లవి॥

తెగక కన్నులుమూసి దేహము మఱచేవాఁడ
నిగిడ దేవుఁడవని నిన్నెరఁగేనా
తగఁ బసిఁడిచూచి నే ధర్మము మరచేవాఁడ
జగతి విజ్ఞానము సరవెరిఁగేనా. ॥అయ్యో॥

పలచి సతులనేటివలలఁ బడేటివాఁడ
మలసి తప్పించుక నీమాయ దాఁటేనా
వెలయ నన్నుఁ జదివి వివేకమొల్లనివాఁడ
చలివాసి నీభక్తి చవిగొనేనా. ॥అయ్యో॥

మించుసంసారము చొచ్చి మీఁదు దెలియనివాఁడ-
నంచ నీ వంతర్యామి వని మొక్కేనా
యెంచక శ్రీవేంకటేశ ఇటు నన్ను నేలితివి
మంచిదాయ నీఁక నిది మానలొయ్యేనా. ॥అయ్యో॥ 108

గుండక్రియ

గోవింద హరి గోవింద గునిసి యాడునం బిటురారో
ఆవటించి మన మెట్టు గడచెదము ఆశ్చరియం బిది హరిమాయా ॥పల్లవి॥

కర్మానుగుణము కాలము
ధర్మానుగుణము దైవము
మర్మము రెంటికి మనుజుఁడు
అర్మిలిఁ బొదిగీ హరిమాయా. ॥ గోవిం ॥

అజ్ఞానహేతువు లాసలు
విజ్ఞానహేతువు విరతొకటి
౧తజ్ఞులు రెంటిఁదగిలిరి (?)
జిజ్ఞాను (సు?) గప్పెను శ్రీహరిమాయా. ॥ గోవిం ॥

సకలకారణము సంసారము
ప్రకటకారణము ప్రపంచము (?)
అకటా శ్రీవేంకటాద్రీశుదాసులు
వొకరిఁ దడవదువో హరిమాయా. ॥ గోవిం ॥ 109

శంకరాభరణం

ఉడివోనిసంసారాస నున్నారము ౨నట్ట -
నడుమాయ నవ్వులకు నాబ్రతుకు. ॥ పల్లవి ॥

పుట్టనిజన్మము లేదు పొందనిభోగము లేదు
నెట్టన మాయలఁ జిక్కి నేఁ దొల్లి
కొట్టఁగొన కెక్కలేదు కోర మొదలను లేదు
నట్టనడుమ నున్నది నాబ్రదుకు. ॥ ఉడి ॥

చొరనిలోకము లేదు చూడనివిద్యలు లేదు
నిరతి మాయలఁ జిక్కి నేఁ దొల్లి
దరిచేరుటా లేదు తగులు లేదు నానాఁడు
నరకమే కురిసీని నాబ్రదుకు. ॥ ఉడి ॥

---

౧. ప్రాసభీతితో 'తద్జులు' 'తజ్ఞులు' అయినట్టున్నది.
౨. ఈ 'నట్ట' పూర్వముద్రితములో తప్పిపోయినది.

చేయనికర్మము లేదు చెందని ఫలము లేదు
నీయిచ్ఛపూయలఁ జిక్కి నేఁ దొల్లి
యీయెడ శ్రీ వేంకటేశ యిట్టె నీవు నన్నేలఁగా
నాయిచ్ఛ సఫలమాయ నాబ్రదుకు. ॥ఉడి॥ 110

గుండక్రియ

ఒక్కటితరువాత వేరొకటై కాచుకుండు
చక్క దెరనాటకముసంగతి సంసారము. ॥పల్లవి॥

వొండె నాపద దీరితే నొండె సంపదైనా వచ్చు
అండ నెన్నఁడుఁ దీరదు హరిఁ దలఁచ
తండోపతండములై తలమోపులు పనులు
చండిపెట్టి పనిగొను సంసారము. ॥ఒక॥

పాప మొల్లనంటేను బలుపుణ్యమై తగులు
యెపొద్దుఁ దీరదు హరి నిటు దలఁచ
వోపనన్నాఁ బోనీదు వూరకైనఁ బనిగొను
చాపకిందినీరువలె సంసారము. ॥ఒక॥

పగలెల్లా వలసితే పైకొను రాతిరి నిద్ర
అగపడ దెప్పుడును హరిఁ దలఁచ
తగిలి శ్రీవేంకటాద్రిదైవమే పొడచూపఁగా
జగడము ౧సంతమాయ సంసారము. ॥ఒక॥ 111

ముఖారి

ఆడరమ్మ పాడరమ్మ అందరు మీరు
వేడుక సంతసములు వెల్లవిరియాయను. ॥పలవి॥

౧. శాంతశబ్దభవము కావచ్చు. అర్థమూ అదే.

కమలనాభుఁడు పుట్టెఁ గంసునిమదమణఁచ
    కిమిరి దేవకిదేవిదేహమందును
అమరులకు మునుల కభయమిచ్చె నితఁడు
    కొమరెగొల్లెతలపైఁ గోరికలు నిలిపె. ॥ఆడ॥

రేయిఁ బగలుగఁ జేసి రేపల్లెఁ బెరుగఁజొచ్చె
    ఆయెడ నావులఁ గాచె నాదిమూలము
యీయెడ లోకాలు చూపె నిట్టే తనకడుపులో
    మాయసేసి యిందరిలో మనుజుఁడై నిలిచె ॥ఆడ॥

బాలలీలలు నటించి బహుదైవికము మించె
    పాలువెన్నలు దొంగిలెఁ బరమమూర్తి
తాళి భూభార మణఁచె ధర్మము పరిపాలించె
    మేలిమి శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద నిట్టె నిలిచె. ॥ఆడ॥ 11౭

ధన్నాసి

అంతవాని కింతసేయ నమరునటే
    వింతలు యీసుద్దులకే వెరగయ్యీ మాకు. ॥పల్లవి॥

కదిసి బ్రహ్మాండములు గర్భములోనున్న దేవుఁ—
    డిదె దేవకిగర్భాన నెట్టు పుట్టెనే
అదె మఱ్ఱాకుమీఁదట నటు పవ్వళించువాఁడు
    యెదుట యశోదచేత నెట్టు వినోదించీనే. ॥అంత॥

అడుగులుమూఁట లోకా లటు గొలచినవాఁడు
    బడిబడి రేపల్లెఁ బారాడీని
అడరి యజ్ఞభాగము లారగించేదేవుఁడు
    సడితో వెన్న ముచ్చిలి చవిగొనీ నిదివో ॥అంత॥

వేదపల్లవములందు విహరించేదేవుఁడు
సాదుగొల్లెతల రతిసంగడిఁ జిక్కె
మోదపువైకుంఠాన ముదమందేకృష్ణుఁడు
యీదెస శ్రీవేంకటాద్రి నిరవాయ నిదివో. ॥అంత॥ 113

రేకు 221 లలిత

చూడ నరుదాయనమ్మ సోరిది నందరికిని
వేడుకతో వచ్చి సేవించేరు బ్రహ్మాదులు. ॥పల్లవి॥

కోరి చంద్రుఁడుదయించ గోకులచంద్రుఁడు వుట్టె –
నేరిచి నీతఁడు నాతఁ డేమౌదురో
వారిధికొడుకతఁడు వారిధియల్లుఁ డీతఁడు
యీరీతి నీతఁ డాతని కేలికాయఁగాని. ॥చూడ॥

నల్లనివాఁ డీతఁడాయ తెల్లనివాఁ డతఁడాయ
యెల్లవారికిఁ జూడ వీ రేమౌదురో
అల్లాతఁడే యమృతము అమృతనాథుఁ డీతఁడు
చల్లనైనహరితోడ సరిగాఁడుగాని. ॥చూడ॥

ఆతఁడు పూర్వాద్రిమీఁద నమరెఁ నిందరుఁ జూడ
నీతఁడు శ్రీవేంకటాద్రి నిరవైనాఁడు
యేతుల వుబ్బుసగ్గులు యిలమీఁద నాతనికి
చైతన్యమెప్పు డీతఁడు సింగారవిభుఁడుగాని. ॥చూడ॥114

దేసాక్షి

దేవత లెందున్నవారో దిష్ట మెవ్వరిఁ గానము
యీవలఁ దామే కలితే నేమని రావలదా. ॥పల్లవి॥

పరమేదో ఇహమేదో బదికేజీవులకెల్ల
నరకపుదేహాలలో నానుచున్నారు.
అరసి పుట్టించినట్టిఆజుఁ డెందు దాఁగినాఁడో
సరి గాన మెవ్వరిఁ గొసరేమంటేను. ॥ దేవ ॥

యేమి గలి గేమి సెల వెన్నటికో తమమేలు
యీమేరఁ బ్రాణులు మాయ నీఁదుచున్నారు
భూమికి దిక్కైనవారు పొడచూపి కావవద్దా
దీముగా నిలువలేరు తెలిసేనుంటేను. ॥ దేవ ॥

తుదయేడ మొదలేడ ౧ తొంగిచూచేవా రెవ్వరు
అదె సంసారానఁ బ్రాణు లాడుచున్నారు
ఇదె శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డింతలో విచ్చేసి కాచె
యెదుట రక్షకుఁడైతే నిట్టుండవలదా. ॥ దేవ ॥ 115

సామంతం

నీవు దేవుఁడవు నేనొకజీవుఁడ
యీపిధి నిద్దరి కెంతంతరువు. ॥ పల్లవి ॥

పొడమినజగములు పుట్టెడిజగములు
గుడిగొనె మీరోమకూపముల
యెడయక నీరూప మేమని ధ్యానింతు
అడరి మీవాఁడ నే ననుటే కాక. ॥ నీవు ॥

మునుపటిబ్రహ్మలు ముందరిబ్రహ్మలు
మొనసి మీనాభిని మొలచేరు
ఘనుఁడవు నిన్నేగతి నేఁ దెలిసెద
అనువుగ మిము శరణనుటే కాక. ॥ నీవు ॥

౧. 'తొఁగి' రేకు ఈ 'తొఁగి' రూపము ఈ వాఙ్మయమున పలుతావుల గలదు.

సహజానందము సంసారానంద-
మిహముఁ బరముగా నిచ్చేవు
అహిపతి శ్రీవేంకటాధిప నీకృప
మహిలో సేవించి మనుటే కాక. ॥నీవు॥ 116

ధన్నాసి

శరణాగతవజ్రపంజరుఁ డితఁడు చక్రధరుఁ డసుర సంహారుఁడు
వెరవుతోడఁ దను శరణనువారివెనుబల మీతఁడే రక్షకుఁడు. ॥పల్లవి॥

హరినామోచ్చారణఁ దెగనికర్మ మవల వేరొకటున్నదా
అరసి యెందు నమ్మికచాలక ప్రాయశ్చిత్తంబులు చెప్పుదురు
ధర నెరఁగనివా రేమనినాఁ దామసులగొాదవ యేమిటికి
హరి హరి యంటే దురితము లణఁగెను అతఁడే మాకిఁక రక్షకుఁడు. ॥శర॥

శ్రీపతి దిక్కయి కావఁగ మరియునుఁ జేరనిసంపద లిఁకనేవి
చాపలబుద్ధుల(లు?) నది నమ్మక విచ్చనవిడి నోములు చెప్పుదురు
తీపులు పుట్టించి యెవ్వరేమనినఁ దెలిపి వాదడువ నేమిటికి
శ్రీపతిఁ గొలిచితి చేరె సంపదలు జిగి నితఁడే మారక్షకుఁడు ॥శర॥

అంతరాత్మ శ్రీ వేంకటేశ్వరుఁడు అన్యము భజించఁ జో టేది
యింతట నమ్మక దేవతాంతరము లేఁటేఁటివో మరి చెప్పుదురు
యెంత లేదు ప్రాకృతజనములభ్రమ యెవ్వరిఁ గాదన నేమిటికి
యింతకు శ్రీవేంకటేశుదాసులము యీతఁడే మా కిఁక రక్షకుఁడు.
॥శర॥ 117

లలిత

వెదకినఁ దెలియదు వెనకముందరలు
పదమున నిలుపవె పరమాత్మా. ॥పల్లవి॥

గోటిక బోరక కోపలు పొగఁగా
బాకలు బాఁచీ బ్రపంచము
మూరితి జీవులు కలఁ బోదముఁబోదము
మారం బాయము తొలుతటి దాక. ॥వెద॥

కాయపుమదములు కప్పఁగఁగప్పఁగ
అయము ఇంటే వరె మాయ
మాయక ఇంకే పమపని పమపని
దాయలు మరచిరి జంతువులు. ॥వెద॥

బిలుకదాగతి బ్రాణులు దలఁచఁగ
నెలవున నిలిచెను నీకడనె
కలనై శ్రీవేంకటేశ్వర యిహపర—
మలపడి దొరకెను ఆరసేతికిని. ॥వెద॥ 118

బౌళి

కనకము కనకమే కను నిమిషమే
వెనక నడమఁగితే వెలసురాదు. ॥పల్లవి॥

వారిఁ గొలిచినవారి కమద నిష్టసుఖాలు
నరిమితో పారంభ్యామే భాగ్యము
తెలుముడఁగుల కర్మదేహలెల్ల పిరితోడ
పమఁడు పెట్టుకోఁబోతే పోలికలు రావు. ॥కన॥

భాగవతులైనవారు పట్టినదెల్లా వీడేవ
చేగదేర వారలు నీవనె చేఁత
శ్రీగెంపాంపాదవాస్తులు తెలియక వీనవె
పేరినదా వస్త్యేమంటే వెరవులఁ బడవు (?). ॥కన॥

---

౧. పెంపొంపొంపాదములో తినగేవస్తువు, ఫలినామలనా నస్పృతామంటే నరిపద-
వచి భావము॥

శ్రీవేంకటేశుదాసులు చేసినదెల్లా సృష్టి
యేవంకా ధ్రువపట్టమే ఇటు వారికి
కావరఘనులుజులు గతిగనేమని వారి —
త్రోవల నడవఁబోతేఁ దూఁగదు తమకును. ॥కవ॥ 119

రేకు 222 సామంతం

ఇందునే వున్నది యెఱుకయు మఱపును
చందమిదివో ఇకఁ జదివెడిదేది. ॥పల్లవి॥

అంది కర్మముల ననుభవింపుచును
ముందర మరి సుఖములు గోరు
కందువ నీదేహా కనియుంగానఁగా
౧దిందుపడ(?)నొరులు తెలిపెడి దేది. ॥ఇందు॥

నాకచేత హేయ ముడుగక కడుగును
నాకచేత భుజించు నొగి రుచులు
అకటా దృష్టం బరచే నుండఁగ
సకలము నుపదేశము లిఁక నేవి. ॥ఇందు॥

మలయుభోగములు మాయలని యెరుఁగు
నిలిచినమోక్షపునిజ మెరుఁగు
యిలపై శ్రీవేంకటేశుఁడు గలఁడిదె
బలిమి గలిగె నిఁకఁ బదరెడిదేది. ॥ఇందు॥ 120

లలిత

పురుషోత్తముఁడ నీవే పుణ్యాము గట్టుక నన్ను
దరిచేర్చి రక్షించి దయఁజూడఁగదవే. ॥పల్లవి॥

---

౧. దిందుపడన్ — "అజ్ఞానము మాసిపోవునట్లుగా" కావచ్చునేమో.

ధరలో యాచకునకు ధర్మాధర్మము లేదు
సిరులఁ గాముకునికి సిగ్గు లేదు
పరమపాతకునకు భయ మించుకా లేదు
విరసపునాకైతే వివేకమే లేదు ‖పురు‖

మించినకృతఘ్ననికి మే లెన్నఁడును లేదు
చంచలచిత్తునకు నిశ్చయమే లేదు
అంచల నాస్తికునకు నాధారమే లేదు
కొంచనిమూర్ఖుఁడ నాకు గుణమే లేదు. ‖పురు‖

మదించినసంసారికి మఱి తనివే లేదు
పొదిగొన మూర్ఖునకు బుద్ధే లేదు
అదన శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగదాసుఁడ—
నిదివో చనవరి నాకెదురే లేదు. ‖పురు‖ 12

సాళంగనాట

తిరువీధు లేఁగీని దేవతలు జయవెట్ట
హరి వాఁడె పెండ్లికొడుకై ప్రతాపమున. ‖పల్లవి‖

కనకపుఁగొండవంటిఘనమైనరథముపై
దనుజమర్దనుఁడెక్కెఁ దరుణులతో
వినువీధిఁ బడగె(డగ?)లు వేవేలు కుచ్చులతోడఁ
బెనగొనఁగఁ గదలె భేరులు మ్రోయఁగను. ‖తిరు‖

వరుసఁ జంద్రసూర్యులవంటిబండికండ్లతోడ
గరుడధ్వజుఁ డొరసీఁ గడు దిక్కులు
పరగువేదరాసులే పగ్గాలు పట్టితియ్యఁగ
సరుగ దుష్టులఁ గొట్టి జయము చేకొనెను. ‖తిరు‖

ఆటలఁ బాటలు వింటా నలమేల్మంగయుఁ దాను
యీటున శ్రీవేంకటేశుఁ డెదురులేక
వాటపుసింగారముతో వాకిటవచ్చి నిలిచీ
కోటానఁగోటివరాలు కొమ్మని ఇచ్చీమను ॥తిరు॥ 122

ఎరాళి

ఇన్నిటికి నీశ్వరేచ్ఛ యింతేకాక
తన్నుఁదానే హరి గాచు దాసుఁడైతేఁ జాలు. ॥పల్లవి॥

ప్రకృతిఁ బుట్టినదేహి ప్రకృత(తి?)గుణమే కాని
వికృతి బోధించబోతే విషమింతేకాదా
వాకవిత్తు వెట్టితే వేరోకటేల మొలచును
ప్రకటమైనవట్టిప్రయాసమే కాక. ॥ఇన్ని॥

పాపానఁ బుట్టినమేను పాపమే సేయించుఁగాక
యేపునఁ బుణ్యములోన యేః పట్టును
వేపచేఁదు వండితేను వెప నేల బెల్లమవును
పైపై బలిమిసేసేభ్రమ యింతేకాక. ॥ఇన్ని॥

ప్రపంచమైనపుట్టుగు ప్రపంచమునకే కాక
వుపమించ మోక్షమున కొడఁబడునా
ప్రపన్నుఁడైనవేళ భాగ్యాన శ్రీవేంకటేశుఁ-
డపుడు దయఁజూడఁగ నధికుఁడౌఁగాక ॥ఇన్ని॥ 123

సాళంగం

ఎక్కడిసుద్ది యీభ్రమనేల పడేరు
అక్కటా వో దేహులాల హరినే తలఁచరో. ॥పల్లవి॥

బలుదేవతలకునుఁ బాయదట వ్యామోహము
యిలపై నరులము నే మెంతకెంత
కలదట మునులకుఁ గడ(డు?) రాగద్వేషాలు
చలనచిత్తులము మాజాడ యిఁక నేది. ॥ఎక్క॥

పరగఁ దొల్లిటివారు పంచేంద్రియబద్ధులట
నెరవుగా ముక్తులమా నేఁటివారము
అరిదిఁ బ్రపంచము మాయామయమట నేము
దురితవర్తనులము తొలఁగేమా. ॥ఎక్క॥

ఘనసిద్ధగంధర్వులు కడ గానలేరట
దినమత్తులము మాకెలివేఁటిది
యెనలేని శ్రీవేంకటేశ్వరు శరణుచొచ్చి
మనువార మింతేకాక మరి గతియేది. ॥ఎక్క॥ 124

దేసాళం

దేవదుందుభులతోడ తేటతెల్లమైనాఁడు
సేవించరో యిదే వీఁడే సింగారదేవుఁడు. ॥పల్లవి॥

బంగారుమేడలలోనఁ బన్నీట మజ్జనమాడి
అంగముతడి యొత్తఁగా నదే దేవుఁడు
ముంగిటఁ బులుకడిగినముత్యమువలె నున్నాఁడు
కుంగనిరాజసముతో కొండవంటిదేవుఁడు. ॥దేవ॥

కాంతులుమించినమాణికపుదోరణముకింద
అంతటఁ గప్పురముచాతు కదే దేవుఁడు
పొంతల నమృతమే పోగై నట్టున్నవాఁడు
సంతతము సంపదలసరిలేనిదేవుఁడు ॥దేవ॥

తట్టుపుణుఁగు నించుక దండిసొమ్ములెల్లాఁ బెట్టి
అట్టెలమేల్మంగ నురుతఁ గట్టి
నెట్టన నమ్మినవారినిధానమై వున్నవాఁడు
పట్టపు శ్రీవేంకటాద్రిపతియైనదేవుఁడు. ॥ దేవ ॥ 125

రేకు 228 సామంతం

ఒడఁబడఁగదవో వో మనసా
పెడరేఁచి యతఁడే పెనఁగీఁగాక ॥ పల్లవి ॥

అంతయుఁ జూచిన హరిసంకల్పమే
చింతలు సిలుగులు జీవులవి
భ్రాంతివట్టి యిఁకఁ బదరఁగనేఁటికి
చెంతనతఁడు దయసేసీఁగాక. ॥ ఒడఁ ॥

౧ ఘనవిశ్వకుటుంబివి(?)కమలాక్షుఁడే
జననమం(మా?)త్రములే జంతులవి
గొనకొని యిందుకుఁ గోరికలేఁటికి
వొనరించి యతఁడె వొపగీఁగాక. ॥ ఒడఁ ॥

సిరు లందించఁగ శ్రీవేంకటేశుఁడు
పరగు భోగములె ప్రాణులవి
మరుగక యీమేలు మఱవఁగనేఁటికి
గరిమ నీతఁ డెపుడు గలిగీఁగాక. ॥ ఒడఁ ॥ 126

దేవగాంధారి

౨ అఱిముఱిఁ జూడఁబోతే నజ్ఞాని నేను
మఱఁగు చొచ్చితి మీకు మహిలో నారాయణా. ॥ పల్లవి ॥

---

౧. 'ఘనవిశ్వకుటుంబి-యీకమలాక్షుఁడే' అని కావచ్చునేమో ?
౨. ఈపాటకూడ పెదతిరుమలయ్యదో చినతిరుమలయ్యదో అయి- యుండవచ్చు.

నిన్ను ధ్యానము సేసీని నిచ్చ నిచ్చఁ దాళ్లపాక—
అన్నమయ్యఁగా రెదుట నదిగోవయ్యా
పన్ని యాతనినే మాచి పాతకులమైనమమ్ము
మన్నించవయ్యా వో మధుసూదనా. ॥ అటి ॥

సంకీర్తనలు సేసీ సారెఁ దాళ్లపాకన్నయ్య
అంకెల నీసన్నిధినే అదిగోవయ్యా
అంకించి నే వాఁడ వాఁడనని దుష్టుఁడనైనా నా—
సంకెదీరఁ గావవయ్యా సర్వేశ్వరా. ॥ అటి ॥

పాదాలం దున్నాఁడు దాళ్లపాకన్నమయ్య మీకు
ఆదరాన ముక్తుఁడై అదిగోవయ్యా
యీదెస శ్రీవేంకటేశ యీసమ్మంధాననే ౧నన్ను
నీదయపెట్టి రక్షించు నెమ్మది భూరమణా. ॥ అటి ॥ 127

సాళంగనాట

తప్పదు యీయర్థము ధరణిలోన
వొప్పుగ యేకచిత్తాన నుండవచ్చు నీకను. ॥ పల్లవి ॥

కాకాసురుదోషము కడకుఁ బరిహరించి
చేకొంటివి శరణంటే చేరి మగుడ
యీకడ మానేరములు యింతకంటే నెక్కుడా
నీకే నే శరణంటి నీవు మమ్ముఁ గాతువు. ॥ తప్ప ॥

౨అమ్మునవేసినవాఁడు అట్టె దండము వెట్టితే
నిమ్మల నిహపరము లిచ్చితివి
యెమ్మెల మావంకనైతే నింతేసిచేఁతలు లేవు
నెమ్మి నీకే మొక్కితిమి నీవే మమ్ముఁ గాతువు. ॥ తప్ప ॥

౧. ఈ 'నన్ను' పూర్వముద్రణములో తప్పిపోయినది.
౨. ఇది కృష్ణావతారవిషయము.

పరులఁ గొలిచి వచ్చి ప్రాణాచారాలువడితే
సిరుల వరాలిచ్చేవు శ్రీవేంకటేశా
వొరులఁ గొలువము నే మొగి నీపాదాలే నమ్మి
నిరతిఁ గొలిచేమి నీవే మమ్ముఁ గాతువు. ॥తప్పు॥ 128

కాంబోది

ఏడ పెద్దల మెప్పైతిమో మరి
తోడనే నవ్వేము దొరకొని సుమ్మీను. ॥పల్లవి॥

పంచేంద్రియములఁ బట్టఁగలేమట
యెంచఁగ వివేక మెన్నటికి
అంచెల మమతల నణఁచఁగలేమట
పొంచినబుద్ధులు భువి నెన్నటికి. ॥ఏడ॥

వెడవెడ నాసలు విడువఁగలేమట
యెడయనిధైర్యం బెన్నటికి
తొడుసగుబంధముఁ దుంచఁగలేమట
బెడిదపుతనలో విభుదెన్నటికి. ॥ఏడ॥

కామక్రోధములఁ గడవఁగలేమట
యీమానుషములు యెన్నటికి
కామించ శ్రీవేంకటపతి గలఁడట
నేమపుతపముల నే మెన్నటికి. ॥ఏడ॥ 129

లలిత

ఇదిగాన తనధర్మ మించుకా వదలరాదు
వుదుటున హరివారై వుండవలెఁగాని. ॥పల్లవి॥

జాతిచండాలము దీరు జన్మాంతరములను
ఘాతులఁ గర్మచండాల మెన్నఁడూఁ బోదు
యీతల స్వర్గము చేరనియ్యకుండఁగాఁ ద్రిశంకుఁ—
డాతలఁ దాఁ బ్రతిస్వర్గమందు నున్నాఁ డదివో. ॥ఇది॥

ఆస్తికులయినవారు అట్టె రాముని గూడిరి
నాస్తికు లసురకుఁ బ్రాణము లిచ్చిరి
ఆస్తికనాస్తికుఁడై తా నం దెవ్వరివాఁడూఁగాక
కస్తిఁబడి వాలి వృథాకలహానఁ బొలిసె. ॥ఇది॥

యింక నొక్కటి గలదు యెదుటనే వుపాయము
అంకెల శ్రీవేంకటేశుఁ డందే వున్నాఁడు
సంకెదీర నీతనికి శరణుచొచ్చి వరాలు
పొంకముగాఁ జేకొనేరు భూజనులు నేఁడును. ॥ఇది॥ 180

శంకరాభరణం

నలినాక్ష నీకు నమస్కరించిన—
ఫలము వొగడ నిఁక బ్రహ్మకు వశమా. ॥పల్లవి॥

పూర్వదోషములఁ బోఁదోలి మఱియు
సర్వాపచారము క్షమియించి
గర్వితమదముల కసటు వాపి నను
నిర్వహించె నిదె నీనామము. ॥నలి॥

నేఁడునుఁ జేసిననేరము లణఁచి
వేఁడికర్మముల విడిపించి
వాఁడిదుఃఖముల వడిఁ బరిహరించె
నాఁ డెఱఁగఁగ నీనామము. ॥నలి॥

వుమ్మడి సుఖముల నొనరించి మాకు
సమ్మతిశుభములు జయమొసఁగీ
యిమ్ముల శ్రీవేంకటేశ్వర యిదివో
నెమ్మది రక్షించె నీనామము. ॥వలి॥ 131

రేకు 224 దేసాక్షి.

జాలి ౧మోహినీగజము సంసారమిది
లోలుఁడఁ గాకపోదు లోకముసహజము(?). ॥పల్లవి॥

నేరమెల్లా జీవునిది నేరుపెల్లా దేవునిది
దారదప్పి విట్టవీఁగఁ దనకేల
కారణ మాతఁడు దాఁ గార్యమాత్ర మింతే
ఊరుఁడై రెంటాఁ జొరక చూచుటే సుఖము. ॥జాలి॥

ప్రకృతి కాతుమ దాను పరమాత్ముఁ డాతఁడు
తకపికలై మురియఁ దనకేల
సకలము నాతఁడు సత్తామాత్రము దాను
వొకటిఁ గోరక వూరకుండుటే సుఖము. ॥జాలి॥

సేవించఁ దనకుఁ గద్దు శ్రీవేంకటేశుఁ డాతఁడు
దావతిఁ గర్మపుఁబాటు తనకేల
శ్రీవిభుఁ డాతఁడు దాను చేతనమాత్ర మింతే
కేవల మాతనివాఁడై గెలుచుటే సుఖము. ॥జాలి॥ 132

నాట

బాపు బాపు రాఘవ నీప్రతాప మేమనిచెప్ప
పైపై నీపేరు విని పారేరు రాకాసులు. ॥పల్లవి॥

---

౧. పెద్ద మోహకళక్తి అని యర్థమా?

వాలినెత్తురుఁ నీటను వాఁడిపదనిచ్చినమ్ము
కూలిచె నొక్కమాటునఁ గుంభకర్ణుని
యీలకొని మాయామృగ మెమ్ములనారసినమ్ము
రాలించె నుత్తరగోపురముపై గొడగులు. ॥బాపు॥

తొడిక మింటితాపలు తుంచి ౧దూప(?)దాఁకినమ్ము
జలధిమరుదేశాల జల మింకించె
యెడయక కౌశికునియజ్ఞముగాచినమ్ము
అదరి రావణుని పూర్ణాహుతిగఁ జేసెను. ॥బాపు॥

బెరసి యేపొద్దును నీపిడికిటిలోనియమ్ము
సురలభయముఁ బాపి నూటికెక్కెను.
ఉరవై శ్రీవేంకటాద్రి నిటు రామచంద్రుఁడవై
పరగఁగ నీయమ్ము పగయెల్ల నీఁగెను. ॥బాపు॥ 133

లలిత

పలుమారు వాదమేల పంతమేమివచ్చె ని(మీ?)కు
చలమో ఫలమో సాధించుకోరయ్యా. ॥పల్లవి॥

ధరమీఁదఁ జేయఁబోతే తగు పుణ్యాలు లేవా
హరిదాసుఁడయ్యేపుణ్య మందుటగాక
సురలు బ్రహ్మాదులును చూడఁగా నేపాడవున
తిరమై యున్నారో తెలుసుకోరయ్యా. ॥పలు॥

మాపుదాఁకా సలిగెలు మహిమలు లేవా
శ్రీపతిదాసులై యంత చెల్లదుగాక
చేపడినమాత్రమున చేటులేనిపదవుల
యేపున నెక్కి రున్నారో యెరుఁగరయ్యా. ॥పలు॥

౧. 'చూపి' కావచ్చునా? దూప=దాహము కలుగునట్లు కావచ్చునా?

యెవలఁ గొలువఁబోతే నెందరు దైవాలు లేరు
శ్రీవేంకటేశువలె రక్షించరుగాక
కోవరమై యేఁటనేఁటాఁ గోర నరములకుఁగా
కానించి పరుషవచ్యేకత చూచుకోరయ్యా. ॥పలు॥ 134

శుద్ధవసంతం

౧నగుఁబాట్లకు లోనై నడచుఁగాక
అగపడి పరసుఖ మందఁబోయీనా. ॥పల్లవి॥

కడిగేది వొకచేత కష్టమే దినదినము
కుడిచేది వొకచేతఁ గోరినవెల్లా
యెడయక తనసిగ్గు యెరఁగని యీదేహి
అడరి హానిమహిమల నెరఁగీనా. ॥నగు॥

పొద్దనుండి రాతిరెల్లా వొడలేమి నెరఁగఁడు
పొద్దువొడచినమీఁద భోగమే కోరు
కొద్దిమాలినట్టితనఘోరము విచారించఁడు
సుద్దులైనహరిభక్తి సోదించీనా. ॥నగు॥

అనుభవించేది నిచ్చా నఁగవలమాంసమే
అనిశము సేయఁబోయ్యే నాచారములే
తనివోక మనసులో తనవెట్టి గానఁడు
మనుఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ గానఁబొయ్యీనా. ॥నగు॥ 135

దేవగాంధారి

ధర్మాధర్మములాల దైవములాల
నిర్మిత మాత్రుఁడే కాని నే నేమి నెఱఁగ. ॥పల్లవి॥

---

౧. ఈపాటలో మొదటిచరణము భావమే కుడి ఎడమగ 120 వ పాట-రెండవచరణమున దొరలినది.

పుట్టించేటివాఁడు హరి పుట్టెడివాఁడ నేను
నెట్టన నున్నపనులు నే నెఱఁగ
వెట్టివాఁడ నే నింతే విష్ణుఁడు నాకేలికె
చుట్టిననడుమంత్రాలసుద్దులూ నెఱఁగ. ॥ధర్మా॥

లోకము దేవునిమాయ లోనైనవాఁడ నేను
చేకొని కర్మములలో చేఁతలెరఁగ
సాకిరిమాత్రము నేను సర్వజ్ఞుఁడాతఁడు
దాకొని నేఁ దలఁచేటితలఁపూ నెఱఁగ. ॥ధర్మా॥

అంతరాత్మ యాతఁడు ఆతనిబంట జీవుఁడ
పంతాన నాలోపలిభావ మెరఁగ
యింతయు శ్రీవేంకటేశుఁ డిటువంటివాఁడ నేను
చెంతల నానంద మిది చెప్పనేమీ నెఱఁగ. ॥ధర్మా॥ 136

శంకరాభరణం

పట్టి పిసుక నిఁక బనిలేదు
గుట్టుదెలిసితే గులగులలు. ॥పల్లవి॥

ఆలకించితే నంతా హేయమె
సోలి భోగములు సుజ్ఞానికి
మేలు దెలుసుకొని మెచ్చెదమంటే
[1]నాలికెఁ గడచితే నరకములు. ॥పట్టి॥

యెంచి చూచితే నింతా నెరవే
పొంచి ప్రపంచము పుణ్యునికి
దించక తిరిగేతిమ్మట లన్నియు
అంచల వెట్టులలమటలు. ॥పట్టి॥

---

1. ఈ పాదమంత సుబోధముగా లేదు.

పట్టినదెల్లా బ్రహ్మానందమె
గట్టిగ శరణాగతునికిని
యిట్టె శ్రీవేంకటేశుకరుణ నీఁక
పుట్టినప్పుడే భోగ్యములు. ॥పట్టి॥ 187

రేకు 225 రామక్రియ

అన్నిటా నేరుపరి హనుమంతుఁడు
పిన్ననాఁడే రవినంటె పెద్దహనుమంతుఁడు. ॥పల్లవి॥

ముట్టినప్రతాపపురాముని సేనలలోన
అట్టె బిరుదుబంటు శ్రీహనుమంతుఁడు
చుట్టి రా నుండినయట్టిసుగ్రీవుప్రధానులలో
గట్టియైనలావరి చొక్కపుహనుమంతుఁడు. ॥అన్ని॥

వదలక కూడినట్టివనచరబలములో—
నదె యేకాంగవీరుఁడు హనుమంతుఁడు
చెదరక కుంభకర్ణుచేతిశూలమందరిలో
నదరాన విరిచె భీషణహనుమంతుఁడు. ॥అన్ని॥

త్రిజగములలోపల దేవతాసంఘములోన
అజునిపట్టాన నిల్చె హనుమంతుఁడు
విజయనగరాన శ్రీవేంకటేశు సేవకుఁడై
భుజబలుఁడై యున్నాఁ డిప్పుడు హనుమంతుఁడు. ॥అన్ని॥ 188

గౌళ

వివరించుకొనివారివెట్టితన మింతేకాక
తవిలి రెంటికి గురి తా మేకారా. ॥పల్లవి॥

కడుఁబాపకర్మానకుఁ గలిగినట్టిబలిమి
  నడుమఁ బుణ్యకర్మమునకు లేదా
అడరి నరలోకమందు గలిగినవిధి
  కడు మంచిస్వర్గలోకమునకు లేదా. ॥వివ॥

తప్పక బంధములను తగిలించేకోరికె
  ముప్పిరిఁగొనెటిమోక్షమునకు లేదా
కప్పి యట్టె కల్లలాడఁగలిగిననాలికె
  దప్పిదీర శ్రీహరిఁ దలఁచఁగలేదా ॥వివ॥

పంచుకొన్న విషయాలబారిఁ జిక్కే జీవుఁడు
  అంచెలవైరాగ్యమునందు లేఁడా
పంచల నరులవెంటఁ బారాడుచేమనసు
  కొంచక శ్రీవేంకటేశుఁ గొలిపించలేదా. ॥వివ॥ ౧౬౯

దేసాళి

తలఁచినప్పుడు వచ్చి దయ యెప్పుడూఁ దలఁచు
  కలసినబంధువుఁడు కమలారమణుఁడే. ॥పల్లవి॥

ఆతుమలోననే వుండు అన్నిటాఁ బాయనివాఁడు
  యీతలనాతలఁ దానే యేమైనా నిచ్చు
౧చేతిలోఁ జేసేకర్మాలు చెడనియ్యఁ డెన్నఁడును
  ఆతురబంధువుఁడు వారి యొక్కఁడే. ॥తలఁ॥

నిచ్చలు విందులు వెట్టు నెలఁతల నొడఁగూర్చు
  యిచ్చెరఁగి కప్పఁ గోక లెందైనాఁ దెచ్చు
మెచ్చు నేమిటికినైనా యిచ్చినవి గైకొను
  ముచ్చటైనబంధువుఁడు ముకుందుఁడే. ॥తలఁ॥

౧. "చేతితో" కావచ్చు.

తోడునీడై వచ్చి మరి దొరతనము సేయించు
పాడితోఁ బంచేంద్రియాలఁ బంపు సేయించు
మేడెపు సంసారములో మించినన్నిద్ర దెలుపు
వేడుకబంధువుఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడే. ॥తలఁ॥ 140

వసంతవరాళి

నారాయణుఁ డితఁడు నరులాల
మీరు శరణనరో మిమ్ముఁ గాచీని. ॥పల్లవి॥

తలఁచినచోటను తానే వున్నాఁడు
వలెననువారికై వస మెపుడు
కొలచెను మూఁడడుగుల జగమెల్లాను
కొలిచినవారిఁ జేకొనకుండునా. ॥నారా॥

యెక్కడఁ జిలి(చి)నా నేమని పలికీ
మొక్కిన మన్నించు మునుముగను
రక్కసుల నణఁచి రక్షించు జగములు
దిక్కనినమ్మినఁ దిరముగా నేలఁడా. ॥నారా॥

చూచినయందెల్ల చూపును రూపము
౧వాచికఁ (?)బొగడిన వుండు నోటను
యేచిన శ్రీవేంకటేశుఁడే యితఁడట
చేచేతఁ బూజింప సేవలు గొనఁడా. ॥నారా॥ 141

సాళంగనాట

బొమ్మలు చూడరే గోవిందుఁడు
కుమ్మరించీ ముద్దు గోవిందుఁడు. ॥పల్లవి॥

---

౧. 'వాచిక' మనట వ్యావహారికమా?

దిట్టబాలులతోఁ దిరిగి వీధుల
గొట్టి నుట్లు గోవిందుఁడు
పట్టినకోలలు పైపైఁ జాఁపుచు
౧కుట్టీఁ దూఁట్లుగా గోవిందుఁడు. ॥కొమ్మ॥

నిలువుఁగాళతో నిడిగూఁతలతో
కొలకొలమని గోవిందుఁడు
వలసినపాలు వారలువట్టుచు
కులికి నవ్వీ గోవిందుఁడు. ॥కొమ్మ॥

బారలు చాఁపుచుఁ బట్టఁగ నింతులఁ
గూరిమిఁ గూడీ గోవిందుఁడు
చేరి జవ్వనుల శ్రీవేంకటాద్రిపై
గోరఁ జెనకీ గోవిందుఁడు. ॥కొమ్మ॥ 142

సాళంగనాట

అంజనాతనయుఁడైనహనుమంతుఁడు
రంజితపుమతంగపర్వతహనుమంతుఁడు. ॥పల్లవి॥

రాకాసునెల్లాఁ గొట్టి రావణుని భంగపెట్టి
౨ఆకాసము మోచె నదే హనుమంతుఁడు
చేకొని యుంగరమిచ్చి సీతకు సేమము చెప్పె
భీకరప్రతాపపుపెద్దహనుమంతుఁడు. ॥అంజ॥

రాముని మెప్పించి మధ్యరాతిరి సంజీవి దెచ్చి
ఆముకొని యున్నాఁడు హనుమంతుఁడు
స్వామికార్యమునకే సరిఁ బేరువడ్డవాఁడు
ప్రేమముతోఁ బూజగొనీఁ బెద్దహనుమంతుఁడు. ॥అంజ॥

---

౧. 'కొట్టీ' కావచ్చు. ౨. 'ఆకసము' కావచ్చునేమో?

ఉదయాస్తశైలములకొక్కజంగగాఁ జాఁచి
అదె సూర్యుతోఁ జదివె హనుమంతుఁడు
యెదుట శ్రీవేంకటేశు కిష్టుఁడై రామబపానఁ
బెదవులు గదలించీఁ బెద్దహనుమంతుఁడు. ॥అంజ॥ 143

రేకు 226 సాళంగనాట

అవధారు దేవ హరికులరామ
వివిధమై నీబంటు వెలయుచున్నాఁడు. ॥పల్లవి॥

అదె కలశాపురముహనుమంతరాయఁడు
కదనములోన రక్కసులఁ గొట్టి
యెదుట నిందరిలోన నేకాంగవీరుఁడై
కొదలేక ప్రతాపించి కొలువై వున్నాఁడు. ॥అవ॥

చల్లనివనాలనీడ సాగుడుఁగొండలోన
వల్లెగా వేసుకొన్నవాలముతోడ
పల్లదాన వలకేలు పంతమున నెత్తుకొని
కొల్లున మంటపములోఁ గొలువై వున్నాఁడు. ॥అవ॥

పెక్కుపండ్లగొలలు పిడికిటఁ బట్టుకొని
చక్కఁగాఁ బెరిగి పెద్దజంగ చాఁచి
యిక్కువ శ్రీవేంకటాద్రి నిరవైనసర్వేశ
నుక్కక నీపై భక్తిఁ గొలువై వున్నాఁడు. ॥అవ॥ 144

మాళవిగౌళ

రెక్కలకొండవలె మీరినబ్రహ్మాండమువలె
వెక్కసమైనతేరుపై వెలసీని దేవుఁడు. ॥పల్లవి॥

విలువిలుఁ దిరిగేటి పెనుబండికండ్లతో
గులుతైనపడగెలగుంపులతో
తళుకో ధరణి గ్రక్కదలఁ గదలెను తేరు
మెలసీ వీధివీధుల మేటియైనదేవుఁడు. ॥ రెక్క ॥

ధగధగమనునాయుధపుమెరుఁగులతోడ
జిగిమించుఁ బగ్గములచేరులతో
పగటురాకాసులపైఁ బారీనదె తేరు
నిగిడ నలుదిక్కుల నీటు చూపీ దేవుఁడు. ॥ రెక్క ॥

ఘణఘణమనియెడిగంటలరవముతోడ
ప్రణుతి నలమేల్మంగపంతాలతోడ
రణములు గెలిచి మరలె నదె తిరుతేరు
గణుతికెక్కెను శ్రీవేంకటగిరిదేవుఁడు. ॥ రెక్క ॥ 145

దేసాళం

ఇందిరయుఁ దానుఁ గూడి యిట్టె వరాలొసఁగుతా
సందడించి దిక్కులెల్లా సాధించీ నిదివో. ॥ పల్లవి ॥

వేదములే గుఱ్ఱములు విష్ణురథమునకు
వాదపుశాస్త్రములే శిరస్సుఁబగ్గాలు
పాదగు పంచభూతాలే పరగుబండికండ్లు
ఆదిగొని మనోవీధులందు నేఁగీ నిదివో. ॥ ఇంది ॥

జీవులెల్లా సారథులు శ్రీవిభునితేరునకు
కావించుఁ నెజ్జాలు పడిగలగుంపులు
భావించఁ దనప్రకృతి పట్టపుసింహాసనము
వేవేలుసంపదలతో వెలసీ నేఁ డిదివో. ॥ ఇంది ॥

చందురుఁడు రవియును సరుసఁ బైఁడికుండలు
చెందినపుణ్యములెల్ల సింగారాలు
అందపుశ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగఁ దాను
కందువల మెరయుచు కరుణించీ నిదివో ॥ఇంది॥ 146

ఆహిరి

విన్నపము లేమిసేసే వేగినంతాను
మన్నించి రక్షించేనీమహిమలే ఘనము. ॥పల్లవి॥

నీవంక నేరమిగద్దా నేనే అపరాధిని
దేవ నే జడుఁడఁగాన తెలుసుకోను
పావన మీగురుఁ డాదేవాక్యము నీయాధీనము
పావనమైననీపలుకెల్లా సత్యాను. ॥విన్న॥

మంచితనమల్లా నీదె మాయదారివాఁడ నేను
చంచలుఁడఁ గనక విచా(చా?)రించుకోను
అంచల నీదాసునిఆనతి యమోఘము
వొంచ నీవిచ్చినవర మెం(మిం?)దుకంటే బలుపు. ॥విన్న॥

కరుణెల్లా నీసొమ్ము కఠినచిత్తము నాది
నరుఁడఁగనక అట్టె యరసుకోను
పరగ మాజనకునిప్రతిజ్ఞయు నీపంపు
నిరతి శ్రీవేంకటేశ నీపంతము సతము. ॥విన్న॥ 147

రామక్రియ

మొక్కరయ్య అన్నిటికి మూల మీతఁడు
చుక్కలు మొలపూసలై సొంపుమీరీ నితఁడు. ॥పల్లవి॥

అదె కలశాపురహనుమంతుఁడు
　ఉదయార్క ఫలమని వొగ్గుచున్నాఁడు
　వుదుటు బాలక్రీడ నుబ్బుచున్నాఁడు
　మదించి రామునిబంట్లై మలయుచున్నాఁడు. మొక్క ॥

జలనిధి కొకజంగ చాఁచుకున్నాఁడు
　యిలఁ బ్రతాపమునఁ జేయెత్తుకున్నాఁడు
　బలువాల మల్లార్చి పట్టుకున్నాఁడు
　వెలయఁగఁ గీలుగంటు వేసుకున్నాఁడు. ॥ మొక్క

సరుగ లంకారాజ్యము సాధించినాఁడు
　అరిది సీతకు సేమ మందించినాఁడు
　నిరతి శ్రీవేంకటాద్రినిలయునికి
　పరగిన సేవలనుఁ బ్రబలుచున్నాఁడు. ॥ మొక్క ॥ 148

శంకరాభరణం

అక్కలాల చూడుఁ డందరును
　నిక్క వారవట్టి నేఁడు గృష్ణుఁడు. ॥ పల్లవి ॥

ఆనవాలవుట్టి అడుకులవుట్టి
　పానకపుటుట్టి ఒలిమినే
　అనుక కోలల నందియంది కొట్టి
　౧తేనెవుట్టి(?)గొట్టీ దేవకీసుతుఁడు. ॥ అక్క ॥

పెరుగువుట్టి మంచిపేరిననేతివుట్టి
　సరివెన్నవుట్టి చక్కెరవుట్టి
　వెరవుతోఁ గొట్టి వెస బాలులతో
　౨పొరుగువుట్టి(?)గొట్టీ పొంచి రాముఁడు. ॥ అక్క ॥

౧. 'తేనెవుంచినవుట్టి' కావచ్చు. ౨ 'పొరుగింటివారివుట్టి' కావచ్చు.

మక్కువ నలమేలుమంగఁ గూడి నేఁడు
చొక్కి శ్రీవేంకటేశుఁడు వీధుల
నిక్కువుట్లెల్లా నిండాఁగొట్టి ౧ వుట్టి(?)-
చక్కిలాలు గొట్టీ జగతీశుఁడు. ॥ అక్క ॥ 149

రేకు 227 దేసాళం

పచ్చిదేరుచు నుట్ల పండుగాయను
గచ్చులకు గొల్లెతలు కాఁగిలించిపట్టఁగా. ॥ పల్లవి ॥

పీతాంబరముమీఁద పెద్దకిరీటముమీఁద
నేతిపాలచారలెల్ల నిండె నదివో
జాతిగొల్లెతలవుట్లు సారెఁ గోలలెత్తి కొట్టి
చేతులుదాఁచారగించి చిమ్మి రేఁగఁగాను. పచ్చి

సారిది సొమ్ములమీఁద సోయగపుచెక్కులపై
పెరుగులు మీఁగడలు నేరుకొనెను
అరుదుగ వీధులను అందరివుట్లు గొట్టి
దొరతనములతోడ దొమ్మిసేయఁగాను. పచ్చి॥

పూని శ్రీవేంకటేశుపై ౨ పొందె(దియ?)లమేలుమంగపై
తేనెలునుఁ జక్కెరలుఁ దట్టగట్టెను
నానావిధములను నడుము నుట్లు గొట్టి
ఆనందాన నారగించి అలరుచుండఁగను. ॥ పచ్చి ॥ 150

ధన్నాసి

వీఁడె వీఁడె కూచున్నాఁడు వేడుకతో గద్దెమీఁద
వాఁడిప్రతాపముతోడి వరదానసింహము. ॥ పల్లవి ॥

౧ 'వుట్టిలోసున్నచక్కిలాలు' కావచ్చు. పాటలో అంతటా వుట్టిశబ్దమును సమాసాంతములోవాడి-ఇక్కడమాత్రము పూర్వపదముగా వాడుట వింత.

౨. 'పొందెలమేలుమంగ' రేకు. పొందిలు ~~అలమేలుమంగ~~ పొందెలమేలుమంగ.
ఈ పంధు లీవాఙ్మయమున కొల్లలు

అరయఁ బ్రహ్లాదుని౧ఆపదోద్ధారసింహము
గిరిపై యిందిరకును క్రీడాసింహము
నిరతి ౨ సురలభయనివారణసింహము
సరి హిరణ్యకసిపుసంహారసింహము. వీఁడె

ఇట్టె విశ్వమునకు నేలికైనసింహము
గట్టిగ శరణాగతులఁ గాచేసింహము
దిట్టయై వేదాలలోని తెరవేఁటసింహము
నెట్టుకొనినదురితనివారణసింహము. వీఁడె॥

అంచల మూఁడుమూర్తులకాధారమైనసింహము
పంచల మునులభాగ్యఫలసింహము
పొంచి శ్రీవేంకటాద్రికి భూషణమైనసింహము
చెంచుల అహోబలపు శ్రీనారసింహము. ॥వీఁడె॥ 151

లలిత

సర్వసులభుఁ డితఁడు సర్వేశ్వరుఁడు
గర్వముఁ బాసితేను కానవచ్చు నితని. ॥పల్లవి॥

చింతలెల్లా నుడిగితె శ్రీపతి యందేవుండు
మంతనాన నుండితేను మరి నాతఁడే
పంతపువుబ్బు మానితే పరమాత్ముఁడు దోడౌను
వింతలు దలఁచకుంటే విశ్వరూపమే. ॥సర్వ

వెదకర్మాలు దోసితే విష్ణునిసాన్నిధ్య మబ్బు
కడునాస లొల్లకుంటే కలఁ డాతఁడు
వాడ లోముకొనకుంటే వుపేంద్రుఁడు రక్షించు
పొడిఁబడకుంటేనే పూర్ణభావ మతఁడు. సర్వ॥

౧. 'ఆపదుద్ధార' కావచ్చు. 'ఆపదోద్ధార' వ్యావహారిక ప్రయోగము.
౨. "సురల కభయ వివారణసింహము" పూ. ము. ప్ర.

ఇతర మెరగకుంటే నిందిరానాథుఁడు మెచ్చు
సతిబారిఁ బడకుంటే జంటౌ నాతఁడు
హితవులు గోరకుంటే నెదుట ౧ శ్రీపతి నిల్చు
జితేంద్రియవ్రతమందే శ్రీవేంకటేశుఁడు. ॥ సర్వ ॥ 152

నాట

నానాటికిఁ బెరిగీని నరసింహము
ఆనుక వరములిచ్చీ నౌభళపుసింహము. ॥ పల్లవి ॥

వేఁడప్రతాపముతోడ విభవాలు మెరయుచు
నూఁడుమూర్తులోకృ నైనముఖ్యసింహము
వాఁడివాఁడికోరలతో పెక నసురఁ జక్కాడి
తీఁడేటి ౨ మీసాలతోడి దేవ దేవసింహము. ॥ నానా ॥

సరుస శంఖచక్రాదిసకలాయుధాలు పట్టి
పరబ్రహ్మమే తానైనపటుసింహము
వరుసఁ గొలువులు దేవతలెల్లాఁ జేయఁగాను
తిరమైనకృపతోడి దివ్యసింహము. ॥ నానా ॥

కేలిసింహాసనముపై కిరీటము ధరియించి
చాలు వేయిచేతు కాంచనసింహము
పాలించి ప్రహ్లాదుభక్తుఁ బాలిటి ౩ కిలు—
వేలుపై శ్రీసతితో శ్రీవేంకటాద్రిసింహము. ॥ నానా ॥ 153

మాళవి

ఎందుజూచినా నీవే ఇదివో నీప్రతాపము
నందకధరుఁడ నీకు నమో నారసింహా. ॥ పల్లవి ॥

---

౧. 'శ్రీనతి' వ్రా. ము. పా.
౨. 'మీసాలతోడి దేవసింహము' వ్రా. ము. పా. ఈ పాఠములో ఒక 'దేవ' శబ్దము తప్పిపోయినది. ౩. 'కిలువేలుపు' వ్రా. ము. పా.

అచ్చులపుబ్రహ్మాండ మది నీకుఁ బెద్దగుహ
చెచ్చెర నహోబలాద్రి సింహాసనము
అచ్చటఁ గనకదైత్యుఁ డాహారపుమెగము
విచ్చనవిడిఁ జెలఁగు విజయనారసింహా. ॥ఎందు॥

జలధు లేడును నీకు జలకపుమడుగులు
అలరి భూమెల్లా విహారదేశము
కెలన రెలుఁబగల్లు కిందిమీఁదిరెప్పలు
వెలయఁగ విహరించు విజయనారసింహా. ॥ఎందు॥

చక్కటిశ్రీమహాదేవి జంటైనఆడుసింహము
నిక్కపుదేవతలెల్లా నీపిల్లలు
యెక్కువై శ్రీవేంకటాద్రి నిన్నిటా భోగించేవు
వెక్కసమై మమ్మేలుకో విజయనారసింహా. ॥ఎందు॥ 154

శ్రీరాగం

శరణు వేఁడెద యజ్ఞసంభవ రామ
అరసి రక్షించు మమ్ము నయోధ్యారామా. ॥పల్లవి॥

ధారుణిలో దశరథతనయ రామ
చేరినయహల్యను రక్షించినరామ
వారిధిబంధన కపివల్లభరామ
తారకబ్రహ్మమైనసీతాపతిరామా. ॥శర॥

ఆదిత్యకులాంబుధిమృగాంకరామ। హర—
కోదండభంజనముచేకొనినరామ
వేదశాస్త్రపురాణాదివినుతరామ
ఆదిగొన్నతాటకాసంహారరామా. ॥శర॥

రావణునిభంజించినరాఘవ రామ
వావిరి విభీషణవరద రామా
సేవ నలమేల్మంగతో శ్రీవేంకటేశుఁడవై
యీవల దాసులనేలా నేలినట్టిరామా ॥శర॥ 155

రేకు 228 సామంతం

ముందరఁ గలదని మోసపోతి నిదె
యిందునే తుదిపద మెక్కితినా. ॥పల్లవి॥

కాయము మోచితి १ఘడన గడించితి
చేయారఁబుణ్యము సేసితినా
పాయము గైకొంటి పలుకుచు తెరిఁగితి
రోయఁదగిన విల రోసితినా. ॥ముంద॥

నిదుర మేల్కనితి నిక్కల గంటిని
హృదయపువిజ్ఞాన మెఱిఁగితినా
చదువులు చదివితి జపములు సేసితి
మది చంచలములు మానితినా. ముంద॥

అందరిఁ గొలిచితి నన్నియుఁ జూచితి
నెందునైన మే లెఱిఁగితినా
కందువ శ్రీవేంకటపతి నీవే
చెంది కాచితివి చెదరితినా. ముంద॥ 1[illegible]

శంకరాభరణం

సీతారమణ వో శ్రీరామచంద్ర దా—
దాత లక్ష్మణుఁ డదే తగు రామచంద్ర. ॥పల్లవి॥

---

१. 'గడన' కావచ్చు.

చెలువపుసింగారాల శ్రీరామచంద్ర నీ—
సెలవుల నవ్వు గారీ శ్రీరామచంద్ర
చెలఁగీ చెక్కులఁ గళ శ్రీరామచంద్ర
మొలచె మోహనము నీమోమున రామచంద్ర. ॥సీతా॥

చక్కనిమురిపెముల శ్రీరామచంద్ర
చిక్కులేదు పెద్దకొప్పు శ్రీరామచంద్ర
చిక్కె నీచే మదనుఁడు శ్రీరామచంద్ర
చొక్కపునున్ననిమేనిసొంపు రామచంద్ర. ॥సీతా॥

చేపదేరినసిగ్గుల శ్రీరామచంద్ర
శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద శ్రీరామచంద్ర
యీవల దాసరిపల్లెనిరవుకొని మీ—
సేవకుల మమ్ములనేలే శ్రీరామచంద్ర. ॥సీతా॥ 167

దేవగాంధారి

ఎందునైనా మీరఁబోతే నెవ్వరికిఁ జనిగాదు
యిందరిలోఁ దనకొలఁ దెంచుకొనవలెను. ॥పల్లవి॥

మంచితనమే వలె మాటలాడేయప్పుడెల్లా
కొంచి కొంచి యుండవలె కోపపువేళ
వంచన యెప్పుడూవలె వరుస ఘనులఁ గంటే
చంచలము మానవలె సతతము దేహికి. ॥ఎందు॥

భ్రమయకుండఁగవలె పడఁతులఁ గంటేను
తెమలించకుండవలె తన్నుఁ దిట్టితే
సుముఖుఁడై యుండవలె చూచినవారికినెల్ల
అనుకూలయుండఁగవలె సన్నిటాను దేహికి ॥ఎందు॥

కైవళమై యుండవలె ఘనపుణ్యములకెల్ల
దైవము నమ్మఁగవలె తను వెత్తితే
యీవల శ్రీవేంకటేశుఁ డితసికే శరణని
భావించి బ్రతుకవలె పనివడి దేహికి. ॥ఎందు॥ 158

ము. హాం

సర్వేశ్వరా నీకు శరణుచొచ్చితి మిదే
వుర్వీలోన నేమెంచేవుపమ లేమున్నఁ ॥పల్లవి॥

వెలయ నేమిటికైనా వెరవకుండేనంటే
యెలమి ధైర్యము నీకియ్యక లేదు
బలిమి చూపెద నేపట్టునసైనా నంటే
చెలఁగి నీవే లోనిచేతనాత్ముఁడవు. ॥సర్వే॥

జగములోపల నేనెచ్చరికై వుండేనంటే
అగపడి బుద్ధి నీవియ్యక లేదు
పగటుసంసారముభ్రమ విడిచేనంటే
మగటిమిగల నీవు మాయానాథుఁడవు. ॥సర్వే॥

కేవల మీపుట్టుగును గెలిచివుండేనంటే
ఆవేళ నీవు ముక్తియ్యక లేదు
శ్రీవేంకటేశ్వర నీకు చేకానుకిచ్చేనంటే
లావుసంపదల నీవు లక్ష్మీనాథుఁడవు ॥సర్వే॥ 159

భైరవి

అంఁడే యిన్నియు నిచ్చు నడిగినవల్లాను
చేతిలోనే వుండఁగాను చింతించరు హరిని. ॥పల్లవి॥

వలెనంటే సంపదలు వట్టి యలమటఁ బెట్టు
అలసి వోపనంచేను అండనే వుండు
తలఁచి యిందరు నీతరితిపులఁ జిక్కి
తలఁచ రెందును బరతత్వమైనహరిని. ॥ అత ॥

ఆసపడితే నింతులు అన్నిటాను. బిగుతురు
వాసితో నుంచేనే తామే వత్తు రొద్దికి
పోసరించి యిందరు నీపొందులభ్రమలఁ బడి
పాసివున్నారదే తమపతియైనహరిని. ॥ అత ॥

గట్టిగా రాతిరెల్లాను కలయై యుండు జగము
పట్టపగలైతే తమపాల నుండును
బట్టబయలు పందిరి పెట్టేరుగాని చే
పట్టరు శ్రీవేంకటాద్రిపై నున్నహరిని. ॥ అత ॥ 160

సాళంగనాట

పైకొని చూడరో వుట్లపండుగ నేఁడు
ఆకడ గొల్లెతలకు నానందము నేఁడు. ॥ పల్లవి ॥

ఆదికాలమునఁ గృష్ణుఁ డవతరించినయట్టి
ఆదట శ్రావణబహుళాష్టమాయను
దాదాత రోహిణినక్షత్రము ౧గూడె నడురేయి
సాదించ లోకులకెల్లా జయంతియాయను. ॥ పైకొ ॥

వసుదేవునిని దేవకిని మన్నించి కృష్ణుఁ—
డెసఁగి రేపల్లెకు నేతెంచుటాయను
కొసరి యశోదానందగోపులకుఁబుత్రోత్సవ—
మసమున నిచ్చి మించె నన్నిటా మేలాయను. ॥ పైకొ ॥

౧. 'గూడినరేయి' పూ. ము. పా.

తొట్టినరాకాసులతోఁడఁ గూడ భువిమీఁద
నట్టె కంసునిమదము హతమాయను
రట్టడి శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె వీధులనెల్ల
జట్టిగా మెరసేయట్టిసంభ్రమము లాయను. ॥పైకొ॥ 161

రేకు 229 దేవగాంధారి

ఒకరి కొకరు వొద్దు దప్పులనే
పకపకనవ్వు పచరించేరు. ॥పల్లవి॥

కొట్టి నుట్లదె గోవిందుఁ డంతలో
తిట్టేరు గోపసతిమణులు
పట్టేఁ జన్నులట్టె పైపై గోవిందుఁడు
మెట్టెలపాదాల మెట్టే రింతులు. ॥ఒక॥

వారవట్టేఁ జాలు వంచి గోవిందుఁడు
గోర గీరే రదే గొల్లెతలు
చీర లంటి నట్టె చెంది గోవిందుఁడు
మేరతోఁ గొప్పు వంచి మించే రింతులు. ॥ఒక॥

కెలసి వెన్నారగించీ గోవిందుఁడు
తొలఁగఁ ద్రోసేరు దొడ్డివారు
కలసెను శ్రీవేంకటాద్రిగోవిందుఁడు
అలమేరు మరి నంగనలు. ॥ఒక॥ 162

శంకరాభరణం

మదనజనకునికి మజ్జనవేళ
పదివేలుభోగములు పరగీనదె. ॥పల్లవి॥

పన్నితివేదఘోషాల నుర్విఁ గరుని పైఁ
పన్నిటి కాలువలు పారీనదె
మున్నిటిమునులహస్తములఁ గప్పురపుధూళి
కన్నులపండుగగాఁ గప్పీనదె ॥ మద ॥

సేసలుగా నలువంక శ్రీపతివిభుని మీఁద
వాసన తట్టుపుణుఁగు వడిసీనదె
భాసురపుఁజంద్రగావిపట్టుపట్టి కాంతలెల్లా
ఆసల మొలఁ గట్టఁగా నమరీనదె ॥ మద ॥

చెలరేఁగి సొమ్ములెల్లా శ్రీవేంకటేశ్వరు మేన
నెలకొని కాంతులతో నిండీనదె
అలమేలుమంగ వురమందు నెలకొని యతని
కలిగె గృపారసము చల్లీనదె. ॥ మద ॥ 168

సాళంగనాట

భీకరపుచక్ర మదె పిడుగులు రాలీ నదె
పైకొని నిలువరాదు పారరో దిక్కులకు. ॥ పల్లవి ॥

బండికండ్లరవమదే బంగారు మెఱుఁగులవే
కొండవంటిరథమదె గొడుగులవే
మెండుగ దేవుఁడు వీధి మెరసి యేతెంచీ వాఁడే
బంటుబంటై యసురలు పారరో దిక్కులకు. ॥ భీక ॥

గరుడధ్వజమదే ఘంటారవములవే
సొరిది ముత్యాలకుచ్చులు నవే
బిరుదుశంఖము మ్రోఁత బెరయించీ దేవుఁడదే
పరగ దానవులెల్లఁ బారరో దిక్కులకు. ॥ భీక ॥

ముంగిట బలములవే మొరసీ భేరులవే
సంగతిఁ బ్రతాపమదే సాకారమదె
కుంగ కలమేలుమంగఁ గూడి శ్రీవేంకటేశుఁడు
భంగపెట్టీ దైతేయులు పారరో దిక్కులకు. ॥ భీక ॥ 164

శ్రీరాగం

భావించరే చెలులాల పరమాత్ముని
చేవదేరి చిగురులో చేఁగయై యుండెను. ॥ పల్లవి ॥

మలసి పన్నీట హరి మజ్జనమాడేవేళ
కలశాబ్ధిఁదేలేమాణికమువలె నుండెను
అలరి కప్పురకాపు అవధరించేటివేళ
మొలచినవెన్నెలమొలకయై యుండెను. ॥ భావిం ॥

అంచలఁ దట్టుపుణుఁగు అవధరించేటివేళ
యెంచ నంజనాద్రిపై యేమగై వుండెను
మించినహారములెల్ల మేన నించుకొన్నవేళ
మంచి మంచి నక్షత్రమండలమై యుండెను. ॥ భావిం ॥

వున్నతి నలమేల్మంగ నురముననుంచువేళ
పెన్నిధై పూచినట్టి సంపెంగవలె నుండెను
వన్నె శ్రీవేంకటేశుఁడు వరములిచ్చేటివేళ
తిన్ననై యందరిభాగ్యదేవతయై యుండెను. ॥ భావిం ॥ 165

సామంతం

చెప్పరానిమహిమల శ్రీదేవుఁడితఁడు
కప్పి కన్నులపండుగగాఁ జూడరో. ॥ పల్లవి ॥

అద్దుచుఁ గప్పురధూళి యట్టె మేన నలఁదఁగా
వొద్దిక దేవునిభావ మూహించితేను
మద్దులు విరిచినట్టి మంచి బాలకృష్ణునికి
మద్దులకాంతి మేన మలసినటుండె. ॥చెప్ప॥

అమరఁ దట్టుపుణుఁగు అవధరించఁగాను
తమితోఁ బొలికెలెల్లఁ దచ్చిచూడఁగా
యమునానది నాఁగేట నండకుఁ దీసుకొనఁగా
యమునానదినలుపు అంటినయట్టుండె. ॥చెప్ప॥

అంగముల శ్రీవేంకటాధిపున కింతటాను
సింగారించి సొమ్ములెల్లఁ జెలరేఁగఁగా
బంగారపుటలమేలుమంగ నురాన నుంచఁగా
బంగారము మేననెల్లాఁ బరగినట్టుండె. ॥చెప్ప॥ 166

పాడి

నేరనైతి నింతేకాక నే నిన్నాళ్లు
యేరీతి విచారించినా నిదివో నిశ్చయము. ॥పల్లవి॥

నాకుఁగా వేరొకరు విన్నపము సేసేరా నీకు
వాకుచ్చి నేనే ఆడవలెఁగాక
యీకడ నాకంటే హీను నీఁక నీవు ౧గా(ం)చేవా
శ్రీకాంతుఁడ యిఁక నీచిత్త మింతే కాక. ॥నేర॥

నీవల్ల బతుకలేక నే నొకరి వేఁడేనా
వావిరి నిన్నే కొసరవలెఁగాక
నీవితరణగుణము నీలోనే దాఁచుకొనేవా
సోవ నావంటివారికిఁ జూపవలెఁగాక. ॥నేర॥

---

౧. 'గాచేవా' రక్షించేవా? అనునర్థమే బాగున్నది.

తల్లికిలేనిముద్దు దాదికిఁ గలదా మరి
చెల్లుబడి నీవే దయసేయుటగాక
తొల్లె శ్రీవేంకటేశ్వర తూరి నాలో నున్నాఁడవు
చల్లఁగా నీచనవిచ్చి జరుపుటగాక. ॥వేర॥ 167

రేకు 280 లలిత

ఎట్టున్నదో నీచిత్త మెదురాడ నే నెఱుఁగ
గట్టిగా హరి నీమాయ కడవఁగరాదు. ॥పల్లవి॥

నిచ్చ పతితులఁజూచి నేను సంసారినై యుందు
అచ్చపుసన్న్యాసులఁ జూచ చటువలె నయ్యేనందు
హెచ్చి మోచివచ్చితేను యెక్కడిగొడవ యందు
ఇచ్చట నిశ్చలబుద్ధి యెంచూ నేఁ గానను. ॥ఎట్టు॥

కర్ములఁ జూచొకవేళ కర్మము నేఁ జేయఁబోదు
మర్మపుజ్ఞానులఁ జూచి మంచిదందును
అర్మిల రెండూఁ జూచి అంతలో సందేహింతు
నిర్మలమయినబుద్ధి నే నెందుఁ గానను. ॥ఎట్టు॥

వారణాసి వోఁజూచి వారివెంటఁ దగులుదు
తేరి కొంతదవ్వు వోయి తిరుగుదును
నేరిచి శ్రీవేంకటేశ నీవే నన్నుఁ గాచితివి
యీరీతిఁ దేరినబుద్ధి యెందూ నేఁ గానను. ॥ఎట్టు॥ 168

లలిత

శ్రీపతి యీతఁడుండగాఁ జిక్కినవారి నమ్ముట
తీపని మీసాలమీఁదితేనె నాకుటసుండీ. ॥పల్లవి॥

తలఁచినంతటిలోనె దైవ మెదుటఁ గలఁడు
కొలువనేరనియట్టికొంతే కాని
ఇల నరులఁ గొలుచు టెందో కోకలు వేసి
బలుకొక్కెరలవెంటఁ బారాడుటసుండీ· ॥ శ్రీప ॥

శరణన్నమాత్రమున సకలవరము లిచ్చు
నిరతి మరచినట్టినేరమే కాని
పొరి నితరోపాయానఁ బొరలుట గాజుఁబూస
గరిమ మాణికమంటూఁ గట్టుకొంటసుండీ. ॥ శ్రీప ॥

చేత మొక్కితేఁ జాలు శ్రీవేంకటేశుఁడు గాచు
కాతరాన సేవించనికదమే కాని
యాతల నిది మాని మరెన్నిపుణ్యాలు సేసినా
రీతి నడవిఁగాసినరిత్తవెన్నెలసుండీ ॥ శ్రీప ॥ 169

బౌళి

కొలఁదిపుణ్యాపాపాలే కొంగురొక్కములు వెట్టి
వెలదెంచి బేరమాడ వేగిరమే రారో. ॥ పల్లవి ॥

జననాలు మరణాలు సంసారభోగములును
అనిశము భూమిమీఁద నగ్గువలు
కొనేవారుఁ దినేవారు కూడి కూడి మూఁకలై
దినసంతలెక్క నిదే దేహులాల రారో ॥ కొలఁ ॥

౧అంగనలవలపులఅంగళ్లు వెట్టి రదే
చెంగట వయసులనేచింతలకింద
సంగతిఁ గాయమనేసంచుల నించుకొందము
చెంగి పోరాదు మనకు జీవులాల రారో. ॥ కొలఁ ॥

౧. 'అంగనలు' కావచ్చు.

లంపటాలు సంపదలు లలి ౧నంబారాను లాయ
ఇంపుల ముంచి తలల కెత్తుకోరో
దింపక ఇందులోన నె లిరిగి శ్రీవేంకటేశు—
పంపున లాభము చేరె ప్రాణులాల రారో. ॥కో॥ 170

ముఖారి

దైవమా వోదైవమా నన్ను దయఁజూడఁదగదా
నే వెట్టివాఁడనైతే నీవు వెట్టివా. ॥పల్లవి॥

చవిగొంటి నెత్తురెల్లా చన్నుఁబాలనుచు నేను
భువిఁ దొల్లే నోచితి పుట్టే నంటాను
యివల గడుపులోన హేయమౌతాఁ గూడవుతా
నివిరి న న్నెరఁగను ని న్నెఱఁగేనా ॥దైవ॥

మొగిఁ జావుకు వెరతు ముందర గాన నేను
వెగటులంపటమైతే వేసరుకోందు
వగపును నగవును వడి నొక్క మొకమందే
తగులైనవాఁడ నీపై తలఁపు వాకున్నదా. ॥దైవ॥

మతి భ్రమసితిఁ గొంత మన్ను నాకు రాజ్యమని
సతులంటా సుతులంటా సంహారినైతి
గతియై శ్రీవేంకటేశ కాచితి వింతటిలోనే
యితరుఁడ నంతే నీకు నేమి కాఁతి నేను. ॥దైవ॥ 171

లలిత

హరి నిను నెరఁగనియలమట లింతేకాయ
శరణంటి నిదె నీకే పరేశ కావవే. ॥పల్లవి॥

౧. 'అంబారాసులు' 'అంబార' మనే యర్థములోనేనా? అంబారము = ధాన్యరాశి అని శ-ర.

చొచ్చితి స్వర్గము దొల్లి సుకృతములెల్లాఁ జేసి
ఇచ్చఁ గొలిచితి సుర లిందరిని
గచ్చులఁ బుణ్యము దీరఁ గమ్మటిజన్మములకే
వచ్చితి పురుషార్థము వడి నెందూఁ గానను. ॥హరి॥

వెదకితి భూములెల్లా విశ్వకర్తెవ్వఁడోయంటా
చదివితిఁ బుస్తకాలు సారె సారెకు
తుద ననుమానమున దొమ్మి నీకలు దెల్లఁగా
మదిసితి నింతేకాని ముందర రేమీఁ గానను. ॥హరి॥

చింతలెల్ల నుడిగితి శ్రీవేంకటేశ్వర నిన్ను
వింత లేక శరణని వెలసితిని
చెంతల నిన్నాళ్లదాఁకా చిక్కి కర్మముల వట్టి
గంతులు వేసితిఁగాని కద గాననైతిని. ॥హరి॥ 172

మాళవిగౌళ

నీకు నాకు నెట్టుగూడె నీ వెట్టు నన్నేలితివి
యీకరుణకే మొక్కితి నిందిరారమణా. ॥పల్లవి॥

కమలాక్ష నీ వనంతకల్యాణగుణనిధివి
అమితదుర్గుణరాసి నన్నిటా నేను
అమరఁగ స్వతంత్రుఁడ వటు నిన్ను నెంచితేను
తమి నించుకంతా స్వతంత్రుఁడ నేఁ గాను. ॥నీకు॥

దేవ నీవైతే సర్వదేవరక్షకుఁడవు నే
జీవుఁడ నింద్రియాలఁ బెంచేవాఁడను
ఆవల బ్రహ్మాండాల కన్నిటాఁ బొడవు నీవు
భావించ నే నణువై పరగేటివాఁడను. ॥నీకు॥

పానార్థసంపన్నుఁడవు నావల్ల నేమి గంటివి
అనుక నాయంతర్యామివై పాయవు
శ్రీనిధివి నీవైతే శ్రీవేంకటాద్రిపతివి
దీనుఁడ నొకఁడ నేను ద్రిష్టించి కాచితివి. ॥నీకు॥ 178

రేకు 281 ధన్నాసి

వెట్టిదెలిసి రోఁకలి వెసఁ జుట్టుకొన్నట్టు
యిట్టిదీముభోగముల నెనసేము. ॥పల్లవి॥

మురికిదేహము మోచి మూలల సిగ్గువడక
పొరిఁ బరిమళములు పూసేము
పరగ పునుకతల పావనము సేసేమంటా
నిరతితోడ దినము నీట ముంచేము. ॥వెట్టి॥

పుక్కట పంచేంద్రియపుపుట్టు వుట్టి యందరిలో
మొక్కించుక దొరలమై మురిసేము
అక్కర నజ్ఞానమనేఅంధకారముననుండి
దిక్కుల నెదిరివారిఁ దెలిపేము. ॥వెట్టి॥

దినసంసారమే మాకు దేవుఁడని కొలుచుక
వెనుకాని ఘనము ముక్తి వెదకేము
యెనలేక శ్రీవేంకటేశ మమ్ముఁ గావఁగాను
తనిసి తొల్లిటిమాటు దలఁచేము. ॥వెట్టి॥ 174

రామక్రియ

ఇంకా నో దైవమా యేల వెట్టి దవ్వించేవు
కొంకి తెంచి ముడిగొంటే కులుచేకాదా. ॥పల్లవి॥

పైకొని నీదాసులు బ్రహ్మాదులఁ గొల్వమని
లోకులఁ గొల్చితే వారు లోఁగొనేరా
కాక చాకియుంట వేసి కొక్కెరాలవెంటఁ బోతే
ఆకడ పురుషార్థము నందీనా జీవుఁడు. ॥ ఇం కా ॥

వుమ్మడిఁ గర్మఫలము వొల్లమని పసిఁడికి
నమ్మిక చేయి చాఁచితే నవ్వదా అది
కమ్మి శిరసుండఁగా మోకాల సేసవెట్టఁబోతే
సమ్మతి నిందలోన జాణౌనా జీవుఁడు. ॥ ఇం కా ॥

సారెకు మాయాప్రపంచమునకు లోనుగాక
నారులకు లోనైతే నవ్వరా వారు
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ ఇన్నిటా నీశరణని
కూరవండి కన వేఁగోరినా జీవుఁడు ॥ ఇం కా ॥ 175

బౌళి

అమ్మె దొకటియును అసిమలోని దొకటి
ఇమ్ముల మాగుణములు యెంచఁ జోటేదయ్యా. ॥ పల్లవి ॥

యెప్పుడు నేము మాచిన నింద్రియకింకరులము
ఇప్పుడు నీకింకరుల మెట్టయ్యేమో
తప్పక ధనమునకు దాస్యము నేము సేసేము
చెప్పి నీదాసుల మన సిగ్గుగాదా మాకు. ॥ అమ్మె ॥

పడఁతుల కెప్పుడును పరతంత్రులము నేము
వడి నీపరతంత్రభావము మాకేది
నడుమ రుచులకే నాలుక అమ్ముడువోయ
యెడయేది నిన్ను నుతియించే అంతుకును. ॥ అమ్మె ॥

తనువులంపటానకు తగ మీఁదె త్రితిమిదె
వొనరి నీవుఁడిగాన కొడిగేదెట్టు
ననిచి శ్రీవేంకటేశ నాఁడే నీకు శరణంటి
వెనక ముందెంచక నీవే కావవయ్యా. ॥ అమ్మె ॥ 176

దేసాళి

వెట్టి దెలిసి మరయు వేఁదురు దవ్వేము నేము
ముట్టుఁబాలమంకు వాఁడ మూలమా శరణు. ॥ పల్లవి ॥

తోలు నెముకలు ముట్టి దోసమంటాఁ దీర్థమాడి
తోలునెముకలమేనితోడ నున్నాఁడ
వాలినజీవహింస వద్దని చైతన్యముతో
తేలించి శాకపాకాల దిగమింగేము. ॥ వెట్టి ॥

బూతునఁ బుట్టినందుకు పుణ్యాములెల్లాఁ జేసి
బూతులసంసారమే భోగించేము
పాతకములెల్లాఁ బోను బహుదానము లొసఁగి
ఆతల నొరులఁ బోయి అడిగేము నేము. ॥ వెట్టి ॥

కర్మము లన్నియుఁ దోసి ఘనముక్తిఁ బొందేనంటా
కర్మాచరణములే కడుఁ జేసేము
నిర్మించి శ్రీవేంకటేశ నేరాలు నన్ను నెంచక
ధర్మము దలఁచి నీవే దయఁ జూడవే. ॥ వెట్టి ॥ 177

దేసాళం

ఏమనఁగవచ్చునమ్మ ఇటువంటివారిఁ జూచి
కామించి గోపికలెల్లాఁ గాచుకున్నారదివో. ॥ పల్లవి ॥

రోలఁ గట్టువడ్డవాఁడు రోఁకలివట్టినవాఁడు
వేళ లేదు వెన్నలెల్ల (౧)వెరఁజాదేరు
వేలఁ గొండెత్తినవాఁడు వేరే యేరుసేసేవాఁడు
బాలులవలెనే వీధిఁ బారాడేరు వారివో. ॥ఏమ॥

కాటుక మైచాయవాఁడు కప్పురపువెన్నెవాఁడు
కూటము గూడుక జోడుకోడెలైనారు
నీటుఁబైఁడికోకవాఁడు నీలికాశతోడివాఁడు
తేటలై దూడలఁ గాచి తిరిగేరు వారివో. ॥ఏమ॥

చేరి చీరలిచ్చువాఁడు చెలిఁ గుంగించినవాఁడు
ధీరులై రేపల్లెలోనఁ దిరిగే రదె
యీరీతి శ్రీవేంకటాద్రి నిద్దరును నేకరూపై
కోరినవారివరాలు కొల్లలిచ్చే రదివో. ॥ఏమ॥ 178

పాడి

చేరి యందెలమోఁతతో చెన్నకేశవా
యీరీతి మాడుపూరిలో నిట్లాడేవా. ॥పల్లవి॥

మున్ను యశోదవద్దను ముద్దు (౨)గునిసాడితివి
పన్ని రేపల్లెవీధులఁ బారాడితివి
పిన్నవై గోపాలులతోఁ బిల్లదీపులాడితివి
యెన్నిక మాఁడుపూరిలో యిట్లాడేవా. ॥చేరి॥

కాళింగుపడిగెలపై కడు నాట్యమాడితివి
కేలి యమునలో రాసక్రీడ లాడితి
చేలలంటి గోపికల చెట్టాఁపట్టాలాడితివి
యీలీల మాఁడుపూరిలో యిట్లాడేవా. ॥చేరి॥

---

౧. వెరఁజి+అదేరు.

౨. గునిసి+ఆడితివి=గునిసాడితివి-వ్యావహారికసంధి.

తగువిభాండకునితో దాఁగిలి ముచ్చలాడితి
అగడుగా బండివిరిచాటలాడితి
వాగి శ్రీవేంకటగిరినుండి వచ్చి మాఁడఃపూర—
నెగనెగసి ౧గతుల కిటులాడేవా(?). ॥చేరి॥ 179

రేకు 232 లలిత

వెన్న చేతఁబట్టి నేయి వెదకనేలా
యిన్నిటా నెంచిచూచితే నిదియే వివేకము. ॥పల్లవి॥

నీదాసులున్నచోట నిత్యవైకుంఠ మిదె
వేదతో వేరొకచోట వెదకనేలా
ఆదిగొని వారిరూపు లవియే నీరూపులు
పోది నిన్ను మదిఁ దలపోయనేలా. ॥వెన్న॥

వారలతోడిమాటలు వడి వేదాంతపఠన
సారె వట్టిచదువులు చదువనేల
చేరి వారికరుణే నీచేపట్టినమన్ననలు
కోరి యింతకంటే ౨మిమ్ముఁ గొసర నేలా. ॥వెన్న॥

నావిన్నపము నిదె నారదళు కాదులును
యీవిధమున నే ఆనతిచ్చినారు
శ్రీవేంకటేశ నీవు చేపట్టినదాసులకు
కైవశమౌ యీబుద్ధి కడమేలా. ॥వెన్న॥ 180

దేవగాంధారి

హీనుఁడైననన్నుఁ దెచ్చి యింతగా మన్నించితివి
దానవారి నీవు సేసే తగ విట్టిదయ్యా. ॥పల్లవి॥

---

౧. 'గతులు' = నాట్యప్రక్రియలేమో?
౨. 'మమ్ముఁ' పూ. ము. పా.

విరతిబొందినయట్టివిమలచిత్తుఁడఁ గాను
ధరణి నెక్కుడయినతపసిఁ గాను
అరుదుగ నెంటులేనిఆచారవంతుఁడఁ గాను
హరి నీకరుణ నాపై నంటుచెట్లయ్యా. ॥హీనుఁ॥

చేముంచి యిందరిలోన జితేంద్రియుఁడఁ గాను
భూమెల్లా దానమిచ్చినపుణ్యుఁడఁ గాను
దోమటికర్మాలు సేసి తుదకెక్కేవాఁడఁ గాను
యేమిటికిఁ గాచితివో యిది సోద్యమయ్యా. ॥హీనుఁ॥

వివరించి తెలిసినవిజ్ఞాని తొలుతఁ గాను
తవిలి నీభక్తిగలధన్యుఁడఁ గాను
భవసాగరములోనిప్రాణిమాత్ర మింతే నేను
యివల శ్రీవేంకటేశ యెట్టేలితివయ్యా. ॥హీనుఁ॥ 181

మంగళకౌశిక

ఇదె నీకన్నులయెదిటికి వచ్చితి
కదియుచు నెట్టయినఁ గావకపోదు. ॥పల్లవి॥

పరమపురుష నీభక్తి దొరకకే
యిరవగుజన్మము లెత్తితిని
హరి నీకరుణకు నరుహము లేకే
దురితవిదులసందులఁ బడితి. ॥ఇదె॥

జగతీశ్వర నీశరణము లేకే
వోగి సంసారపువురిఁ బడితి
భగవంతుఁడ నీపదములు గనకే
తెగనిపాపముల తీదీపు లైతి. ॥ఇదె॥

గోవిందుఁడ నినుఁ గొలువఁగనేరకే
ధావతి యాసలఁ దగిలితిని
శ్రీవేంకటేశ్వర చేరి నీవు నా—
దైవమవుగాఁగ ధన్యుఁడనయితి. ॥ఇదె॥ 182

౯ దేసాళం

౧ ఈతఁడే ముక్తిదోవ యీతఁడే మాయాచార్యుఁ
డీతఁడు గలుగఁబట్టి ఇందరు బదికిరి. ॥పల్లవి॥

అదివో తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
యిదె వీఁడె శ్రీవేంకటేశు నెదుట
వెదవెట్టి లోకములో వేదములన్నియు మంచి —
పదములు సేసి పాడి పావనము సేసెను. ॥ఈతఁ॥

అలరుచుఁ దాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
నిలిచి శ్రీవేంకటనిధియే తానై
కలిదోషములు వాప ఘనపురాణములెల్ల
పలుకుల నించి నించి పాడినాఁడు హరిని. ॥ఈతఁ॥

అంగవించెఁ దాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
బంగారు శ్రీవేంకటేశుపాదములందు.
వంగుమీర శ్రీవేంకటరమణుని యలమేలు —
మంగను యిద్దరిఁ బాడి[2]మమ్ము గరుణించెను. ॥ఈతఁ॥ 183

లలిత

నేఁడు నిమహిమ నెరపెడిసమయము
వాఁడి మెరసి యిటు వరదుఁడ రావే. ॥పల్లవి॥

౧. ఈపాటకూడ పెదతిరుమలాచార్యులదో, చినతిరుమలాచార్యులదో కావలయును. 'మమ్ముఁ గరుణించెను' అనుదానిలో ఇది ఇతరులదనుట స్పష్టము. ౨ "మమ్ముఁ" కావలెను.

అల చక్రపాణివై యసురలతల—
లిలఁ గూల్చిన జగదీశ్వరుఁడ
చలమున హిరణ్యాఁ జక్కాడి యిటు భూ—
వలయము నిలిపిన వరాహామా. ॥ నేఁడు ॥

పఁచల నీదాసుఁ బఱచినకశిపునిఁ
జించిన శ్రీనరసింహామా
యెంచి విభీషణు కిటు లంక యొసఁగి
కొంచనిప్రతాప కోదండరామా. ॥ నేఁడు ॥

నరకాసురు నటు నఱకి కామినుల
సిరులఁ జెఱగొన్న శ్రీకృష్ణ
పొరిఁబొరి బలిచే భూదాన మడిగి
సిరి నిటుగూడిన శ్రీవేంకటేశా. ॥ నేఁడు ॥ 184

శంకరాభరణం

కని ౧గుడ్డును నదె విని చెవుడును నిదె
ననిచి జగత్తు నడచీనదివో. ॥ పల్లవి ॥

వుదయాస్తమయము లొకదినముననే
యెదుటనె వున్నవి యెంచినను
యిదివో జీవులు యెంచక తమతమ-
బ్రదుకులు సతమని భ్రమసెదరు. ॥ కని ॥

వెలుఁగును జీఁకటి వెసఁ గనుఁగొనలనె
నిలిచీ నూరక నిమిషములో
కలవలె నుండినగతి సంసారము
బలువుగ సతమని భ్రమసెదరు. ॥ కని ॥

---

౧. 'గుడ్డియు' కావచ్చు.

కాంతలుఁ బురుషులు కాయ మొక్కటనె
పొంతనే పుట్టుచుఁ బొదలెదరు
యింతయు శ్రీవేంకటేశ్వరుమహిమల-
వంతము దెలియక భ్రమసెదరు. ॥కని॥ 185

రేకు 288 రామక్రియ

౧ఎదిరించి పోట్లాడ నెవ్వరితరము లేక
త్రిదశవంద్యుఁడు హరిఁ దేరిచూడఁగలరా. ॥పల్లవి॥

ఘాత మీస మదరితే గగ్గులకాడవుదురు
యీతఁడు దలచూపితే నెదిరించ రరులు
ఆతురాన గోరికరాయడికి నోపఁగ లేరు
చేతిగోరు మీటితేనే ఛిన్నభిన్న మవుదురు. ॥ఎది॥

పైపై నితఁ డడుగిడ పాతాళానఁ గుంగుదురు
కోపించినంత నెత్తురుగుండాలపాలౌదురు
తూపు చేత నంటితేనే తుత్తుమురై పారుదురు
రాపుసీలికాళ గంటే రణభీతి గొంఁదురు. ॥ఎది॥

మంతన మీతఁ డాడితే మానముగోలుపోదురు
కొంత గుఱ్ఱ మెక్కితేనే గుంటఁగూలిపోదురు
యింతటా శ్రీవేంకటేశుఁ డెక్కడఁ జూచినఁ దానే
వింతప్రతాపముతోడ వెల్లివిఁగి నిదివో. ॥ఎది॥ 186

వరాళి

కలిమి గలిగియు నధమగతి యదేల
బలిమిగలిగియు లోఁగి బతిమాలనేల. ॥పల్లవి॥

---

౧. ఇందు దశావతారసమన్వయము కలదు.

ఇలువేలు పొకఁడు హరి ఇంటనే వుండఁగా
పలువేలుపులతోడిభ్రమ లేల
మెలఁగి సూర్యుఁ డొక్కఁడు మిక్కిలిని వెలుఁగఁగా
వెలలేనిదీపములు వేయు నేమిటికి. ॥కలి॥

హరిభక్తి యొక్కటే ఆత్మలో నుండగా
పరయుక్తు లెంచేటిపనులేల
సిరులఁ జింతామణటు చేతిలో నుండఁగా
సరి గాజుఁబూస మెచ్చఁగ నదేమిటికి. ॥కలి॥

నాలుకను మంచి హరినామ మొకటుండఁగా
గాలిఁ బోయెటివూరగాథలేల
యీలీల శ్రీవేంకటేశుఁ డెదుటనె వుండగా
మూలలకుఁ జేచాఁచి మొక్క నిఁకనేలా. ॥కలి॥ 187

గుండక్రియ

నీవే యెఱిఁగి సేయు నీచిత్తము వచ్చినట్టు
తావులఁ గొసరేనన్నా తనివోదు నాకు. ॥పల్లవి॥

హరి నిన్ను నమ్మితి నే ౧నననెట్టు వచ్చు నాకు
ఇరవైన బుద్ధి నా ఇచ్చగాదు
వెరవున నొకటి నే విన్నవించెదనంటేను
సరి నీవు వెలిగాను స్వతంత్రుఁడఁ గాను. ॥నీవే॥

యిట్టె నీపై భారము నే నెట్టు వేయఁగవచ్చు
పట్టి నీకుఁ బురుషార్థపరుఁడఁ గాను
గుట్టుతోడ నే నిన్నుఁ గొలువఁగఁ గొలువఁగ
యెట్టైనాఁ గానిమ్ము యెరఁగ నెవ్వరిని. ॥నీవే॥

౧. 'నవక' పూ. ము. పా.

యింతటిదైవమవు నిన్నిఁక నెఁదు వెదకేను
చెంత శరణాగతులచేతి వాఁడవు
వింతగాదు నీకును శ్రీవేంకటేశ నాకును
అంతర్యామివి నీయానతిలో వాఁడను. ॥నీవే॥ 188

బౌళి

ఇట్టియవివేకబుద్ధి యేపనికివచ్చు నిఁక
జట్టిగొని నాగుణము చక్కఁజేయఁగదవే. ॥పల్లవి॥

హరి నీయిచ్చఁ బ్రపంచమంతా నీవు నడపఁగ
అరసి నీశక్తి దెలియక నమ్మక
౧వెర వెరఁగనియట్టి వెట్టివాఁడ నే నొక్క—
డొరనంటాఁ బనుల కుద్యోగించేను. ॥ఇట్టి॥

అంతరాత్మవై నీవు అన్నియుఁ బెర రేఁచఁగ
బంతినే నీమహిమెల్లా భావించక
చెంత నీసంసారము సేసేవాఁడ నే నంటా
దొంతులకోరికలతోఁ దూరిపారేను. ॥ఇట్టి॥

ఆదినుండి స్వతంత్రుఁడవై యేలినట్టినిన్ను
సోదించి శరణు వాఁడే చొరఁగలేక
యీదెస శ్రీవేంకటేశ యిప్పుడు నీదాసుఁడనై
నీదయకలిమికోడ నేఁడు మొక్కేను. ॥ఇట్టి॥ 189

లలిత

ఓపితేఁ దానే తగిలి వోపకున్నఁ దానే మాని
మాపు రేపునలయించేమాయ మా కేలా. ॥పల్లవి॥

---

౧. 'వెరవెరఁగని' పూ. ము. పా.

చింతాయకుఁడగు(?)హరి చిత్తములో నుండఁగాను
వింతవింతవిచారాలవెట్టి మాకేలా
చెంతల పరుసవేది చేతిలోనే వుండఁగాను
దొంతరవిద్యలతోడిదోవ మాకేలా. ॥ఓపి॥

తోడు నీడై యచ్యుతుఁడు తొలఁగక వుండఁగాను
జాడదప్పితిరిగేటిజాలి మాకేలా
యేడనో కోకలు వేసి యేమియు నెరఁగలేక
వేడుకతో కొక్కెరాలవెంట మాకేలా. ॥ఓపి॥

వెల్లవిరై యెదుట శ్రీవేంకటేశుఁ డుండఁగాను
బల్లిదుఁ డీతనిఁ జూసి భ్రమ మాకేలా
యెల్లధాన్యములు మాయింటిలో నుండఁగాను
పొల్లికట్టుదంచేమని బుద్ధి మాకేలా. ॥ ఓపి॥ 190

గుజ్జరి

మాకేమి నీకరుణ మహాప్రసాదమనేము
నీకు నీదాసులచేతినింద బెట్టుగాదా. ॥పల్లవి॥

నమ్మి మిమ్ముఁ గొలిచినట్టుఁ బరులు దమ—
సొమ్మనుచుఁ దియ్యగాఁ జూచేదా
వుమ్మడి నీవిందుకెల్లా నూరకున్నఁగన మిమ్ము
నమ్ముమన్న వేదాలయానతి కొంచెపడదా. ॥మాకే॥

నీముద్ర మోచినవారి నీచులు దడవఁగాను
యీమేర నడ్డమురాక యిట్లుండేదా
వోమక నీవీవేళ నూరకున్న నల్లనాఁటి —
సామజముఁ గాచినది సందేహించఁబడదా. ॥మాకే॥

మీరుమన్నించినవారు మీవాకిలి గావ కేడో
వారివాకిలి గావఁగా వద్దనరాదా
నేరిచి శ్రీవేంకటేశ నేఁడు నన్నుఁ గావకున్న
ధారుణి మీఁదయే మిమ్ముఁ దప్పులెంచుకొనదా. ॥మా కే॥ 191

రేకు 284 సాళంగనాట

౧నే సింతసేసినయట్టినేరమి మరవవయ్యా
అనుకొని శాల్లపాక అన్నమయ్యఁ జూచి. ॥పల్లవి॥

నావొల్లియపరాధా లెన్నక ౨నిన్ను సారె సారె
వేవేలు దూరితి విచారించక
కావించి కన్నులలోనికళంకు దెలియలేక
అవలఁ జందురు నలు పణఁకించినట్లు. ॥నేని॥

పాయక నేఁ జేసినట్టిపాపము లెంచుకొనక
ఆయాలు మోవనాడితి నడివో నిన్ను
మాయల నాదేహమిది మలినమే తలఁచక
చాయలేదని యద్దము సారెఁ దోమినట్లు. ॥నేని॥

మదమత్సరాలు నాలో మానకిట్టే వుండఁగాను
అదియే నీచేఁతంటా నాడుకొందును
హెదలో శ్రీవెంకటేశ యిరవై నీ వుండఁగాను
వెదకి వెదకి నీకే వెట్టిగొన్నయట్లు. ॥నేని॥ 192

లలిత

ఆదివిష్ణు వీతఁడే యటరమ్మా.
ఆదిగొని భూభార మణఁచీనోయమ్మా. ॥పల్లవి॥

---

౧. ఈపాటకూడ పెదతిరుమలాచార్యులదో చినతిరుమలాచార్యులదో కావలసి యున్నది. ౨. ఈ 'నిన్ను' పూ. ము. ప్రాలో తప్పిపోయినది.

చందురునుదయవేళ నవరేతిరి కాడ
కందువ దేవకి బిడ్డఁ గనెనమ్మా
పొందుగ బ్రహ్మాదులు పురుఁటింటివాకిటను
చెంది బాలుని నుతులు సేసేరోయమ్మా. ॥ ఆది ॥

వసుదేవునియెదుట వైకుంఠనాథుఁడు
౧సిసువై యవతరించి చెలఁగీ నమ్మా
ముసిముసినవ్వులతో మునులకు ఋషులకు
యిసుమంతవాఁ డభయమిచ్చీనమ్మా. ॥ ఆది ॥

కన్నతల్లిదండ్రులకు కర్మపాశము లూడిచి
అన్నిటా రాకాసిమూఁక లణఁచీనమ్మా
వున్నతి శ్రీవేంకటాద్రినుండి లక్ష్మీదేవితోడ
వన్ని నిచ్చకల్యాణాలఁ బఱగీనమ్మా. ॥ ఆది ॥ 193

సామంతం

పసిఁడియక్షంత లివె పట్టరో వేగమే రారో
దెసలఁ బేరటాండ్లు దేవునిపెండ్లికిని. ॥ పల్లవి ॥

శ్రీవేంకటేశ్వరునికి శ్రీమహాలక్ష్మికి
దైవికపుఁబెండ్లిముహూర్తము నేఁడు
కావించి భేరులు మ్రోసె గరుడధ్వజం బెక్కె
దేవతలు రారో దేవునిపెండ్లికిని. ॥ పసిఁ ॥

కందర్పజనకునికిఁ గమలాదేవికిఁ బెండ్లి
పందిలిలోపలఁ దలఁబాలు నేఁడు
గందమూ విడె మిచ్చేరు కలువడాలు గట్టిరి
అందుక మునులు రారో హరిపెండ్లికిని. ॥ పసిఁ ॥

౧. 'శిసువై' రేకు.

అదె శ్రీవేంకటపతి కలమేలుమంగకును
మొదలితిరునాళ్లకు మొక్కేము నేఁడు
యెదుట నేఁగేరు వీరె యిచ్చేరు వరము లివె
కదలి రారో పరుష ఘనులపెండ్లికిని. ॥ పసి ॥ 194

సాళి

ఇందుకే కాలమందే యీతని శరణంటిమి
ముందు ముందే దయఁజూచి మొగిఁ గాచుఁగాక. ॥ పల్లవి ॥

పుడమి గుంగిన నెత్తె పురుషోత్తముఁ డితఁడు
యెడసి కొండ గుంగితే నెత్తె నితఁడు
అడరి సంసారవార్ధి నడఁగినదాసులను
యిడుమలఁ బొందకుండా యెత్తి కాచుఁగాక. ॥ ఇందు ॥

పట్టి ప్రహ్లాదుబాధలు పాపినదేవుఁ డితఁడు
రెట్టిగా వేదము లుద్ధరించె నితఁడు
వట్టిదుష్టులలో సహవాసమైతే దాసులను
దిట్టయై వెళ్లఁదీసి తా దిక్కై కాచుఁగాక. ॥ ఇందు ॥

లంకలో సీతఁదెచ్చినలావరి తానే యితఁడు
మంకు అహల్యాశాపము మాన్పె నితఁడు
అంకెల శ్రీవేంకటేశుఁ డతిభీతిఁ బాపి మమ్ము
గొంకక తనదాసులఁ గూడి కాచుఁగాక. ॥ ఇందు ॥ 195

దేసాళం

ఒడవిడిచి వదర వూరకేల పట్టేవు
గోడ గడుగ నడుసే కుఁసీ నోమనసా. ॥ పల్లవి ॥

చిత్తములోపలనున్నచింతామణి యీహరి
యిత్తలఁ గోరినవెల్లా నియ్యఁగాను
తత్తరించి తలఁచక దవ్వువోయి పరులకు
దెత్తివై యేల నోళ్లు దెరిచే వోమనసా. ॥ ఓడ ॥

కన్నులెదుటనే హరి కల్పవృక్షమై యుండి
మన్నించి లోకమెరఁగ మనుపఁగాను
యెన్నివలసిన మరి యీతనినే యడుగక
కన్నవారి నేలడుగఁ గటకటా మనసా. ॥ ఓడ ॥

శ్రీవేంకటేశుఁడే మనచేతిపరుసమై యుండి
తావున నిహపరాలు తా నియ్యఁగాను
భావించి మొక్కక వేరే బద్ధులైనజీవులను
దావతిపడుచు నేల తగిలే వోమనసా. ॥ ఓడ ॥ 166

లలిత

మంగళసూత్ర మొక్కటే మగనాలికిఁ గట్టేది
అంగవించే మీఁదిపన్నులన్నియు విభునివే. ॥ పల్లవి ॥

తలఁపులోపల నిన్నుఁ దలఁచినానుఁ గలవు
తలఁచకున్నా నంతరాత్మవై కలవు
పలుపూజ లిఁకనేల భక్తిసేయనేల నీవు
గలవని నమ్మేదొక్కటే బుద్ధిగాకా. ॥ మంగ ॥

మొక్కినా రక్షింతువు మొక్కకున్నా జగములో
యిక్కువతో రక్షింతువు యెపుడు నీవు
పెక్కు విన్నపాలేల పిలిచి యలయనేల
తక్కక నమ్మేటిది నీదాస్య మొక్కటే. ॥ మంగ ॥

కడుసుజ్ఞానినైనా నీగర్భవాసమే వునికి
వెడ నజ్ఞానినైనాను విడిదక్కడే
బడినే. శ్రీవేంకటేశ పలునావుద్యోగాలేల
నిడివి నిన్ను నుతించేనేమమే నాది. ॥ మంగ ॥ 197

రేకు 285 సామంతం

ఏడ ధర్మ మేడ కర్మ మిన్నియు నీసేవే కాక
యీడనే యిందుకు సాక్షి ఇక్లై నిలిపితివి. ॥ పల్లవి ॥

తెగువసేసి నీకుఁ దెచ్చిరి బోనములు
మగండ్లమాటదోసి మౌనిసతులు
తగ నిన్నుఁ జేపట్టుటే ధర్మముగా నిలిపి
జగ మెరఁగఁగ వేదసమ్మతి సేసితివి. ॥ ఏడ ॥

బల్లిదాన నిన్నుఁ బొందే బలుసాహసము సేసి
తల్లిదండ్రిమాట దోసి తానే రుక్మిణి
యెల్లగా నీకు మోహించు చెక్కుడుతగవు సేసి
వెల్లవిరి నాపె నీవు వీధుల నేఁగితివి. ॥ ఏడ ॥

శ్రీవేంకటేశ నిన్ను సేవించవచ్చితేఁ జాలు
భావించి రక్షింతువు నీపరుసలను
యీవల నీకు మొక్కుటే యిన్ని పుణ్యములూఁ ౧జేసి(?)
కావించి హీనుల మమ్ము ఘనులఁ జేసితివి. ॥ ఏడ ॥ 198

లలిత

నమో నారాయణ నావిన్నప మిదివో
సమానుఁడఁ గాను నీకు సర్వేశ రక్షించవే. ॥ పల్లవి ॥

౧. ఈ 'చేసి' క్త్వాంతము హేత్వర్థకము కావచ్చు.

మనసు నీయాధీనవు మాటలు నీ వాడేటివే
తనువు నీపుట్టించినధన మిది
మును నీపంపున నిన్ని మోచుకున్నవాఁడ నింతే
వెనక నన్ను నేరాలు వేయక రక్షించవే. ॥నమో॥

భోగములెల్లా నీవి బుద్ధులు నీ విచ్చినవి
యీగతి నాబతుకు ౧నీవిరవైనది
చేగదేర నీవు నన్నుఁ జేసినమానిసి నింతే
సోగల నాయజ్ఞానము చూడక రక్షించవే. ॥నమో॥

వెలి నీవే లో నీవే వేడుకలెలా నీవే
కలకాలమును నీకరుణే నాకు
యిల శ్రీవేకంటేశ నీవేలుకొన్నబంట నింతే
నెలవు దప్పించక నీవే రక్షించవే. ॥నమో॥ 199

శ్రీహరి

ఏమి సేయఁగలవాఁడ నిదివో నేను
నీమరఁగు చొచ్చితిఁగా నీచిత్త మికను. ॥పల్లవి॥

పుట్టినవాఁడను నేను భోగించేవాఁడను నేను
గట్టిగా నిప్పుడు నాకుఁ గర్తవు నీవు
పట్టరాదు జవ్వనము పాయరాదు సంసారము
యిట్టివెల్ల నీమాయ యేమీ ననరాదు. ॥ఏమి॥

కడుఁగాంక్షలు నాసొమ్ము కర్మములు నాసొమ్ము
నడమ నంతర్యామివి నాకు నీవు
వుడివోవు కోరికలు వొడుగదు కోపము
కడదాఁకా నీమహిమ కాదనరాదు. ॥ఏమి॥

౧. 'నీకిరవైనది' పూ. ము. పా. నీవిరవైనది=నీవే నిందుకొన్నది లేక, నీవే స్థానముగాకలది కావచ్చు.

భావించలేనివాఁడను ప్రకృతిలోనివాఁడను
శ్రీవేంకటేశ దయసేసితివి నీవు
తోవదప్పదు జ్ఞానము తొలఁగదు వివేకము
దేవుఁడవు నీమర్మము తెలియఁగరాదు. ॥ఏమి॥ 200

కాంబోది

ఏమిసేయఁగలవార మెందుకు నోదుము నేము
శ్రీమాధవ నీవే దయఁ జిత్తగించు మమ్మును. ॥పల్లవి॥

వేపరక పుణ్యాలు గావించేదే యరుదుగాని
నేసేనంటే పాపములు చేతిలోనివే
గాసిలక చూచితేఁ జీఁకటైనా వెలుఁగౌఁగాని
వీసమంత మఱచినా వెలుఁగైనాఁ జీఁకటే. ॥ఏమి॥

తెలివితో మోక్షము సాధించేదె యెక్కుడుగాని
అలయించేలోకము లెన్నైనా గలవు
తలఁచితే నీరూపము తానే యెదుట నుండు
యిలఁ బరాకై వుండితే నెచ్చోటాఁ జిక్కదు. ॥ఏమి॥

యీవల నీదాసుఁ డయ్యేది ఘనముగాని
దావతి రాజసా లంతటా నున్నవి
శ్రీవేంకటేశ్వర నీసేవే ధ్రువపదము
దేవతాంతరమెల్లా దిగ్గుడుకు దిగ్గుడు. ॥ఏమి॥ 201

నాట

కాదనేటివా రెవ్వరు కడలనుండి
నేదదేరిచి నీవేమిసేసినానుఁ జెల్లును. ॥పల్లవి॥

తక్కక బ్రహ్మాదిదేవతలకు నాయకుఁడవు
మక్కువ శ్రీసతికి మగఁడవు
చక్కనివాఁడవు మరి చంద్రసూర్యనేత్రుఁడవు
వుక్కుమీరి నీవెట్లానుండినా నమరును. ॥ కాద ॥

కామునిఁ గన్నతండ్రివి కడుఁజక్కఁదనమున
ఆముకొన్నయట్టిచక్రాయుధుఁడవు
కామించి యెందుఁజూచినా గరుడవాహనుఁడవు
వేమరు నీవెటువలె వెలసినా నమరును. ॥ కాద ॥

అందరిలోపల నుండే అంతర్యామివి నీవు
చందమైనపరబ్రహ్మస్వరూపుఁడవు
యెందును శ్రీవేంకటాద్రి నిరవైనవాఁడవు
అంది మమ్ము నేలితేను అన్నిటా నమరును. ॥ కాద ॥ 202

లలిత

తెగక పరమునకుఁ దెరువులేదు
వగయెల్లా విడువక భవమూఁ బోదు. ॥ పల్లవి ॥

కన్నులయెదుటనున్న కాంచనముపై మమత
వున్నంతదడవు మోక్ష మొనగూడదు
అన్నముతోడిరుచులయలమట గలదాఁకా
వన్నినసుజ్ఞానము వదిలము గాదు. ॥ తెగ ॥

పక్కనున్న కాంతలభ్రమగలకాలము
మిక్కిలి శ్రీహరిభక్తి మెరయలేదు
వెక్కసపుసంసారవిధి నున్నంతదడవు
నిక్కి పరమధర్మము నిలుకడ గాదు. ॥ తెగ ॥

చిత్తములోపలిపలుచింతలు మానినదాఁకా
సత్తుగా వైరాగ్యము సమకూడదు
యిత్తల శ్రీవేంకటేశుఁ దేలినదాసులకైతే
హత్తి వైకుంఠపదవి అప్పుడే కలదు. ॥ తెగ ॥ 203

రేకు 236 వరాళి

ఎన్నఁడు వివేకించే దీదేరె దెన్నఁడు
యెన్నిలేవు జీవివా శ్లేమిచెప్పే దిఁకను. ॥ పల్లవి ॥

నరజన్మమునఁ బుట్టి నానాభోగాలు మరిగి
హరి నెరఁగక మత్తుఁడై వుండును
సురలోకము చొచ్చి సుకృతఫలములంది
గరిమ విజ్ఞానమార్గము విచారించఁడు. ॥ ఎన్నఁ ॥

పెక్కుగాలము బ్రతికి పెనుఁగోరికలే కోరి
అక్కడ విష్ణుఁ గొల్వక అలసుఁడౌను
మిక్కిలిఁ దపము చేసి మించైనఘనత కెక్కి
తక్కక పరమమైనతత్త్వము దెలియఁడు. ॥ ఎన్నఁ ॥

వేవేలుబుద్దులు నేర్చి వేడుకసంసారియై
శ్రీవేంకటేశుఁ జెందక చింతఁ గుందును
దైవ మాతడే దయదలఁచి మన్నించుఁగాని
భావించి తనంతనైతే భవములఁ బాయఁడు. ॥ ఎన్నఁ ॥ 204

దేశాక్షి

నీవొక్కఁడవే యిత్తువు నిన్నుఁ గొల్చినవారికి
శ్రీవల్లభుఁడవు రక్షించవే నారాయణా. ॥ పల్లవి ॥

తక్కక శేషులు ఋషలిఁ బెరిగేరు మోక్షము
వొక్కరును దెచ్చి యియ్యనోప రెవ్వరు
అక్కజపుధనాలు లంగళ్ళలో నున్నవి
గక్కనఁ గొనేమంటే మోక్షము గొనరాదు. ॥నీవో॥

వున్నవి పుణ్యకర్మాలు వొడ్డి యందే మోక్షము
మిన్నక యొక్కమంటే మెట్లు గావు
యెన్నఁగ సంసారధర్మ మిదివో మోక్షము చూప
చన్నమన్నవారికెల్లా సాధనము గాదు. ॥నీవో॥

పదునాల్గులోకములు పన్నివున్నవి మోక్షము
పుదకెక్కించ నవైనాఁ దోడుగావు
యిదివో శ్రీవేంకటేశ యిహపరము లొసఁగి
హృదయములో నున్నాఁడ వింక నేల చింత. ॥నీవో॥ 205

ఆహిరి

అక్కటా నీమాయ కగపడె జీవుఁడు
యెక్కువ తక్కువ లివి యేమీఁ దలపోయఁడు. ॥పల్లవి॥

గొందినున్న స్వర్గము గోరి పుణ్యము సేయును
యెందో తనవ్రాఁతఫల మెరఁగడు
సందడించి మరునాఁటిచవులకే కూడపెట్టు
పొంచి మింగినకళ్ళపులుసర మెంచఁడు. ॥అక్క॥

అప్పటిదేహసమ్మంధపాలికే మనసు పెట్టు
తప్పిపోయినవారలఁ దగులఁడు
కప్పుకొనేశోకలకే కడఁగి చేతులు చాఁచు
చిప్పిలఁ దొల్లి చించివేసిన వెన్నో యెంచఁడు. ॥అక్క॥

యెదిటిగృహారామా లివే తనకాణాచను
చెదరి కలలోనివి చేపట్టఁడు
వెదకు వైకుంఠపువిష్ణుమూర్తిఁ గనేనని
హృదయములో శ్రీవేంకటేశుఁ జూడనెంచఁడు. ॥అక్క॥ 206

దేవగాంధారి

నీవే నన్ను దయఁ గావు నీవు స్వతంత్రుఁడవు
జీవుఁడ నింతే నేను శ్రీమన్నారాయణా. ॥పల్లవి॥

నిను నామనసుఁ గొని నేఁ దలఁచేనంటినా
మనసు ప్రకృతిఁ బుట్టె మరి నిన్నెట్టు దలఁచీ
తనువుఁ గొని నీసేవ తగిలి సేసేనంటినా
తనువు కర్మాధీనము తగిలీనా నిన్నును. ॥నీవే॥

గరిమ నర్థమిచ్చి నీగతి గనేనంటినా
హిరణ్యా మజ్ఞానమూల మెట్టు నీకు నియ్యానిచ్చీ
సిరుల నాజన్మము నీసెలవు సేసేనంటినా
సరిఁ బుట్టుగు సంసారసాధ్యము నిన్నంటీనా. ॥నీవే॥

యిలఁ బుణ్యఫలము నీకిచ్చి మెప్పించేనంటినా
ఫలము బంధమూల మేర్పడనియ్యానిచ్చీనా
నిలిచి శ్రీవేంకటేశ నే నీశరణు చొచ్చితి
తెలిమి నీకరుణ నన్నేడయనిచ్చీనా. ॥నీవే॥ 207

సామంతం

మాయామయము లివి మాయకు నీ వేలికవు
చాయకుఁ దెచ్చేనంటే స్వతంత్రుఁడ నయ్యేనా. ॥పల్లవి॥

తెగనికోరిక తానే తీఁగెవలె నల్లుకోఁగా
తగదవి మానుప నాతరమయ్యీనా
వగలఁ గోపము పామువలె నాలుక చాఁచఁగ
పగటుతోడఁ దొడికి పట్టఁగనేరుతునా. ॥మాయా॥

వయసు తానే మేఘమువలె సోన గురియఁగా
జయించి నే దాని నణఁచఁగ నోపేనా
లయించక లోభము జలఁగవలెఁ బీరుచఁగా
నియమించి మట్టుపెట్ట నేఁడు నాకు వసమా. ॥మాయా॥

యేపున గర్వము దానే యేనుగవలె మీరఁగా
చేపట్టి చిక్కించుకో నాచేత లోనౌనా
యేపొద్దు శ్రీవేంకటేశ యివి వానిస్వభావాలు
కాపాడవే నన్ను నే నెక్కడా నీదాసుఁడను. ॥మాయా॥208

శ్రీరాగం

చిత్తగించవే దేవ శ్రీపతి నావిన్నపము
హత్తి నీదాసుఁడనైతి నపరాధా లున్నవా. ॥పల్లవి॥

జగములునడచేటిసహజ మింతేకాక
వెగటు నాచేఁతలు వేరే వున్నవా
జిగిఁ గర్మమిలఁ జేయించేకాఁపురమేకాక
నిగిడి నావల్ల వేరే నేర్పునేరా లున్నవా. ॥చిత్త॥

పంచమహాభూతాలస్వభావము లింతేకాక
అంచెల నాకు వేరే జన్మామ లున్నవా
కొంచక పనిగొనేటిగుణత్రయ మింతేకాక
పంచివేయ నాకు వేరేపాపపుణ్యా లున్నవా. ॥చిత్త॥

సరి॥ గౌమారయవ్వనజరాలచందాలే కాక
గరిమ నాకు వేరేవి కారా లున్నవా
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యింతా నీకల్పితమే
కరుణించు మీయాత్మ కొంగాము లిఁక నున్నవా. ॥చి త్త॥ 209

రేకు 237 ధన్నాసి

ఇది కల్లయనరాదు యిది నిశ్చయింపరాదు
పదిలానఁ గొలువఁగా బ్రత్యక్షమయ్యీవు. ॥పల్లవి॥

మొదలో నుండుదువని యిన్నివేదాలు చెప్పఁగా
వెదక ధ్యానము సేతు వెసఁ గనుఁగొంట లేదు
చెదర కందే మరి జీవుఁడు నున్నాఁ డందురు
పదిలముగాఁ జూతు భావించరాదు. ॥ఇది॥

అంతటా నుందువని ప్రహ్లాదుఁడు చెప్పెననఁగా
చింతించి పట్టఁదలఁతు చేతికిఁ జిక్కుట లేదు
సంతతజ్ఞానాన నిసాకారమున్నదందురు
మంతనానఁ బిల్తు నొకమాట వినఁబడదు. ॥ఇది॥

రవిలో నుందువని సురలు నిన్నుఁ గొలువఁగా
తవిలి పూజించేనంటే దగ్గరి వచ్చుట లేదు
యివల శ్రీవేంకటాద్రి నిరవై నీవున్నాఁడవు
విహరి సేవించితిమి ద్రిష్టమాయ మాకు. ॥ఇది॥ 210

దేసాళి

చిత్తజ్ఞానమాత్రమున నెవ్వరైనా ముక్తులే
పుట్టుగులు మరి లేవు పొందుదురు మోక్షము. ॥పల్లవి॥

అతిసూక్ష్మ మీయాత్మ అందులో హరి యున్నాఁడు
కతలే వినుటగాని కానరాదు
ఇతి దేహాలు ప్రకృతిఁ జెందినవికారములు
మతి నిది దెలియుటే మహితసుజ్ఞానము. ॥ఇట్టె॥

లోకము శ్రీపతియాజ్ఞలో తత్త్వా లిరువదినాల్గు
కైకొని సేఁతలు సేసేఁ గర్తలు లేరు
సాకిరింతే జీవుఁడు స్వతంత్రుఁడు దేవుఁడు
యీకొలఁది గని సుఖయించుటే సుజ్ఞానము. ॥ఇట్టె॥

కాలము దైవముసృష్టి కలి మన్ష్యులభాగ్యము(?)
వాలాయించి యెవ్వరికి వచింపరాదు
యీలీలలు శ్రీవేంకటేశునివి ఆచార్యుఁడు
తాలిమిఁ జెప్పఁగా విని తలఁచుటే సుజ్ఞానము. ॥ఇట్టె॥ 211

భూపాళం

పరమయోగీశ్వరులపద్ధతి యిది
ధరణిలో వివేకులు దలపోసుకొనుట. ॥పల్లవి॥

మొదల నాత్మజ్ఞానము దెలిసి పిమ్మట
హృదయములోనిహరి నెరుఁగుట
వుదుటైనయింద్రియాల నొడిసి వంచుకొనుట
గుదిగొన్నతనలో కోరికె లుడుగుట. ॥పర॥

తనపుణ్యఫలములు దైవము కొసగుట
పనివడి యతనిపై భక్తిచేసుట
తనివితో నిరంతరధ్యానయోగపరుఁడౌట
మనసులోఁ బ్రకృతిసమ్మంధము మరచుట. ॥పర॥

నడుమ నడుమ విజ్ఞానపుకథలు వినుట
చిదుముడ నాచార్యసేవసేయుట
యెడయక శ్రీవేంకటేశుపై భారమువేసి
కడు వైష్ణవులకృప గలిగి సుఖించుట. ॥పర॥ 212

శుద్ధవసంతం

లేదంమెల్లఁ దెలివి యెన్నటికిని
నీదయ నాపై నించినఁ గాని. ॥పల్లవి॥

అరయఁగఁ బ్రపంచ మలవడినటువలె
అరుదగువైరాగ్య మలవడదు
తరుణులరతి మతిఁ దలఁచినయటువలె
ధర నీసాకారము దలఁచదు మనసు. ॥లేదం॥

గోనకొన్నయర్థము గోరినయటువలె
కొనయగు మోక్షము గోరదు
తనుభోగములకుఁ దగిలినయటువలె
తనిసి నీకథలకుఁ దనియదు మనసు. ॥లేదం॥

చలమును బాపము చవియైనటువలె
సలలితపుణ్యము చవి గాదు
సులభ శ్రీవేంకటేశుఁడ నీమహిమిది
గలిగితివి నాకుఁ గలఁగదు మనసు. ॥లేదం॥ 213

ముఖారి

పామరుల కెంతైనా ఫలియించనేరదు
శ్రీమాధవ నీవు దయసేసితే నీడేరును. ॥పల్లవి॥

అన్నిటా దైవముఁ దమ్ము నందరు నెరుఁగుదురు
యెన్నిక నావివర్తన లెరుఁగుదురు
పన్ని జననమరణభయము లెరుఁగుదురు
వన్నెల నెరిఁగెరిఁగి వలఁ జిక్కుదురు. ॥పాము॥

విందురు పురాణాలు విందు రుపదేశాలు
విందురు తొల్లిటివారివిచారాలు
విందురు స్వర్గనరకవిభవము లన్నియును
మందలించి విని విని మాయకు లోనౌదురు. ॥పాము॥

నడతు రాచారమున నానాదానాలుఁ జేతురు
విడువక తీర్థయాత్ర వెసఁ జేతురు
యెడయక శ్రీవేంకటేశ నీవుండఁగఁ దప-
మడవులఁ జేసి చేసి అలయుచుండుదురు. ॥పాము॥ 214

నాగవరాళి

ఎట్టు వేగించీ జీవుఁ డిన్నిటిలోనా చే-
పట్టిరక్షింతువు గాక పరమేశ్వరా. ॥పల్లవి॥

బల్లిదుఁడై వైరాగ్యాన పదార్థము లన్నియును
వొల్లనంటేనే నోరూరించును
వొల్లనే కావలెనని వొడిసి పట్టఁజూచితే—
నల్లంతనుండి యాసల నలయించును. ॥ఎట్టు॥

యించుక మొదలువెట్టు యిచ్ఛాద్వేషాలు ముందు
మించు రాఁగా రాఁగా(౧) బెట్టిమీఁదఁ గప్పును
పొంచి యంతలోఁ దెలిసి పొంగణఁగి వుండితేను
వంచిం చొక్క కారణాన వచ్చి ప్రవేశించును. ॥ఎట్టు॥

౧. 'బెట్టెమీఁదఁ' పూ. ము. పా. 'మీఁదఁబెట్టి' అని యుంటే సందేహమే గలిగియుండదు.

వేసరి యడవినున్నా వెంటనే సుఖదుఃఖాలు
పాసిపోక కొంత యనుభవింపించును
రోసి పాయలే రెవ్వరు రుసులయ్యీ తోఁచు నిసి
శ్రీసతీశ కనుఁగొను శ్రీవేంకటేశ్వరా ॥ఎట్టు॥ 215

రేకు 239 ౧కన్నడగౌళ

ఏమిసేతు నాభాగ్య మిట్టున్నది
నేమమేమీ నెరఁగను నీవే గతి యిఁకను. ॥పల్లవి॥

అగపడి నిరంతర మహాశ్చర్యజగత్తు
మొగమునఁ గట్టినట్టు మెఱిగి మరపనీదు
తగిలి సన్నెటువలె ధ్యానముసేతు నేను
అగడు నేని సహాయముగాదు మనసు. ॥ఏమి॥

విడువక యెల్లప్పుడూ విడిదలై నదేహము
మెడఁగట్టినట్టున్నది మెలఁగీ నురులదు
వొడయఁడ నీవూఁడగె మొదిగి నే నెట్టుసేతు
అదరి కప్పిననీమాయూఁ దోడుగాదు. ॥ఏమి॥

వొద్దనే పెక్కుగాలము పూనినపురాకృతము
చద్దిమూఁటై యనుభవించఁగఁ జేసీ మానదు
అద్దుక శ్రీవేంకటేశ అంతర్యామివి నీవు
వొద్దికతో రక్షించు నావోజఁ దోడుగాదు. ॥ఏమి॥ 216

రామక్రియ

ఏలికె వింతరికి యీదేహభూమి నీది
మేలు అన్ని మట్టుపెట్టి మించరాదా జీవుఁడ. ॥పల్లవి॥

౧. 'రామక్రియ' పూ. ము. పా.

వెలిఁబడ్డయింద్రియాల వెలయ లోనికిఁ దిల్చి
కొలువులు సేయించుకొనరాదా
కలఁచెడిలోలోని కామాదిశత్రువుల
వెళకనీ కడ్డపెట్టింపించరాదా జీవుఁడ. ॥పలి॥

అట్టె పరువుదోలినఆసలనేగుఱ్ఱములు
గట్టిగ లోలాయమునఁ గట్టుకోరాదా
వొట్టి యెదుట పౌఁజులై వుండినభోగములను
ముట్టి యంతర్యామి కిచ్చి మొక్కరాదా జీవుఁడ ॥పలి॥

పంపువెట్టి దండంపినబలునివుద్యోగాల—
గుంపు గూర్చి ముక్తి చూరగొనరాదా
ఇంపుల శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడే సర్వకర్త
సొంపుగ భావించి చక్కఁజూడరాదా జీవుఁడ. ॥పలి॥ 817

ధన్నాసి

తప్పించుకోరా దిఁక దైవమే గతి
యెప్పుడు నుద్ధరించేవా రెవ్వరును లేరు. ॥పల్లవి॥

మలసి దేహానందమే మరిగినయాత్మకు
తొలుత బ్రహ్మానందము దొరకదు
అలవాటై క్షుద్రభోగాలందుఁ జిక్కినయాత్మకు
బలిమి విరతిఁబొంద బలపడదు. ॥తప్పి॥

సర్వదా బ్రహ్మాండములోఁ జరియించేయాత్మకు
నిర్వహించి వెడలఁగ నేరుపు లేదు
వుర్విలోపలిచింత లుడుగనియాత్మకు
నిర్వికారభావము నెలకొనదు. ॥తప్పి॥

పరసపర్తనానే వెలసేటియాత్మకు
పరగ౧ బేదలమీఁది భక్తి వుట్టదు
ధరలో శ్రీవేంకటేశుదాసుఁడుగానియాత్మకు
వెర పేమిటా లేదు వెదకి చూచితిను. ॥తప్పి॥ 218

సాళంగనాట

నీవారైనవారికి నిప్పై భక్తేకాక
భావించనేరక నట్టభ్రమఁ బడవలెనా. ॥పల్లవి॥

కరుణానిధి నీవు గలిగివుండఁగాను
తిరుమంత్రమే నాకు దిక్కయివుండఁగా
వరుస నాచార్యుఁడు వహించుక వుండఁగాను
పరగఁ దపము చేసి బడలఁగవలెనా. ॥నీవా॥

కమలాక్ష నీముద్రలే కాచుక నాకుండఁగాను
అమరి దాస్యము కాణాచై వుండఁగా
తమితోడ వైష్ణవులు దాపుదండై వుండఁగాను
తెమలి తీర్థాలెల్లా ద్రిష్టించవలెనా. ॥నీవా॥

శ్రీవేంకటేశ్వర నీసేవే గతియై యుండఁగా
అవటించి నుతి వుపాయమై వుండఁగా
తావులనే శరణనేధర్మము రక్షించఁగాను
వేవేలు దానాలు చేసి వేఁడుకొనవలెనా. ॥నీవా॥ 219

ముఖారి

పరమాత్మ నిన్ను గొల్చి బ్రదికేము
విరసపుజాలిఁ జిక్కి వెతఁబడనోపము. ॥పల్లవి॥

---

౧. 'బెద్దల' కావచ్చు.

మగఁడు విడిచినా మామ విడువలియట్లు
నగి నామనసు రోసినా లోకులు మానరు
తగిలేరు పొగిలేరు దైన్యమే చూపేరు
మొగమోటలను నేను మోసపోవనోపను. ॥పర॥

పొసఁగ దేవుఁ డిచ్చినా పూజరి వరమీఁడు
విసిగి నే విడిచినా విడువరు లోకులు
కొసరేరు ముసరేరు కోరిక దీర్చుమనేరు
వసలేనివనులకు వడల నే నోపను. ॥పర॥

నుడుగులు దప్పినా నోముఫల మిచ్చినట్టు
కడఁగి వేఁడుకొన్నాఁ గానిమ్మనరు లోకులు
తడవేరు తగిలేరు తామే శ్రీవేంకటేశ
బుడిబుడి సంగాతాలఁ బొరల నే నోపను. ॥పర॥ 220

భైరవి

కరుణానిధి నీవే కనుఁగొంచు నున్నాఁడవు
యిరవై నాలో నున్నాఁడ వేది గతి యిఁకను. ॥పల్లవి॥

పేరుచున్నవి నాలోనఁ బెక్కువికారములు
వూరుచున్న వెన్నైనా వూహాలెల్లాను
చేరుచున్న వొక్కొక్కటే సేనాసేనకోరికలు
యీరీతి నున్నాఁడ నాకు నేది గతి యిఁకను. ॥కరు॥

పట్టుచున్నవి నానాప్రకృతులవోజలు
పుట్టుచున్నవి యనేకభోగేచ్ఛలు
చుట్టుకొనుచున్నవి సులభపువేడుకలు
యిట్టివి నానడతలు యేది గతి యిఁకను. ॥కరు॥

సందడించుచున్నవి సారెకు నామమతలు
ముందువెనకై వున్నవి మోహాలెల్లా
చెందె నీపైభక్తి నేఁడు శ్రీవేంకటేశ్వర
యెందునూ నీవే కాక యేది గతి యిఁకను. ॥కరు॥ 221

రేకు 289 బౌళి

నీ వొక్కఁడవే సర్వాధారము నిన్నే యెఱిఁగిన నన్నియు నెఱుఁగుట
భావించి యింతయుఁ దెలియఁగవలసి బ్రహ్మవేత్తలకు నిది దెరువు. ॥పల్లవి॥

నీయందె బ్రహ్మయు రుద్రుఁడు నింద్రుఁడు నీయందె దిక్పాలకులు
నీయందె మనువులు వసువులు రుషులు నీయందె విశ్వాఖ్యదేవతలు
నీయందె వురగులు యక్షరాక్షసులు నీయందె గరుడగంధర్వులు
నీయందె ౧పితరలు సిద్ధసాధ్యులు నీయందె ద్వాదశాదిత్యులు. ॥నీవొ॥

నీవలననె కిన్నరకింపురుషులు నీవలననె విద్యాధరులు
నీవలననె యచ్చరలు చారణులు నీవలననె నక్షత్రములు
నీవలననె గ్రహములు చంద్రుఁడును నీవలన(నె?) నభోంతరిక్షములు
నీవలననెజలధులు పవమానుఁడు నీవలననెగిరులును భూమియును. ॥నీవొ॥

నీలోననె నదులును నగ్నియు నీలోననె సచరాచరములును
నీలోననె వేదశాస్త్రములు మొదలుగనిఖిలశబ్దములును
నీలోననె అన్నియు నిన్నర్పించిన నిఖిలతృప్తికరము
శ్రీలలనాధిప శ్రీవేంకటేశ్వర శ్రీవైష్ణవులకు నిది మతము. ॥నీవొ॥2-2

మలహరి

దేహముసమ్బంధము యిది దేహికిఁ బనిలేదు
వూహించనేర్చిన వారలే వోరుచుకుంగునయ్యా. ॥పల్లవి॥

---

౧. 'పితరులు' కావచ్చు.

విడువవు శీతోష్ణంబులు విడువవు సుఖదుఃఖంబులు
వెడ వెడ మరణభయంబులు విడిచినయందాఁకా
పుడుగవు కాంక్షలు మమతలు నుద్యోగంబులు చింతలు
పొడవగువిరక్తి తనలోఁ బొడమినయందాఁకా. ॥ దేహ॥

మానదు చిత్తవికారము మానదు దుర్గుణదోషము
మానదు భోగములన్నియు మానినయందాఁకా
పోనీదు సేసినదురితము పోనీదు ప్రాఁతఫలంబును
పూనినతనయజ్ఞానము పోయినయందాఁకా. ॥ దేహ॥

తెగవటు భవబంధంబులు తెగ వెడయనిగర్వంబులు
నిగిడినయీయాత్మజ్ఞానము నిలిచినయందాఁకా
జగదేకనిధుఁడ శ్రీవేంకటేశ్వర సర్వము నీయానతికోలఁదే
తగులుచుండు నివి నిశ్చలముగ నీదాస్యము గలిగినయందాఁకా ॥223॥

దేవగాంధారి

చూడవే గోవింద సోద్యము లిన్నియు
యేడాఁ గర్తలు యిన్నిట నాకు. ॥ పల్లవి ॥

చీరినఁ దునుఁగక చేసినదురితము
నారవలెనే కడు నారటిలీ
కారుకొని తలఁపు కలఁకగుణంబుల
వారక పెనునదివలెఁ బారీని. ॥ చూడ॥

యెట్టుగాఁ గ్రూరత్వ మెప్పుడుఁ గొలిమికో
కట్టువలెనే కడుఁగాఁగీని
వొట్టినై ప్రకృతి వొరసి వేటకో
యిట్టివలెనే యెలయించీని. ॥ చూడ॥

వీడక వీమూర్తి వెంటవెంటనే
తోడునీడయై తొరలీని
యీడనే శ్రీవేంకటేశ నీమహిమ
వాడనివనములవలెఁ జిగిరించీని. ॥ చూడ ॥ 224

ముఖారి

ఎవ్వరివసము గెల్వ నింతా వీనిమయమే
యివ్వల నీవు గాచితే నేమోకాని. ॥ పల్లవి ॥

వొక్కలోభము వెంచితే వొగి లోకమెల్లాఁ దానే
యెక్కడ చూచినాఁ దానే యీదీపనము
వెక్కసమైనది తానే వేగిలేచి సేసేపని
తక్కక యిన్నిటా నెట్టు తప్పించుకోవచ్చును. ॥ ఎవ్వ ॥

పలుమారు వచ్చీఁ దానే పనిలేనిపరాకు
వలచుకొన్నది తానే వట్టిభీతి
నిలుచుకున్నది తానే నిలువుననే సిగ్గు
మెలుపున నెటువలె మెదలఁగవచ్చును. ॥ ఎవ్వ ॥

కనుగొంటే నెందూఁ దానే కార్పణ్యము దైన్యము
అనిశము మించీఁ దానే యాచకత్వము
నను నేలుకొంటి విదే నమ్మితి శ్రీవేంకటేశ
జనుఁడను యివి నేను సాధించుటెట్టు. ॥ ఎవ్వ ॥ 225

మాళవిగౌళ

ఇంద రెరిఁగినపని కిఁకఁ దప్పించుకోరాదు.
పొందుగానిమాయలఁ బొరలఁగనేఁటికి. ॥ పల్లవి ॥

గలిగియై బ్రహ్మాండాలు గల్పించ నేరిచి
సుతులై బ్రహ్మాదులు చూపట్టఁగా
ఊళి వేదశాస్త్రాలచేతఁ బొగడించుకొంటా
నితరు లెరఁగకుండా నింత దాఁగనేఁటికి. ॥ఇంద॥

వున్నతపరమపద మొనఁగ నీవు గర్తవై
అన్నిటా లక్ష్మినాథుఁడవనఁ బెంపొంది
పన్నుక యిన్నివిద్యలాఁ బ్రసిద్ధుఁడై వుండి
కన్నులకుఁ బ్రత్యక్షము గాకుండనేఁటికి. ॥ఇంద॥

సురల యాపదలెల్లా సులభాన నే తీర్చి
పరగ ధర్మములెల్లాఁ బరిపాలించి
పరుషలకు వరాలు పలుమారుఁ గృపచేసి
మఱగి శ్రీవేంకటేశ మాటాడవదేఁటికి. ॥ఇంద॥ 228

రేకు 240 సామంతం

ధర నీవే తల్లియును దండ్రియునై యుండఁగాను
యిరవుగ నెవ్వరూ వహించుకోనేమిటికి. ॥పల్లవి॥

పుట్టినజీవులు తొల్లి భువిపై ననేకులు
అట్టె వారిచరితలు ననేకములు
వట్టిజాలిఁ దమతమవారలంటాఁ దంచుక
బట్టబయలే నానా భావాలఁ బొందుదురు. ॥ధర॥

సరవి నందరుఁ జేసేసంసారములు పెక్కు
సిరులవారిగుణాలు వేషలు పెక్కు
అరసి తమవారినో నవి యెల్లాఁ జెప్పుకొంటా
దరినుండే వగరించి తపించిపోదురు. ॥ధర॥

వడి నెన్నెన్నాఁ గలవు వావు లెంచిచూచుకొంటే
గడియించేపదార్థాలు కల వెన్నెన్నా
యెడయక శ్రీవేంకటేశ నీదయ ౧గలి(గి?)తే
జడియక నీదాసులు సంతసమందుదురు. ॥ధర॥ 227

దేశాక్షి

నారాయణ నీదాసుల నడకలివి
ధారుణి నిదేపనై దగులఁగవలెను. ॥పల్లవి॥

ఆతుమలో హరిమీఁది అందోళమే వలె
చేతికి లోఁగాకుంటేను చింతించవలె
ఆతనిఁ జూచేయందుకు నాపటఁ బొరలవలె
రీతి నివెప్పుడు విచారించుకొనవలెను. ॥నారా॥

నీలవర్ణుకథలకు నివ్వెరగు నొందవలె
ఆలకించి యందు భ్రమయఁగవలెను
తాలిమితో మహిమలు దలపోసుకొనవలె
వేళ వేళ ధ్యానించి వెదకఁగవలెను. ॥నారా॥

చేరి శ్రీవేంకటేశు సేవించుకుండఁగవలె
గారవాన సదా మరుగఁగవలెను
ఆరసి పెద్దల నన్నీ నడుగుచుండఁగవలె
నోరునిండా నేపొద్దూ నుతియించవలెను ॥నారా॥ 228

ముఖారి

జగము లేలేవాఁడవు జనార్దనుఁడవు
తగ నీవారమై(మే?) నేము ధర నెట్టుండినాను, ॥పల్లవి॥

---

౧. 'కలుగు' ధాతువుకు బదులు 'కలి' ధాతువు ఈవాఙ్మయమున పలుతావుల కలదు. ఈనాటికి పామరులనోట కడపజిల్లాలో వినవచ్చు.

గతి నీవు మతి నీవు కాణాచిచోటు నీవు
పతమై యన్నిటికిని సాడివి నీవు
చతురత వలసితే జరతుము కొలుతుము
తతి నేము సేసినతప్పులు లోఁగొనవే. ॥ జగ ॥

తల్లియుఁ దండ్రివి నీవు దాత దైవమవు నీవు
యెల్లవారికిఁ బగము నిహాము నీవు
మల్లడి నొక్కొకవేళ మఱతుము తలఁతుము
చల్లఁగా మానేరములు సైరించుకొనవే. ॥ జగ ॥

దరి నీవు దాపు నీవు దయామూర్తివి నీవు
పరగ శ్రీవేంకటేశ పతివి నీవు
విరివిగా నేమైనా వేఁడుదుము నుతింతుము
శరణుచొచ్చితి మిఁక క్షమియించుకొనవే. ॥ జగ ॥ 229

పాడి

ఏకాలము నామనే యెఱిఁగినదాసులకు
దాకొని శ్రీహరి భక్తిధారణ గలిగితేను. ॥ పల్లవి ॥

తోడుకు మేయఁగరాదు తూర్పెత్తితేఁ బొల్లు వోదు
బడినే శ్రీహరిభక్తిసంట వండితే
వుడివో దేకాలము ౧వొకతతి రావద్దు(?)
చెడని శ్రీహరిభక్తి చెట్టుకట్టితేను. ॥ ఏకా ॥

వలువదిసితేఁ బోదు వాడుకొంటే వెత్తిగాదు
కొలచి శ్రీహరిభక్తి కుప్పచేసితె
యెలుకకుఁ దినరాదు యెన్నాళ్లున్నాఁ జివుకదు
తలఁచి హరిభక్తి చిత్తపుగాదెఁ బెట్టితే. ॥ ఏకా ॥

---

౧. ఒకతతి రావద్దు = పూచుటకో, కాచుటకో ఒక ఋతువే కావలెనను పద్ధతివద్దు అని కావచ్చునేమో.

కలవుకుఁ లోఁగాదు సుకరవాని నబ్బదు
యెలుకతో హరిభక్తి యిల్లు నిండితే
నెలవై శ్రీవేంకటేశ నీకృపగలవారికి
గంటిగాఁగ హరిభక్తి కూడపెట్టుకొంటేను. ॥ఏకా॥ 280

దేసాళం

విశ్వరూప ౧నీమూర్తి వివేకించలేను నేను
శాశ్వతుఁడ నీవున్నచందమేమీ నెఱఁగ. ॥పల్లవి॥

నిబ్బరమై లోకమెల్లా నిండుక వుండుదువట
దొబ్బుకొంటాఁ దిరిగేము తోవల నిన్ను
వుబ్బి సముద్రము వలెనున్న నీప్రకృతియందు
గబ్బినై యీఁదుచున్నాఁడఁ గలఁగకుమీ. ॥విశ్వ॥

కడయు మొదలు లేని కాలము నీతనువట
నడుమ నందుతోనే పెనఁగుచున్నాఁడ
అడరి నీసొమ్ములైన ఆత్మలలో నొకఁడనై
చిడుముడి నున్నవాఁడ చిక్కువఱచకుమీ ॥విశ్వ॥

పరమున నిహమునఁ బ్రబలియున్నాఁడవట
గరిమ సోదించేము కమ్మటి నిన్నుఁ
ఇరవై శ్రీవేంకటేశ నిన్నిటా నిన్ను నేము
శరణు చొచ్చితి మిఁక చనవిచ్చి కావుమీ. ॥విశ్వ॥ 281

నాట

కొలిచినవారికిఁ గోమ్మని వరములిచ్చీ
వెలయఁ గలశాపురవీధిహనుమంతుఁడు. ॥పల్లవి॥

౧. ఈ 'నీమూర్తి' పూ. ము. పా. లో తప్పి పోయినది. ఇదిలేకుంటే వాక్యములో కర్మ కుదురదు.

బెట్టుగా నొకచేతఁ జూపెడి తనప్రతాపము
పట్టుకున్నాఁ డొకచేతఁ బండ్లగొల
మెట్టుకొన్నవి రాకాసిమెదడుతోడితలలు
రట్టడి కలశాపురదిట్టహనుమంతుఁడు. ॥కొలి॥

చెచ్చెర వీనుల నాలించేది సురలనుతులు
కొచ్చి కొచ్చి తోఁకఁ జుట్టుకొన్నది నింగి
తచ్చి చూచేది కన్నుల దాసులమీఁదికరుణ
రచ్చ కెక్కెఁ గలశాపురముహనుమంతుఁడు ॥కొలి॥

వసుధ మతిలోనిది స్వామికార్యవిశ్వాసము
వెసఁ దనపనైనది విష్ణుభక్తి
పసగా శ్రీవేంకటేశ బలు నీబంట్లలోన
రసికుఁడు కలశాపురముహనుమంతుఁడు. ॥కొలి॥ 232

రేకు 241 రామక్రియ

రాముఁడు లోకాభిరాముఁడు
అముక విజనగరమందు నున్న వాఁడు. ॥పల్లవి॥

చక్కఁదనములవాఁడు జానకీవల్లభుఁడు
గక్కన శబరిపూజ గైకొన్న వాఁడు
వెక్కసమైన వైఁడివిల్లునమ్ములవాఁడు
రక్కసులవైరి దశరథనందనుండు. ॥రాముఁ॥

శరధిగట్టినవాఁడు చాయనల్లనివాఁడు
యిరవై సుగ్రీవాదుల నేలినవాఁడు
నరి భరతశత్రుఘ్నసౌమిత్రిసేవితుఁడు
అరిది మునుల కభయమిచ్చినవాఁడు. ॥రాముఁ॥

అట్టె కౌసల్యాత్మజుఁడు అయోధ్యాపతైనవాఁడు
వొట్టి తారకబ్రహ్మమై వుండేటివాఁడు
గుట్టుతో వరములిచ్చేకోనేటిదండవాఁడు
పట్టపుశ్రీవేంకటాద్రిఁ బరగినవాఁడు. ॥ రామః ॥ 228

సాళంగనాట

కంటిరా వోజనులాల కరుణానిధి యితఁడు
జంట లక్ష్మీదేవితోడ సరుస నున్నాఁడు. ॥ పల్లవి ॥

వాఁడివో ప్రతాపసుగ్రీవనరసింహుఁ డట్టె
మూఁడునూర్తు లొకరూపై మూఁచివున్నాఁడు
వేఁడరక్కసులనెల్ల విదళించివేసినాఁడు
పోఁడిమి సురలఁ గాచీ భువనాధీశుఁడు. ॥ కంటి ॥

ఇరవై నరపిచంద్రు లితనికన్ను లివిగో
ధరణి ననంతవేదము లూర్పులు
అరుదై చెలఁగె బ్రహ్మాండ మీతనినెలవు
నిరతి సనకాదులు నిత్యసేవకులు. ॥ కంటి ॥

ఘనమైనశంఖుచక్రములతో మెరసీని
మనిపె ప్రహ్లాదుని మన్నించె నిదె
యెనలేనిశ్రీవేంకటేశుఁడై వున్నవాఁడు
అనిశము సకలాంతరాత్మ తానైనాఁడు. ॥ కంటి ॥ 234

ముఖారి

ఉవిదలాల చూడరే వుద్దగిరికృష్ణుఁడు
నవకపుసెలవుల నవ్వుచున్నాఁడు. ॥ పల్లవి ॥

అచ్చపుబాలుఁడై శకటాసురు మర్దించినాఁడు
కుచ్చి కాఁగిళ్ల నింతులఁగూడినాఁడు
మచ్చిక ౧దోఁగెడుతాను మద్దులు విరిచినాఁడు
పిచ్చిలఁ బూతకిచన్ను పీరిచినాఁడు. ॥ ఉవి ॥

పిన్ననాఁడే కోడెలతోఁ బెనఁగి గెలిచినాఁడు
యెన్నికగా వేలఁ గొండ యెత్తినాఁడు
వెన్నడిని కొండపాము వెస రెండు సేసినాఁడు
పన్ని కంసునిమదము భంజించినాఁడు. ॥ ఉవి ॥

పొంచి పెద్దవాఁడై భూభారము దించినాఁడు
అంచెఁ బాండవులకు దిక్కైనవాఁడు
మించి శ్రీవేంకటగిరిమీఁద నిదె వున్నవాఁడు
వంచించక దాసులకు వరాలిచ్చేవాఁడు ॥ ఉవి ॥ 285

ఆహిరినాట

అరుదరు దీగతి యహోబలేశ్వర
పొరిఁబొరి దాసులు పొగడుట యెట్టు. ॥ పల్లవి ॥

యెదుటఁ జించితివి హిరణ్యకశిపుని
అదె ప్రహ్లాదుఁడు బంటగుటెట్లు
కదిసినరుద్రునిగర్వ మడఁచితివి
గుదిగొనదివిజులు కొలుచుట యెట్టు. ॥ అరు ॥

ఘనసింహాకృతి నైకొనివుంటివి
యెనయఁగఁ గరిఁ గాచినదెట్లు
పనివడి కంబమువగుల వెడలితివి
మనుజులు పూజించి మరుగుట యెట్లు ॥ అరు ॥

---

౧. 'దొంగెడు' రేకు. "తొంగు తోఁగు" ధాతువులు ఈ వాఙ్మయమున నున్నట్లే, 'దోఁగు దొంగు' ధాతువులుకూడ ఉండవచ్చు.

సరవితో వీరరసమున మించితివి
ఆరయఁగ శృంగారి వౌటెట్టు
సిరి వుర మెక్కెను శ్రీవేంకటాద్రిని
యిరవుగ నీతొడ యెక్కుట యెట్టు. ॥ అరు ॥ 286

దేసాళం

నిండు కంతటా నున్నది నీమాయ
వొండొకరు జనులకు నుపదేశించనేలా. ॥ పల్లవి ॥

నేరకుంటే సంసారము నేరుపును నీమాయ
చేరకుంటే గడులోనుచేసుకొను నీమాయ
వూర కొడఁబడకుంటే వొడఁబరచు నీమాయ
పోరి బిడ్డలకు తండ్రి బుద్ధి చెప్పవలెనా. ॥ నిండు ॥

నాలికె కారురుచులు నలిఁ దెలుపు నీమాయ
బేలుఁడై విరక్తుఁడై భిక్షమెత్తించు నీమాయ
పాలుమాలేమంకునై యా పనిసేయించు నీమాయ
రేలుఁబగ లొకరు ప్రేరేఁపుచుండవలెనా. ॥ నిండు ॥

చొక్కించి నోరుఁ జేరికి సూటి చూపు నీమాయ
పెక్కులాగుల నన్నిటాఁ బెనగించు నీమాయ
వెక్కనపలమేల్మంగవిభుఁడ శ్రీవేంకటేశ
తక్కక నీమహిమిది తలపించవలెనా. ॥ నిండు ॥ 287

లలిత

మనుజు లూనకే తాము మరఁగులంటా నుందురు
యెనసి దేవుఁడు సేసే నిందరికి మాయ. ॥ పల్లవి ॥

విని కందరి కొక్కచే వివరములే వేరు
కనుచూపులు నొక్కటే కాంతులే వేరు
మనసూ నొక్కటే లోనిమర్మములే వేరు
తనివియు నొక్కటే తనువులే వేరు. ॥మను॥

లోకమును నొక్కటే లోనువెలుపల వేరు
వాకు లొక్కటే భావలవరుసే వేరు
జోక నాహార మొక్కటే షారిది రుచులే వేరు
కైకొన్నరతి యొక్కటే కందువలే వేరు. ॥మను॥

పరిమళ మొక్కటే భోగించుకొనుటే వేరు
యిరవైన దొక్కటే యింపులే వేరు
అరిది శ్రీవేంకటేశ అన్నిటా నీదాసుఁడు(ల?)
శరణాగతి యొక్కటే జాతులే వేరు. ॥మను॥ 288

రేకు 242 సాళంగనాట

శరణని బ్రదుకరో జనులాల
గరిమ మెరసె నిదె కనకసింహము. ॥పల్లవి॥

అహరహమునుఁ బ్రహ్లాదుఁడు దొరకొని
బహువిధముల హరిమహిమలు వొగడఁగ
కహకహ హిరణ్యకసిపుఁడు నగి హరి
సహజ మేదియని చలిచెఁ గంభము. ॥శర॥

అటమరి పెటపెటమని బెండ్లెగసి
చిటచిటరవములఁ జిరుతపొగ లెగసి
తటతట మనుచును తరలి వ్రయ్యలై
పటపమనుచును పగిలెఁ గంభము. ॥శర॥

బెడిదపుచూపులమిడుఁగురు లెగయఁగ
పుడమి యదర నూర్పులు చెలఁగ
గడగడ వడఁకి దిక్తటము లల్లాడఁగ
వెడలెఁ గంభమున విజయసింహము. ॥శర॥

నగవుల సుడివడె నభోంతరంబులు
పొగ లెగసెను పెనుబొమముళ్ళ
పగటునార్పులను పగిలెనుఁ గొండలు
వెగటుగ వెడలెను వీరసింహము. ॥శర॥

తెఱచినవోరఁ బ్రతిధ్వను లెసగఁగ
కఱకుగతుల చుక్కలు చెదర
నెఱిహుంకృతులను నిఖిలము బెదరఁగ
వెఱచఱవఁ గెరలె విమలసింహము. ॥శర॥

పటువిహారముల బ్రహ్మాండ మగల
గుటగుటరవళి నాకులు వొగడ
నిటలనేత్రమున నెఱమంట లడర
పటుగతి మెరసెను భయదసింహము. ॥శర॥

పెదపెదకోఱల పిడుగులు రాలఁగ
తుదనఖముల నెత్తురు దొరుగ
గుదిగొనుకసరుల కులగిరు లూఁటాడ
వుదయించె నదివో వుగ్రసింహము. ॥శర॥

అట్టహాసమున నసురలు వారఁగ
ముట్టి వాయువులు మొగతిరుగ
దట్టములై జలధరములు ముసరఁగ
దిట్టయై వెడలె ధీరసింహము. ॥శర॥

జలధులు గలఁగెను జడిసె లోకములు
తలఁకె సప్తపాతాళములు
వులికిపడఁదొడఁగె నూర్ధ్వలోకములు
కొలువున నిలిచెను ఘోరసింహము. ॥ఠర॥

అచ్చట హిరణ్యు నదరంటఁబట్టి
యిచ్చలఁ దొడపై నిడి చించి
కుచ్చి వానిపేగులు జంద్యములుగ
విచ్చి వేసుకొనె విష్ణుసింహము. ॥ఠర॥

పొగడిరి దివిజులు భువనములు వెలసె
పగయుడిగి చెలఁగెఁ బ్రహ్లాదుఁడు
మిగులశాంతమున మించె శ్రీవేంకట-
నగమున నహోబలనారసింహము. ॥ఠర॥ 239

బౌళి

దేవా నీవే యిన్నిచందముల దిరముగ మహోపకారి వైతివి
యేవలనైనా నీవేకాక భువి నింతటివారలు యిఁకఁ గలరా. ॥పల్లవి॥

జనులకు నీవే వాక్యాకచోటను శాస్త్రార్థములై కడఁగుదువు
తనియక నీవే మరి వారికి బోధకులఁ గొందరినిఁ గల్పింతువు
మనసులో నంతలో వొడఁబడికె చేసి మలయుచు నీవే నిలుతువు
కనుఁగొన నీవే సుజ్ఞానమార్గము ౧కైవసముగాఁ దెలుపుదువు. ॥దేవా॥

కడఁగి యప్పటి నీవే యజ్ఞాదికర్మఫలములై వుండుదువు
తడయక నీవే తిరుపతుల దేవతామూర్తులై పొడచూపుదువు
యెడయక నీవే తపోమహిమలై యెదుటనే తార్కాణ లౌదువు
వొడలై నీవే యిహపరములకును వొడిగట్టి సాధింపింతువు. ॥దేవా॥

౧. 'కైవశము' రేకు.

ఆవే॥ నీవే తత్వనిర్ణయము నాధారమునై యేస్వరతువు
నీవే కమ్మటి ఆచారవిధులకు నియమములెల్లా నేర్పుదువు
భావింప నీవే అలమేల్మంగకుఁ బతివై శ్రీవేంకటేశ రక్షింతువు
జీవుల కంతర్యామివై నీవే శిష్టుఁ బరిపాలింతువు. ॥ దేవా॥ 240

ధన్నాసి

విచారించుకోరో యిందరి కులాల మెందు-
పచారాలు చూచి మీరు భ్రమయకురో. ॥ పల్లవి ॥

భావింప వారదునికి బ్రహ్మపట్ట మురుదా
వేవేలైనాఁ గొంచెమని విడిచెఁగాక
దేవతలు తన్నుఁ జూచి దిగ్గన లేచి మొక్కటి-
ఆవై భవపుపద మందెఁగాక. ॥ విచా ॥

మిక్కిలి జ్ఞానము గల్గి మించి తమనేరుపెల్లా
చిక్కి సంసారముపాలు సేయవలెనా
యెక్కువ హరిదాసుఁడై యిట్లానే వైకుంఠ-
మెక్కడితోవ సాధించే దిది మేలుగాక. ॥ విచా ॥

మూలమని నుడిగితే ముంచి యెవ్వఁడు గాచెను
పాలించ నెవ్వనినాభిఁ బుట్టె లోకాలు
చాలి యెవ్వనికుక్షి నిజగము లున్నవి మరి
కాలమందే ఆదేవునిఁ గానవలెఁగాక. ॥ విచా ॥

యిదియే శ్రీవైష్ణవులు యిలఁ బూర్వాచార్యులు
వెదకి చదివి కన్నవివరమెల్లా
తుదమొద లెరఁగనిదుష్టులకతలు మాని
పదిలమై యిట్టే నమ్మి బ్రదుకుటగాక. ॥ విచా ॥

సంకుఁజక్రములు మా (నూ?)ని సమానభోగముతోడ
అంకెల శ్రీవేంకటేశునండ నుండరో
పొంకపుబుద్ధు లిమ్మని పొంచి గాయత్రి జపించి
ఇంక బ్రహ్మవేత్త లెంచే దిందుకే కాక. ॥ విచా ॥ 241

రేకు 243 శంకరాభరణం

కలిగినమీఁదాఁ గడమేలా
పలులంపటములఁ బడుటే కాక. ॥ పల్లవి ॥

దురిత మణఁగె నిటు తుదకెక్కె సుఖము
హరి యొక్కఁడె గతియన్నపుడే
పొరి నిఁకఁ జేసెటిపుణ్యములెల్లా
వరుసతోడ నెవ్వరికో కాని. ॥ కలి ॥

సార మెరిఁగె తనజన్మము గెలిచెను
శ్రీరమణునిఁ దలఁచినయపుడే
సైరణతో నిఁకఁ జదివేటిచదువు
మేరమీఁద నేమిటికో కాని. ॥ కలి ॥

శ్రీవేంకటపతి చిత్తాన నిలిచెను
కావించి గురుఁడిఁ గన్నపుడే
భావించి యితరప్రార్థన లన్నియు
యీవలావలను యెందుకో కాని. ॥ కలి ॥ 242

వసంతవరాళి

వట్టిస్వతంత్ర మిందు లేదు వావాద మిందు లేదు
గుట్టు దెలియక లోలో గునిసేరు వీరివో. ॥ పల్లవి ॥

నేరిచి బ్రదుకువారు నేరక వీఁగేటి వారు
యేరీతిఁ జూచినాను యెవ్వరు లేరు
తీరుగాఁ దమలో నుండేదేవుఁడు పెరరేఁచఁగా
మేరతోనే జీవులెల్లా మెరసేరు వీరివో. ॥వట్టి॥

కొందరు గొప్పజీవులు కొందరు చిన్నజీవులు
యెందుఁ జూచినా భూమి నెవ్వరు లేరు
బొందులతే వేరు వేరుగాఁ బుట్టించె దేవుఁడే
అందాలు సేయఁగ లోకు లమరేరు వీరివో. ॥వట్టి॥

అసుర కాణాచివారు అమర కాణాచివారు
యెసఁగ విచారించుకో నెవ్వరు లేరు
వెస శ్రీవేంకటేశుఁడు వినోదించినయట్లు
వసుధమీఁదటఁ గానవచ్చేరు వీరివో. ॥వట్టి॥ 248

కన్నడగౌళ

సరవులు దెలియఁగఁ జనుఁగాకా
పరమార్థములో భంగము గలదా. ॥పల్లవి॥

హరి స్వతంత్రుఁడట హరిసంకల్పము
విరసంబౌనా విశ్వమున
సరవిఁ బ్రపంచపుసకలమతంబులు
వరుస నెంచఁ గొదువలు మఱికలవా. ॥సర॥

యితఁడు పూర్ణుఁడట యితనివిహారము
వెతకఁగవలెనా వేమరును
కతకరచినయాకన్ను లెదిటివే
మతిఁ దోఁచీ నిఁక మఱఁగులు గలవా. ॥సర॥

అంతరాత్మయట ఆతని వేరే
చింతించవలెనా సిలుగులను
చెంతనే యిదివో శ్రీవేంకటేశుఁడు
యెంతదెలిసినా యితరము గలదా ॥ సర ॥ 244

దేసాళం

అచ్యుతుకృపాలబ్ధ మదియుఁగాక
మచ్చిక నాతఁడు సేసేమతకముఁగాక. ॥ పల్లవి ॥

నానాపాట్లఁ బడె నాఁడు కరి మకరిచే
హీనదెస బ్రహ్లాదుఁడు హిరణ్యుచేఁ బాటువడె
పానిపట్టి హరి యది పరిహరించని గాఁడా
ఆనుక హరిదాసుల కంపటనే భంగమా. ॥ అచ్యు ॥

తగిలి భీష్ముఁడు శరతల్పమందు నుండఁడా
అగడై విభీషణుఁడు అన్నచేఁ దన్నువడఁడా
వగపాడే చూచుచుండ భాగవతులను ౧హరి(?)
తగినపుణ్యుల నిందు తప్పు లెంచవచ్చునా. ॥ అచ్యు ॥

మంతనాన నారదుఁడు మాయలకుఁ లోనుగాఁడా
చెంతల నర్జునునకు చేతులు దెగిపడవా
ఇంతలో శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె వీని మన్నించఁడా
ఇంతటిమహానుభావు లిఁదుకు జడుతురా ॥ అచ్యు ॥ 245

దేశాక్షి

పుట్టుగు నీయాధీనమే భోగము నీయాధీనమే
అట్టె యీభావనకు నరుడయ్యే నాను. ॥ పల్లవి ॥

---

౧. ఈ 'హరి' సంబోధనమా?

కానన్నట్టుండ వచ్చు నీకల్పితసుఖదుఃఖాలు
మేను మోచి మీయాజ్ఞ మీరవచ్చునా
నానాజీవులు వడేవాలిఘోరములు చూచి
దీనికెంత వగతువో దేవ నీచిత్తానను. ॥పుట్టు॥

తొట్టినపాపపుణ్యాలు తొల్లె నిజంపులే
పుట్టినమీమాయ లెల్లాఁ బోదో బ్రేమా
వొట్టుకొన్నజీవులు వొరలుచుండఁగఁ జూచి
యెట్టు నీవోరచేవో యీవేదన కిపుడు. ॥పుట్టు॥

చెప్పరా యీజన్మములు శ్రీవేంకటేశ్వర నీవే
యిచ్చినవి నీతోడ నెడుగాడేమా
నిచ్చలు మావంటివారి నేరుపునేరాలు చూచి
వచ్చి నే శరణనఁగా వహించుకోవలసె. ॥పుట్టు॥ 246

దేవగాంధారి

అంతటిదైవమ వటుగాఁగా
చెంత నిన్నుఁ గూర్చినదే ఘనము. ॥పల్లవి॥

వెరవునఁ బంచమవేదసారములు
సిరుల నిన్నునుతించినసుతులు
సరసపితోడి బహుశాస్త్రసంతతులు
నిరతిఁ జెప్పెడివి నీకథలు. ॥అంత॥

కొంగుపైఁడియనుగురుమంత్రంబులు
సంగడి వైష్ణవసంభాషలు
నింగికి భూమికి నిజపురాణములు
సంగతిగల నీసంకీర్తనలు. ॥అంత॥

పూనినవిధుల మహోపనిషత్తులు
నానాగతి నీనామములు
వీనులకును శ్రీవేంకటేశ మీ—
జ్ఞానార్థములు మిముఁజదువుచదువులు. ॥ అంత ॥ 247

రేకు 244 భైరవి

ఏపాటిగలవాఁడ నిదివో నేను
నాపాటు చూచి హరి నన్నుఁ గావఁగదవే. ॥ పల్లవి ॥

౧నిలువు నూరు వండీని(?)నిచ్చలు నీదేహ మైతే
నొలిసీ దుఃఖములకు నోరువ లేదు
కులము గోటిసేసును గుంపుల జన్మాదులైతే
అలరి వోరులఁబోయి అడిగేదే యెపుడు. ॥ ఏపా ॥

పట్టితే పసిఁడి రాలీ బచ్చనసంసారము
గుట్టుదెలియఁ బ్రాణము కూటిచేతిది
వుట్టిపడీ మానుషము వొకనాటి కొకనాఁడు
పట్టికాంతలయెదుట భంగపడే మిదివో. ॥ ఏపా ॥

చేరి చెట్టడిచితేను చేటఁడు చుట్టరికాలు
యీరీతి నివ్వాళ్లదాఁకా నెందుండిరో
ఆరచితే మూరెఁడెక్కినదే నామకీర్తనము
కూరిమి శ్రీవేంకటేశ కొననాలికెకును. ॥ ఏపా ॥ 248

వరాళి [illegible]

దైవమా నీచేతిదే మాధర్మపుణ్యము
పూవువంటికడులేఁతబుద్ధి వారము. ॥ పల్లవి ॥

౧. 'నిలువు నూరువండీని' మనిషిపొడవే నూరువిధములపంటలు పండు తుంది అని యర్థమా?

ఘేమిటివారము నేము యిదివో మాకర్మ మెంత
భూమి నీవు పుట్టించఁగఁ బుట్టితిమి
నేమముతో నడచేటినేరుపేది మావల్ల
దీముతో మోచిన తోలుదేహులము. ॥దైవ॥

యెక్కడ మాకిఁక గతి యెరిఁగే దెన్నఁడు నేము
చిక్కినట్టినీచేతిలో జీవులము
తక్కక నీమాయలెల్లఁ దాటఁగలమా మేము
మొక్కలపుటజ్ఞానపుముగ్ధలము. ॥దైవ॥

యేది తుద మొదలు మాకిఁక నిందులో నీవే
ఆదిమూర్తి నీకు శరణాగతులము
యీదెస శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
నీదయ గలుగఁగాను నీ వారము. ॥దైవ॥ 249

బౌళి

శరణు నేఁ జొచ్చినది సరి నీవు మన్నించేది
యిరవైనగురుతుగా కిందుఁ గూడపెట్టేవా. ॥పల్లవి॥

యెంగిలినోరు వెట్టుక యేమాటలాడినాను
సంగతిగా నవి నేఁడు సత్యమయ్యీనా
అంగనలమోహము నాయంతరంగానఁ బెట్టుక
ముంగిటిఆచారాలు ముఖ్యమయ్యీనా. ॥శర॥

ఆసలు మెడఁగట్టుక అన్నియుఁ జదివినాను
దోసములెల్లా మాని దొరనయ్యీనా
రోసాలు మదిఁబెట్టుక రోఁత మేను గడిగితే
వేసాలయ్యీ తోఁచుఁగాక వేరేపుణ్య మున్నదా. ॥శర॥

ఘనసంసారము మోచి కర్మ మెంత సేసినాను
తను దా జన్మించినట్టితప్పు దీరీనా
ఒనరేక శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
తనిసితి నిఁక నేను తమకించేనా. ॥౪॥ 250

సాళంగనాట

ఇంక నేల నాకు వెఱ పింతమాట గలిగియు
సంకెలెల్లఁ బాసె నాస్వతంత్రము లొక్కటే. ॥పల్లవి॥

నే నెంతపాపబుద్ధినై నేర మెంత సేసినాను
కానీలే నన్నేలేవాఁడు కావఁగలఁడు
ఆనతిచ్చెఁ దొల్లె యాతఁ డదె చరమార్థమందు
మేనిదోసమెల్లఁ బాపి మే లొసఁగేననుచు. ॥ఇంక॥

మట్టు లే కతని నెంతమరచి నే వుండినాను
పుట్టించినదేవుఁడే ప్రోవఁగలఁడు
గుట్టుచూపె తొల్లె తనగుణము పాండవులందు
గట్టిగాఁ దనవారై తే కాచుకుందు ననుచు. ॥ఇంక॥

తప్ప నే నడచినాను తగిలి శ్రీవేంకటేశుఁ—
డొప్పులు సేసి రక్షింప నొద్దఁగలఁడు
చెప్పనేల గోపికలు సేసినదోసాలు దొల్లి
కప్పుక పుణ్యాలు సేసె ఘనుఁడఁ దాసనుచు. ॥ఇంక॥ 251

భూపాళం

నిత్యానందులము నిర్మలుల మిదే నేము
సత్యముగ మమ్మాతఁడు సరిఁ బుట్టించఁగను. ॥పల్లవి॥

యెక్కడవోయి వెదకే మిటమీఁద దైవమును
వొక్కట నంతర్యామై వున్నాఁడదె
ఇక్కడ నాతనిగుణా లెన్నేసి చదవే మిఁక
పక్కన తనదాసులభక్తికి సులభుఁడు. ॥ నిత్యా ॥

యేమేమి వేఁడుకొనేము యిటమీఁద నాతని
నామములు నాలికపై నటించీనదె
నేమమున నింకా నెట్టు నిచ్చలు భుజించేమో
కామించి సంసారపుకైంకర్య మాతనిదే. ॥ నిత్యా ॥

ధ్యాన మేమని సేసేము తలఁచినందెల్లాను
వూని శ్రీవేంకటేశుఁడే వుండఁగాను
నానాఁట నిఁక నేమి నమ్మికి మనేదేమి
పేని మమ్ముఁ దనకుఁడిఁ బెట్టి పెంచఁగాను. ॥ నిత్యా ॥ 252

మాళవిగౌళ

ఏమని చెప్పఁగవచ్చు నీసంతోషపుసుద్ది
నామము శ్రీకృష్ణుఁడట నారాయణునికి. ॥ పల్లవి ॥

జనని దేవకిదేవి జనకుఁడు వసుదేవుఁ—
డనఘుఁడై నయట్టిఆదిమూర్తికి
ఘనలోకరక్షణ కంసుమామగండమును
తనకుఁ గారణమట దైవశిఖామణికి. ॥ ఏమ ॥

పుట్టినది మధుర పెంపుడుఁజోటు రేపల్లె
వొట్టినమాయలపురుషోత్తమునికి
పట్టినపాండవపక్షపాతము కౌరవవైర—
మిట్టె వ్రాఁతఫలమట యీశ్వరేశ్వరునికి. ॥ ఏమ ॥

గోవులఁ గాచేదియు గొల్లెతలఁ బొందేదియు
ఆవేళ గుణము యీయచ్యుతునికి
శ్రావణబహుళాష్టమి చంద్రోదయము రోహిణి
కావింప జన్మమిదివో శ్రీవేంకటపతికి. ॥ పము ॥ 253

రేకు 245 గుజ్జరి

వెనుబల మైననుఁ గావఁగ వేరి విష్ణుఁ డొకఁడే కాక
అనుమానములన్నియు నుడిగితిని అలసితి నీకఁ నేను ॥ పల్లవి ॥

పట్టినచలము మానదు ప్రకృతి స్వతంత్రమున
పెట్టెడి మాయలనే కమ్మర పెట్టదు వివేకము
పుట్టికి నిన్నాళ్లాయను పొదలితి ౧ బుద్దెరిఁగి
దిట్టనై అది కాదని తోసేటిదీమసమూ లేదు. ॥ వెను ॥

తగిలేడిఅనుబంధము మానదు తలఁపును నొకవంక
తెగనియ్యదు కర్మము లేమిటిని తెగించుఁ బుణ్యముల
నగుచునే ముదిమికి లోనైతి నానాఁటికి నేను
మగటిమి నే దాని నణఁచను మరిగెడిదేకాని. ॥ వెను ॥

చేసినఅలవాటు మానఁడు జీవుఁడు తనగుణము
వేసరదు అనుభవించుటకు వేసరు ముక్తికిని
దాసునిఁగా శ్రీవేంకటేశుఁడు దయఁజూచెను నను నీవేళ
మోసములన్నియును దేరెను మునుపు వెనక యేదో. ॥ వెను ॥ 254

సామంతం

హరియే యెరుఁగును అందరిబ్రతుకులు
యిరవై యీతని యెరుఁగుటే మేలు. ॥ పల్లవి ॥

---

౧. 'బెద్దెరిఁగి' పూ. ము. పా.

వెనకటిబహ్మలు వేవేలసంఖ్యలు
యెనసి బ్రహ్మాండము లేలిరట
పెనగొని వారలపేరులు మరచిరి
మనుజకీటముల మరెవ్వఁ డెరుఁగు. ॥ హరి ॥

ఆసఁ దొల్లి మును లనంతకోట్లు
చేసిరి తపములు సేనలుగా
యేసిరు లందిరి యెరఁగ రెవ్వరును
వేసపునరులకు విధి యేదో. ॥ హరి ॥

కల వనేకములు కర్మమార్గములు
పలుదేవత లిటు పాటించిరి
బలిమి శ్రీవేంకటపతికి మొరఁగిడి
తెలసిరి తుద నిదే తెర విందరికి. ॥ హరి ॥ 2౬5

పాడి

వారివారిసహజపురుప లివి
కారణము తొల్లే హరికల్పితమిది. ॥ పల్లవి ॥

వేరే విరుద్ధము లేదు వివేకించిచూచితేను
ఊరుఁడై వుండిన మహాసుజ్ఞానికి
యేరీతిఁ జూచినాను యేకసమ్మతి లేదు
సారము దెలియరానిసంసారికి. ॥ వారి ॥

సకలభావములును చక్కనయ్యేతోఁచివుండు
ప్రకటించి నేరచినప్రౌఢలకును
అకటా జగడములే అన్నిటా వెంటనేవచ్చు
వికలులైనమూఢవిచారులకు. ॥ వారి ॥

సేయఁగలకర్మమెల్లా సేసి తొల్లె ఫలించెను
దాయదండగల హరిదాసులకును
రాయడిఁ బుణ్యపాపాలు రాఁగాఁపులై యుండు
యెయెడ శ్రీవేంకటేశు నెఱఁగనివారికి. ॥వారి॥ 256

బౌళి

కమ్మరను జీవునికిని ఇది కారణ మేమియు లేదట
ఇమ్ముల రాజూ నెఱఁగని ౧వెట్టెట యెవ్వరికెక్కును నారాయణా.
॥ పల్లవి ॥

యిలలో జీవునివిషయభోగమున నెందునుఁ బొరయనివాఁడవట
చలమా యేల పుట్టించితి వీసంసారవారిధిని
కలకాలము నీగర్భగోళమునఁ గాఁపురముండఁగ నిటు చేసి
ఫల మేమిగట్టుకొంటివి భావము దెలుపవే నారాయణా. ॥కమ్మ॥

నడపెడి యీజగము లన్నియును నటనలు నీవట తొలుతనే
యెడయక యిందే వినోదించెదవు యెడ్డతనంబా నీ కేమి
జడియక నీవే సేసినచేఁతలు సర్వమును సిలుపఁగవలదా
కడుగఁగ నేఁటికి నెంగిలిబూరెట ౨కడవేయనేల(?) నారాయణా. ॥కమ్మ

పరగినయీకర్మమార్గములు బంధహేతువని చెప్పితివి
యిరవుగను వేదమార్గములు నేలా కాచుక తిరిగెదవు
గరిమల శ్రీవేంకటేశ్వర యిచ్చాకల్పితములు యిన్నియు నీకు
సరి నెరిగించితి విఁక నీచిత్తము సర్వేశ్వర వో నారాయణా. ।కమ్మ।257

పాడి

శిష్టరక్షణమును దుష్టనిగ్రహమును
౩సృష్టించె నొక్కవేళనే శ్రీజయంతినాఁడు. ॥ పల్లవి ॥

౧. వెట్టి+అట=వెట్టెట. ౨. కడవేయుట=పారవేయుట ౩. 'సృష్టించ' రేకు.

హరి కృష్ణావతార మందినయంతలోనే
పరమమునులకెల్ల భయముడిగెను
తెరలి దైత్యులగుండె దిగులు చొచ్చె నత్తరి
సిరులమించినయట్టి శ్రీజయంతినాడు. ॥శిష్ట॥

గోవిందుఁడు వసుదేవుకొడుకై సయప్పుడే
గోవులు రంకెలువేసె గొల్లపల్లెను
నోవితోడఁ గంసునికి నూరునిండెఁ జూడఁగానె
చేవలుమీరినయట్టి శ్రీజయంతినాఁడు. ॥శిష్ట॥

నారాయణుఁడు భువి నరుఁడు దాఁ గాఁగానే
మేరఁ బాండవు లెచ్చిరి మేసవానిని
కౌరవులపని దీరె కమ్మి శ్రీవేంకటేశుఁడు
చేరువనే మెరయఁగ శ్రీజయంతినాఁడు. ॥శిష్ట॥ 258

సామంతం

ఇంతకంటె ఘన మికఁ లేదు
సంతతసౌఖ్యము జనార్దనుఁడే. ॥పల్లవి॥

భయనివారణము పరమాత్మునినుతి
జయకారణ మీశ్వరచింత
అయుతపుణ్యఫల మచ్యుతుసేవ
క్రియతో నిజ మెరిఁగినవారికిని. ॥ఇంత॥

కర్మహరము శ్రీకాంతుదరశనము
ధర్మరాసి మాధవుశరణు
అర్మిలిసంపద లనంతునితగులు
నిర్మలముగఁ బూనినదాసులకు. ॥ఇంత॥

ఆగమోక్తమీహరికైంకర్యము
 భోగము విష్ణునిపూజ యిది
యోగము శ్రీవేంకటోత్తమునికొలువు
 బాగులునేర్చినప్రపన్నులకును. ॥ ఇంత ॥ 259

రేకు 246 దేసాళి

ఎటువంటివెట్టినో యేమని విన్నవింతును
 ఘటనలు నావంటా గర్వింతునయ్యా. ॥ పల్లవి ॥

తలఁచేతలఁపు నీది తనువు నీ విచ్చినది
 నిలిచినజగమెల్లా నీమయము
వలవంత నే నిందులో వట్టియహంకారినై
 తెలియక నేనేయంటాఁ దిరిగేనయ్యా. ॥ ఎటు ॥

నేనేచేఁత నీయాజ్ఞ చిత్తమెల్లా నీయిచ్చ
 రానులకర్మములు నీరవము లివి
ఆసవడి నే నిందులో అన్నియు నావనుచును
 పోసరించి మాయలలోఁ బొరలెదనయ్యా. ॥ ఎటు ॥

ఇహము నీవినోదమే యెన్నఁ బరము నీసొమ్మే
 సహజము నీకు మాలోచైతన్యాలు
మహిలో శ్రీవేంకటేశ మరి నీదాసుఁడనై తి
 బహుభక్తి నీమీఁదఁ బచరించేనయ్యా. ॥ ఎటు ॥ 260

లలిత

ఇందరు నెఱుఁగుదు రీయర్థమే భువి
 కందువఁ దగులుట కర్మముకొలఁది. ॥ పల్లవి ॥

ఆదికి ననాది హరిదాస్యం బిది
వేదాంతంబుల వెలసినది
సోదించి కనిరి శుకనారదాదులు
పొదుగఁ నిఁకఁ దమభాగ్యముకొలఁది. ॥ఇంద॥

అతిరహస్య మిది అచ్యుతుపై భక్తి
ప్రతిలేనిపరమపావనము
చతురులై తెలిసిరి సనకాదిమునులు
తతి దొరకుట సుకృతఫలముకొలఁది. ॥ఇంద॥

పరము శ్రీవేంకటపతిసంకీర్తన
సొరిది గురుఁ డొసఁగుసూక్ష్మ మిది
చిరపుణ్యులు మును చేకొన్ననిజ మిది
మరిగి మనుట తమమనసులకొలఁది. ॥ఇంద॥ 261

హిందోళవసంతం

ఎన్నికై శ్రీవేంకటేశుఁ డితడు గలుగఁగానె
అన్నిటా నందరిలోనిఅజ్ఞానాలుఁ బాసెను. ॥పల్లవి॥

సకలశాస్త్రములందు సందేహమే కాని
వొకరు దైవమహిమ కొడఁబడరు
అకటా బాసచేసినయందుకైనా నమ్మరు
వికలచిత్తులెల్లాను విష్ణుదాస్యమునకు. ॥ఎన్ని॥

గక్కనఁ గర్మము చేసి కడునలయుటే కాని
వొక్కమాటు హరిఁ బాద నొడఁబడరు
తక్కక పెద్దలుగాఁగ తలవణఁకుటే కాని
పుక్కటికాండ్లు హరిఁ బూజించనేరరు. ॥ఎన్ని॥

చిత్తములో వివేకించి చింతఁ బొరలుటే కాని
వొత్తి హరిపై భార మొప్పగించరు
హత్తిన శ్రీవేంకటేశుఁ డతె దయదలఁచఁగా
మత్తిలి ప్రపన్నులెల్లా మరేమిటాఁ దప్పరు. ॥ ఎన్ని ॥ 282

దేసాళం

వానివానిసహజము వద్దననేల
యీనేటిప్రపంచ మది యేమిసేయఁగలదు. ॥ పల్లవి ॥

హరి పుట్టించినయట్టిఆయాప్రకృతులను
విరసాలఁ దిప్పేమంటే వేరొకటౌనా
పరమజ్ఞాన మొక్కటే పాటించితేఁ జాలు
యెరవుల పుణ్యపాపా లేమిసేయఁగలవు. ॥ వాని ॥

బలువుగ విష్ణుమాయఁ బ్రబలేసంసారమును
చలమున దిద్దఁబోతేఁ జక్కనౌనా
తెలివితో హరిభక్తి తెగక వుండితేఁజాలు
ఝులపైఁ బంచేంద్రియము లేమిసేయఁగలవు. ॥ వాని ॥

శ్రీవేంకటేశుఁ డాత్మఁ జేకొని వుండినది
భావించకున్న నాతఁడు బడివాసీనా
సావధానాన నీతని శరణనుకొంటేఁజాలు
యేవిధులు భవములు నేమి సేయఁగలవు. ॥ వాని ॥ 283

రామక్రియ

నారాయణుఁడే సర్వనాయకుఁడు
వేరేదురాశలు వెదకఁ జోటేదయ్యా. ॥ పల్లవి ॥

ఆకస మొకపాదము అల్లై భూమొకపాదము
పైకొని యొకపాదము పాతాళము
యేకమైనాఁ డేదనున్నా యిందులోవారే జీవులు
ఆకడఁ బరులఁగొల్చేమనఁటోచేదయ్యా. ॥నారా॥

కడుపులో జగములు కాయ మిన్నిటాధారము
యెడగలచోటనెల్లా యీతనిమాయే
కడుఁబోరా దితఁడే కారణ మందరికి
తడవి మరుపాయాలఁ దగులఁటోచేదయ్యా. ॥నారా॥

౧చేతన్య మీతనిది సృష్టి యీతనిఘటన
ఆతుమ శ్రీవేంకటేశుఁ డంతర్యామి
రాతిరిఁబగలుఁ దానే రక్షకుఁడు మనలకు
పోతరించి ఇఁక మెచ్చి పొగడఁటోచేదయ్యా. ॥నారా॥ 264

ఆహిరి

ఇంక నాదైన్యము చూచి యెట్లు రక్షించేవో కాని
సంకెదీరఁ బలిసితి సర్వేశ్వరా. ॥పల్లవి॥

తపమునేసి నీమాయ దాఁటేననుచుఁ బెనఁగి
అపుడే యలసితిని అదివో నేను
కృపఁ జూచి నీవింక గెలిపించే దెట్టోకాని
వుపమల సరివోరి వోడితి నే వానికి. ॥ఇంక॥

పంచేంద్రియములను పారఁదోలేవని చూచి
వంచఁగ సత్వలేక వసమైతిని
అంచె౨నాపాటు చూచి నీవద్దమాటెప్పుడోకాని
దించని బీరములాడి దిగితి నే వానికి. ॥ఇంక॥

౧. 'చైతన్య' కావచ్చు. ౨. 'అంచనాపాటు' పూ. ము. పా.

మోహాంధకారముపై మొనచూపేనని పోయి
సాహసములేక నే జడిసితిని
వూహల శ్రీవేంకటేశ వున్నతి నన్నేలితివి
బాహుబలమున తుదిపదమయితి వానికి ॥ ౨౦౮ ॥ 285

రేకు 247 దేసాళి

నీదాసులభంగములు నీవు చూతురా
యేదని చూచేవు నీకు నెచ్చరించవలెనా. ॥ పల్లవి ॥

పాలసముద్రముమీఁదఁ బవ్వళించినట్టి నీకు
వేలలై సురలు మొరవెట్టినయట్టు
వేళతో మామనవులు విన్నవించితిమి నీకు
యేల నిద్దిరించేవు మమ్మిట్టే రక్షించరాదా. ॥ నీదా ॥

ద్వారకానగరములో తగ నెత్తమాడేనీకు
ఘోరాన ద్రౌపది మొరవెట్టినయట్టు
ఘోరపురాజసభలఁ గుంది పన్నవించితిమి
యేరితి పరాకు నీకు నిఁక రక్షించరాదా. ॥ నీదా ॥

యెనసి వైకుంఠములో నిందిరఁగూడున్న నీకు
పెనఁగి గజము మొరవెట్టినయటు
చనవుతో మాకోరికె సారె విన్నవించితిమి
విని శ్రీవేంకటేశుఁడ వేగ రక్షించరాదా. ॥ నీదా ॥ 283

సామంతం

దాసవర్గములకెల్లా దరిదాపు మీరె కాన
వాసికి నెక్కించరాదా వసుధలో మమ్మును. ॥ పల్లవి ॥

సేనాధిపతి నీవు చేరి విన్నవించరాదా
శ్రీనాథునికి నేము సేసేవిన్నపము
ఆనుక భాష్యకారులు అట్టె మీరుఁ జేయరాదా
మానక విన్నపము మామనవిచనవులు. ॥ దాస ॥

వేయినోళ్లభోగి నీవు విన్నపము సేయరాదా
వేయేసిమావిన్నపాలు విష్ణునికిని
ఆయితమై గరుడఁడ అట్టె మీరుఁ జేయరాదా
యేయెడ విన్నపము మా కేమివలసినాను. ॥ దాస ॥

దేవులమ్మ యిందిర మాపెకై విన్నవించరాదా
శ్రీవేంకటపతికి చిత్తమందను
ఆవేళ శేషాచలమ అట్టె మీరుఁ జేయరాదా
యీవేళ మావిన్నపము లీడేరె నిఁకను. ॥ దాస ॥ 267

లలిత

ఒక్కఁడే యీజీవుఁడు వొడలు మోపనినాఁడు
యెక్కడి కెక్కడిమాయ యేమిగట్టుకొనెనో ॥ పల్లవి ॥

పొంచి గర్భమున మాసు పొదిగి వుండిననాఁడు
యెంచుకొని ముచ్చటాడ నెవ్వరున్నారు
అంచలఁ౧ బరఁదు(?)కొవేయట్టిసంసారమిడియు
అంచుమోచి తానెందు అణఁగుండెనో. ॥ ఒక్కఁ ॥

నిచ్చ నిచ్చ రాతిరులు నిద్దురవో యేవేళ
యిచ్చలఁ దాఁ జేసేవను లేమున్నవి
కచ్చుపెట్టి తనమేనఁ గాచుకున్నకర్మములు
యెచ్చుకుందుల నాచోట నెందు వోయనో ॥ ఒక్కఁ ॥

---

౧. 'పరఁగు' కావచ్చు.

బుద్దెరఁగక బాలుఁడై పొత్తులలోనున్నపుడు
కొద్దిలేక తా నెవ్వరి గురుతెరుఁగు
అద్దుక శ్రీవేంకటేశుఁ డంతర్యామై వుండి
తిద్దుకరాఁగానే కాక తెలివెందు నున్నదో. ॥ ఒక్కఁ ॥ 268

కన్నడగౌళ

ఈయపరాధములు సహించవయ్యా
పాయక మమ్ము రక్షించేపని నీదే కాదా. ॥ పల్లవి ॥

ఆకడ నీకడ మాలో నంతర్యామివి నీవు
నీకుఁ జేసేవిన్నపాలు నీవెరఁగవా
పైకొని వోరువలేక పదరితి మింతేకాక
రాకపోక నీవు మమ్ము రక్షించకుండేవా. ॥ ఈయ ॥

ఱట్టుకెక్కి దాసుల మఱవక రక్షించేనీవు
గుట్టుతో మమ్ము వహించుకొనకుండేవా
పట్టలేక వేగిరించి పైపై దూరితిమిగాక
ఇట్టె మా కీసిరులు నీ విచ్చినవే యెపుడు. ॥ ఈయ ॥

యిదె శ్రీవేంకటేశ మమ్మేలినవాఁడవు నీవు
వదలకుండ నీవు నావాఁడవే కావా
అదన మన్నించఁగానే ఆసఁ జే చాఁచితిఁగాక
చెదరక నాఁడే నాకుఁ జేతిలోనివాఁడవు. ॥ ఈయ ॥ 269

నారాయణి

౧ ఇందాఁకా వచ్చెఁ జేఁతలు యిఁకనో బుద్ధి
యెందుకు నీవే కర్తవు యిఁకనో బుద్ధి. ॥ పల్లవి ॥

౧. ఈపాటలో పూర్వముద్రితపాఠమున 'ఓబుద్ధి' అని సంబోధనాంతముగ విడువఁబడినది. కాని 'యిఁకనో బుద్ధి' = ఇంకమీఁద బుద్ధి(వచ్చెను) అను నర్థముగా తోఁచుచున్నది.

పుట్టితి నీయాజ్ఞను భుజించితిఁ గర్మమెల్లా
ఇట్టె జీవుఁడ నాకు నిఁకనో బుద్ధి
కట్టుకొంటి సంసారము కలిగెఁ బంచేంద్రియాలు
యెట్టనెదటిపనుల కిఁకనో బుద్ధి. ॥ఇందాఁ॥

వున్నాఁడ నీమాయలోనె వొట్టుకొంటి ఆసలెల్లా
యెన్నికె యీప్రాణికి నిఁకనో బుద్ధి
పన్నుకొంటి సంపదలు ౧పంచభూతాల లోనైతి
యిన్నిటా నీపంపుననే యిఁకనో బుద్ధి. ॥ఇందాఁ॥

భూమిపై నన్నేలితివి భోగములకు గురైతి
యేమనేవు యీదేహా కిఁకనో బుద్ధి
శ్రీమంతుఁడ విన్నిటాను శ్రీవేంకటేశ్వర నీవు
యీమహిమలెల్లా నివే యిఁకనో బుద్ధి, ॥ఇందాఁ॥ 270

పాడి

ఈతఁడు బలువుఁడౌట కివియే సాక్షి
యీతఁడు బ్రహ్మమౌట కీతఁడే సాక్షి. ॥పల్లవి॥

అమరుల మొరాలించి అసురబాధలు మాన్పె
అమరుల కెక్కుడౌట కదియే సాక్షి
అమృతము పంచిపెట్టి యాదిలక్ష్మిఁ గైకొనె
అమృతమథనమే అన్నిటికి సాక్షి. ॥ ఈతఁ

యిందరుండేబ్రహ్మాండాలు యిదె కుక్షి నించుకొనె
యిందరి కెక్కుడగుట కిదియే సాక్షి
కందువ వరములిచ్చు కడ నెన్నఁడు జెడవు
కందువ పురాణాలలో కథలే సాక్షి. ॥ ఈతఁ॥

---

౧. 'పంచభూతాలకు' కావచ్చు.

ఆదిబ్రహ్మఁ బుట్టించె మట్టాకుమీఁదఁ దుదఁ దేలె
ఆదినంత్యా మీతఁడాట కదివో సాకి
పాదుగా శ్రీవేంకటాద్రిపై మహిమ వెదచల్లె
పాదుకొన్నయీతనిశ్రీపాదములే సాకి. ॥ ఈతఁ ॥ 271

రేకు 248 ధన్నాసి

అంతరాత్మ నీయాధీన మింతయు
చింతలు సిలుగులు జీవులకెల్లా. ॥పల్లవి॥

చిత్తంబనియెడిసింహాసన మది
వుత్తమపురుష నీవుండెడిది
హత్తి యింద్రియము లంగం బ్రధానులు
ప్రత్తెకురాజ్యము ప్రకృతియుఁ గలిగె. ॥ అంత ॥

కన్నులుఁ జెవులును ఘ్రాణము నాలికె
వన్నె మేను నీవాహములు
పన్నినకోర్కులు భండారంబులు
సన్నుతి సంసారసంపద గలిగె. ॥ అంత ॥

పుట్టినపుట్టుగు భోగపుకోటారు
పట్టము కర్మానుబంధంబు
గట్టిగ శ్రీవేంకటపతి వేలిక—
విట్టినీమహిమ లిన్నిటఁ గలిగె. ॥ అంత ॥ 272

ముఖారి

మొదలే తెలియవలె మోసపోక మానవలె
పదిలపుయోగికైనా బ్రహ్మకైనాను. ॥పల్లవి॥

అలుగులపైఁ బడితే నాయాలు దాఁకకుండునా
కలికిసతులచూపు కాఁడకుండునా
యిలఁ ౧దోఁదుదొక్కితేను యెండించకుండునా(?)
చెలులయిండ్లకుఁ బోతే చిక్కించకుండురా. ॥ మొద ॥

చిచ్చు గాఁగిలించుకొంటే చిమిడించకుండునా
గచ్చుఁబరస్త్రీలపొందు కాఁచకుండునా
తచ్చి విషముమింగితే తలకెక్కకుండునా
పచ్చిసతులవలపు భ్రమయించకుండునా. ॥ మొద ॥

తెగి సముద్రము చొచ్చితే లోఁబడకుండునా
మొగి నింతులమాటలు ముంచకుండునా
తగు శ్రీవేంకటేశ్వరుదాసుఁడై గెలిచితేనే
పగటున నివి యెల్లాఁ ౨బంపుసేయకుండునా. ॥ మొద ॥378

నాట

వీడె వీడె వాఁడే వాఁడే వీఁడే వీఁడే చెలఁగిని
ఆదిదేవుఁడు శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదటను. ॥ పల్లవి ॥

గరుడధ్వజంబదె ఘనవిష్ణురథమదె
సరి శంఖచక్రములు ౩ శార్ఙ్గమునదె
హరి యందుమీఁదటను ఆయిత్తమై యున్నాఁడదె
అరులనెల్ల గెలిచి అమరులఁ గావను. ॥ వీడె ॥

---

౧. చేతబడికి తోడుబోతు అని వ్యవహారముగలదు. ఆ తోడుబోతు చేసి వాడగు పీడలు కలిపేచోట నిమ్మకాయలు, అక్షతలు, బొగ్గులు, వెంట్రుకలంచుట్టవగైరా తినివేసినపదార్థములు పారబోయుదురు. దాని నెవరైన తొక్కితే వారెండిపోవుచుందురు. వారికి ఏవైద్యమూ కుదురదు. దీనినే తోడుశబ్దముతో వాడినారా?
౨. 'బంపుసేయకుండును' కావచ్చు ౩. "శార్ఙ్గ" రేఖ పూ. ము. పా.

సారథి యల్లవాఁడె చాలి రణభేరి యదె
ఆరయ నిరుమేలా బ్రహ్మాదులు వారే
పేరుకొన్న వేదములబిరుదుపద్యము లవె
శ్రీరమణుఁడు మెరసె చిక్కులు వాపఁగను. ॥ విది ॥

ఆటలుఁ బాటలు నవె అచ్చరలేమలు వారె
చాటువ నలమేల్మంగసంగడి నదె
యీటులేని శ్రీవేంకటేశుఁ డేఁగీ నల్లవాఁడె
కోటానఁగోటిదాసులకోరికె లీడేర్చను. ॥ వీది ॥ 274

భైరవి

జీవుఁడ నేనొకఁడను సృష్టికిఁ గర్తవు నీవు
యీవల ధర్మపుణ్యము లివివో నీచేతివి. ॥ పల్లవి ॥

పుట్టినయట్టిదోషాలు పురుషోత్తమా నీవు
పట్టి తెంచివేయక పాయనేరవు
గట్టిగా సంసారములోఁ గలిగినలంపటాలు
ముట్టి నీవల్ల నేకాని మోయరావు. ॥ జీవుఁ ॥

పంచభూతవికారాలు పరమాత్ముఁడా నీవే
కొంచక నీయాజ్ఞఁగాని కొద్ది నుండవు
అంచెల జగములోనిఆయాసహజములు
వంచుక నీవల్లఁగాని వైపుగావు. ॥ జీవుఁ ॥

చిత్తములో విజ్ఞానము శ్రీవేంకటేశ నీవె
హత్తించి చూపినఁగాని యంకెకురాదు
సత్తుగా నిన్నిటికి నీశరణుచొచ్చితి మిదె
నిత్తెముఁ గావఁ బ్రోవ నీయిచ్చే యిఁకను. ॥ జీవుఁ ॥ 275

లలిత

వెలివకు మనసా విష్ణునియభయము
నెలవుగ నెదుటనె నిలిచినది. ॥పల్లవి॥

శ్రీపతికరుణే జీవరాసులకు
దాపును దండై తగిలినది
పైపై దేవునిబలుసంకల్పమే
చేపట్టి రక్షించఁ జెలఁగేది. ॥వెలి॥

నలినోదరునిజనామాంకితమే
యిలపై దాసుల నేలేది
కలిభంజనుశంఖచక్రలాంఛన —
మలవడి శుభముల నందించేది ॥వెలి॥

శ్రీవేంకటపతి సేసినచేఁతలే
వేవేలువిధుల వెలసేది
భూవిభుఁ డితఁడు వూఁచినమహిమలే
కైవశమై మముఁ గాచేవి. ॥వెలి॥ 276

బౌళి

కనియుఁ గానరు నీమహిమ కౌరవకంసజరాసంధాదులు
మనుజులు దనుజులఁ జంపిరనఁగ విని మరి నీశరణము చొరవలదా.॥పల్లవి

పుక్కిటనే లోకములు చూపితి పూతకిచ న్నటు దాగితివి
పక్కననే బండి దన్ని విరిచితివి బాలులు సేసేటిపను లివియా
అక్కరతో తృణావర్తు నణఁచితివి అఁబోతులకిటణఁచితివి
చిక్కించి యనలము చేత మింగితి శిశువులు సేసేటిపను లివియా. ॥కని॥

తొడిఁబడ మద్దులు భువిపైఁ గూలఁగదొబ్బి యఘాసురుఁ జంపితి
బడినే గోవర్ధనగిరి యెత్తితి పడుచులుసేసేటిపను లివియా
అదరి బ్రహ్మమాయకుఁ బ్రతిమాయలు అట్టే గడించి నిలిచితివి
పిడికిట చాణూరు నేనుగఁ గొట్టితి పిన్నలుసేసేటిపను లివియా. ॥కని॥

కాళింగునిమద మణఁచి దవ్వుగా కడగడలకుఁ బోఁదోఁసితివి
గోలవై యజ్ఞఫలము లిచ్చితివి ౧గోవాలుసేసేటిపను లివియా
యీలీల శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదనే యిందరికిని పొడచూపితివి
బేలుదనంబుల నెంచిచూడ పసిబిడ్డలుసేసేటిపను లివియా. ॥కని॥ 277

రేకు 249 దేవగాంధారి

ఎదుటనే వున్నవి యిన్నియును
యిది కైవసమగు టెన్నఁడో కాని. ॥పల్లవి॥

ఆకస మొకటే అలభూ మొకటే
లోకములు పెక్కు లోలోనే
శ్రీకాంతుఁ డదివో చిత్తములోననె
యేకచిత్త మగు టెన్నఁడో కాని. ॥ఎదు॥

యిరవగుకాలం బెప్పటిసహజమె
అరుదగుదినములు అనంతము
పరమాత్ముఁడు లోపల వెలుపల నిదె
యెరవుమాని చేరు టెన్నఁడో కాని. ॥ఎదు॥

భావించఁగ నొకబ్రహ్మాండంబే
జీవరాసులే నేసలివే
శ్రీవేంకటేశుఁడు సృష్టించినవాఁడు
యీవిధిఁ గని మను టెన్నఁడో కాని. ॥ఎదు॥ 278

---

౧. 'గోవాల్లు' శబ్దము అమాయకుడు, పసివాడు అనునర్థములో ప్రయోగించినట్టున్నది.

ముఖారి

సులభపుమార్గములు చుట్టిరానే వుండఁగాను
బలుప్రయాసపుకర్మబద్ధులైరి జీవులు. ॥పల్లవి॥

శ్రీపతిభక్తియనేటిచింతామణి వుండఁగాను
యేపున మోసపొయ్యేరు యేలో జీవులు
చేపట్టి నామాంకితపుసిద్ధరసము గలిగి
కోపుల నుడిగి పనిగొనరేలో జీవులు. ॥సుల॥

అక్కడనే శరణాగతనేవోడ వుండఁగాను
యెక్కి భవవార్ధి దాఁటరేలో జీవులు
తక్కక దాస్యమనేటిధనము దమకుండఁగా
లెక్కించి కూడపెట్టుకోలేరు యేలో జీవులు. ॥సుల॥

అలె శ్రీవేంకటేశుఁ డంతరాత్మై వుండఁగాను
పట్టి కొలువరేలో పైపై జీవులు
పట్టపుహరిదాసులు ప్రత్యక్షమై వుండఁగాను
యిట్టె వారికృప చేరుటెన్నఁడో యీజీవులు. ॥సుల॥ 279

శంకరాభరణం

ఆడరో పాడరో ఆనందించరో
వేడుక మొక్కరో విజ్ఞానులు. ॥పల్లవి॥

హరి రక్షకుఁడై యందరి కుండఁగ
పరగఁగ బదికేరు బ్రహ్మాదులు
గరిమ నతఁడే చక్రము చేఁబట్టఁగ
సురిగి పారి రదెం చూడుఁడు సురలు. ॥ఆడ॥

---

౧. 'చూఁడు దసురలు' కావచ్చు

పదిలపువిష్ణుఁడె ప్రాణమై యుండఁగ
యిదివో మెలఁగేరు యీజీవులు
మొదలను యితఁడే మూలమై యుండఁగ
పొదలె నీతనివంపున లోకములు. ॥ఆద॥

శ్రీ వేంకటాద్రిని శ్రీపతి యుండఁగ
తావుల నిలిచెను ధర్మములు
యీవల నితఁడే యిచ్చేటివరముల
పావనులై రిదే ప్రపన్నులు. ॥ఆద॥ 280

మాళవి

అందరికి సులభుఁడై అంతరాత్మ యున్న వాఁడు
యిందునే శేషగిరిని యిరవై విష్ణుఁడు. ॥పల్లవి॥

యోగీశ్వరులమతినుండేటి దేవుఁడు క్షీర—
సాగరశాయియైనసర్వేశుఁడు
భాగవతాధీనుఁడైనపరమపురుషుఁడు
ఆగమోక్తవిధులందు నలరిననిత్యుఁడు. ॥అంద॥

వైకుంఠమందున్న వనజనాభుఁడు పర—
మాకారమందునున్న ఆదిమూరితి
ఆకడఁసూర్యకోట్లందునున్న పరంజ్యోతి
దాకొన బ్రహ్మాండాలుధరించినబ్రహ్మము. ॥అంద॥

నిండువిశ్వరూపమై నిలిచినమాధవుఁడు
దండివేదాంతములు వెదకే ధనము
పండినకర్మఫలము పాలికివచ్చినరాసి
అండనే శ్రీ వేంకటేశుఁడైనలోకబంధుఁడు. ॥అంద॥ 281

౧. 'సూరియ' రేకు

సాళంగనాట

నమో నమో దానవవినాశచక్రమా
సమరవిజయమైనసర్వేశుచక్రమా. ॥పల్లవి॥

అట్టె పదారుభుజాల నమరినచక్రమా
పట్టినఆయుధముల బలుచక్రమా
నెట్టన మూఁడుగన్నుల నిలిచినచక్రమా
అట్టుగా మన్నించవే మెఱయుచు చక్రమా. ॥నమో॥

ఆరయ నారుగోణాల నమరినచక్రమా
ధారలు వేయిటితోడితగుచక్రమా
ఆరక మీఁదికివెళ్లేంఅగ్నిశిఖలచక్రమా
గారవాన నీదాసులఁ గావవే చక్రమా. ॥నమో॥

రవిచంద్రకోటితేజరాసియైనచక్రమా
దివిజసేవితమైనదివ్యచక్రమా
తవిలి శ్రీవేంకటేశుదక్షిణకరచక్రమా
యివల నీదాసులము యేలుకోవే చక్రమా. ॥నమో॥ 282

వరాళి

హరి హరి నాబదుకు ఆశ్చర్యమాయ నాకు
శరణంటి నిన్నిటికి సెలవుగా నీకును. ॥పల్లవి॥

వున్నతి జలధిఁగలవుప్పెల్లాఁ దింటిఁగాని
యెన్నిక సుజ్ఞానమింతా నేఱఁగనైతి
దిన్నగా భూమి వేరుగ దేహములెత్తితిఁగాని
పన్నిన నాభోగకాంతుఁ బాయఁగలేనైతిని. ॥హరి॥

---

౧. 'అజ్ఞి' రేకు.

నాలికఁ బేలితిఁ గాని నానాభాషలెల్లా
తాలిమి హరినామము దడవనైతి
నాలిసంసారము బ్రహ్మనాఁటనుండిఁ జేసేఁగాని
మేలిమిమోక్షముతోవ మెఱఁగఁగనైతిని. ॥హరి॥

వూరకే దినదినాలయుగాలు దొబ్బితిఁగాని
నేరిచి వివేకము నిలుపనైతి
మేరతో శ్రీవేంకటేశ మీరే దయఁజూడఁగాను
దారదప్పకిట్టె మీదాసుఁడనైతిని. ॥హరి॥ 283

రేకు 250 సామవరాళి

దైవమా నీవెలితేది తమవెలితేకాని
౧జీవుల(లు?)పట్టినకొల్ల చేతిలోనే వున్నది. ॥పల్లవి॥

నిండినవి జగముల నీనామము లనంతము—
లండఁ దలఁచేవారిభాగ్యమే కాని
పండియున్న దిదె దేవభక్తి యెందు చూచినాను
దండితోడఁ బనిగొనే తమనేర్పేకాని. ॥దైవ॥

మనసులలో నున్నది మరి నీపై జ్ఞానము
వొనరఁ దెలిసేవారివోపికే కాని
ఘనమైనమున్నిటినీకథలెల్లా నున్నవి
విననేరిచినవారివివేకమే కాని. ॥దైవ॥

శ్రీవేంకటేశ మీముద్ర చెల్లుబడై వున్నది
వేవేగ ధరించేవారివేడుకే కాని
తావుకొని చేరువ నీదాస్య మిట్టే వున్నది
భావించి నమ్మేటివారిపని యింతేకాని. ॥దైవ॥ 284

౧. 'జీవులయొక్కపట్టినకొల్ల' అను విగ్రహవాక్యముతో సమాసము కావచ్చు.

దేవగాంధారి

ఎన్నఁడొకో బుద్ధెరిఁగి యీడేరేది జంతువులు
యిన్నిటా నీమహిమలు యెదిరించి వున్నవి. ॥పల్లవి॥

కావించి నీపాదతీర్థగంగ ప్రవాహమైనది
పావనులై యిందరిని బ్రదుకుమని
లావుగా నీప్రసాదతులసి నారువోశున్నది
వేవేలు పాతకాలెల్ల విదలించుమనుచు. ॥ఎన్నఁ॥

చెంతల నీమూర్తులు శిలాశాసనాలైనవి
పంతముతోఁ గొలిచిట్టే బ్రదుకుమని
బంతినే నీనామములు ప్రసిద్ధములై వున్నవి
దొంతులై నభవములతుద గనుమనుచు. ॥ఎన్నఁ॥

అందరికి నీసేవలు హస్తగతాలై వున్నవి
బందెదీర నీకు మొక్కి బ్రదుకుమని
అందపుశ్రీవేంకటేశ అంతరాత్మవై వున్నాఁడ—
వెందు చూచిన విజ్ఞాన మింద కొండో యనుచు. ॥ఎన్నఁ॥ 285

బౌళి

మమ్ముఁ జూడ నేమున్నది మావంక నీకేలాభము
కమ్మర దయదలఁచి కరుణింతుగాక. ॥పల్లవి॥

శ్రీకాంతుఁడ నీపాద సేవకులయినవారు
పాకశాసనాదులును బ్రహ్మాదులు
పైకొని నరుఁడ నేను బంటఁగాఁగ నెంతవాఁడ
కైకొని నీపుణ్యానకుఁ గాచుటింతేకాక. ॥మమ్ముఁ॥

నారాయణుఁడ నిన్ను నమ్మినట్టిదాసులు
నారదాదిసనకసనందనాదులు
వీరిలో నేనెంతవాఁడ వికటపుజీవుఁడను
యీరీతి నీమూఁకఁ గూడ నేలుటింతే కాక. ॥ మమ్ముఁ ॥

శ్రీవేంకటేశ నీపై చేరి భక్తిసేసేవారు
భావించి యనంతముఖ్యగరుడాదులు
దేవ నేనొక్కనీచుఁడ దీనరక్షకుఁడవు నీ—
వీవిధ మెంచుక మమ్ము నీడేరింతుగాక. ॥ మమ్ముఁ ॥ 286

దేసాళం

కాదన్నవారికి వారికర్మమే సాక్షి
యేదెస చూచిన మాకు నీతఁడే సాక్షి. ॥ పల్లవి ॥

వేదాలు సత్యమౌటకు విష్ణుఁడు మత్స్యరూపమై
ఆదటఁ దెచ్చి నిలిపె నది సాక్షి
ఆదిఁ గర్మములు సత్యమౌటకు బ్రహ్మయఁగాన
పోదితో నీతఁడు యజ్ఞభోక్తౌటే సాక్షి. ॥ కాద ॥

అదె బ్రహ్మము సాకారమౌటకు పురుషసూక్త—
మెదుట విశ్వరూపము యిది సాక్షి
మొదలనుండి ప్రపంచమును తథ్యమగుటకు
౧పొదిగొన్నయాగములే భువిలో సాక్షి. ॥ కాద ॥

బెరసి జీవేశ్వరులభేదము గలుగుటకు
సిరి బ్రహ్మాదులవారపూజలే సాక్షి
యిరవై దాస్యాన మోక్షమిచ్చు నీతఁడనుటకు
వరమిచ్చేశ్రీవేంకటేశ్వరుఁడే సాక్షి. ॥ కాద ॥ 287

౧. అన్నమయ్య వరగలవారనుటకు సాక్షి.

దేసాళి

దాఁటలేను యీమాయ దైవమా నేను
నీటునఁ జేసేవాఁడవు నీవె నీవెకా. ॥పల్లవి॥

యీమురికిదేహమేకా యెంతగాలమైన నేను
వోముకొంటా భువిమీఁద నుండఁగోరేది
దోమటినింద్రియాలేకా తోడునీడయై నన్ను
వేమరు భోగించఁజేసి వెనుబలమైనవి. ॥దాఁట॥

పొంచిన నాకర్మమేకా పుట్టించి పుట్టించి
పంచల సంసారముపాలు సేసేది
అంచెల నీచిత్తమేకా ఆసలాసలనుఁ దిప్పి
చంచుల నా కేపొద్దు చనవరియయ్యేది. ॥దాఁట॥

చుట్టుకొన్న సంపదేకా సూటియైననాఁటికి
జట్టిగొని లోలోనే చవిసేసేది
అట్టె శ్రీవేంకటేశ అంతరంగాన నీవెకా
పట్టుఁగొమ్మువై యుండఁగ బదికేది నేను. ॥దాఁట॥ 288

శంకరాభరణం

ఇతరము లేదిఁక నెంచి చూచితేఁ
బ్రతివచ్చు నితఁడు ప్రత్యక్షమై. ॥పల్లవి॥

సకలలోకములు చర్చించి వెదకిన
వొకఁడేపో పురుషోత్తముఁడు
ప్రకటము బహురూపములయి నాతఁడు
అకుటిలమహిమలయనంతుఁడే. ॥ఇత॥

పర్విననజీవుల భావించిచూచిన
సర్వాంతరాత్ముఁడు సర్వేశుఁడే
పుర్విని వెలుపల నుండినయాతఁడు
నిర్వహించె నీనీరజాక్షుఁడే. ॥ఇత॥

చన్నకాలమున మన్నకాలమున
నున్నవాఁడు యీవుపేంద్రుఁడే
కన్నులెదుట నిఁకఁ గలకాలంబును
అన్నిటా శ్రీవేంకటాధీశుఁడే. ॥ఇత॥ 289

రేకు 251 ముఖారి

హేయము తనవాసన తేలమానును
చీయన్న మాన దిదే చెప్పరానిమాయ. ॥పల్లవి॥

జంగిలిమనుజునకు సరుసఁ బాపమే చవి
అంగవించవలదంటే నగ్గలమౌను
ముంగిట నిల్లాలుండఁగ ముట్టఁగోరుఁ బరస్త్రీల
యెంగిలి కిరెండు సరె యిదివో మాయ. ॥హేయ॥

పరగినజీవునికి పంచేంద్రియాలే సుఖము
ధర నెంతగాలమైన తనివిలేదు
సిరులు దనకుండినాఁ జేయిచాఁచుఁ బరులకు
యిరువు లెరఁగరాదు యిదివో మాయ. ॥హేయ॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చేరి యాత్మలో నుండఁగ
భావించు నితనికృప ఫలించువాఁడు
పూవువంటి సంసారము పొదుగుకవుండఁగాను
ఆవటించుఁ బుణ్యఫలా లదివో మాయ. ॥హేయ॥ 290

రామక్రియ

ఆతఁడు సేసేచేఁత లన్నులు సేయఁగలరా
జాతుల మనుజులెల్లా సతమయ్యేరా. ॥పల్లవి॥

దిక్కులేనివారికెల్లా దేవుఁ డొక్కఁడే దిక్కు
చిక్కినవారికినెల్లా శ్రీపతే గతి
తక్కినఅనాథులకు దైవమే రక్షకుఁడు
యెక్కడా నాతఁ డుండఁగా నేఁటి కిఁక చింత. ॥ఆతఁ॥

బలిమిలేనివారికి పరమాత్ముఁడే బలిమి
కలిమిచాలనివారికలిమి హరే
యిల నేరనివారికి నిందిరానాథుఁడే నేర్పు
వెల సీతనికే విన్నవించు టింతే కాక. ॥ఆతఁ॥

పొందులేనివారికెల్లాఁ బురుషోత్తముఁడే పొందు
విందును వేడుకయు శ్రీవేంకటేశుఁడే
యెంద రెందరుండినాను ౧యీతఁడు గలఁడు మాకు
సందడి నాతఁడే అన్ని చక్కఁబెట్టీఁ బనులు. ॥ఆతఁ॥ 291

సామంతం

ధ్రువవిభీషణాదులు సాక్షి
వివరపుజీవులు వెదకేదిది. ॥పల్లవి॥

దేవేంద్రసంపద దిక్కులకెక్కుడు
కావిరినది యొక కాలముది
తావున శ్రీహరిదాసులసంపద
తేవల నెన్నఁడుఁ దీరనిది. ॥ధ్రువ॥

౧. 'యీతఁడు' పూ. ము. పా. యతిభంగము.

పూర్వగౌళ

ఏమని చెప్పేనో కాక యిలఁగలశాస్త్రిలు
కామించి వాదించేవారికడమేదో. ॥పల్లవి॥

అంచెల జగములకు హరియే ఆధారము
యెంచఁగ నాధారము యితనికేదో
పొంచిన వేదార్థములపురుషార్థ మితఁడు
నించినయర్థము యీతనికి నేదో. ॥ఏమ॥

పొందినప్రాణులకెల్లా పుట్టుగైనాఁడితఁడు
యెందును తనకుఁ బుట్టుగిఁక నేదో
చందపుఁగర్మములకు సాధన మీదేవుఁడు
మందలించ సాధనము మరి తనకేదో. ॥ఏమ॥

కలయన్నిమాయలకుఁ గారణ మీమూఁటి
తలపఁగ కారణము తనకేదో
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడే సర్వసాక్షి
మలసి యీతనికిఁక మరి సాక్షి యేదో. ॥ఏమ॥ 284

సామంతం

ఎక్కడఁ గడచే. రినరులు
తక్కులఁ బెట్టేరు తరుణులు భువిని ॥పల్లవి॥

కన్నులచూపులు గాలపుచిలుకులు
వెన్నెలనవ్వులే వెలితెరలు
మిన్నక పురుషామృగములవేఁటలు
పన్నక యాడేరు పడఁతులు భువిని. ॥ఎక్క॥

మించినమాఁటలే మోహనఘంటలు
మంచియధరములే మచ్చులవి
మించినపురుషామృగములవేఁటలు
అంచెల నాడేరు అతివలు భువిని. ఎక్క॥

కట్టువగట్లు కందువకుచములు
పట్టు శ్రీవేంకటపతిమాయ
మెట్టుగ పురుషామృగములవేఁటలు
నెట్టన నాడేరు నెలఁతలు భువిని. ॥ఎక్క॥ 295

రేకు 252 మలహరి

ఇన్నిటిమూలం బీశ్వరుఁ డాతని —
మన్ననకొలఁదినె మలయుటగాక. ॥పల్లవి॥

మాయామయమై మరియొడిజగమిది
చాయల నిందు నిజము గలదా
కాయము సుఖదుఃఖములకుఁ బొత్తిది
రేయిఁ బగలు నొకరితె కలదా. ॥ఇన్ని

దైవాధీనము తగుసంసారము
వావిరి జీవులవసమవునా
ధావతి మనసిది తన కర్మమూలము
వేవేలైనా విడువఁగవశమా. ఇన్ని॥

పంచేంద్రియములఁ బరగేటిబ్రదుకిది
చంచలంబు నిశ్చలమవునా
యెంచఁగ శ్రీవేంకటేశ్వరుకృపతో
సంచయమయితే సతమవుఁగాక. ॥ఇన్ని॥ 296

ధన్నాసి

ఎందుకుఁ బనిగొందము యేమి సేత మివియెల్లా
చెఁదిన మా కిఁక బుద్ధి చెప్పవే నారాయణా. ॥పల్లవి॥

హరినామ మొకటనే అణఁగెఁ బాపములు
వోరసి యన్నినామము లూరకున్నవి
సిరు లిచ్చెఁ గలవెల్లా శ్రీపతినామ మొకటే
పెరనామములెల్లా పెట్టెలలో నున్నవి. ॥ఎందు॥

గోవిందనామ మొకటే కూడవోసెఁ బుణ్యములు
వేవేలు నామములకు వెలలున్నవా
శ్రీవిష్ణునామ మొకటే చేతికిచ్చె వైకుంఠము
తావై యున్ననామములు ౧తమకించీ నీవికి ॥ఎందు॥

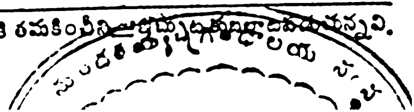
ఇత్తల కేశవునామ మియ్యఁగలవెల్లా నిచ్చె
పొత్తులనామములెల్లాఁ బొంచుకున్నవి
చిత్తమున నిన్నుఁ జూపె శ్రీవేంకటేశనామమే
హత్తిననామములెల్లా నందులోనే వున్నవి. ॥ఎందు॥ 297

భూపాళం

వేఁకునఁ దిరుపళ్ళచ్చి విష్ణునికిఁ జేయరో
ఆఁకటికోదగినట్టిఆరగింపులు. ॥పల్లవి॥

అతిబ్రహ్మాండాలు కుక్షి నటు ధరించినయట్టి—
అతనికిఁ జేయరో ఆరగింపులు
ప్రతిలేని క్షీరాబ్ధిఁ బవళించి లేచినట్టి—
చతురునికిఁ జేయరో చవి నారగింపులు ॥వేఁకు॥

౧. "తమకించివివికి(?)" పూ. ము. పా. ఈవికి తమకించీని ... వున్నవి.

యేడుదినములదాఁకా నెత్తెను గోవర్ధనము
అడివచ్చేబాలునికి నారగింపులు
మేదెపుగోపికలతో మిక్కిలిఁ బెనఁగినట్టి—
వేడుకకానికిఁ దేరో విందు లారగింపులు. ॥ వేఁడు

పట్టపుదేవుల్లఁ దాను బంతి సాగి వున్నవాఁడు
అట్టె సేయరో పులుఁగ మారగింపులు
నెట్టన శ్రీవేంకటాద్రినిలయుఁ డారగించీని
మట్టులేక వడ్డించరో మంచియారగింపులు. ॥ వేఁడు ॥ 298

దేసాళి

ఏపొద్దు చూచిన దేవుఁ డిటానే యారగించు
రూపులతోఁ బదివేలు రుచులై నట్లుండెను. ॥ పల్లవి ॥

మేరుమందరాలవలె మెరయు (1)నిద్దెనలు
సూరియ చంద్రులవంటి చుట్టుఁబళ్ళేలు
ఆరనిరాజాన్నాలు అందుపై వడ్డించఁగాను
బోరన చుక్కలు రాసివోసినట్లుండెను. ॥ ఏపొ ॥

పలుజలధులవంటి పైఁడివెండిగిన్నెలు
వెలిఁగొండలంతలేసివెన్నముద్దలు
బలసినచిలుపాలు పంచదార గుప్పఁగాను
అలరువెన్నెలరస మందిచ్చినట్లుండెను. ॥ ఏపొ ॥

పండినపంటలవంటిపచ్చళ్ళుఁ గూరలును
వండి యలమేలుమంగ వడ్డించఁగా
అండనే శ్రీవేంకటేశుఁ డారగించీ మిగులఁగ
దండిగా దాసులకెల్ల దాఁచినట్లుండెను. ॥ ఏపొ ॥ 299

---

౧. 'నద్దెనలు' రేకు.

గుండక్రియ

జయజయ రామా సమరవిజయ రామా
భయహర నిజభక్తపారీణ రామా ॥పల్లవి॥

జలధిబంధించినసౌమిత్రిరామా
సెలవిల్లువిరచినసీతారామా
అలసుగ్రీవునేలినఅయోధ్యరామా
కలిగి యజ్ఞముగాచేకౌసల్యరామా. ॥జయ॥

అరిరావణాంతక ఆదిత్యకులరామా
గురుమౌనులనుఁ గాచేకోదండరామా
ధర నహల్యపాలిటిదశరథరామా
హరురాణినుతులలోకాభిరామా. ॥జయ॥

అతిప్రతాపముల మాయామృగాంతక రామా
సుతకుశలవప్రియ సుగుణ రామా
వితతమహిమలశ్రీవేంకటాద్రిరామా
మతిలోనఁబాయనిమనువంశరామా. ॥జయ॥ ౬౦౦

సాళంగనాట

మొక్కరో మొక్కరో వాఁడె ముందర నిలుచున్నాఁడు
యెక్కువ రామునిబంటు యేకాంగవీరుఁడు. ॥పల్లవి॥

పెట్టిన జంగటోడి పెద్ద హనుమంతుఁడు
పట్టెను౧యెడమచేతి బలుముష్టి
మెట్టినాఁడు పాదముల మించు రాకాశితలలు
కొట్టేననుచు నెత్తె గొప్ప వలకేలు. ॥మొక్క॥

౧. 'యడమ' రేకు.

వంచెను శిరసుమీఁద వాలుగాఁ దనతోఁక
పెంచెను మిన్నులుమోవ పెనుదేహము
నించినాఁడు రౌద్రము నిడుపాటిదవడల
కాంచనపుఁబుట్టుకాశ కడు బిగిఇంచెను. ॥ మొక్క॥

పెనచి తోఁడలుదాఁక పెద్దపదకము వేసె
తనువుపై వేలాదేదండలతోఁడ
అనయము శ్రీవేంకటాద్రిదేవునిబంటు
వెనుబలమై యున్నాఁడు విట్ఠలములోనను. ॥ మొక్క॥ 801

రేకు 258 గుండక్రియ

ఘనుఁ డాతఁడా యితఁడు కలశాపురముకాడ
హనుమంతుఁ డితఁడా అంజనాతనయుఁడు. ॥పల్లవి॥

పెడచేత లోచేత బెరసి కొందరిఁ గొట్టె
అడరి దానవుల హనుమంతుఁడు
బెడిదంపుఁబెనుదోఁక బిరబిరఁ దిప్పి మొత్తె
అడఁగ మాల్యవంతు హనుమంతుఁడు. ॥ ఘనుఁ॥

దాకాల మోఁకాలఁ దాటించెఁ గొందరి
ఆకాశవీధినుండి హనుమంతుఁడు
పైకొని భుజములఁ బడఁదాఁకెఁ గొందరి
ఆకడ జలధిలోను హనుమంతుఁడు. ॥ ఘనుఁ॥

అరుపుల నూరుపుల నందరిఁ బారఁగఁ దోలె
ఔరా సంజీవికొండహనుమంతుఁడు
మేరతో శ్రీవేంకటాద్రిమీఁదిదేవునిబంటు
ఆరితేరినబిరుదు హనుమంతుఁడు. ॥ ఘనుఁ॥ 802

---

౧. 'పట్టుకాశ' పూ. ము. పా. పుట్టుకతో వచ్చినకాశకావచ్చు. సహజకవచమువలె.

బౌళి

హరి దగ్గరనే వున్నాఁ డందాఁకాఁ బారనీదు
 కురుచలోనే మగుడు గోవిందుమాయ. ॥పల్లవి॥

చెనకిపంచేంద్రియపుచెరువు లైదింటికి
 మనసనెడి దొకటి మహాప్రవాహము
 దినముఁ బారుచునుండు దిగువకు వెళ్లలేదు
 తనలోనే తానిగురు దైవమాయ. ॥హరి॥

తూలనిపంచభూతాలతోఁట లైదింటికి
 కాలమనియెడి దొక్కకాలువ వారుచునుండు
 నేలాఁ దడియదు నీరూఁ దివియదు
 తోలుఁదిత్తికే కొలఁది దొరకొన్నమాయ. ॥హరి॥

ముట్టి పంచప్రాణముల మొలక లైదింటికి
 పుట్టుగులనియేటియేరు పొదలి పారుచునుండు
 చెట్టు చెట్టుకే కొలఁది శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
 నట్టనడుమ నున్నాఁడు నాననీదు మాయ. ॥హరి॥ 303

పాడి

రామభద్ర రఘువీర రవివంశతిలక నీ-
 నామమే కామధేనువు నమో నమో. ॥పల్లవి॥

కౌసల్యానందవర్ధన ఘన దశరథసుత
 భాసురయజ్ఞరక్షక భరతాగ్రజ
 రాసికెక్క(క్కు?)కోదండరచనవిద్యాగురువ
 వాసితో సురలు నిను వడి మెచ్చేరయ్యా. ॥రామ॥

---

౧. పూ. ము. పా. లో ఈ 'సీ' తప్పిపోయినది.

మారీచసుబాహుమర్దన తాటకాంతక
దారుణవీరశేఖర ధర్మపాలక
కారుణ్యరత్నాకర కాకాసురవరద
సారెకు వేదవిదులు జయవెట్టేరయ్యా. ॥ రామ ॥

సీతారమణ రాజశేఖరశిరోమణి
భూతలపుటయోధ్యాపురనిలయా
యీతల శ్రీవేంకటాద్రి నిరవయినరాఘవ
ఘాత నీప్రతాపమెల్లాఁ గడు నిండెనయ్యా. ॥ రామ ॥ 304

బౌళి

ఎట్టువలసినాఁ జేయు మేమీ నననేరమయ్యా
వొట్టిననామనసు నీ కొప్పనసుమ్మయ్యా. ॥ పల్లవి ॥

అదిగో శ్రీహరి నీవంపినయింద్రియాలకు
చెదరక నేము పంపుసేతుమయ్యా
వెదకి యాసలకెల్లా వెట్టియుఁ జేతుమయ్యా
మదిమది నేనీమాయకు లోనయ్యా. ॥ ఎట్టు ॥

దేవ నీవిచ్చినయట్టిదేహపుటూరిలోన
చేవమీరఁ గాఁపురము సేసేమయ్యా
ఆవల నీకర్మముల కప్పనము నత్తుమయ్యా
ఆవటించి కామాదుల కాన మీరమయ్యా. ॥ ఎట్టు ॥

నిన్నుఁ దలచుటకంటే నీవుచెప్పినపనులే
యెన్నికఁ జేసినదే యెక్కుడయ్యా
అన్నిటా శ్రీవేంకటేశ ఆత్మలో నున్నాఁడవు
విన్నపములేల యిది విడువమయ్యా. ॥ ఎట్టు ॥ 305

గుజ్జరి

ఇతని మఱచితిమి యెదుటనే యుండఁగ యిన్నాళ్లను నే మెఱఁగక
ప్రతిలే దితనికి జీవకోట్లకుఁ బ్రాణబంధుఁ డితఁడు. ॥ పల్లవి ॥

ముందు నేను ఘనగర్భనరకమున మునిఁగియున్ననాఁడు
పొందితోడనే సుఖదుఃఖంబులఁ బొరయు తోడునీడితఁడు
అంది స్వర్గనరకాదులు చొచ్చిన అక్కడఁ దావెనువెంటనే
చందపునాయాతుమలోఁ బాయనిసర్వాత్మకుఁ డితడే. ॥ ఇత ॥

ఆనిపట్టి నేఁ బాపపుణ్యములు అనుభవించవలెనన్నప్పుడు
మానుపనోల్లఁడు తాఁ బెరరేఁచును మతి కనుకూలం బితఁడు
నానావిధులనుఁ బొరలి యలపుతో నలి నే నిద్రించేటప్పుడు
తానును ఆపరిణామంబులకు తగులై వుండును యీతఁడు. ॥ ఇత ॥

తలఁచిన దగ్గరుఁ దడవకయుండిన దవ్వయివుండు నితఁడు
కలసి మెలసి ఇహపరము లోసంగఁగఁ గాచుకవుండును యీతఁడు
మెలఁగుచు సాకారముతో నున్నాఁడు మేటిశ్రీవేంకటపతి యితఁడు
వలసిన వావులరూపులు దాల్చినవాఁ డొకఁడేపో యీతఁడు. ॥ఇత॥306

గుండక్రియ

కడనుండి రావు కానివి నైనవి
పుడుగనిదయ నీదొకటే కలది. ॥ పల్లవి ॥

హరి నీచక్రంబంటినయపుడే
సొరిది నసురలే సురలైరి
నిరతపుచీఁకటినిండనమింటను
వెరవున రవిచే వెలుఁగైనట్లు. ॥ కడ ॥

తలి నీనామముదలఁచినవారి —
అతిపాపమె పుణ్యంబాయ
గతియై పరుసముఁగదిసినలోహమె
ప్రతిలేక ధరణిఁ బసిఁడియైనట్లు. ॥కడ॥

కొంకక నిను నిటు గొలిచినమనుజులె
అంకెల శుకాదులైనారు
యింకను శ్రీవేంకటేశ నీజగము(?)—
సంకల్పమే మోక్షంబై నిలిచె. ॥ కడ ॥ 307

రేకు· 254 లలిత

ఇవ్వల వెదకితేనే యేమి లేదు
అవ్వలికి దాఁటి మీరు అందుకోరో శుభము ॥పల్లవి॥

కనురెప్పలతుదలఁ గట్టువడెఁ గాలము
ఘనమై చేతులతుదఁ గర్మమున్నది
మనసుకొట్టఁగొననే మరి దైవ మున్నాఁడు
చెనకి యిఁక నెన్నఁడు సేయరో పుణ్యములు. ॥ఇవ్వ॥

కనకము దాఁటితేనే ఘనసుఖ మున్నది
వెనక చీఁకటికొన వెలుఁగున్న ది
పనితలఅవ్వలనే వరవిజ్ఞాన మున్నది
పనిగొని యితవైతే బ్రదుకరో జీవులు. ॥ ఇవ్వ ॥

కాయముకొట్టఁగొననే ఘనవైకుంఠ మున్నది
బాయట శ్రీవేంకటపతి వున్నాఁడు
మాయలకొనలవెల్లా మనము నున్నారము
పాయక తెలుసుకొని పట్టరో యీతెరువు. ॥ ఇవ్వ ॥ 308

దేసాళం

ఇంతగా మన్నించి నన్ను నేలుకొంటి విలలోన
వింతగా నెవ్వరినిఁక వేడఁబోయ్యేనయ్యా. ॥పల్లవి॥

కలవారిలోన నీవు గలవాఁడవని నేను
కలిసి లేనివారిలో కర్మములేనివాఁడను
బలువులలో నీదాస్యబలవంతుఁడ నేను
యెలమి మాకిఁకఁ జూడ నేమిగడమయ్యా. ॥ఇంత॥

నెమ్మదిలేనివారిలో నీకుక్షిలోపలివాఁడ
నమ్మినవెలివారిలో నాస్తికులవెలివాఁడ
నమ్మి పదస్థులలోన పరమపదమువాఁడ
ఇమ్మని నిన్నడిగేది ఇఁక నేఁటిదయ్యా. ॥ఇంత॥

ధర్మపువారిలో నీదయాధర్మపువాఁడ
మర్మపువారిలో నీమాయలమర్మమువాఁడ
అర్మిలి శ్రీవేంకటేశ అంతర్యామివి నీవు
నిర్మించినవాఁడ నేను నేలుకొంటివయ్యా. ॥ఇంత॥ 808

గుండక్రియ

అందాఁకా వైష్ణవ మటకటకే
నిందకుఁజాసిన నిర్మలుఁడగును. ॥పల్లవి॥

పాపపురాసులు పరిహారమైతే
దీపించువారిభక్తి వొడమును
చేపట్టి పుణ్యము చేరువలయితే
శ్రీపతిదాసులసేవే దొరకు. ॥అందాఁ

కొట్టఁగొనకు మరి గోరి పారితే
జట్టిగ హరికథ చవిగలుగు
పట్టినజన్మము పావనమైతే
మట్టులేనితిరుమంత్రము దొరకు. ॥ అందా ॥

గురుకటాక్ష మొకకొంత సోఁకితే
శరణాగతి నిశ్చలమవును
యిరవుగ శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గొలిచితే
పరమపదమునకుఁ బాత్రుండవును ॥ అందా ॥ 810

ఆహిరి

సేయరానిచేఁతలెల్లాఁ జేసితి నేను ౧నీ-
గా(కా?)యగంటివాఁడ నేను గతిచూపవయ్యా. ॥ పల్లవి ॥

శరణాగతులఁ గూడి జ్ఞానము దొంగిలినాఁడ
అరిది నీకర్మపుటాజ్ఞలు మీరినవాఁడ
సరిఁ బ్రపంచకులముజాడ వాసినవాఁడ
ధరణి నీతప్పులకు దండన యేదయ్యా. ॥ సేయ ॥

బహుసంసారములెల్లఁ బంచలఁ దోసినవాఁడ
సహజపింద్రియముల జారినవాఁడ
మహి నాపుట్టుగులకే మరి బొమ్మఁబెట్టినాఁడ
విహిత మిందుకు నేది విధి చెప్పవయ్యా. ॥ సేయ ॥

గురుమంత్రమునకుఁ గొండెము చెప్పినవాఁడ
పరకాంతఁగూడేలోకభయము మానినవాఁడ
సిరులమించినయట్టి శ్రీవేంకటేశ నిన్ను
మరిగి శరణంటిని మన్నించవయ్యా. ॥ సేయ ॥ 811

౧. నీగాయగంటి = "నీయొక్కగాయముస్థానమున మచ్చకావచ్చు" లేక, నీకాయకము=నీపనినే, కంటివాఁడ=కన్నుగాగలవాఁడ ననియా?

గుండక్రియ

ఇదిగా దదిగా దిన్నియు నింతే
పదిఁబది హరి నీపదమే నిజము. ॥ పల్లవి ॥

సురలును నసురలు చూపట్టు రాజులు
అరసి కనక(ఁగ?) గతమగువారే
సిరుల వీరిఁ గొలిచెద మంటే మఱి
కెరలి పరుల రక్షింపఁగఁగలరా. ॥ ఇది ॥

పదునాలుగవది బ్రహ్మలోకమును
కదిసి వీరుమునుకలపాలము
చెదరక యిఁకఁ దముఁ జేగినవారల
వుదుటున నిముడుక వుండఁగఁగలరా(దా?). ॥ ఇది ॥

అచ్చుతుఁడవు నీయచ్యుతపద మది
యిచ్చట శ్రీవేంకటేశుఁడవు
చొచ్చిరి నీశరణు శుకసనకాదులు
మచ్చిక నిదిగని మరిగితిమయ్యా. ॥ ఇది ॥ 812

వరాళి

పెట్టినదైవ మెరుఁగు బీరకాయలోనిచిక్కు
దిట్ట కూళప్రాణులమై తిరుగుతగాకా. ॥ పల్లవి ॥

కాయము మోచి పుట్టి కర్మమున కొడిగట్టి
రోయఁబోతే మేనిలోనిరోఁత వోయీనా
పాయపువలఁ దగిలి పాపపుణ్యములఁ జిక్కి
తీయఁబోతే వచ్చునా తెగరానిబంధము. ॥ పెట్టి ॥

జగములోఁ గటువడి సంసారదుఃఖమంది
నగఁబోతేఁ గొంతైనా నవ్వు వచ్చినా
చిగురుటాసఁ దగిలి చింతాజలధిఁ బడి
యెగదిగఁ జూడఁబోతే యెందుకు నెక్కినది. ॥ పెట్టి॥

పరమాత్మునితిఁ గని భవములెల్లఁ గడచి
ధరణి మాయలతోడితగు లున్న దా
సిరుల మించినయట్టి శ్రీవేంకటేశ్వరుని
మరిగి కొలిచిన మాకు మరి చింతలేలా. ॥ పెట్టి॥ 313

రేకు 255 లలిత

ఏల వెట్టిసేయించే విందుస నీకేమివచ్చె
కాలముఁ గర్మముచేతఁ గప్పేవు లోకులను. ॥వల్లవి॥

బద్దులమాటలాడ భ్రమయించి రేపల్లెలో
ముద్దులు చూపి వెన్నలు ముచ్చిలినట్టు
కొద్దిమాలినకర్మము కొంత మాకు గడియించి
వద్ద నిన్నుఁ౧గానివాని(?)వలె దాఁగవలెనా. ॥ ఏల ॥

మఱి పాండవులకు నెమ్మది వావులటు చెప్పి
మొఱఁగి యిందరిలోన మొక్కినయట్టు
కుఱకుఱ్రై వాలఁ గొందరను గడియించి
యెఱిఁగి నెఱఁగనట్టె యేమిసేసేవయ్యా. ॥ ఏల ॥

వర మడుగఁగఁబోయి వడి ఘంటాకర్ణునికి
యిరవుగ మోక్షవరమిచ్చినయట్టు
తిరమై శ్రీవేంకటాద్రిఁ దిరువారాధన గొని
వరుస నీదాసులకు వరమిచ్చేవయ్యా. ॥ ఏల ॥ 314

౧. నిన్నుఁగానివానివలె='నీకుసంబంధములేనివానివలె' కావచ్చు.

ధన్నాసి

తగు మునులు ౧ఋషులు తపములు సేయఁగ
 గగనము మోచియుఁ గర్మము దెగదా. ॥ పల్లవి ॥

ధరణీధర మందరధర నగధర
 చిరకౌస్తుభధర శ్రీధరా
 కరిఁ గాచితి కాకముఁ గాచితి నీ-
 కరుణకుఁ బాత్రము గలదిదియా. ॥ తగు ॥

భవహర మురహర భక్తపాపహర
 భువనభారహర పురహరా
 కవిసినవురుతనుగద్దను మెచ్చితి—
 వివల నీదయకు నివియా గురుతు. ॥ తగు ॥

శ్రీవేంకటపతి శేషగరుడపతి
 భూవనితాపతి భూతపతి
 గోవుల నేలితి కోఁతుల నేలితి
 పావవపుఁగృపకుఁ బాత్రము లివియా. ॥ తగు ॥ 315

శంకరాభరణం

ఎవ్వరుఁ గానని వాఁడు యశోద గనె నట్టె
 నవ్వఁ గించేబ్రహ్మతండ్రి బాలుఁడయ్యె నట్టె ॥ పల్లవి ॥

ఘనయోగీంద్రులమతిఁ గట్టువడనట్టి వాఁడు
 పనిలేక రోలఁ గట్టువడినాఁడట్టె
 తనియ సురలకు పాదము చూపనట్టివాఁడు
 మొనసి బండిమీఁద మోపినాఁ డట్టె. ॥ ఎవ్వ ॥

౧. 'ఋషులు' లేదు.

అమృతము చేతఁ దచ్చి అందరికిచ్చినవాఁడు
తమితో వెన్న దొంగిలెఁ దానె యట్టె
గుముడై దేవదానవకోటికిఁ జిక్కనివాఁడు
భ్రమసి గోపికలపాలఁ జిక్కినాఁ డట్టె. ॥ఎవ్వ॥

యిందుఁ గలఁ డిందులేఁడనెంచి చూపరానివాఁడు
అందమై రేపల్లెవాడ నాడీనట్టె
అంది కృష్ణావతారమయినట్టిదేవుఁడే
యిందున శ్రీవేంకటాద్రి యెక్కి నిలిచె నట్టె. ॥ఎవ్వ॥ 316

రామక్రియ

పెరిగి పెద్దఁగాను మరి పిన్నవాఁడఁగాను
యిరవుగ నే బుద్దెరిఁగెడి దెపుడు. ॥పల్లవి॥

కంకిగ బహునరకంబులు చొచ్చితి—
నింకా భయ మది యెగఁగను
జంకెనలనే పలుచదువులు చదివితి
మంకుఁదనం బిది మానదు. ॥పెరి॥

తియ్యక కడుఁ బెనుదేహాలు మోచితి—
నయ్యో యింకా నలయను
నెయ్యపు హేయము నిచ్చలుఁ గడిగెద
చియ్యని రోయను సిగ్గూఁ బడను. ॥పెరి॥

ధర్మము సేసితి దానము లొసఁగితి
కర్మము లింకాఁ గడపను
అర్మిలి శ్రీవేంకటాధిప నీకృప
నిర్మల మైతిని నే నిపుడు. ॥పెరి॥ 317

బౌళి

కన్న దేఁటిదో విన్న దేఁటిదో కాఁగలదిఁక నేదో
నన్నుం గానను నిన్నుం గానను నడుము బట్టబయలు. ॥పల్లవి॥

నీమాయమహిమో నే నేరనికడమో
భూమిలోన నీవున్నాఁడవు నా పుట్టుగులుఁ గలవు
యేమి గాఁగలనో యింకా మీఁదట నిటకతొల్లి యేమైతినో
సోమార్కులవుదయాస్తమయంబులు చూచుచునున్నాఁడను నేను ॥కన్న

జ్ఞానము నీవో అజ్ఞానంబే బలువో
నీనామంబులు అనంతకోట్లు నిలుకడ గాఁగాను
కానఁగల యీ ప్రపంచమెల్లా కలయో యిది నిజమో
కానరాని యీ ముక్కున నూర్పులు కాలముఁ గొలచేటికుంచములు॥కన్న

నీకు నీవే నను దయ దలఁచితివో నేనాచార్యుని నమ్మితినో
కైకొని నాయంతర్యామివి నినుఁ గంటి నిపుడే నేను
శ్రీకాంతుఁడ వో శ్రీవేంకటేశ్వర శ్రీవైకుంఠమే యీజగము
యేకడ చూచిన నీదాసులు నాయెదుటనే వున్నారు. ॥కన్న ॥318

దేసాళి

కావరు నాలుగుకరములవానిని
శ్రీనాథుండని చేరఁగవలదా. ॥పల్లవి॥

ఘనచక్రముతో గరుడనినెక్కక
కనిసి మెరయు వరకృష్ణునిని
ఘనులై ఇప్పటికాలపుమనుజులు
మునుప విష్ణుఁడని మొక్కఁగవలదా. ॥కాన॥

పలుదేవతలకు భయములు మాన్పుచు
అలవిశ్వరూపమైనపుడు
చలము మాని యచ్చటికౌరవులును
తెలిసి దేవుఁడని కొలువఁగవలదా. ॥కాన॥

చెప్పినయితఁడే శ్రీవేంకటమున
యెప్పుడు వరములు ఇయ్యఁగను
తప్పక యీతని దాసులవలెనే
యిప్పటివారలె యెరఁగఁగవలదా. ॥కాన॥ 319

రేకు 256 శ్రీ

నిందుమననే నీపూజ
అందఁ గోరకుండు టదియు నీపూజ. ॥పల్లవి॥

యిందు హరి గలఁ డందు లేఁడనేటి-
నిందకుఁ బాయుటే నీపూజ
కొందరు చుట్టాలు కొందరు పగనే-
అందదుకు మాను టదియే నీపూజ. ॥నిందు॥

తిట్టులు గొన్నని దీవెన గొంతని
నెటుకోనిదే నీపూజ
పెట్టినబంగారు పెంకును నినుమును
అట్టే సరి ం మటదియు నీపూజ. ॥నిందు॥

సర్వము నీవని స్వతంత్రిముఁడిగి
నిర్వహించుటే నీపూజ
పర్వ శ్రీవేంకటపతి నీదాసు ల-
పూర్వమనియెడిబుద్ది నీపూజ. ॥నిందు॥ 320

రామక్రియ

పలుదెరువులు నీకుఁ బాటించఁజెల్లును
  వొలిసి మీదాసు లవుటొక్కటే మాతెరువు. ॥పల్లవి॥

హరి నీకు జీవరాసులందరును సరియే
  సురల కెక్కుడు నీవు చూడ మాకైతే
యిరవులు గలవు నీ కెక్కడ చూచినను
  అరిదినీశ్రీపాదాలందె మాయిరవు. ॥పలు॥

నందగోపాదులకెల్ల నందనుఁడవు నీవు
  యిందరికిఁ దండ్రివి మా కిటు నీ వైతే
అందిన శబరివిందు అఖిలభాగ్యము నీకు
  చిందిననీప్రసాదమే సిరు లిచ్చె మాకును. ॥పలు॥

అచ్చుగ మునులు రు(ఋ?)షులందరును నీబంట్లే
  తచ్చినయేలికలు నీదాసులు మాకు
యిచ్చల శ్రీవేంకటేశ యిహపరమెల్లా నీవు
  చొచ్చితిమి నీమరఁగు సూదివెంట దారమై. ॥పలు॥ 321

శుద్ధవసంతం

భక్తి నీపైదొకటె పరమసుఖము
  యుక్తిచూచిన నిజం బొక్కటే లేదు. ॥పల్లవి॥

కులమెంత గలిగె నది కూడించు గర్వంబు
  చలమెంత గలిగె నది జగడమే రేఁచు
తలఁపెంత పెంచినాఁ దగిలించు కోరకలు
  యెలమి విజ్ఞానంబు యేమిటా లేదు. ॥భక్తి॥

ధన మెంత గలిగె నది దట్టమౌ లోభంబు
మొనయుఁ జిక్కందనంబు మోహములు రేఁచు
ఘనవిద్య గలిగినను కప్పుఁ బైపై మదము
యెనయఁగఁ బరమపద మించుకయు లేదు. ॥భక్తి॥

తరుణు లెందరుఁ గయిన తాపములు సమకూడు
సిరులెన్ని గలిగినను చింతలే పెరుగు
యిరవయిన శ్రీవేంకటేశ నినుఁ గొలువఁగా
పెరిగె నానందంబు వెలికు లేఁక లేవు. ॥భక్తి॥ 822

లలిత

ఇంతగాలమాయ నన్ను యేమీనన్నవారు లేరు
చింతసంసారపుమాయఁ జిక్కించనే కాని. ॥పల్లవి॥

యెందరు బ్రహ్మలో నన్ను యిటు పుట్టించినవారు
యెందరు యములో హరియించినవారు
యిందుకు నందుకే కాని యిల నేఁ జేసినపాప-
మంది వహించుక కాచినట్టివారు లేరు. ॥ఇంత॥

తల్లిదండ్రు లెందరో తనువు పెంచినవారు
కొల్లగా సతులెందరో కూడినవారు
చిల్లరపనికే కాని చేరఁబిలిచి వైకుంఠ—
ముల్లసాన నిచ్చేవారు వొకరూ లేరు. ॥ఇంత॥

కాలమును వీటఁబోయె కర్మమునుఁ దెగదాయ
మూలనుండి యెవ్వరికి మొరవెట్టేను
ఆలించి శ్రీవేంకటేశ అంతరాత్మవై నన్ను —
నేలితివి యింతపని కెవ్వరును లేరు. ॥ఇంత॥ 823

సాళంగనాట

పంచేంద్రియముల నేపట్టణస్వాములాల
తెంచి బేర మాడుకొని దించరో బరవు. ॥ పల్లవి ॥

తగినసంసారసముద్రములోనఁ దిరిగాడి
బిగువుదేహపుటోడ బేహారి వాఁడ
జగతిఁ బుణ్యపాపపుసరకులు దెచ్చినాఁడ
దిగిలి బూతురేవునఁ దీరుచరో సుంకము. ॥ పంచే ॥

అదరి గుణత్రయముల నేటి తెడ్డుల చేత
నడుమ నిన్నాళ్ళదాఁకా నడపినాఁడ
కడుఁజంచలముల నేగాలిచాప లెత్తినాఁడ
వెడమాయపుసరకు వెలకయ్యరో. ॥ పంచే ॥

ఆతుమయనేటికంభ మంతరాత్మఁ దెక్కియుండి
నీతితో మమ్ముఁగాచుక నిలుచున్నాఁడు
ఆతఁడే శ్రీవేంకటేశుఁ డటు మాకు మీకుఁ గర్త
ఘాతమాని ఇఁక మాకు కడుగుణ మియ్యరో. ॥ పంచే ॥ 324

హిందోళవసంతం

ఏడే జేనలు యీదేహంబును
యేడా నిఁకమరి యెరఁగము నేము. ॥ పల్లవి ॥

నిండును జలధులు నిమిషమాత్రమున
నిండియు నిండదు నేటి మనసు
పండును భువిఁగల పంట లన్నియును
పండదు నాలోఁ బాపపుమనసు. ॥ ఏడే ॥

పట్టవచ్చు నల పారేటిపాముని
పట్టరాదు నాపాయము
అట్టే ఆరును అనలము నీటను
యెట్టైన వారదు యీక్రోపంబు. ॥ఏదే॥

కానవచ్చు నదె ఘనపాతాళము
కానరాదు నాకాలము
శ్రీనగపిహార శ్రీ వేంకటేశ్వర
సోనలఁ బుట్టిన సుద్దులు నిపిగో. ॥ఏదే॥ 325

రేకు 257 సాళంగనాట

ఎక్కడిదివివేక మెంతవారికిని యిన్నియు నీమాయఁ దోయక లేదు
పక్కన అజ్ఞానపుజీవులయీపాప మిట్లనే వుండఁగను. ॥పల్లవి॥

విచ్చనవిడి నటు కౌరవులెదుటను విశ్వరూపు చూపినయపుడు
యిచ్చల నిను నమ్మఁగలేకే కా యింద్రజాలమనిరి
తచ్చన నిప్పటి నాస్తికజనులును తగునీసాకారము చూచి
నిచ్చలుఁ గల్లని నిరాకారము నిజమని తర్కించక మానుదురా. ॥ఎక్క॥

గరుడవాహనము శంఖచక్రములు కనియుండియు ద్వాపరజనులు
ధరలో నినుహరిమూర్తెని తెలియక తమయాదవుఁ డొకఁ డితఁడనిరి
సరుస దేవతాంతరములఁగొలిచేటిచంచలచిత్తులు ఇఁక నిన్నే
పరదైవంబననేరరు సరిగా బ్రహ్మాదులలో నొకఁడవందురు. ॥ఎక్క॥

యెఱిఁగినదాసులు యెఱుఁగుదురు నీ వెక్కుడనుచు యేకాలమును
యెఱుఁగనిపామరు లెఱుఁగరు నిను మతి నెంతైనా నాఁడు నేఁడును
తఱితో శ్రీవేంకటేశ్వర నినుఁగని తగుశరణాగతు లున్నట్లు
మఱుఁగున నుండినప్రాకృతులకు నీమహిమలు గానఁగఁదరమవునా
॥ఎక్క॥ 326

౧. మూర్తి+అని='మూర్తెని' ఈ సంధు శివాఙ్మయమున కొల్లలు. 'మూర్తవి' పూ. ము. పా.

లలిత

పుట్టినమొదలు నేను పుణ్యమేమిఁ గాననైతి
ఎట్టు గాచేవయ్యా నన్ను యిందిరానాథా. ॥పల్లవి॥

కామినులఁ జూచి చూచి కన్నులఁ గొంతపాపము
వేమరు నిందలు విని వీనులఁ గొంతపాపము
నాముఁవారఁ గల్లలాడి నాలికఁ గొంతపాపము
గోమునఁ బాపము మేనఁ గుప్పలాయ నివిగో. ॥పుట్టి॥

కానిచోట్లకు నేఁగి కాఁగిళ్ళఁ గొంతపాపము
సేన దానా లందుకొని చేతులఁ గొంతపాపము
మాననికోపమే పెంచి మతిఁ గొంతపాపము
పూని పాపములే నాలోఁ బోగులాయ నివిగో. ॥పుట్టి॥

చేసినట్టివాఁడఁగాన చెప్ప నీకుఁ జోటులేదు
దాసుఁడ నేనైతిఁ గాన దయదలఁచితివయ్యా
యీసరవులెల్లఁ జూచి యేమని నుతింతు నిన్ను
ఆసల శ్రీవేంకటేశ ఆయఁబోయఁ బనులు. ॥పుట్టి॥ 327

వరాళి

కలిమిలేములెల్లా కాలముస్వభావము
తలఁపులో జ్ఞానము దక్కుడి దొకటే. ॥పల్లవి॥

పుట్టుగులు జీవునికి పూఁచినస్వభావము
వొట్టి యిదె సారెసారె వోమనేలా
పట్టి నానాఁటఁబ్రదుకు ప్రపంచముస్వభావము
కొట్టఁగొన హరి ముక్తి గోరెటి దొకటే. ॥కలి॥

మక్కువసంసారము మాయయస్వభావము
చిక్కినవారికెల్లా మొక్కుకోనేలా
తక్కక రక్షించేది దైవముస్వభావము
నిక్కపువైరాగ్యము నిలుచుట వొకచే. ॥కలి॥

కప్పినభోగములెల్లా కర్మముస్వభావము
తప్పక ప్రియముచెప్పేదైన్యమేలా
యెప్పుడు శ్రీవేంకటేశ యెదలో నాకుఁగలవు
చప్పుడుసేయక నీకు శరణనే దొకచే. ॥కలి॥ 328

కన్నడగౌళ

ఏమిసేయఁగల యెంతాతకుఁడను
తామసపుమనసు తనియదు నాకు. ॥పల్లవి॥

యిలలోపల నూరేండ్లబ్రదుకే
కలవుద్యోగము కల్పాంతంబులు
నిలిచినవాఁడను నేనొక్కఁడనే
పలుసంసారము బండ్లకొలఁది. ॥ఏమి॥

ఆరయఁ బట్టెఁడుఅన్నమువాఁడను
కోరినకోర్కులు కోటానఁగోట్లు
నారవంటిదే నల్లెఁడునాలుక
తీరవు రుచులివె తెప్పలకొలఁది. ॥ఏమి॥

నిరతరతిసుఖము నిమిషములోనిదే
విరహపు[1]వెదలు వేవేలు
యిరవుగ శ్రీవేంకటేశ నీమఱఁగు
చొరఁగా నాకివి సులభములాయ. ॥ఏమి॥ 329

---

౧. 'వేదలు' పూ. ము. పా. వెద 'శబ్దము' "వ్యథా" శబ్దభవముకదా.

లలిత

ఎవ్వరివాఁడాఁ గాను యిదె పిరివీకులై
నవ్వుచు నీశరణంటి నన్నుఁ గావవయ్యా. ॥పల్లవి॥

తగఁ బంచేంద్రియములు తమవాఁడ ననేరు
వగఁ దల్లిదండ్రి తమవాఁడననేరు
చిగురుఁగర్మాలు తమసీమవాఁడననేరు
తెగడి తగవు నీవే తీర్దవయ్యా. ॥ఎవ్వ॥

కొందరు నరకమందు కొంతవళకువేసేరు
కొందరు స్వర్గమువారు కొంతవళకువేసేరు
యిందుకు నందుకుఁ బోనీ రిహలోకమందువారు
దిందుపడనివళకు తీరుచవయ్యా. ॥ఎవ్వ॥

కాంతలు తమవాఁడంటాఁ గనుచూపులఁ గట్టేరు
చెంతలఁ గాంచనములు చేయివట్టుకొనె నన్ను
ఇంతటా శ్రీవేంకటేశ యెదలోనున్నాఁడవు
వంతు కీతగవు నీవే వహించుకోవయ్యా. ॥ఎవ్వ॥ 380

రేకు 258 సామంతం

ఇంకనైన హరిఁ జేరు యింతే చాలు
సంకెలెల్లాఁ బెడఁబాపి చక్కఁ జేసీ నతఁడే. ॥పల్లవి॥

యెఱఁగక పుట్టితివి యిన్ని యోనులందుఁ దొల్లి
నటి నాఁటి కాయఁబోయ దానికేమి
నెటి నటకములో వాని తివియుఁ గొన్నాళ్ళు
తటవాయి దెలుసుకో దానికేమి. ॥ఇంక॥

పాపపుణ్యములు సేసి పరులఁ గొలిచి తొల్లి
తాపములఁ బొందితివి దానికేమి
పూపసంసారము నమ్మి పుంగుఁడై యున్నాళ్ళు దాఁకా
దాపుతేర బ్రతికితి దానికేమి ॥ఇంక॥

జగములో వారిఁ జూచి సారెసారె నాసలనే
దగదొట్టై నీకుఁ దొల్లి దానికేమి
జిగి శ్రీవేంకటపతి చిత్తములో నున్నవాఁడు
తగవెంచుకో జీవుఁడ దాసికేమి. ॥ఇంక॥ 331

ముఖారి

గోవిందాదినామోచ్చారణ కొల్లలు దొరకెను మనకిపుడు
ఆవలనీవల నోరఁ గుమ్మలుగ నాడుద మీతనిఁ బాడుదము ॥పల్లవి॥

సత్యము సత్యము సకలసురలలో
నిత్యుఁడు శ్రీహరి నిర్మలుఁడు
ప్రత్యక్షమిదె ప్రాణులలోపల
అత్యంతము శరణనరో యితని. ॥గోవిం॥

చాటెడి చాటెడి సకలవేదములు
పాటించినహరి పరమమని
కూటస్థుఁ డితఁడు గోపవధూపతి
కోటికి యీతనిఁ గొలువరో జనులు. ॥గోవిం॥

నిలుచున్నాఁ డిదె నేఁడును నెదుటను
కలిగిన శ్రీవేంకటవిభుఁడు
వలసినవారికి వరదుఁ డీతఁడు
కలఁడు గలఁ డితనిఁ గని మనరో. ॥గోవిం॥ 332

దేసాళి

ఒక్కఁ డెవ్వఁడో వుర్వికి దైవము
యెక్కువ నాతని నెరఁగవో మనసా. ॥పల్లవి॥

వొట్టినజీవుల కొకబ్రహ్మ గలఁడు
పట్టినవిప్రులు బ్రహ్మలమందురు
వట్టనదుమవారే నవబ్రహ్మలు
జట్టిగ బ్రహ్మలసంతాయ జగము. ॥ఒక్కఁ॥

కైలాసంబునఁ గలఁ డొక రుద్రుఁడు
తాలిమి నేకాదశరుద్రులు మరి
కాలరుద్రుఁడును కడపట నదివో
చాలినరుద్రులసంతాయ జగము. ॥ఒక్కఁ॥

అవతారంబున నలరినవిష్ణువు
అవలవిష్ణుమయ్య మనియెడివిష్ణువు
భువి శ్రీవేంకటమున నున్నాఁ డిదె
జవళి వరంబులసంతాయ జగము. ॥ఒక్కఁ॥ 333

దేవగాంధారి

ఇంకనైనా నోయరాదా యీపాటివార మింతే
మంకుఁదనమేల మామాట వినరాదా. ॥పల్లవి॥

తోలుబొంతగట్టుకొన్నదొర నింతే నన్ను నీవు
కూళసంసారమా యేల కొసరేవు
యీలకొన్నయెముకలఇంటిలోకాఁపుర మింతే
యేల మాయ వెంటఁబెట్టే వేమి గద్దు నీకును. ॥ఇంక॥

పంచభూతపుచుట్టాలబదుకులో వాఁడ నింతే
యొంచ కింద్రియయాచకులేల వచ్చేరు
కంచపుగాలావటించేకలిమిలో వార మింతే
చంచలపుటాసలు చేయిచాఁచనేఁటికి. ॥ఇంక॥

నెత్తురుజలదుర్గాన నిలిచినవాఁడ నింతే
జొత్తుఁబాపములు యేల చోటడిగేరు
హత్తిన శ్రీవేంకటేశుఁ డాత్మలోన నున్నవాఁడు
మత్తపుటజ్ఞానమా మమ్మేమి చూచేవు. ॥ఇంక॥ 334

మలహరి

తమయొఱుక తమకుఁ దగినంతే
నెమకిన మాకును నీకృప యింతే. ॥పల్లవి॥

పొసఁగ నీనాభినిఁ బుట్టినబ్రహ్మలు
యెసఁగిననీపూర్వ మెఱిఁగేరా
వెస నీముఖమున వెడలినవేదము
దెసల నీమహిమ తెలియఁగఁగలదా. ॥తమ॥

నగుచు నీమాయల నడచేజగములు
సొగసి నీమూరితి చూపెడినా
తగ నినుఁ గానఁగ తపించు మునులును
పొగరుల మము నిఁక బోధించేరా. ॥తమ॥

అంతేసివారల కటువలె నుండఁగ
వింతజీవులకు వివేక౧ మెట్లొకో
యింతట శ్రీవేంకటేశ నీవే మము
చెంతఁజేరి దయసేయఁగదే ॥తమ॥ 335

౧. 'మెట్లకో' రేకు

శంకరాభరణం

ఎన్నఁడు దెలిసే మెచ్చరికెపుడో
ఇన్నియుఁ గన్నవె యెటిఁగినెఱఁగ ॥పల్లవి॥

నిన్నటియాఁకలి నేఁడూ నున్నది
కన్నదినంబే కడచనెను
పన్ని నిదుర మాపటికి నున్న దదె
యెన్నఁగ రాతిర యెందో పోయ. ॥ఎన్నఁ॥

కాయపుసుఖములు గంపల నున్నవి
పాయమే కైవాలి పండెనదె
యీయెడ సంసార మింటనే వున్నది
చేయును నోరును చెనకై నిలిచె. ॥ఎన్నఁ॥

విడువనిజన్మములు వెంటనే వచ్చి
తడవేటిమోక్షము దవ్వాయ
యెడపక శ్రీవేంకటేశ నీమఱఁగు
బడిఁ బొచ్చితి నాధారము నీది. ॥ఎన్నఁ॥ 336

రేకు 259 ముఖారి

పుణ్యమున నన్నుఁగాచి పురుషార్థివాడుగాక
గణ్యమా నే నీకు నాకత యెంతవున్నది. ॥పల్లవి॥

వెలయ నిన్నుఁబొగడేవేదము లనంతములు
యెలమి నిన్నుఁ బొగడ నెంతవాఁడను
యిల నిన్నుఁ బూజించేరు ఋషులు కోటానఁగోటి
అలరి నిన్నుఁబూజించేయంతవాఁడనా. ॥పుణ్య॥

శరణు నీకుఁ జొచ్చినజంతువు లనంతములు
వరుస నే నందులో నెవ్వరిఁ బోలుదు
సొరిది నిన్నుఁగొలిచేసురలు సేనాసేన
పరగ నేఁగొలిచేటిపని నీకు నెంత. ॥పుణ్య॥

కాల మెంతైనాఁ గద్దు కర్మములు వేవేలు
ఆలించ నందులో నే నణుమాత్రము
తాలిమి శ్రీవేంకటేశ దయాసాగ్రము నీది
పాలించవే నీవు నన్నుఁ బలుకు లేమిటికి. ॥పుణ్య॥ 837

లలిత

నాలో నున్నాఁడవు నన్నుఁగావ(క) నీకుఁబోదు
యీలీలఁ బట్టుచీ రెరవిచ్చినవానివలె. ॥పల్లవి॥

చుట్టుకొంటిఁ గర్మములు సొరిదిఁ బసిరికాయ
నట్టనడిమిపురువునడకవలె
వట్టిజాలిఁ దిరిగితి వడిఁ బంచేంద్రియముల
పట్టిననీటిలో జలభ్రమణమువలెను?. ॥నాలో॥

ధరలోనఁ బుట్టి పుట్టి తగ వచ్చినందే వచ్చి
వరుస రాట్నపుగుండ్రవలె నైతిని
అరసి నే నంటుకొంటి అంగనలపొందులను
చొరఁబారి వేలుకాడేసూదిరాతివలెను. ॥నాలో॥

అంతటను ౧స్వర్గనరకాదిలోకాలు మెట్టితి
బంతిగట్టి నురిపెడిపసురమునై
చెంతల శ్రీవేంకటేశ చేరితి నీవద్ద నేఁడు
వంతుకుఁ గామధేనువుపద్దిమూడవలెను. ॥నాలో॥ 838

౧. 'పర్వ' పూ. ము. పా.

సామంతం

జననమరణములు జంతురాసులకు
వెనకముందరను విడువనికోలలు. ॥పల్లవి॥

తలఁచినచోటను తగుదేహములై
పొలసిపోయినాఁ బోనీవు
వెలుపల లోపల వెలయ భోగములు
కలలోపలివలెఁ గన్నది తెలివి. ॥జన॥

పూఁచినచోటుల పుత్రమిత్రులై
కాఁచి కరఁచినాఁ గరఁగవివి
తూఁచిన నిరుదెస దుఃఖసుఖంబులు
౧వూఁచి విడుచుచే వోపిన తెలివి. ॥జన॥

అనాదివాసన లంటినజిగురులు
మనోగుణములై మానవివి
వినోదములు శ్రీ వేంకటేశుకని
కనేవుపాయము కందువ తెలివి. ॥జన॥ 339

ధన్నాసి

అక్కడ నెక్కడినరకము ఆమాటే కల్లా
దిక్కుల ని(నిం?)దె ఇన్నియుఁ దీరుమకొంటిమయ్యా. ॥పల్లవి॥

తనువిది మలమూత్రంబుల(లు?) దాకొనియుండినపట్నము
దినదినమును౨వుచ్చిష్టపుదిడ్డఁ దూరెడము
జననము నెత్తురు నెమ్ములు సారెకు నూరెడిగుంతలు
మని మని నరకము చొచ్చిన మనుజుల మిదె నేము. ॥అక్క॥

---

౧. 'పూఁచి' లోని 'పు'వర్ణస్థానీయ 'పూ' వర్ణమునకు, 'వోపిన' లో అచ్చై వ్యావహారికముగ 'వో' అయిన దానికిని యతి. అచ్-హల్లులకుయతి. ఈవిధమైన యతి వింత. లేక 'ఊఁచుట' అనునర్థముగల 'ఊఁచు' ధాతువాః అర్థము సరిపడదు. ౨. పూర్వముద్రణమున ఈ 'ము' జారిపోయినది.

మదనజలంబులకాలువ మాపెద్దలఁగపూర్వంబులు(?)
పొదలినపుత్రులయిసిళ్లపుట్లలు వెట్టెదము
యెదుటనె సంసారంబులు యెడయనికారాగృహములు
మది మది నరకముచవిగొనుమనుజుల మిదె నేము· ॥అక్క॥

పుట్టినదే నగ్నత్వము బూతో బండో యెరఁగము
చిట్టంట్లవాచవులగుజీవుల మ్రింగెదము
నెట్టన శ్రీవేంకటేశ్వర నీతోఁ గూడఁగ జగములు
మట్టినచో టేమట్టేమనుజుల మిదె నేము. ॥అక్క॥ 340

దేసాక్షి

తప్పులు వొప్పులు దేహి తనమూలమే
రెప్పలతుద నివిగో రేపులు మాపులును. ॥పల్లవి॥

తనలోనిపాపములే తగిలి యెదిటివారి-
నినుపునేరములై నిందింపించు
మనసులోపుణ్యములే మహిఁ గన్న వారిమీఁద
పొనుఁగనినేరుపులై పొగడింపించును. ॥తప్పు॥

తొల్లిటిమరణములు తోడనేపుట్టినపుడే
యెల్లవారుఁ జూడఁగాను యేడుపించును
వెల్లురేఁగి కాఁజేసే పెనుఁగర్మబంధములే
మెల్లనె నానాఁటికి మేను గొప్పచేసును. ॥తప్పు॥

సావిఁ దననడకలే స్వర్గనరకములై
జీవులకు మాయగప్పి చిక్కింపించు
శ్రీవేంకటేశ్వరు సేవ చేతిలోని మోక్షమై
కేవలపుప్రపంచము గెలుపించును. ॥తప్పు॥ 341

---

౧. 'పూరంబులు' కావచ్చు.

శ్రీరాగం

నడుమ రెంటికిని నామేను
వడఁబడె ౧యొందలివాఁడనో నేను. ॥పల్లవి॥

కంటిమి జగమిది కన్నులయెదుటను
అంటి యిదియు నిజమనరాదు
వింటిమి స్వర్గము వేరేకలదని
కంటగించి అది గాదనరాదు. ॥నడు॥

కట్టుకొంటి మిదె ఘనసంసారము
గట్టిగ నీకఁ దొలఁగఁగరాదు
పట్టుకొంటి మిదె పాపపుణ్యములు
కెట్టఁదెరువుననె దించాలేము. ॥నడు॥

నగితి నొకసెలవి నాఁటాఁటిబదుకు
మొగి నొకచే నిను మొక్కితిని
అగపడె శ్రీవేంకటాధిప నీకృప
నిగుడి గురుచే నినుఁ గనఁగలిగె. ॥నడు॥ 342

రేకు 260 భూపాళం

వెట్టి దెలిసి జగము వెస రోఁకలి చుట్టెను
వొట్టెదేవతలవరా లొగి నెందు కెక్కునో. ॥పల్లవి॥

తగిలి సంపదలచేఁ దనిసినవారు లేరు
అగపడి దైవమానుషాలందును
వొగరుసంసారభార మోపనన్నవారు లేరు
వగవఁగఁ జదువు లెవ్వరికిఁ జెప్పెనో. ॥వెట్టి॥

౧. 'యుండలి' రేకు.

జడిసి ౧ ఆయుష్యము చాలునన్నవారు లేరు
పొడమేటిపదునాల్గుభువనాలందు
తడవి తనముదిమి తా రోసేవాఁడు లేఁడు
యెడయనితపముల యెవ్వరిఁ ౨ దెచ్చెనో(?) ॥ వెట్టి॥

నడుమనే తిరిగాడీ నానాధర్మములు
పడని పాట్ల నేము పడఁగాను
తడవి శ్రీవేంకటేశుదాసులు మమ్ముఁ గాచిరి
బడిబడి నిత్యకర్మఫలము లెన్నటికో. ॥ వెట్టి॥ 343

రాయగౌళ

ఇంతగాలమాయను యేడనున్నారో వీరు
వింతలై యడవిఁగాసేవెన్నెలాయ బ్రదుకు. ॥ పల్లవి॥

యేలేవారి దూరితి యెడరువుట్టినవేళ
కాలమును దూరితిని కలఁగేవేళ
తాలిమిలేనివేళ తగుఁగర్మము దూరితి
యేలాగని కాచేవారి నెవ్వరిఁ గానము. ॥ ఇంత॥

దైవమును దూరితి తమకించినట్టివేళ
కావించి నన్నే దూరితిఁ గాఁగినవేళ
పోవగాఁ గోపపువేళ చుట్టాల దూరితిమి
యీవలఁ దోడైనవారి నెవ్వరిఁ గానము. ॥ ఇంత॥

పుట్టుగు దూరితిమి పోరానియట్టివేళ
౩ కట్టఁగడ నెందువంకఁ గానమైతిమి
జట్టి శ్రీవేంకటేశుఁడు శరణంటేనే కాచె
యిట్టె యింతటివారు యెవ్వరును లేరు. ॥ ఇంత॥ 344

౧. 'ఆయిష్యము', రేకు. ౨. 'దేర్చెనో' కావచ్చునేమో? ౩. 'కట్టఁగడ' లో అరసున్న చింత్యము.

నాట

తల మొలా నొక్కసరా తను వొక్కఁడౌఁగాక
కొలఁది యెఱిఁగతనిఁ గొలువరో మీరు. ॥పల్లవి॥

బొడ్డున బ్రహ్మఁగనినపురాణపురుషుఁడే
దొడ్డుగాక, ఆతనితోడివాఁడ(డా?)
వొడ్డిన కైలాసమేలేవుమాపతిఁ గడుపులో
వెడ్డువెట్టి పెంచేవాఁడు వీరితోవాఁడా. ॥తల॥

చక్కనికన్నుల సూర్యచంద్రులుగాఁ గలవాఁడు
యెక్కుడుగా, కందరిలో నీడువెట్టేదా
అక్కర యీదేవతల కాపద మాసిపేవాఁడు
వెక్కసమేకాక యెంచ వీరిలోనే వొకఁడా. ॥తల॥

అందరు నీతనియందే అఇతే నౌదురుగాక
యెందును శ్రీపతితోడియీడువారా
కందువ శ్రీవేంకటాద్రి ఘనవరము లొసఁగె
దిందుపడ్డలోకులకు ద్రిష్ట మిదే కాదా. ॥తల॥ 345

పాడి

ఏమిచెప్పెడినో శాస్త్రరహస్యము యేమిచెప్పెడినో వేదములు
తామసమై బహునాయకమాయను తత్వమెఱుంగఁగఁ దరమేదయ్యా
॥పల్లవి॥

కొన్నిజంతువులు రోసినహేయము కొన్నిజంతువుల కమృతము
కొన్నిజంతువులదివములే రాత్రులు కొన్నిజంతువులకు
అన్నియు నిట్లనె వొక్కటొక్కటికి అన్యోన్యవిరుద్ధములు
పన్నినజీవుల కేకసమ్మతము భావించఁగ మరి ఇఁక నేదయ్యా. ॥ఏమి॥

కొందరు విడిచినసంసారము మరికొందరికి నది భోగ్యంబు
కొందరివునుకులు వూర్ధ్వలోకములు కొందరివునుకులు పాతాళంబు
అందరు నందరె వారివారుచు లవిగా దిది(వి?) యనరాదు
కందువజీవులు విచారించేటి కార్యాకార్యము లేక నేదయ్యా. ॥ఏమి॥

కొంతభూమి నటు చీకటినిండినఁ గొంతభూమి వెన్నెలగాయు
కొంతట సురలును కొంతట నసురలు కోరికై కొనిరి జగమెల్లా
ఇంతట శ్రీ వేంకటేశ్వర నీవే యిందరియంతర్యామివి
చింతలు వాయవు యెవ్వరిమనసునఁ జేరి నీకు శరణంటేఁ గాని॥ఏమి 843

సామంతం

అణుమాత్రపుదేహి నంతే నేను
మునిఁగెద లేచెద మందర గానను. ॥పల్లవి॥

తగుసంసారపుతరఁగలు నీమాయ
నిగమములయడవి నీమాయ
పగలునిద్రలువుచ్చేభవములు నీమాయ
గగనపునీమాయఁ గడవఁగవశమా. ॥అణు॥

బయలువందిలి కర్మబంధములు నీమాయ
నియమపుఁబెనుగాలి నీమాయ
క్రియ నిసుకపాఁతరం కెల్లొత్తు నీమాయ
జయమంది వెడలఁగ జనులకు వశమా. ॥అణు॥

కులధనములతోఁ జిగురుఁగండె నీమాయ
నిలువు నివురగాయ (?)నీమాయ
యెలమితో శ్రీవేంకటేశ నీకు శరణని
గెలుచుటగాక యిది గెలువఁగవశమా. ॥అణు॥ 847

౧. 'కెల్లొత్తు' = పెళ్లగి[illegible]టయా?

బౌళి

ఎన్నఁడుఁ దీరవు యీపనులు
పన్నిన నీమాయ బహుళంబాయ ॥పల్లవి॥

పెక్కుమతంబుల పెద్దలు నడచిరి
వొక్కసమ్మతై వొడఁబడరు
పెక్కుదేవతలు పేరువాడెదరు
తక్కక ఘనులము తామేయనుచు. ॥ఎన్నఁ॥

పలికెటిచదువులు బహుమార్గంబులు
కలసి యేకవాక్యత గాదు
చ(ఛ?)లవాదంబులు జనులును మానరు
పలుతర్కంబులె పచరించేరు. ॥ఎన్నఁ॥

శరణాగతులకు శ్రీవేంకటేశ్వర
శిరముగ నీవే తీర్చితివి
పరమవైష్ణవులు పట్టిరి వ్రతము
యిరవుగ నాచార్యు లెరుఁగుదురు ॥ఎన్నఁ॥ 348

రేకు 261 బౌళి

ఇంతలోనే యెచ్చరేది ఇంతలో మోసపోయేది
చెంత వలసినట్లఁ ౧ జేసుకొంట(?)దేహికి. ॥పల్లవి॥

నిమిషములోనిది నింగిఁ దిరిగాడేది
జమళిలోను వెలికి సరదూఁగేది
సమతైవుంటే నుండు చాలించిపోతేఁ బోవు.
భ్రమవంటిది ప్రాణము పట్టరాదు దేహికి. ॥ఇంత॥

౧. చేసుకొంట=తలపోయుట, పశ్చాత్తాపపడుట ఇత్యాదులు కావచ్చు.

నీరుబుగ్గవంటిది నిచ్చకొత్తలైనది
పోరచి పంచభూతాలపొరుగైనది
తీరతేనే తీరును తీరకుండితే నిలుచు
నారువంటిది మేను నమ్మరాదు దేహికి. ॥ఇంత॥

రేపుమాపులైనది రెండు మొకాలైనది
పైపై శ్రీవేంకటేశుభారమైనది
రూపై దగ్గరియుండు రుచులై యెదుటనుండు
తీపువంటిది కాలము తెగదెందు దేహికి. ॥ ఇంత ॥ 849

దేవగాంధారి

పాపము పాపము ప్రజలాలా
పైపై నిటువలెఁ బలుకకురో. ॥పల్లవి॥

హరియందుఁ బుట్టినజుఁడును శివుఁడును
హరితో సరి వీరను టెట్లూ
పొరిఁ గొండలందుఁబుట్టినశిల లివి
సరుసఁ బెట్టితే సరియౌనా. ॥పాప॥

యిందిరాధిపుని విలఁగలసిరులివి
అంది మరొకరివి అనుటెట్లు
కొందరము యేరు గుడిచి కాలువలఁ
బొంది పొగడితేఁ బొసఁగీనా. ॥పాప॥

శ్రీవేంకటపతి సేవకులకు సరి
ఆవల మరి కలరనుటెట్లు
కావించిన యల కామధేనువుల—
కేవి యీరఁబసు లీడవునా. ॥పాప॥ 850

గుజ్జరి

చెప్పఁగా నెఱఁగరా చేం వేదవ్యాసులు
తప్పక చేతులెత్తి దైవ మితఁ డన్నది. ॥ పల్లవి ॥

యిరవుగా నెఱఁగరా యెల్లదేవతలలో
పొరిఁ గృష్ణుఁడు అగ్రపూజ గొన్నది
తిరమై తెలియరా యీదేవునిపాదపూజ
హరునిశిరసుమీఁద నమరివుండినది. ॥ చెప్పఁ ॥

యింకా నెఱఁగరా యితని రామమంత్రము
తెంకినుండి హరుఁ డుపదేశించేది
పొంకమిదెఱఁగరా భువిమీఁద శరభము—
మంకుదనమెల్లఁ దీర మానిపివేసినది. ॥ చెప్పఁ ॥

చూచియు నెఱఁగరా సొరిది శ్రీవేంకటాద్రి—
వేచినవరములెల్లాఁ నియ్యఁగాను
కాచేదెఱఁగరా ఘనుడితఁ డెవ్వరైనా
చేచేత శరణంటేఁ జేకొనేలినుదు. ॥ చెప్పఁ ॥ 351

వసంతవరాళి

వెలుగఁగఁ బెలుగఁగఁ బెద్దల మైతిమి నేము
కలకలలేకాని కడగంటలేదు. ॥ పల్లవి ॥

సరి నిన్న భుజించి చాలునన్నయన్న మే
అరిది నేఁడప్పటిని నాస రేఁచీని
ధరలో రాత్రి గూడి తనిసినసతులే
పరగ నప్పటిని విశ్రాంతి రేఁచీని. ॥ వెలు ॥

మాయఁ గట్టివిడిచిన మలినపుఁగోకలు
యీయెడ నుదికితేనే యిచ్చ రేఁచీని
కాయముపై మోఁచి పెట్టెఁగట్టివేసినసొమ్ములు
మాయలై ఓనదినము మమత రేఁచీని. ॥ పెను ॥

నీవుపట్టినచలమో నేముసేసినట్టితపో
శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడ చిక్కితి మిందు
మోవరానిమోపయి ములుగనియ్యదు మమ్ము
చేవసంసారముపైఁ జిమ్మి రేఁచీని. ॥ పెను ॥ 252

బౌళి

ఇంకానేలా తర్కవాదములు యిన్నియు నిందునే ముగిసెను
యింకానేలా కొందరు మోక్షం బెవ్వరికిని లేదనుమాటా ॥పల్లవి॥

సరయువుపొంతను సకలజీవులకు
సిరుల మోక్షమిచ్చితివని విన్నపుడే
మరలుచు నాయనుమానము వాసెను
ధర నీవొకఁడవే దైవమవని కంటినయ్యా. ॥ ఇంకా ॥

తగిన లంకవొద్దను రాక్షసులకు
తెగనడిచి ముక్తితెరువుచూపినపుడే
వగలఁ బెక్కుదేవతలవరంబులు
జగతి నీపగకు సరిగావయ్యా. ॥ ఇంకా ॥

యేమనిచెప్పుదు నిట్టినీమహిమ
వేమరుఁ బురాణవిధి విన్నపుడు
శ్రీమంతుఁడవు శ్రీవేంకటేశ్వర
కామింప నీకంటే ఘనము లేదుగదవో అయ్యా. ॥ ఇంకా ॥ 253

సామంతం

అన్నియుఁ జదివితిఁగా ఆపే నేను
నున్నని మాటల నోరు మడిగెడి దేదో. ॥ పల్లవి ॥

వొద్దనుండే నాజన్మ మోహో పురచితిఁగా
చద్దివంటి మాతల్లిచన్ను మఱచితిఁగా
మద్దుతోఁ బొరలే మలమూత్రము మఱచితిఁగా
యెద్దువంటివాఁడ నేను యెఱిఁగేటిదేదో. ॥ అన్ని ॥

యిప్పటిచవి రేపటి కెంచి తనియలేఁగా
తప్పక కాంతలఁజూచి తలఁపు దనియలేఁగా
ముప్పిరిఁ బెక్కుగాలము ముదిసీఁ దనియలేఁగా
పిప్పివంటివాఁడ నేను పెనఁగేటిదేదో. ॥ అన్ని ॥

యేడదో యీదేహమాత యు నేమి నెఱఁగఁగా
కూడినమను వెక్కడో గురుతూ నెఱఁగఁగా
యీడనే శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్లై నన్నుఁ గాచెఁగా
నీడవంటివాఁడ నేను నేరుపింక నేదో. ॥ అన్ని ॥ 854

రేకు 262 దేవగాంధారి

వినరో భాగ్యము విష్ణుకథ
వెనుబలమిదివో విష్ణుకథ. ॥ పల్లవి ॥

ఆదినుండి సంధ్యాదివిధులలో
వేదంబయినది విష్ణుకథ
వాదించీనిదె వారదాదులచే
పీదిపీధులనే విష్ణుకథ. ॥ విన ॥

వదలక వేదవ్యాసులు నుడిగిన—
విదితపావనము విష్ణుకథ
సదనంబై నది సంకీర్తనమై
వెదకినచోటనే విష్ణుకథ. ॥విన॥

గొల్లెతలు చల్ల గొనకొని చిలుకఁగ
వెల్లవిరియాయ విష్ణుకథ
యిల్లిదె శ్రీవేంకటేశ్వరునామము
వెల్లిగొలిపె నీవిష్ణుకథ. ॥విన॥ 855

సాళంగనాట

భవరోగవైద్యుఁడవు పాటించ నీవొకఁడవే
నవనీతచోర నీకు నమో నమో. ॥పల్లవి॥

అతివలనెడిసర్పాలధరాలు గఱచిన
తతి మదనవిషాలు తలకెక్కెను
మితిలేనిరతులఁ దిమ్మిరివట్టె దేహాలు
మతిమఱచె నిందుకు మందేదొకో. ॥భవ॥

పొలఁతులనెడిమహాభూతాలు సోఁకిన
తలమొలలు విడి విత్తలై యున్నారు
అలరుచెనకులచే నంగములు జీరలాయ
మలసి యిందుకు నీఁక మంత్రమేదొకో ॥భవ॥

తరుణులకాఁగిలనేతాపజ్వరాలు వట్టి
కరఁగి మేనెల్ల దిగఁగారఁజొచ్చెను
నిరతి శ్రీవేంకటేశ నీవే లోకులకు దిక్కు
అరుదుసుఖాననుండే యంత్రమేదొకో. ॥భవ॥ 856

సామంతం

తిగిననాఁడే చుట్టరికంబులఁ దిరుగు నివి
నలుగడ నివి సతమని మతి సమ్మట పాపమయా. ॥పల్లవి॥

దేహముతోడనె పెరుగును తీరని యీయింద్రియములు
దేహముతోడనె ముదియును తేటతెల్లమిగను
ఆహా పుట్టిననాఁడును అంతమునొందిననాఁడును
శ్రీహరిమాయలఁ దగులుక జీవునిఁ దడవ విని. ॥కలి॥

తెలిసున్నపుడే తగులును తియ్యనియీ సంసారము
తెలివికిఁ బాసినయప్పుడు దిగఁబడుఁ దా నెందో
మలయక నిద్రించునప్పుడు మత్తుఁడై యున్నప్పుడు
చలమరి జీవునితోడుత సమ్మతమే లేదు. ॥కలి॥

కన్నులుదెరచినయప్పుడే కాన్పించును యీలోకము
కన్నులు మూసినయప్పుడె కడగడఁ దా నణగు
అన్నిట శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డాత్మను వెలిఁగెడివేళను
వున్నతిజీవులఁ దగులవు వొదుగుచుఁ దిరుగు నివి ॥కలి॥ 857

దేసాళం

ఆతఁడే బ్రహ్మణ్యదైవ మాదిమూలమైనవాఁడు
ఆతని మానుటలెల్లా నవిధిపూర్వకము. ॥పల్లవి॥

యెవ్వనిపేరఁ బిలుతు రిలఁ బుట్టినజీవుల
నవ్వుచు మాసనక్షత్రనామములను
అవ్వల నెవ్వనికేశవాదినామములే
రవ్వగా నాచమనాలు రచియింతురు. ॥ఆతఁ॥

అచ్చమైదేవుని నారాయణనామమే గతి
చచ్చేటివారికి సన్న్యాసము వారికి
ఇచ్చ నెవ్వరిఁ దలఁచి యిత్తురు పితాళ్లకు
ముచ్చట నెవ్వనినామములనే సంకల్పము ॥అత॥

నారదుఁడుదలఁచేటినామము మది యిదే యిది
గౌతముడిగేటినామకథ యిదది
తారకమై బ్రహ్మారుద్రతతి కెవ్వరి నామము
యీరీతి శ్రీవేంకటాద్రి నెవ్వఁడిచ్చీ వరము ॥అత॥ 358

దేసగాంధారి

పంటఁ భాగ్యులు వీరె బహువ్యవసాయులు
అంటిముట్టి యిట్లఁ గాపాడుదురు ఘనులు. ॥పల్లవి॥

పొత్తుల పాపమనేటిపోడు నఱికివేసి
చిత్తమనియెడు చేను చేనుగా దున్ని
మత్తిలి శాంతమనేమంచి వానపదనున
విత్తుదురు హరిభక్తి వివేకులు. ॥పంట॥

కామక్రోధాదులనేకలుపు దవ్వివేసి
వేమరువైరాగ్యమనే వెలుఁగు వెట్టి
దోమటి నాచారవిధుల యెరువులువేసి
వోముచున్నారు ౧జ్ఞానపుఁ బైరుద్యోగజనులు. ॥పంట॥

యెందు చూచిన శ్రీవేంకటేశుఁ డున్నాఁడనియెడి—
అందిపచేసిపంట ననుభవించి
సందడించి తమవంటిశరణాగతులఁ దాము
గొంది నిముడుకొందురు గురుకృప జనులు. ॥పంట॥ 359

౧. "జ్ఞానపుఁబేరుద్యోగ" రేకు.

శంకరాభరణం

మానుపఁ బశమా మా యింద్రియములు
శ్రీనాథుఁడు మును సేసినవి ‖పల్లవి‖

రాతిరి చీఁకటి రతిఁ బగలు వెలుఁగు
భూతల మెప్పుడు గలదిదియే
యీతల జ్ఞానుల కిల నజ్ఞానుల—
జాతివైరములు సహజములే. ‖మాను‖

అసురలకు సురల కనాదినుండియు
అసమున వైరంబది గలదే
౧యొసఁగి వైష్ణవుల కిలఁ బ్రాకృతులకు
పొసఁగనివాదము భువిఁ గలదే. ‖మాను‖

యిహమును బరమును యీలంకెలతో
విహితము చెప్పెడి వేదములే
అహిపతి శ్రీవేంకటాధిపు మతమిది
నిహితం బెఱిఁగిన నిశ్చలమే. ‖మాను‖ 260

రేకు-263 సామంతం

ఎక్కడనున్నాఁ బోదు యేమతులైనఁ బోనీదు
వొక్కటి కొక్కటి బంధము వూహింప నెక్కుడు. ‖పల్లవి‖

బుడిబుడిమాయలఁ బొరలేటిదేహికి
కడవరానిబంధము కాంతలు
యెడపడ కందుకంటే నెక్కుడైనబంధము
కడునాసఁ బొరలించు కనకము. ‖ఎక్క‖

౧. 'పొసగి' వ్రా. ము. పా. యతిభంగము.

బాలులకు ౧వృద్ధులకు ప్రాయపువివేకులకు
తేలించేబంధములు దినయుచులు
మూలనున్నాఁ బోనీదు ౨ముంగిటనే వేసేది
వేళగాచినబంధము విద్యాగర్వము. ॥ఎక్క॥

ప్రాయ దేజంతువులైనాఁ బశుపక్షులకునైనా
బాయటి గీముల ౩కట్టుఁబాటు బంధము
యేయెడ శ్రీవేంకటేశ ఇంక నీదాసులకైతే
చాయై చెప్పినట్టు సేసు సకలబంధములు. ॥ఎక్క॥ 361

సూహవి

దైవమా యేమిసేతు తలఁప నీవే దిక్కు
భావించి చదువఁబోయి పశుబుద్ధినైతి. ॥పల్లవి॥

కననా సంసారము కడలేనిభారమౌట
కనినాఁ దొలఁగరాదు కాలురులు
వినవా యీదేహము విరసపుహేయమౌట
వినినా జిగురుఁగండె విడిపించరాదు. ॥దైవ॥

తెలియనా ఇంద్రియాలు ద్రిష్టపువిరోధమౌట
తెలిసినాఁ బోఁగువలెఁ దెంచరాదు
పలుకనా పాపములు ప్రాయపుబంధములని
పలికినాఁ గొన్నవెట్టి పట్టితోయరాదు ॥దైవ॥

యెఱఁగనా యీలోక మిది మాయమయమని
యెఱిఁగినాఁ బద్దవోఁద మెక్కరాదు
మెఱయ శ్రీవేంకటేశ మేనిలోననేపుండి
మఱియును నన్నునేల మన్ననసేసితివి. ॥దైవ॥ 362

౧ 'నిదు' రేకు ౨. 'మున్నిటి' పూ. ము. పా. ౩. 'లఁగట్టు' పూ. ము. పా.

పాడి

మించిన తలపోఁతలే మీఁద మిక్కిలి
కొంచెము(మొ?) దొడ్డో సరికోరి ఇందుకందుకు. ॥పల్లవి॥

చేసేటిపుణ్యములకు చెందేటిపాపములకు
యీసుల సరికిసరి ఇందుకిందుకు
వాసులఁబుట్టుగులకు వడి మరణాలకును
ఆసల సరికిసరి యందుకందుకు. ॥మించి॥

దినదినసుఖాలకు[౧] తీదీపుదుఃఖములకు
యెనసి సరికిసరి ఇందుకిందుకు
అనుఁగుఁబున్నములకు అమాసచీఁకట్లకు
అనయము సరికిస రందుకందుకు. ॥మించి॥

శ్రీవేంకటేశ పుట్టేజీవులకు నేదిగతి
యేవి చూచిన సరికిస రిందుకిందుకు
వేవేగ నీశరణని వెలసి బ్రదికితిమి
యేవల్ల లేదు సరి యెందుకం(కెం?)దుకు. ॥మించి॥ 868

సాళంగనాట

హరియిచ్చినవరము లటువలెఁ గావుగా
తిరమై వివేకులెల్లాఁ దెలిసేటి దిదియే. ॥పల్లవి॥

శిరసులు తుంచి తుంచి చిచ్చులోన వేలిచి
వరములు వడసె రావణుఁ[౨]డెట్టైనా
నిరతి రామునిచేత నిమిషములోననే
వరములన్నియు నెందో వరతిపాలాయ. ॥హరి॥

---

౧. 'సుఖాలు' పూ. ము. పా. ౨. 'డెంతైనా' రేకు.

వీరఘోరతపముల వెలయ బాణాసురుఁడు
కోరి చేకొన్నవరాలు కోటానఁగోటి
వూరకే కృష్ణునిచేత నొకకుసుమంతలోనే
తోరమైన వరములు తుత్తునియలాయ. ॥హరి॥

వట్టిజాలిఁ బొరలక వరుస విభీషణుఁడు
జట్టిగ రఘుపతికి శరణనెను
నెట్టన నాతనిఁ గాచె నేఁడూ నున్నాఁడదె
యిట్టె శ్రీవేంకటాద్రి నిచ్చీ వరములు. ॥హరి॥ 884

మాళవి

వీఁడుగదే శేషుఁడు శ్రీవేంకటాద్రిశేషుఁడు
౧ పేఁడుక గరుడనితోఁ బెన్ముద్దైన శేషుఁడు ॥పల్లవి॥

౨ వేయివడిగెలతోడ వెలసిన శేషుఁడు
చాయ మేనితళుకువజ్రాలశేషుఁడు
మాయనిశిరసులపై మాణిక్యాలశేషుఁడు
యేయెడ హరికి నిదె యేఁగేటిశేషుఁడు ॥వీఁడు॥

పట్టపువాహనమైనబంగారుశేషుఁడు
చుట్టుచుట్టుకొనినమించులశేషుఁడు
నట్టుకొన్న రెండువేలునాలుకలశేషుఁడు
నెట్టన హరిఁబొగడ నేరుపరి శేషుఁడు. ॥వీఁడు॥

కదిసి పనులకెల్లఁ గాచుకున్న శేషుఁడు
మొదల దేవతలెల్లా మొక్కే శేషుఁడు
అదె శ్రీవేంకటపతి కలమేలుమంగకును
పదరక యెపొద్దూ పానుపైన శేషుఁడు. ॥వీఁడు॥ 885

౧. 'పేఁడుక' పూ. ము. పా. ౨. వేయి+వడిగెలు.

శ్రీరాగం

ఎక్కడి విరతి మాకు యిహమే లాఁ దగులు
౧మక్కళించి మక్కళించి మాయకింతాఁ దగులు. ॥పల్లవి॥

పుట్టినప్పుడే పాపపుణ్యములు దగులు
అట్టె యాదేహమున కన్నముగాఁ దగులు
గట్టిగా నీరెండూనైతే కర్మముగాఁ దగులు
చుట్టుకఁ బోరాదు మాయకింతాఁ దగులు. ॥ఎక్క॥

ఎనసి సంసారులైతే సతులు దగులు
పెనగఁగఁ బెనగఁగా బిడ్డలూఁ దగులు
అనువై యీయింటనున్న కాసులెల్లాఁ దగులు
మన సొక్కటొక్కటై మాయకింతాఁ దగులు. ॥ఎక్క॥

అరయఁగ శ్రీవేంకటేశుఁ డాత్మలోనే తగులు
శరణన్నవారికి విజ్ఞానము దగులు
గరిమ నిందువల్లనే ఘనమోక్షముగాఁ దగులు
మరిగినప్పుడే సుఖము మాయకింతాఁ దగులు. ॥ఎక్క॥ 3''6

రేకు 264 శుద్ధవసంతం

కదనుండే విజ్ఞానికిఁ గా దిటువలెను
వొదలి రోఁతలు మాని వూరకైనా నవ్వును. ॥పల్లవి॥

అలసి కాముగరచినట్టివాఁడు దినఁబోతే
జాలినివేఁపచేఁదైనాఁ జప్పనై తోఁచు
వీలిడై సంసారపువిష మెక్కినవానికి
చూలలై హేయ మింతలు సుఖములై తోఁచును. ॥కద॥

౧. 'మక్కళించీ మక్కళించీ' వ్రా. ప్ర. పా.

చెంగట వెట్టివానికి చేసినచేఁతలెల్ల
తొంగలించి వివేకాలై తోఁచినట్లు
మిఁగుచుఁ గర్మపు గాము మేసినసంసారికి
అంగడికర్మమే బ్రహ్మమై తోఁచును. ॥కడ॥

జగమిది యొక్కటే చవులు వేరేవేరె
మొగి నెఱుకపుఁ దప్పు ముడిచున్నది
పగటు శ్రీవేంకటేశుఁ బట్టి కొలువనివాఁడు
తెగని మాయలలోనఁ దేలాడవలసె. ॥కడ॥ 887

బౌళి

నరహరి నీదయమీఁదట నాచేఁతలు గొన్నా
శరణాగతియును జీవునిస్వతంత్రము రెండా. ॥పల్లవి॥

మొఱయుచు నరకపువాకిలి మూసిరి హరి నీదాసులు
తెఱచిరి వైకుంఠపురము తెరువులవాకిళ్ళు
నుఱిపిరి పాపము లన్నియు నుగ్గుగ నిటు తూర్పెత్తిరి
వెఱవము వెఱవము కర్మపువిధు లిఁక మాకేలా. ॥నర॥

పాపిరి నాయజ్ఞానము పరమాత్ముఁడ నీదాసులు
చూపిరి నిను నామతిలో సులభముగా నాకు
రేఁపిరి నీపై భక్తిని రేయినిఁ బగలును నాలో
వోపము వోపము తపములు వూరకె ఇఁక నేలా. ॥నర॥

దిద్దిరి నీధర్మమునకు దేవా శ్రీవేంకటేశ్వర
అద్దిరి నీదాసులు నీయానందములోన
ఇద్దరినీనాపొందులు యేర్పర చిటుపలెఁ గూర్చిరి
వొద్దిక నొద్దిక నా కిఁక నుద్యోగములేలా. ॥నర॥ 888

ముఖారి

ఎంత విచారించుకొన్నా నిదియే తత్వము హరి
వంతుకు నీకృపగలవాఁడే యెఱుఁగు హరి. ॥ పల్లవి ॥

నిన్ను నమ్మినట్టివాఁడు నిఖిలవంద్యుఁడు హరి
నిన్ను నొల్లనట్టివాఁడు నిరసాధముఁడు హరి
మున్ను దేవతలు నీకు మ్రొక్కి బ్రదికిరి హరి
వున్నతి నసురలు నిన్నొల్లక చెడిరి హరి. ॥ ఎంత ॥

యేపున నీపేరిటివాఁ డిన్నిటా ధన్యుఁడు హరి
నీపేరొల్లనివాఁడు నిర్భాగ్యుఁడు హరి
కేపుల నిన్ను నుతించి గెలిచె నారదుఁడు హరి
పైపై నిన్నుఁదిట్టి శిశుపాలుఁడు వీఁగెను హరి. ॥ ఎంత ॥

యిట్టె నీవిచ్చినవర మెన్నఁడుఁ జెడదు హరి
గట్టిగ నీవియ్యనివి కపటములే హరి
అట్టె శ్రీవేంకటేశుఁడ వంతరంగుఁడవు హరి
వుట్టిపడి కానకున్న వొచ్చెము దేహికి హరి. ॥ ఎంత ॥ ౩౬౯

సామంతం

ఇతనికంటే మరి దైవముఁ గానము యెక్కడ వెదకిన నితఁడే
అతిశయమగు మహిమలతో వెలసెను అన్నిటి కాధారము దానె ॥ పల్లవి

మది జలధుల నొకదైవము వెదకిన మత్స్యావతారం బితఁడు
అదివో పాతాళమందు వెదకితే నాదికూర్మ మీవిష్ణుఁడు
పొదిగొని యడవుల వెదకిచూచితే భూవరాహమని కంటిమి
చెదరక కొండల గుహల వెదకితే శ్రీనరసింహం బున్నాఁడు. ॥ ఇత ॥

తెలిసి భూనభోంతరమున వెదకిన త్రివిక్రమాకృతి నిలిచినది
బలువీరులలో వెదకి చూచితే పరశురాముఁ డొకఁడై నాఁడు
తలఁపున శివుఁడునుఁ బార్వతి వెదకిన తారకబ్రహ్మము రాఘవుఁడు
కెలఁకుల నావులమందల వెదకిన ౧కృష్ణుఁడు రాముఁడు నై నారు ॥తె
పొంచి యసురకాంతలలో వెదకిన బుద్ధావతారం బై నాఁడు
మించినకాలము కడపట వెదకిన మీఁదటి కల్క్యవతారము
అంచెల జీవులలోపల వెదకిన నంతర్యామై మెరసెను
యెంచుక ఇహమునఁ బరమున వెదకిన యీతఁడే శ్రీవేంకటవిభుఁడు.
॥తెల॥ 370

లలిత

చాలుఁజాలు నీహరియే మాకును సకలక్రియలకు నాయకుఁడు
నాలుకతుదనే యీతఁ డుండఁగా నలుగడ నెవ్వరి వెదకేము. ॥పల్లవి॥
యేలినవాఁడట లక్ష్మీనిభుఁడట యేమిటనుఁ గొరత మాకిఁకను
నాలోనున్నాఁడు బ్రహ్మతండ్రియట నాకాయుష్యము బాఁతా
పాలజలధిపై దేవునివారము పొంది మాకు నిఁక నేమరుదు
ఆలింపఁగ నే మింతటివారము అన్యుల కిఁకఁ జేయి చాఁచేమా. ॥చాలుఁ
భూకాంతాపతికింకరులము యీ భూమి లిన్నియును మాసొమ్మె
పైకొని చక్రాయుధుఁడే మాదాపు భయము లిన్నిటాఁ బాసితిమి
యీకడ నచ్యుతుమరఁగు చొచ్చితిమి యెన్నటికిని నాశములేదు
యేకొలఁతిని ఇఁక నాసపడుచు నే మెవ్వరికి నోళ్లు దెరచేము. ॥చా
శ్రీవైకుంఠనివాసులమట యరచేతిది మోక్షము మా కిదివో
పావనగంగాజనకునిబంట్లము పాపములన్నిటఁ బాసితిమి
శ్రీవేంకటపతి వరము లియ్యఁగాఁ జిక్కనవెలుతులు మా కేవి
యీవైభవములఁ దనిసిన మాకును ఇతరులఁ దగిలెడి దిఁక నేది
॥చాలుఁ॥ 371

---

౧. 'క్రిష్ణుఁడు' రేకు

రేకు 265 లలిత

ధరఁ గడపట నేజంతువుకైనా తనజన్మమే సుఖమై తోఁచు
హరి గలఁడని తా నమ్మివుండఁగా నతఁడిచ్చేసుఖ మొల్లరు. ॥ పల్లవి ॥

మొదలఁ గొందరికి స్వర్గలోకమే మోక్షసుఖంబని తోఁచును
అదె కొందరికి దేవత్వమే బ్రహ్మానందంబై తోఁచును
వుదుటునఁ గొందరికి సంసారమే వున్నతసుఖమై తోఁచును
తుద నామీఁదటిహరిదాస్యసుఖము ధ్రువపట్టంబని కానరు. ॥ ధరఁ ॥

సొరిదిఁ గొందరటు శూన్యతత్వమే సుఖమని మాఁటలనందురు
యిరవెరఁగనివారికి ధనధాన్యము లెక్కువసుఖమై తోఁచును
నిరతిఁ గొందరికి చిరజీవులౌటే నిత్యసుఖంబని తోఁచును
వరుసల శ్రీపతిపై భారంబిదె వైరాగ్యపుసుఖ మెఱుఁగరు. ॥ ధరఁ ॥

యెక్కడ చూచిన మాయలసుఖములు యెన్నైనాఁ గల వెప్పుడును
చొక్కపుశ్రీవేంకటపతితోడుత సుఖియించేటిసుఖ మొల్లరు
యిక్కడ నక్కడ నీతనిదాసులే యేచి సుఖింతురు నిజసుఖము
కిక్కిఁటిసినయజ్ఞానాంధకారులు కిందును మీఁదును నెరఁగరు. ॥ ధరఁ ॥
372

మలహరి

నీకెటు వలసె నటుసేఁత నీచిత్తము నాభాగ్యము
యేకడనైనా లక్ష్మీకాంతుఁడ యిదియే పో నావిన్నపము. ॥ పల్లవి ॥

నాగుణములే యెంచితినా నరకకూపములు చాలవు
ఆగతినే నాకర్మములూ అనుభవించి తీర్చనందే
నీగుణములే యెంచితివా నిఖిలసంపదలు చాలవు
యీగి నన్నుఁ గరుణించి యెపుడు నీవిచ్చేనంటేను. ॥ నీకె ॥

నా పాపములే లెక్కించితినా నదులయిసుకలునుఁ జాలవు
యేపున నెంతైనాఁ గలదు అది యెన్నఁడు దీరును దేవా
చేపట్టి నీవు రక్షించినయాజీవుల నెంచితివా తొల్లి
చూపట్టెడియీయాకసంబుపై చుక్కలకంటే ఘనము. ॥నీకె॥

మఱి నాసుద్దులు యోఁచఁగ నెంచఁగ మంచపుకొంపే నూయి
గుఱి నీకథలివి వినఁబోతే నివే కొండలుఁ గోటానఁగోట్లు
నెఱపుగ శ్రీవేంకటేశ్వర నీకే నే శరణాగతి చొచ్చితిని
తఱి దరిచేర్పఁగఁ గూడువెట్టఁగా దైవమ నీకే భారము. ॥నీకె॥ 373

లలిత

అరసి నన్నుఁగాచినాతనికి శరణు
పరము నిహామునేలేపతికిని శరణు. ॥పల్లవి॥

వేదములుదెచ్చినట్టివిభునికి శరణు
ఆదిమూలమంటేవచ్చినతనికి శరణు
యేదెసాఁ దానైయున్నయీతనికి శరణు
శ్రీదేవిమగఁడైనశ్రీపతికి శరణు. ॥అర॥

అందరికిఁ బ్రాణమైనఅతనికి శరణు
ముందు మూఁడుమూర్తులమూర్తికి శరణు
దిందుపడి దేవతలదేవునికి శరణు
అంద మిన్ను నేలనేకమైనతనికి శరణు. ॥అర॥

తానే ౧చేతన్యమైనదైవానకు శరణు
నానాబ్రహ్మాండాలనాథునికి శరణు
ఆనుక శ్రీవేంకటాద్రియందునుండి వరములు
దీనుల కిందరి కిచ్చేదేవునికి శరణు. ॥అర॥ 374

౧. 'చైతన్య' కావచ్చు.

మంగళకౌశిక

౧ఇది నమ్మలేఁడు పుణ్యాలేమేమో చేసీ దేహి
పొదలి యిందునంకనే పొడవెక్కలేఁడా. ॥పల్లవి॥

మంచిమందుగొన్నవాఁడు మహామహారోగముల
అంచెలఁ బాసి సుఖియయ్యీనటా
అంచితపుహరినామమనేమందుగొన్నవాఁడు
పొంచి పాపరోగములఁ బోఁదోలలేఁడా. ॥ఇది॥

జోడుదొడిగినవాఁడు చొక్కపు టలుగులకు
వోడక రణజయము నొందీనటా
వాడిహరిదాస్యపువజ్రపంజరపువాఁడు
వీడ జన్మపుటమ్ములు విదలించలేఁడా. ॥ఇది॥

వైపుగాఁగాణాచిగలవాఁడు దరిద్రముఁ బాసి
పైపై సంపదలతో బ్రదికీనటా
దాపై శ్రీవేంకటేశుపాదములందుఁ గాణాచి
యేపొద్దూఁ గలుగువాఁడు యెక్కువగాలేఁడా. ॥ఇది॥ 875

గుండక్రియ

ఎక్కడిపుద్యోగాలు నేడ కెక్క జీవునికి
నిక్కిచూచి హరి గరుణించినదాఁకాను. ॥పల్లవి॥

తనిసినవారు లేరు తగనింద్రియభోగాలు
పెనఁగఁబెనఁగఁ బైపైఁ బెరుగుఁగాని
మనసులోనికి రాదు మాటలలోని విరతి
తునిగినట్లనుండు దొరకుదాఁకాను. ॥ఎక్క॥

౧. ఈపాటలో రెండు, నాలుగు పాదముల కడదీర్ఘము రేకులోనిది. పూ. ము. పా. లో టాలంతా టలుగా ముద్రితము.

గడచినవారు లేరు విషయాల సంపదల
వుడుగక కోరఁగోర నొవగుఁగాని
పుడమి నెన్నట్టుండదు పుస్తకాలలో చదువు
నడుమంత్రపులనుండు నానినదాఁకాను. ॥ఎక్క॥

తెలిసినవారు లేరు దేవుని నాతుమలోన
పలులంపటాలఁ బడి భ్రమసుఁగాని
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డేమిటా మెచ్చుఁడు తన్నుఁ
దలఁచి భక్తితోడ దగ్గఱబాఁకాను. ॥ఎక్క॥ 876

రేకు 266 పాడి

సకలశాంతికరము సర్వేశ నీపై భక్తి
ప్రకటమై మాకు నబ్బె బదికించు నిదియె. ॥పల్లవి॥

మనసులో పాపబుద్ధి మరి యెంతదలఁచినా
నినుఁ దలఁచినంతనే నీరౌను
కనుఁగొన్న పాపములు కడలేనివైనాను
మనుఁడ నిన్నుఁజూచితే కడకుఁ దొలఁగును. ॥సక॥

చేతనంటి పాతకాలు చేసగా నేఁజేసినాను
ఆతల నీకు మొక్కితే నన్నియుఁ బాయు
ఘాతలఁ జెవుల వినఁగా నంటినపాపము
నీతితో నీకథవించే నిమిషానఁ బాయును. ॥సక॥

కాంక్షమునఁ జేసేటికర్మపుఁబాపములెల్ల
కాయమున ముద్రించే గక్కన వీడు
యేయెడ శ్రీవేంకటేశ యేమూ నాతఁడైనా
ఆయమైన నీశరణాగతిచే నణఁగు. ॥సక॥ 877

లలిత

చెప్పుమఱఁగదె రేపును మాపును
యిప్పుడె తోఁచీ నిదివో కీలు. ॥పల్లవి॥

మనసున నున్నవి మాయలన్నియును
మనసు మఱచితే మాయలు మఱచును
పనివడి మనసును బారఁగవిడిచిన
కనుఁగొన మాయలు కడలే విదిగో. ॥చెప్పు॥

దేహమునందున్నది తెగనిలంపటము
దేహ మఱచితేఁ దెగును లంపటము
వూహల దేహమే వోపుఁగఁదొడఁగిన
మోహపుమాయలు మోపులకొలఁది. ॥చెప్పు॥

ఆతుమ నున్నాఁడు అంతరాత్ముఁడు
ఆతుమనురచిన నాతఁడు మరచును
యీతఁడె శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గొలిచిన
చేచేతనే సుఖములు సేనాసేన. ॥చెప్పు॥ 378

మాళవి

అన్నియు నాయందే కంటి నన్నిటివాఁడా నేనే
మున్నె నాభావముతో ముడిచివేసినది. ॥పల్లవి॥

చెలఁగి సంసారమే చింతించి సంసారినైతి
ములిగి ముక్తిదలఁచి ముక్తుఁడనైతి
పలుమతాలు దలఁచి పాషండబుద్ధినైతి
చెలఁగి శ్రీపతిఁ దలఁచి వైష్ణవుఁడనైతి. ॥అన్ని॥

పొసఁగఁ బుణ్యముసేసి పుణ్యాత్ముఁడనైతి
పసలఁ బాపముచేసి పాపకర్ముఁడనైతి
వెస బ్రహ్మచారినైతి వేరె యాచారమున
ముసిపి మరొకాచారమున సన్యాసినైతి. ॥ అన్ని ॥

వాగి నొడ్డెభాషలాడి వొడ్డెవాఁడనైతిని
తెగి తెలుఁగాడ నేర్చి తెలుఁగువాడ నైతి
అగడై శ్రీవేంకటేశ అన్నియు విడిచి నేను
తగు నీదాసుఁడనై దాసరి నే నైతి ॥ అన్ని ॥ 379

సాళంగనాట

ఇహ పరములు ౧గొన నీదేవుఁడే
సహజ మిన్నిటాను సర్వేశుఁడే. ॥ పల్లవి ॥

తలఁచి చూచినాను తనలోనే మఱవిన(నా?)
తలఁపులకొనవాఁడు దైవ మొకఁడే
పలికిచూచినాను పలుకకమాని నాను
పలుకులకొనవాఁడు పరమాత్ముఁడే. ॥ ఇహ ॥

కనుఁగొని చూచినాను కనురెప్ప మూసినాను
కనుచూపుకొనవాఁడు కమలాక్షుఁడే
విని యాలకించినాను వినకట్టె మానినాను
వినుకులకొనవెల్లా విష్ణుఁ డొక్కఁడే ॥ ఇహ ॥

మేలుకొనివుండినాను మించి నిద్దిరించినాను
కాలముకొనలవాఁడు ఘనుఁ డిహరే
యీలాగు శ్రీవేంకటేశుఁ డెదలోన నున్నవాఁడు
కీలు విచారించితే ౨కృష్ణుఁ డితఁడే. ॥ ఇహ ॥ 380

౧. 'గొనా' వూ. ము. పా., రేకు. ఆదీర్ఘము సంగీత పరమైనదనుకొందు.
౨. 'క్రిష్ణ' రేకు.

ధన్నాసి

నేనేమి జాలి నీకు నిరుణము దీర్పలేను
నానాజన్మముల నీవే నన్నుఁ గాయవుగా. ॥పల్లవి॥

మతిలో చీఁకటి మాన్ప మాణిక్యదీపమవై
సతమై నాలికెపైకి జవిదేనెవై
కతలై నన్నుఁ జొక్కించఁ గర్ణామృతమవయి
నతి యైతివిగా నాకుఁ గమలారమణా. ॥నేనే॥

చేరి నాకన్నులెదుట శృంగారరసమవై
ఆరసి రక్షించఁ బిరుగాడ్లిసమవై
సారపుటిహపరాలసంసారసుఖమవై
యీరీతిఁ బెంచితిగా నా కిందిరారమణా. ॥నేనే॥

తనువిచ్చి జీవునికిఁ దల్లివి దండ్రివినై
ధనమవై హితవు దైవమువునై
అనఁగుశ్రీవేంకటేశ అంతరాత్మవు నీవై
నను మన్నించితివిగా నారాయణా ॥నేనే॥ 881

శంకరాభరణం

ముగియదు కాలము ముందరి కింకాఁ
దెగనిప్రవాహము దినదిన మిదిగో ॥పల్లవి॥

పొంకపుహరించే బొడమిన జగమిది
యింకాఁ బొడమీ నివి గొన్ని
శంకిగఁ జెరువులు కాల్వలు నంటా
అంకెల నిర్మితమయ్యీ నివిగో. ॥ముగి॥

---

౧. ఇక్కడ, 'నా' పూ. ము.పా. లో ఎక్కువ. రేకులో లేదు.

దేహము భోగించి దించినవిషయము-
లీహల పిడెత్తె నివి గొన్ని
ఆహారములై అన్యస్త్రీలై
వూహలనె నొరయాడించీ సిరిగో. ॥ముగి॥

మనసునఁ దలఁచిన మాయలు కమ్మర-
నినుమడంచె మరి నివి గొన్ని
కనుఁగొని శ్రీవేంకటపతిదాసులు
వెనఁగి పెంచఁగాఁ బెరిగీ సిదిగో. ॥ముగి. 382

రేకు 267 లలిత

పెద్దతెరు వుండఁగాను పెడగంతలు దీసుక
పొద్దువోక యడవులఁ బుంగుడయ్యేరు. ॥పల్లవి॥

తొల్లిటిపెద్ద లెంచిరి దొడ్డవాఁడు హరియంటా
అల్లదె భారతరామాయణభాగవతములు
ఇల్లిదె నేఁటిపెద్దలు యెవ్వరో దైవములంటా
వెల్లవిరిగా నింకా వెదకేరు. ॥పెద్ద॥

దేవలోకమువారు దేవుఁడు శ్రీపతియని
భావించి మొరవెట్టి బ్రదికిరి
యీవల నిప్పటివారు ఇందరికి మొరవెట్టి
కావిరి నెవ్వరివారుగాక వున్నారు. ॥పెద్ద॥

నానాభూములవారు నమ్మి శ్రీవేంకటపతిఁ
గానవచ్చి యేఁటనేఁట ఘనులయ్యేరు
యీనెల మిక్కడివారు యిన్నియుఁ దెలిసుండియు
మానక చలాలఁబోయి మాయలఁ బొందేరు. ॥పెద్ద॥ 383

లలిత

నా కేల విచారము నా కేల యాచారము
సాకిరైనవాఁడ నింతే సర్వేశుఁడే దిక్కు. ॥పల్లవి॥

ప్రపంచమధీనము పాలువడ్డ దేహమిది
ప్రపంచముతోడిపాటు పరగీని
యెపుడూ నీయాతుమ యీశ్వరాధీనము
అపు డాతఁ డెట్టుసేసె నట్టె అయ్యీని ॥నా కే॥

కర్మాన కధీనము కలిములు లేములు
కర్మమెట్టు గల్పించెఁ గలిగీని
అర్మిలి నాయాచార్యునధీనము మోక్షము
ధర్మ మతనికృపను తానే వచ్చీని. ॥నా కే॥

చిత్తమున కధీనము చిల్లరయింద్రియములు
చిత్తము చిక్కినప్పుడు చిక్కీనవి
హత్తి శ్రీవేంకటేశుదాస్యమధీనము జన్మము
హొత్తుల నందుకు నడ పూఁచినట్టయ్యీని. ॥నా కే॥ 384

మాళవి

ఏఁటి పరిణామము మమ్మేల యడిగేరయ్య
గాఁటపుహరి యొక్కఁడే గతి మాకిఁకనయ్య. ॥పల్లవి॥

మరుగుచు శ్రీహరిమాయలోఁ జిక్కినయట్టు
గరిమలఁ గులకాంత రాఁగిటఁ జిక్కితిమయ్య
తిరముగఁ గాఁవములు దిగమింగినయట్టు
సొరిది చవులు మింగుచునున్నారమయ్య. ॥ఏఁటి॥

జననిగర్భములోన చక్కఁగా మునిఁగినట్టు
మునుకొని నిద్దురను మునిఁగివున్నారమయ్య
చనవునఁ గర్మమనేజలధిలో మున్నట్టు
ధనధాన్యాలనదుమఁ దగిలివున్నారమయ్య. ॥ఏఁటి॥

పేదవాఁడు నిధిగని పెక్కుప బతికినట్టు
గాదిలి శ్రీవేంకటేశుఁగని చెలఁగితిమయ్య
యీదెస ౧ మొక్కె దైవ మెదురుఁగావచ్చినట్టు
ఆ దేవుఁడే మాకు నంతరాత్ముఁ డాయనయ్య. ॥ఏఁటి॥ ౩౬౬

బౌళి

సాసముఖా ౨ నదె సాసముఖా
ఆసలపరివారము అవధారు దేవా. ॥పల్లవి॥

మత్తిలి జీవుఁడనేటిమహిమగలుగురాజు
చిత్తమనియెడపెద్దసింహాసనం బెక్కి
బత్తితోఁ బంచేంద్రియపుపరివారము గొలువ
చిత్తజుపారువత్యము సేసీనదివో. ॥సాస॥

కడుమదించినహంకారమనేయేనుగపై
యెడనెడ నెక్కి తోలీనదె జీవుఁడనురాజు
బడిబడిఁ గర్మములపోఁజులు దీర్చిరో
వెడమాయపట్టణపువీధుల నఁగీని. ॥సాస॥

మించినసంసారమనేమేడలో నేకాంతమున
పొంచి జీవుఁడనేరాజు భోగము భోగించఁగా
అంచెల శ్రీవేంకటేశుఁడనేదేవుఁడు వచ్చి
మంచితనమునఁ దానె మన్నించె నదివో. ॥సాస॥ ౩౬౭

౧. "యీదెస మొక్కె దైవ మెదురుగా" వూ. ము. పా. యతిభంగము.
౨. 'నదె' వూ. ము. పా. ఈపాఠవిచారణ చూ. ప్రథమసంపుటముపీఠిక (౧౯౩౫)

ముఖారి

నీకు నీసహజమిది నాకు నాసహజమిది
యేకడా నీవే నిరుహేతుకబంధుఁడవు. ॥పల్లవి॥

నే నిన్నుఁ దలఁచినా నెట్టే నిన్ను మఱచినా
పూని వాయంతరాత్మవై వుండకపోవు
పూని నిన్నుఁ బూజించినాఁ బూజించకుండినాను
కానిలే యీశ్వరుఁడవు గాకమానవు. ॥నీకు॥

యిట్టె నే నడిగినా నేమీ నడుగకుండినా
జట్టిగా నీవు రక్షించకమానవు
తొట్టి నిన్ను దగ్గరినా దూరమున నుండినాను
పుట్టించి నీగర్భములోఁ బొదలించకుండవు. ॥నీకు॥

కాచించి నీకు మొక్కినాఁ బరాకై మానినా—
నేవి చూచినా నీవై యిఁకఁ బాయవు
శ్రీవేంకటేశుఁడ నీవే చిరదాయకుఁడవు
కావించేటినావుద్యోగము లేమి కాఁకి. ॥నీకు॥ ౭౭7

రామక్రియ

కాంతలమానమనేటికరవట్టాలయ విగె
మంతవావ జీవుఁడనే మంచిమరకాఁడు. ॥పల్లవి॥

౨౭౭ సంసారమనేయంబుధిలోనఁ దరిగి
పురుగిరి దేహపుటోడమీఁద
వరిఁ పాపపుణ్యములనరకులు నించుకొని
దరి చేరె నీవ్వఁడనేటేఁ మరకాఁడు. ॥కాంత॥

కదలేనినిట్టూర్పుగాలి విసరఁగాను
జడియుఁ గోరికలనేచాపలెత్తి
అడిబరవుగ మాయ అందునిండా నించుకొని
యెడతాఁకె జీవుఁడనేయీమరకాఁడు ॥కాంత॥

అలర శ్రీవేంకటేశుఁడని యేటిమాలిమి
నలుదిక్కులకు నోడ నడపఁగాను
ములిగె ధర్మార్థకామమోక్షధనము గడించి
పలుమారు జీవుఁడనేబలుమరకాఁడు. ॥కాంత 368

రేకు 268 లలిత

చంకగుదియ యిదే శరణార్తి నే నిదే
తెంకి నాభావము దేవుఁడే యెరుఁగు. ॥పల్లవి॥

కోరెడిచిత్తము కోరిక మానదు
వైరాగ్యము నే వదలను
యీరీతి దినములు యిట్లనే కడచీ
తేరినపను లీఁక దేవుఁడే యెరుఁగు ॥చంక॥

తగుసంసారము తనువునఁ బెనఁగీ
వెగనై మోక్షము వెదకేను
పగటున రెంటాఁ బరగినజీవుఁడు
తెగువలుఁ దగులమి దేవుఁడే యెరుఁగు. ॥చంక॥

పంచేంద్రియములు పారీ నిక్కడ
పెంచఁ బెద్దనై పెరిగేను
అంచెల శ్రీవేంకటాధిపుఁ గొలిచితి
దించనియీమాయ దేవుఁడే యెరుఁగు. ॥చంక 369

లలిత

ఆడుతాఁ బాడుతా నీతో నట్టె ముద్దుగునుసుతా
వోడక నిదండ చేరి వున్నారమయ్యా. ॥పల్లవి॥

ఆసఁ దల్లిదండ్రి మోము నట్టె చూచి శిశువులు
యే సుఖదుఃఖములుఁ దా మెరఁగనట్టు
వాసుల శ్రీపతి మిమ్ము వడి నాన్మఁ దలఁచుక
యీసుల పుణ్యపాపము లెఱఁగమయ్యా. ॥ఆడు॥

యేలినవారు వెట్టఁగా నేపునఁ దొత్తులు బంట్లు
అలకించి పరులఁగఁబోయడుగనట్టు
తాలిమి శ్రీపతి మీరు తగ నమ్ము రక్షించఁగా
యేలని యేమియుఁ గోర నెరఁగమయ్యా. ॥ఆడు॥

చేతఁ జిక్కి నిధానము చేరి యింటఁగలవాఁడు
యేతులఁ గలిమిలేము లెరఁగనట్టు
ఆతుమతో శ్రీవేంకటాధిప నీ వుండఁగాను
యీతల నేవెలుఁతులు నెరఁగమయ్యా. ॥ఆడు॥ ౩౯౦

బౌళి

బాపురే వోప్రాణి బాపురె వోమనసా
వోపవన వెందుకైనా నొడఁబడేవు. ॥పల్లవి॥

మురికి దేహమొకటి మోచుక నీ వప్పటిని
మురికి దేహసతుల మోవఁగోరే వప్పటిని
కరకుహేయము గొంత కడుపున నించుకొని
తిరిగి ౨హేయమేకాను(?)తినఁబోయే వప్పటి. ॥బాపు॥

---

౧. పోయి+అడుగనట్టు. ౨. 'హేయమే కాను'=హేయమేయగుటకు. మరల తిన్నఅన్నముకూడ హేయమగుట సహజముకదా.

పసిఁడి కమ్మఁడువోయి పరులఁగొలిచి మరిఁ
బసిఁడి సొమ్ముఁటాఁ బైఁబెట్టఁ గోరేవు
పిసరుఁ బాపపుణ్యాలఁ బెడఁగేలు గట్టించుక
విసువక యివియే కావించఁబోయే వప్పటి. ॥బాపు॥

పంచభూతములచేతఁ బట్టువడి కమ్మరాను
పంచభూతాల దేహుల బంధులంటాఁ దగిలేవు
అంచెల శ్రీవేంకటేశుఁ డాతుమలో నున్నవాఁడు
యెంచక తెలిసియును యిట్టె మరచే వప్పటి. ॥బాపు॥ 391

భూపాళం

నారాయణ నే నస్వతంత్రుఁడను నాకా పనిగా దేవియును
ధారుణిలోపలఁ బుట్టించితివి తరువాతిపనులు నీకే సెలవు. ॥పల్లవి॥

శ్రీపతి నీకే సమర్పితంబై శేషంబైనది యాతుమ దొల్లే
యేపున విషయములందులోఁ దగిలె నేమైనను నీకే సెలవు
చూపరఁ బసురము తొరలు వోయినను సొమ్ముగలుగువాఁడే పరవంజుక
పైపైఁ దానే వెదకి తెచ్చి కాపాడఁగ నతనికి భారముగాన. ॥నారా॥

యీడులేక శ్రీహరి నీవుండెడియీదేహపుఁగీవరికరమూఁ
బాడిగఁ బంచేంద్రియములు పట్టుక బడిఁ దిప్పెడి నీకే సెలవు
వోడక యధికులు తమ దాసులు మరివొకరిపంపు లటు సేయఁగను
చూడరు తమబలములనే విడిపించుక తామే రక్షింతురు గాని. ॥నారా॥

శ్రీవేంకటపతి నీవే నన్నిటు సృష్టించినజీవుఁడ నింతే
ఆవిరి నజ్ఞానము నన్నిటువలెఁ గప్పిన నది నీకే సెలవు
ధావతిఁ దలిదండ్రులు తమబిడ్డలతనువులఁ బంకము అంటినను
యేవిధముల నీరార్చి పెంతురటు యిన్నిట నీవే గతి నాకు. ॥నారా॥ 392

ధన్నాసి

అందితివిగా బొందితి నీయందు నఖిలభోగములు
 కందర్పజనక నాకుఁ గలిగితి విన్నిటా. ॥పల్లవి॥

ఘనకుండలములు నీకథలు నాచెవులకు
 ననుపైనరుచులు నీనామములు నాలుకకు
 అనువై నీకు మొక్కఁగ నంటిననొసలిమన్ను
 పనివడి నాకు పట్టబద్ధ(ంధ?)ము. ॥అంది॥

మంచినిర్మాల్యపుదండ మంగళసూత్రము నాకు
 కాంచనపురాసి నీచక్రనిరూపు నామతికి
 పంచామృతములు నీపాదతీర్థము మేనికి
 పంచినముద్ర లదే వజ్రాంగిజోడు. ॥అంది॥

సకలబంధులు నీదాసానదాసులే నాకు
 అకలంక జన్మఫల మన్నిటా నీకృప నాకు
 ప్రకటపు శ్రీవేంకటపతివి నాయాతుమలో
 మొకరవై యుండి నన్ను మోహించఁ జేసితివి. ॥అంది॥ 393

భూపాళం

పాపముఁ బుణ్యముఁ బరకట నున్నది
 చేపట్టుము నీచేతి దీప్రాణి ॥పల్లవి॥

నాలుక కొనలనె నానుచు నున్నది
 గాలపునిజమునుఁ గల్లయును
 వాలుచును తాసువలెనున్న దిదే
 కాలిమి ధర్మాధర్మములు. ॥పాప॥

చేతులకొనలను చేరితై యున్నది
జాతిగ నరకము స్వర్గమును
ఆతల వేదోక్తమైనకర్మములు
దాతనె పిడికిటఁ దగిలెను ౧ వెదకు(?) ॥ పాప ॥

మనసుకొట్టఁగొన మాయయు నున్నది
వెనక శ్రీవేంకటవిభుఁడు నదే
తనరినయాతనిదాస్యము నున్నది
పని చేకొందువు వెదకవో నీవు. ॥ పాప ॥ 394

రేకు 269 లలిత

తెప్ప దీయర్థమొకటి దాఁచినధనముసుండీ
విప్పరాదు చెప్పరాదు వేదమందు సున్నది. ॥ పల్లవి ॥

హరిభక్తిగలిగినయతనికి మోక్షము
పొరుగుననున్నట్టు పొసఁగినది
దరిశనభక్తిచేఁ దనరినవారికి
యిరవైనమోక్షము యెదిటిది. ॥ తప్ప ॥

మక్కువభాగవతాభిమానముగలవారి—
కక్కరలేనిమోక్ష మరచేతిది
నిక్కి యాచార్యాభిమాననిరతులైనవారికి
తక్కక మోక్ష మింతాఁ దనలోనిది. ॥ తప్ప ॥

యెంత విచారించుకొన్నా నేమేమి చదివినా—
నెంతవారికైనా మోక్ష మిందులోనిది
వింతగా శ్రీవేంకటవిభునిసంకీర్తన—
వంతులకు మోక్షము వదనములోనిది. ॥ తెప్ప ॥ 395

---

౧. 'వెద' 'వ్యథ' శబ్దభవము గదా.

మలహరి

ఎవ్వరి దూరఁగఁ జోటు లేదు మరి యేమనఁ గల దిదివో తగవు
యివ్వల నందరి బడిబడిఁ దిరిగే యీకర్మముదే నేరమి. ॥పల్లవి॥

నీదాసులకును నేరమి లేదు నీవే గతియని వుండఁగను
ఆదినుండి నీకును నేరమి లే దఖిలానకుఁ గర్తవుగాన
పాదుపడక నడుమనుఁ దిరిగాడెడిప్రపంచముదే నేరమి
యేదెస నొకచో నిజమేరుపడక యిటువలెఁ దిరిగాడెడిఁగాన. ॥ఎవ్వ॥

పాపము లేదిదె యజ్ఞానులకును భావమెరంగనిపశువులుగాన
మోపై సుజ్ఞానులకునుఁ బాపము మోవదు నినుఁ గొలిచిరిగాన
చాపలముగ నమ్మించి చెరుచు పలుచదువులదే యీపాతకము
పైపై నొకయర్థ మేరుపరచక భ్రమయఁగ వాదము వెట్టెడిఁగాన. ॥ఎ॥

యీలోకులకును అధర్మము లే దిన్నియు నీచేఁతలేకాన
మూలనున్నముక్తులకు నధర్మము మొదల లేదు నీకృపగనక
కాలము గడపుచు నీవు రచించినకపటపుమాయదే అధర్మము
ఆలరి శ్రీవేంకటేశ్వర య(యె?)క్కడనడ్డము తానే వచ్చెఁగాన ॥ఎ॥396

బౌళి

ఇదె చిక్కితి విఁక నేఁడు వో యెదవు
వుదిర తొలఁగరా దోవో నీవు. ॥పల్లవి॥

జీవులలోపలఁ జెలఁగేటిమూర్తివి
దేవతలకు పరదేవుఁడవు
కైవల్యమునకుఁ గలుగుబ్రహ్మామవు
ఆవలిపరమున కర్థమవు ॥ఇదె॥

ఘనకర్మమునకుఁ గలిగినఫలమవు
మనసులోనికిని మాయవు
తనియనిచదువుకు దాఁచినధనమవు
మునుప జగములకు మూలమవు. ॥ఇదె॥

వలసినవారికి వర్ణించురూపవు
సులభులకు సంసార సుఖమవు
అలరినదాసులమగుమాకైతే
కలిగిన శ్రీవేంకటపతివి. ॥ఇదె॥ 897

భూపాళం

తెలిసియుఁ దెలియను తెగ దీచి కే్మిటాను
కలకాల మీఁదుననే గరివడె బ్రదుకు. ॥పల్లవి॥

దేహముపై రోఁత తెలుసుకొనేటివేళ
ఆహా యిదే హేయమై తోఁచును
మోహించి విషయాల మునిఁగినవేళ నిదే
యూహల నంతటిలోనే ఇతవులై వుండును. ॥తెలి॥

చదివి నేఁ బురాణాలు సారెకు వినేటివేళ
అదివో విరతి ఘనమై వుండును
కదిసి సంసారసుఖకాంతులఁ బొందేటివేళ
మది నన్నియు మరచి మదమెక్కివుండును. ॥తెలి॥

యెక్కడది వివేక మెవ్వరు గెలిచినారు
చక్కఁ బొడవెక్కించు చరిఁ దోసును
దిక్కు నీవే శ్రీవేంకటదేవుఁడ నీశరణంటే
యెక్కువ బ్రదికితిఁదోవ యిదియే కలది. ॥తెలి॥ 898

దేసాళి

అల్లనాఁడే యిదెరఁగమైతిమిగాని
యిల్లిదె దేవునికృప యీడ నున్నదిసుండీ. ॥పల్లవి॥

చేరువనో మోక్షము శ్రీహరిభక్తికిని
ధారుణిఁ గర్మమునకే దవ్వుగాని
యీరీతి నింద్రియముల నించుకంతె దాఁటిన
దూరముగాదు జ్ఞానపుతోవ వున్నదిసుండీ. ॥అల్లి॥

ధరఁ జేరిది వైకుంఠ మతనిదాస్యమునకు
పరధర్మముల కగపడదుగాని
అరుదైనయాసలజయము వొడిచితేనే
అరసి యాకంతగుండా నందవచ్చుఁజుండీ. ॥అల్ల॥

తలఁపులో దక్కె ముక్తి తగు శరణాగతికి
శిలుగుఁబుణ్యములకుఁ జిక్కదుగాని
తెలిసి శ్రీవేంకటేశుతిరుమంత్రము నాలికెఁ
బలికినాడనె దివ్యపద మబ్బుఁ జుండీ. ॥అల్ల॥ 399

సామంతం

మూఁడుమూర్తులనైన మించుకొను నీవలపు
వేఁడివిరహములోనె వేఁచు నీవలపు. ॥పల్లవి॥

పాపమెరఁగదు వలపు భయమెరంగదు వలపు
రూపెరఁగదు మతికి రుచిసేయు వలపు
పూనివయసున పండు వొడమించు నీవలపు
తీపులకుఁ గడుదీపు దినదినము వలపు. ॥మూఁడు॥

సిగ్గెరంగదు వలపు శిరసు కెక్కును వలపు
వొగ్గించు నన్నిటికి వొడిగట్టు వలపు
బగ్గనను నటు గుండె పగిలించు నీవలపు
అగ్గలపుజాణలకు నాయ మీవలపు. ॥మూఁడు॥

తెగువ దెచ్చును వలపు తేలించు నీవలపు
యిగిరించి కలిమిలే మెఱఁగ దీవలపు
వగల శ్రీవేంకటేశ్వరుమాయ లీవలపు
౧తగఁలువిరికాసి(?)వలెఁ దగిలించు వలపు. ॥మూఁడు॥ 400

రేకు 270 దేసాళం

ఎదురులేక చరింతు రెట్టైనా శ్రీవైష్ణవులు
మదించినేనుగులకు మట్టు మేర వున్నదా. ॥పల్లవి॥

భాగిరథిలోనఁ బాపమున్నదా పుణ్య—
భోగపువేదములలో బొంకు లున్నవా
సాగరపుటమృతపుచవిలోఁ జేఁదున్నదా
ఆగతి హరిదాసుల కపరాధ మున్నదా. ॥ఎదు॥

ఆకసములోన ౨నెరుసందునున్నదా భూమిఁ
జేకొని రవియెదుటఁ జీఁకటున్నదా
యీకడఁ గామధేనువు కియ్యరాని వున్నవా
కైకొన్నప్రపన్నులను గసించ నున్నదా. ॥ఎదు॥

హరినామమంత్రములో నోఁగాము లున్నవా
గురుకృప గలిగియుఁ గొరతున్నదా
సగవి శ్రీవేంకటేశు శరణన్నవారికి
విరసంబు లందులో వెదకఁగఁ గలదా. ॥ఎదు॥ 401

౧. తగులవిరికాఁడు=సంబంధము కలిగించు మన్మదుడా?
౨. నెరుసు+అందున్+ఉన్నదా=నెరసందున్నదా.

రామక్రియ

వీఁడివో లక్ష్మీపతి వీఁడివో సర్వేశుఁడు
వీఁడివో కోనేటిదండవిహారించేదేవుఁడు. ॥పల్లవి॥

కొండ గొడుగుగ నెత్తి గోవులఁ ౧గాచె నాఁడు
కొండవంటిదానవునిఁ గోరి చించెను
కొండ శ్రీవేంకట మెక్కి కొలు వున్నాఁ డప్పటిని
కొండవంటి దేవుఁ డిదే కోనేటికరుతను. ॥వీఁడి॥

మాఁకులమద్దులు దొబ్బి మరి కల్పభూజమనే-
మాఁకు పెరికి తెచ్చెను మహిమీఁదికి
మాఁకుమీఁద నెక్కి గొల్లమగువలచీర లిచ్చి
మాఁకులకోనేటిదండ మరిగినాఁ డిదివో. ॥వీఁడి॥

శేషునిపడగెనీడఁ జేరి యశోదయింటికి
శేషజాతికాళింగుఁ జిక్కించి కాచె
శేషాచలమునేటి శ్రీవేంకటాద్రిపై
శేషమై కోనేటిదండఁ జెలఁగీని దేవుఁడు. ॥వీఁడి॥ 402

సామంతం

కడుపు నిండె నిఁకఁ గడమేది। మును
తడవినయపుడే నే ధన్యుఁడనైతి. ॥పల్లవి॥

హరిహరి యని నే నన్ననాఁడె నా-
పరగినజన్మము ఫలియించె
కెరలి మీఁద మిక్కిలి నీసేవలు
వరుస జలధిలో వానలు. ॥కడు॥

---

౧. 'గాచేనాఁడు' పూ. ము. పా.

సుందర నీకును మొక్కినయప్పుడే
అందితిఁ దుదిపదమగుసుఖము
యెందుగ మీఁదటివేవేలుసేవలు
యెందును శ్రీమంతు కిచ్చినసిరులు. ॥కడు

శ్రీవేంకటపతి శరణనినపుడే
దైవము నాపాలఁ దక్కితివి
చేపలఁ గవ్వర సేవించుసేవలు
వేవేలు పూజలవేడుకలు. ॥కడు॥ 403

దేవగాంధారి

మాయలఁబొరలఁగనేఁటికి మనసా కలకాలంబును
యేయెడ లక్ష్మీకాంతుఁ డితనిఁ దలఁచవుగా. ॥పల్లవి॥

మన్నునఁ బుట్టినకాయము మన్నున నణఁగేటి దింతే
మిన్నులమీఁదికిఁ బోవదు మెరయుచు నెంతైనా
అన్నిట నీజీవునికిని అంతర్యామి దేవుఁడు
యెన్నఁడుఁ బాయనిబంధువుఁ డితనిఁ దలఁచవుగా ॥మాయ॥

ధరపైఁ బుట్టినదేహము ధరపైఁ ౧బుట్టి(ట్టు?)న దింతే
పరమానందము గోరదు పైపై నెంతయినా
గరిమల నీజీవునికిని గతియగుదేవుం డితఁడు
నిరతపుసుఖములె యొసఁగును నీ విటు దలఁచవుగా ॥మాయ

శ్రీవేంకటపతిసొమ్ములు చేరెడి దాతని నింతే
ఆవల నితరుల నంటవు ఆతుమ లన్నియును
యేవిధముల నీజీవుని కేలికె యీదేవుండే
పావనముగ బ్రదికించెను పయికొని తలఁచవుగా. ॥మాయ 404

౧. 'గిట్టెడి' కావచ్చునేమో?

మాళవిగౌళ

రుచులు నేనిటు గోరని వేడవి రోఁతలయ్యెడిఁగాక నేఁడు
వచనముల హరి నీకు శరణని వసుధఁ బావనమైతిఁగాక ॥పల్లవి॥

నేను సేయనిపాప మేదది నిఖిలలోకములందును
నేను చొరనినరక మేదది నెఱియ దుర్గతుల
నేను పొడమనియోను లేదవి నిఖిలజంతువులందును
పూని హరి నిను శరణుచొరఁగాఁ బుణ్యుఁగాఁ జేసితివిగాక ॥రుచు॥

నిరతి వాదనికల్ల లేదవి నేను నాలుకతుదలయందును
పొరలి నడపనికర్మ మేదది భువి ననాచారములలో
తిరిగి తిరిగి నీచులిండ్లను తిరియనర్థము లింక నేదవి
గరిమ హరి నే నిన్ను శరణనఁగాను ఘనుఁ జేసితివిగాక. ॥రుచు॥

తలఁప నజ్ఞానములు నపరాధములు నాయెడ లేని వేదవి
యెలమి నన్నిట్లెలఁ దగునా యేలితివిగాక
నిలిచి శ్రీవేంకటగిరీశ్వర నీకు శరణనుమాత్ర మింతే
కలసి నాయెడ నేమి గంటివి కాచితివి భువనములలోను. ॥రుచు॥405

రేకు 271 సామంతం

ఎవ్వరి దూరఁగనేల యేమి ననఁగనేల
నవ్వుచు హరికి మొక్కి నడచుటగాక. ॥పల్లవి॥

కోపమే యెక్కుడుసేసు కొందరిగుణములోన
పాపమే యెక్కుడుసేసు పరులఁ గొందరికి
దీపన మెక్కుడుసేసు దేహములఁ గొందరికి
శ్రీపతిఆజ్ఞ లివి చెల్లీ లోకానను. ॥ఎవ్వ॥

కొందరి నసురలఁగా గుట్టుతోడ నటుసేసు
కొందరి దేవతలఁగా కోరి తానే యిటు సేసు
కొందరి మనుజులఁగా కూటవుజీవులఁ జేసు
విందువలె హరిమాయ వెలసీ లోకానను. ॥ఎవ్వ॥

వరుస నెరిఁగి నడవ నెవ్వరి కిచ్చగాదు
సరిస(౧) నవనాదినుండే సహజమే కలది
చిరపుణ్యు లిన్నిటిలో శ్రీవేంకటేశుఁ గని
శరణనఁగా సుఖము జరగీ లోకానను. ॥ఎవ్వ॥ 406

గుండక్రియ

పొదలఁ బొదలఁగఁ దనువు పుణ్యపాపముపొత్తు
వదల వదలఁగ మనసు వద్దనే నిలుచు. ॥పల్లవి॥

పెరుగు నింద్రియసుఖము పెంచఁగాఁ బెంచఁగా
ధరఁ బెరుగుఁ గోరికలు తలఁచఁ దలఁచ
కెరలు లంపటము మిక్కిలి కూర్పుఁ(ర్చ(?) గూర్పఁగా
మరలింప మరలింప మనసులో నణఁగు. ॥పొద॥

కలుగు సనులేమైనఁ గడుఁ జేయఁ జేయఁగా
మలసి కలుగును (౨)రుచులు మరుగ మరుగ
బలియు నజ్ఞానంబు భ్రమయఁగా భ్రమయఁగా
నిలువ నిలువఁగ మనసు నిశ్చలం బవును. ॥పొద॥

నెగడు గుణములు పెక్కు నించఁగా నించఁగా
మిగుల(లు?) సంసారంబు మెలఁగ మెలఁగ
తగిలి శ్రీవేంకటేశు దగ్గర కొలువఁగఁ గొలువ
పొగడఁ బొగడఁగ నతఁడు పొంతనే నిలుచు. ॥పొద॥ 407

౧. 'సరిన్+ఇవి+అనాది, ౨. 'రుచుల' రేకు

ధన్నాసి

నీ వెటు సేసిన నిజభోగ్యంబౌ
చేవలఁ గైకొని చెలఁగుటగాక. ॥పల్లవి॥

దేవ నీయానతిఁ దిరిగేటిచిత్తము
నావద్ద నిలుపఁగ నావసమా
యీవల నీవేయిచ్చినపుట్టుగు
యేవిధిఁ ౧దప్పిస యిఁక మానవశమా. ॥నీవె॥

వామన నీవంపు వచ్చినప్రకృతిదే
నామాఁట వినుమన నావసమా
శ్రీమంతుఁడ నీచేఁత దేహ మిది
దోమటి గుడువక తోయఁగవశమా. ॥నీవె॥

నగధర నీ విటు నడపేటికర్మము
నగినగి తోయఁగ నావసమా
తగు శ్రీవేంకటదైవమ నాపాలఁ
దగిలితి వితరముఁ దలఁచఁగవశమా. ॥నీవె॥ 408

భైరవి

విశ్వరూప మిదివో విష్ణురూప మిదివో
శాశ్వతులమైతి మింక జయము మాజన్మము. ॥పల్లవి॥

కొండవంటిహరిరూపు గురుతైనతిరుమల
పండినవృక్షములే కల్పతరువులు
నిండినమృగాదులెల్ల నిత్యముక్తజనములు
మెండుగఁ బ్రత్యక్షమాయ మేలువో నాజన్మము. ॥విశ్వ॥

౧. 'దప్పిన' పూ. ము. పా.

మేడవంటిహరిరూపు మించైనపై (డిగోపుర-
మాడనే వాలినపతు లమరులు
వాడల(గోనేటిచుట్ల వైకుంఠనగరము
యీడ మాకు(బొడచూపె ఇహమేపో పరము. ॥విశ్వ॥

కోటిమదనులవంటిగుడిలోచక్కనిమూర్తి
యీటులేనిశ్రీవేంకటేశు(డితఁడు
వాఁటపు సొమ్ములు ముద్రవతుపుటలమేల్మంగ
కూటువై వన్నెలరి యెక్కువవో నాతవము. ॥విశ్వ॥ 409

ఆహిరి

నీకే శరణంటి నిన్నే నమ్మితినయ్యా
పైకొని శ్రీహరి నీవే ౧పరిహరించవే ॥పల్లవి॥

విజ్ఞానములు గొన్ని వింద నే నూరకే
సుజ్ఞానములు గొన్ని చూతు నే నేపొద్దు
అజ్ఞానము నే ననిశము నడచేది
ప్రజ్ఞాహీనుఁడ నెంత పాపకర్మమో. ॥నీకే॥

సుకృతము లోకమరి సొరిది నే బోధింతు
ప్రకృతి యొక్కొకవేళ భావింతు నాత్మలో
అకృతములే నే ననిశము(జేసేది
వికృతాచారుఁడ నింకా వికార మెంతో. ॥నీకే॥

ధర్మమార్గము(గొంత తలఁపున నెరిఁగితి
నిర్మలచిత్తమై మోక్షనిలయము నెరిఁగితి
నిర్మించి శ్రీవేంకటేశ నీవు నన్ను నేలఁగాను
మర్మ మెరిఁగితి నెట్ల మన్నన(గాచితివో. ॥నీకే॥ 410

౧. 'పరిహరించేవే' రేకు.

రామక్రియ

ఇంతటిదైవము లేఁడు యెందుఁ జెప్పి చూపఁగ
వంతులకుఁ గొలిచేటివారిభాగ్య మిఁకను. ॥పల్లవి॥

గక్కన మన్మథునిఁగన్నతండ్రిగనక
యెక్కువచక్కఁదనాల కితఁడే దొడ్డ
నిక్కపుసూర్యచంద్రాగ్ని నేత్రుఁడుగనక
దిక్కులఁ గాంతుల నీదేవుఁడే దొడ్డ. ॥ఇంత॥

అంచెల లక్ష్మికి మగఁడైనాఁడుగనక
యెంచరానిసంపదల కితఁడే దొడ్డ
పంచినచోటఁ జక్రము పంపుచేసీఁగనక
మించినప్రతాపాన మిక్కిలిని దొడ్డ. ॥ఇంత॥

దైవికపుఁబురుషోత్తముఁ డితఁడుగనక
దేవతలకెల్లా నీదేవుఁడే దొడ్డ
వావాత శ్రీవేంకటాద్రి వరము లిచ్చీఁగనక
యేవల దాతలలోన నితఁడే దొడ్డ. ॥ఇంత॥ 411

రేకు 272 దేసాళి

కలవి రెండే భూమి కామనిధానంబులు
జలజాక్షుఁడు నతని శరణాగతియును. ॥పల్లవి॥

వరులు లేరా భూమి నానాదిక్కులలోన
హరిదాసుఁ డొక్కఁడే యరుదుగాక
సురలు లేరా మింట సోదించ ఘనుఁ డొక్కఁడే
పరమపదమేలు శ్రీపతియేకాక. ॥కల॥

మాటలు లేవా భూమి మంత్రము లెంచిచూడఁగ
  తేటలహరినామమే తేఁకువగాక
కోటిపూజ లిల లేవా కుమతులు నేసేవి
  పాటల ప్రపన్నునిభక్తి దొడ్డుగాక. ॥కల॥

విహితసుఖము లేదా విశ్వములో భోగించ
  సహజమోక్షసుఖమే సారముగాక
యిహమున శ్రీవేంకటేశుఁ డిందరికి లేఁడా
  మహి శ్రీవైష్ణవులకే మనికాయఁగాక ॥కల॥ 412

ముఖారి

విష్ణుఁడ వచ్యుతుఁడవు విశ్వపరిపూర్ణుఁ డని
  వైష్ణవు లానతియ్యఁగా వట్టిచదువులేల. ॥పల్లవి॥

వెన్న చేతఁబట్టి నేయి వెదకఁగ నీఁకనేల
  నిన్ను లోన నించుకొని నిజమేదోయననేల
వున్నతి దీపమువట్టి వొగి నూతఁబడనేల
  వన్ని నీదాస్యము గల్గ బహుకర్మమేల. ॥విష్ణుఁ॥

దాలాధనము గల్గి సంతలఁ దిరియనేల
  వాలుక నీపేరు గల్గ నానాజపములేల
కాలము నేరు గుడిచి కాలువ వొగడనేల
  పాలించ నీవుండఁగాను పరచింతలేల. ॥విష్ణుఁ॥

మిన్ను చూచేయందుకుఁగా మిక్కలి తోదోపులేల
  అన్నిటా నీవుండఁగాను అడుగనేల
యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశ యిందరి నేలేవు నీవే
  నిన్నే కొలుచుటగాక నీటుగర్వాలేల. ॥విష్ణుఁ॥ 418

వరాళి

చంచలము మానితేను సంసారమే సుఖము
పొంచి హరిదాసుఁడైతే భూమెల్లా సుఖము. ॥పల్లవి॥

కోరిక వేఁడకవుంటే వున్నచోనే సుఖము
పరనింద విడిచితే భావమెల్లా సుఖము
నరుని గోపించకుంటే జన్మమెల్లా సుఖమే
హరిఁ గొలిచినవారి కన్నిటాను సుఖమే. ॥చంచ॥

కానిపని సేయకుంటే కాయమే సుఖము
మౌనమున నుండితేను మరులైనా సుఖము
దీనత విడిచితేను దినములెల్లా సుఖము
అని హరిఁ దలఁచితే నంతటా సుఖమే. ॥చంచ॥

చలము విడిచితేను సంతతము సుఖము
యిల నాసలుడిగితే నిహమెల్లా సుఖమే
తలఁగి శ్రీవేంకటేశుదాసులైనవారు వీని
గెలిచి నటించఁగాను కిందా మీఁదా సుఖమే. ॥చంచ॥ 414

దేసాళం

వెదకవో చిత్తమా వివేకించి నీవు
అదనఁ దదియ్యసేవ అంతకంటే మేలు. ॥పల్లవి॥

చూపులెన్నైనాఁ గలవు సూర్యమండలముదాఁకా
చూపులు శ్రీహరిరూపు చూడ దొరకదుగాని
తీపులెన్నైనాఁ గలవు తినఁ దిన నాలికెకు
తీపు శ్రీహరిప్రసాదతీర్థమని కోరదు. ॥వెద॥

మాటలెన్నైనాఁ గలవు మరిగితే లోకమందు
మాటలు శ్రీహరినామము మరపఁగ వలె
తేటలెన్నైనాఁ గలవు తీరనిచదువులందు
తేటగా రామానుజులు ౧ తేరిచె వేదములలో. ॥వెద॥

చేఁత లెన్నైనాఁ గలవు సేసేమంటే భూమి
చేఁతల శ్రీవేంకటేశుసేవ సేయవలెను
వ్రాఁతలెన్నైనాఁ గలవు వనజభవునిముద్ర—
వ్రాఁతలు చక్రాంకితాలె వహికెక్కేముద్రలు. ॥వెద॥ 415

లలిత

బహుకుటుంబివి నీవు బ్రతుకఁగ వెరవేదో
విహగగమన నాకు వెరగయ్యీ నిందుకే. ॥పల్లవి॥

పుట్టేటిజంతువులు భువనములెల్లానిండె
ఇట్టిబ్రహ్మాండకోట్లు ఇన్నియు నీమేన నిండె
ఇట్టె ఇందరి రక్షించే యిత్తైనవిధ మేదో
వొట్టుగ కాఁపురము నీ వుండఁగఁ జోచేదో. ॥బహు॥

చిన్నిచిన్ని దేవతలచేఁతల ముద్దులు నిండె
కన్నుల నీ కివి చూచి కడుసంతసాలు నిండె
మన్ననలు వీరికిచ్చి మలసేటివిధ మేదో
వున్నతి నీచింతదీరి వుండు టేఁక నెన్నఁడో. ॥బహు॥

నీదేవియైనలక్ష్మి ఇచ్చు సంపదలు నిండె
ఆదియై శ్రీవేంకటేశ ఆకె నీవురాన నిండె
పోదియై నీవివియెల్లా భోగించే దేపొద్దో
నీదాసులము నేము నినుఁ జింతించితిమి. ॥బహు॥ 416

౧. 'తెరిచె' పూ. ము. పా.

లలిత

నిలిచినచోటనెల్లా నిధాన మీతఁడు
యిల వెలవ వెలవ నేమిటికి నిఁకను. ॥ పల్లవి ॥

హరి నాకుఁ గలఁడుగా అన్నిటిఁ బరిహరించ
నిరతి గర్మములెంత నిండుకుండినా
దరిదాపు ఇతఁడేకా తగ వెనుక వేసుకో
విరవిరఁ బాపాలు నావెంటఁబడినాను. ॥ నిలి ॥

గోవిందుఁడు గలఁడుగా కొంకుదీర్చి నను గావ
కావరపుభవములు గదిమినాను
దేవుఁ డితఁ డున్నాఁడుగా దిక్కుదెసై నిలువఁగా
భావపుసంసారవార్ధి పైకొని ముంచినను. ॥ నిలి ॥

శ్రీవేంకటేశుఁడే చిత్తగించి నన్నేలెఁగా
నానా నింద్రియాలు వశకాడినా
యీవలనావల నితఁ డిహపరా లిచ్చెఁగా
నావిరి నే దాస్యగర్వముతో నుండినను. ॥ నిలి ॥ 417

రేకు 278 బౌళి

దేవశిఖామణివి దిష్టదైవమవు నీవు
యీవల నీబంట నాకు నెదురింక నేది. ॥ పల్లవి ॥

కామధేనువుఁ బిదుకఁగలకోరికె లివెల్లి
కామధేనువులు పెక్కు గాచేకృష్ణుఁడవట
కామించి నీ బంటనట కమ్మి నిన్నుఁ దలఁచితి-
నేమి మాకుఁ గడమయ్యా యిందిరారమణా. ॥ దేవ ॥

యెంచఁ గల్పవృక్షమును యిచ్చు సిరులెల్లాను
నించి కల్పవృక్షములనీడల కృష్ణుఁడవట
అంచెల నీబంటనట ఆత్మలో నిన్ను నమ్మితి
వంచించఁ గడమ యేది వసుధాధీశ. ॥దేవ॥

తగ నొక్కచింతామణి తలఁచినట్లఁ జేసు
మిగులఁ గౌస్తుభమణిమించినకృష్ణుఁడవట
పగటు శ్రీవేంకటేశ భక్తుఁడ నీకట నేను
జగములోఁ గొఱతేది జగదేకపితుఁడా. ॥దేవ॥ 418

సాళంగం

కొలిచినవారలకొంగుపైఁ డితఁడు
బలిమిఁ దారకబ్రహ్మ మీతఁడు. ॥పల్లవి॥

యినవంశాంబుధి నెగసినతేజము
ఘనయజ్ఞంబులఁ గలఫలము
మనుజరూపమున మనియెడిబ్రహ్మము
నిమిపులరఘుకులనిధాన మితఁడు. ॥కొలి॥

పరమాన్నములోపలిసారపుఁజవి
పరగినదివిజులభయహరము
మరిగినసీతామంగళసూత్రము
ధరలో రామావతారం బితఁడు. ॥కొలి॥

చకితదానవులసంహారచక్రము
సకలవనచరులజయకరము
వికసితమగు శ్రీవేంకటనిలయము
ప్రకటితదశరథభాగ్యం బితఁడు. ॥కొలి॥ 419

బౌళిరామక్రియ

అభయదాయకుఁడ వదె నీవే గతి
యిభరక్షక నను నిపుడు గావవే ॥పల్లవి॥

భయహర దైతేయభంజన కేశవ
జయ జయ నృసింహా సర్వేశ్వరా
నియతము మాకిదె నీపాదములే గతి
ప్రియగా మమ్మేలి కింక లుడుపవే. ॥అభ॥

బంధవిమోచన పాపవినాశన
సింధురవరదా శ్రితరక్ష
కంధరవర్ణుఁడ గతి నీనామమె
అంధకారముల నణఁచి మనుపవే. ॥అభ॥

దైవశిఖామణి తతచక్రాయుధ
శ్రీవేంకటగిరి శ్రీరమణా
సావధాన నీశరణ్యమే గతి
వేవేలకు నావిన్నప మిదియే. ॥అభ॥ 420

శంకరాభరణం

శరణు కపీశ్వర శరణం బనిలజ
సరవి నెంచ నీసరి యిఁక వేరీ. ॥పల్లవి॥

పుట్టిననాఁడే భువనములెరఁగఁగ
పట్టితి సూర్యునిఁ బండనుచు
ముట్టినచుక్కలు మోవఁగఁ బెరిగితి
విట్టిప్రతాపివి యెదురేదయ్యా. ॥శర॥

అంపినయప్పుడె యంబుధి దాఁటితి-
  వింపులు సీతకు నిచ్చితివి
  సంపద మెరయుచు సంజీవి దెచ్చితి
  వెంపును సొంపునుఁ బేర్కొనవశమా. ॥శర॥

కదరక నేఁడే శ్రీ వేంకటగిరిఁ
  గదిసి రాముకృప గైకొంటి
  వదలక నీకృపవాఁడనైతి నిదె
  యెదుటనె కాచితి విఁకఁ గడమేమీ. ॥శర॥ 421

నారాయణి

దేవ నీపక్షపాతమో తిరిగేలోకులవెల్లో
  శ్రీవిభుఁడ నీవే కాదా చిత్తములోనయ్యా. ॥పల్లవి॥

దివములు సరియే దినరాత్రులును సరే
  యివల సుఖదుఃఖాలు హెచ్చుకుందులేలయ్యా
  భవములు సరియే ప్రాణములు సరియే
  భువిఁ బుణ్యపాపములభోగము వేరేలయ్యా. ॥దేవ॥

విని కిందరి కొకటే విషయాలు నొకరితే
  మునిఁగేటిజాతిభేదము లివేలయ్యా
  అనయముఁ జూపొక్కటే ఆఁకలియు నొకటే
  పెనఁగేటిగుణముల పెక్కుజాడ లేలయ్యా. ॥దేవ॥

అంతరాత్మ నీవొక్కడ వన్నిటా శ్రీవేంకటేశ
  చింతలు వేవేలైన సిలుగేలయ్యా
  యింత సేసీ నీమాయ లిందుకే నీ శరణంటే
  కాంతుఁడ నన్నిందుకే కాచితివి నేఁడయ్యా. ॥దేవ॥ 422

మంగళకౌశిక

నేమెంత మూఢులమైనా నీలవర్ణుఁడంతరాత్మ
మామనసు వెలితేల మంచిదౌఁగాక. ॥పల్లవి॥

దైవముకృప గలితే తనకర్మా లడ్డమా
ఆవేళ ఘనపుణ్యుఁడౌఁగాక
గోవిందుఁడు మన్నించితేఁ గొంచము దొడ్డున్నదా
కోవరపుసిరు లంది కొనకెక్కుఁగాక. ॥నేమెం॥

పరమాత్ముఁ దెలుకొంటే బంధములు గలవా
తెరదీసినట్లానె తెగుఁగాక
హరి విజ్ఞానమిచ్చితే నడ్డము మాయలుండునా
తొరలి జీవుఁడు మాయఁ దొలఁగుఁగాక. ॥నేమెం॥

శ్రీవేంకటేశ్వరురూపు చిత్తములోఁ జిక్కితేను
చావుఁబుట్టుగు లున్నవా జయమౌఁగాక
కైవల్య మీతఁ డిచ్చితేఁ గడములు గలవా
కేవలపుజగమెల్లా గెలుపించుఁగాక. ॥నేమెం॥ 428

రేకు 274 మంగళకౌశిక

పడువవో మాయా విష్ణువధీనము
వొడలిది నీ కెందు మనికే లేదు. ॥పల్లవి॥

శ్రీపతినామము చేకొనేనాలుక
యేపాపములకు నెడలేదు
దాపగుగోవిందుఁ దలఁచినమనసిది
కోపముల కిరవుకొన నెడలేదు. ॥విడు॥

నెలవుగ హరికథ నిండెను వీనుల
కలిదోషము లిక్కడ లేవు
అలరినజన్మం బచ్యుతు శరణని
నిలిచె దుఃఖములనివారణము. ॥విదు॥

శ్రీవేంకటపతిఁ జేరె నాత్మ యిది
భావవికారము పని లేదు
దైవాధీనము తత్వవిచారము
వేవేలుఁకర్మపువిధులే లేవు. ॥విదు॥ 424

లలిత

ఇన్నిటా శ్రీహరిభక్తి యిది లాభము
పన్నినతపముచేత బడలుటే లాభము. ॥పల్లవి॥

యెనయఁ గర్మదేహ మిదెన్నిపాట్లు వచ్చినా
ననుభవించి తీరుచు టది లాభము
తన పాపవర్తన యితరు లెంత నిందించినా
ననుమానించక పడుటచె లాభము. ॥ఇన్ని॥

తగుసంసారజీవుఁడు తన్నెంత వేసరించినా
నగి రుణము దీర్చుట నానాలాభము
చిగురువంటిచిత్తము చేరి యెందు దిప్పినాను
తగిలి యిలయుటే దక్కినట్టిలాభము. ॥ఇన్ని॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు జీవములో నుండఁగాను
యేవేళ నెట్లయినా నివి లాభము
పావనమైనట్టియాత్మ భావ మెంత మఱచినా
అవల నావందించు టది లాభము. ॥ఇన్ని॥ 425

లలిత

మనసొకటి కోరికలు ౧మాలు గలవుమ(?)నుండు
ఎనిసితే నదియ పరతత్త్వమై నిలుచు. ॥పల్లవి॥

కన్నులనియెడిపాపకర్మంబు లివి రెండు
వన్నె ఱెమ్మెన్నంటిపైనైనఁ బారు
మున్నె యివి హరిపాదములమీఁద నిలిపినను
అన్నిపుణ్యంబులును అందునే కలుగు. ॥మన॥

వీనులనియెడిమహావెడఘోరనరకములు
అని పరనిందలే ఆలింపుచుండు
నానాట యిందులో నారాయణునికథలు
పూని నించిన పుణ్యభోగములే యొసఁగు. ॥మన॥

నాలుకనియెడిగుహను నాచుఁబా మది యొకటి
గాలి అమృతపువిషము గ్రక్కుచుండు
యీలీల శ్రీవేంకటేశునామామృతము
సోలి సించవే ఆత్మ శుభములె కలుగు ॥మన॥ 428

౨కేదారగౌళ

ఎన్ని చందముల నెట్టైన నుతింతు
కన్నుల నిన్నే కనుఁగొంటిఁగాన. ॥పల్లవి॥

గోవిందాయని కొలిచిననిన్నే
శ్రీవల్లభుఁడని చింతింతును
భూవిభుఁడవు యిది పునరుక్తనకుమీ
దైవ మొకఁడవే ధరణికిఁగాన. ॥ఎన్ని॥

---

౧. మాలు=శూన్యము కావచ్చు. ౨. 'కన్నడగౌళ' పూ. ము. పా.

పరమాత్ముఁడవని భక్తిసేసి నిను
నరహరివని ధ్యానము సేతు
సరవులఁ జర్విత చర్వణమనకుమీ
అరయఁగ గుణ యంతరాత్మవుగాన. ॥ఎన్ని॥

సరుగ శ్రీవేంకటేశ్వర నీదాస్యము
మరిగితి నదె మున్నాఁటికిని.
తిరిగినయందే తిరిగెదననకుమీ
యురవుగ నితరం బిఁక లేదుగాన. ॥ఎన్ని॥427

గుజ్జరి

దేవ నీ వేకాల మెట్టు దిప్పినాఁ దిరుగుట గా
కీవలఁ బెద్దరికము యెక్కడిదో తనకు ॥పల్లవి॥

దొరకొని జీవుఁడు దుఃఖముల కోపఁడు
నరకములోనఁ దననాఁటిపా టెంచఁడుగాని
సిరులకోరకు(గాఁ జెందువందయ్యీఁ బ్రాణి
పురువై పుట్టినప్పుడే బుద్ధు లెందువోయనో. ॥దేవ॥

హొల్లువో కీమేను నేఁడు భోగించకుండలేదు
తల్లి కడుపులోనుండి తానేమి భోగించెనో
యిల్లు ముంగి లాసపడీ నిప్పుడే యీగుణము
తొల్లి జనించనినాఁడు తొలఁగి యెందుండెనో. ॥దేవ॥

గుక్కు మనసు నేఁడు కోరక వుండఁగలేదు
నక్కి బ్రహ్మప్రళయానఁ దా నెట్లుండెనో
నిక్కి శ్రీవేంకటేశ్వర నీమఱఁగు నేఁ జొచ్చితి
యెక్కువఁ దానిటమీఁద నెందుకు దాఁగీనో. ॥దేవ॥428

కన్నడగౌళ

నడపే వేఁటికి నాటకము
అడరి నిజముగా నానతి యీవే. ॥పల్లవి॥

విశ్వమూర్తి కొకవిన్నపము
శాశ్వతములాయ జగములివి
యీశ్వరేశ్వరున కింకొకవిన్నపము
ఐశ్వర్య మోక్షము లాత్మల కేది. ॥నడ॥

రమాధిపతి కొకరహస్యము
సమానుఁడవు నీవు సర్వమున
క్రమాన నిఁక నొకరహస్యము
[1]సమోహి (?)నరకము స్వర్గము నేలా. ॥నడ॥

హరి నే నొకమాఁట డిగెదను
నిరంతరాత్మవు నీవుగదే
యిరవుగ శ్రీవేంకటేశ నే నడిగెద
విరసము లే దిఁక విచార మేలా. ॥నడ॥ 429

రేకు 275 శంకరాభరణం

చానిపిలోపలఁ జవిగలదా। యిపి
మానిపి నీగతి మరపుదుగాకా. ॥పల్లవి॥

చంచలపుగుణముల జడిసినజీవుఁడు
మంచిగుణంబుల మలసీనా
అంచెల హరి నీ వంతర్యామివి
నించి నీగుణమే నెరపుదుగాకా. ॥చాని॥

1. 'సమోహి' నరకము స్వర్గమునేలా=అన్నిటా సముఁడుగదా? వానికి స్వర్గనరకభేద మేలా। అని భావమేమో? వాక్యమధ్యములో 'సమోహి' అని సంస్కృతము వాడుట వింత.

బూతుల యెంగిలిఁ బుట్టినదేహము
 బాఁతిగ ౧శుచియై పరగినా
 ౨చైతన్య మందులో శ్రీపతివి నివు
 నీతత్వఫలమే నెరపుదుగాకా. ॥చాని॥

లలి సుఖదుఃఖపులంకె కాఁపురము
 మెలుపున సాజాన మెలఁగినా
 యిలపై శ్రీవేంకటేశ్వర నీవిది
 కలిగించితి పేఁకఁ గాతువుగాకా. ॥చాని॥ ౪౯౦

లలిత

అన్నిటికి నారదాదు లదివో సాక్షి
 యిన్నిటా మాకుఁ గలిగె నేమైనాఁగాని. ॥పల్లవి॥

భూమిలోన నెన్నియైనా పుణ్యములు గలవు
 ౩కామింప నాచారాలు కల వెన్నైనా
 సామజవరదు నొక్కసారె దలఁచినందుకు
 యేమియును సరిగావు యెట్టయినాఁగాని. ॥అన్ని॥

వుత్తమలోకసుఖము లోగి వెన్నైనాఁ గలవు
 యిత్తల సిరులు గల విఁక నెన్నైనా
 చిత్తజగురుని నటు సేవించేపుణ్యమువలె
 నిత్తెము గావుగాని నిచల్పు నెంతైనను ॥అన్ని॥

కలవు మతాలు గొన్ని కలవు ముక్తులు గొన్ని
 కలవు మాయలు పెక్కు గల్పించేవి
 తలఁచి శ్రీవేంకటేశుదాసుఁడైనభాగ్య మిది
 గలిగె నిట్టె మాకుఁ గొనాచిగాని. ॥అన్ని॥ ౪౯౧

౧. 'సుచియై' రేకు. ౨. 'చేతన్య' రేకు. ౩. 'కావింప' రేకు. ప్రాసభంగము.

గౌళ

రామకృష్ణ నిష్ఠానందరౌకృత్య మేలుచుండుదువు
యేమిసేసే విక్కడ నీ యిరవుకే పదవే. ॥ పల్లవి ॥

లంక విభీషణు నుంచ లక్ష్మణుని నంపినట్టు
అంకె సుగ్రీవుఁ గిష్కింధ కంపినయట్టు
వంకకు సంజీవి దేను వాయుజుని నంపినట్టు
వేంకటాద్రిపొంతనుండ వేగ మమ్ము నంపవే ॥ రామ ॥

ఘనకిరీటము దేను గరుడని నంపినట్టు
అనుఁగుఁగవుల నిండ్ల కంపినట్టు
వానర గోపికలొద్ది కుద్ధవుని నంపినట్టు
ననుపు శేషాద్రినుండ నన్ను నంపవే. ॥ రామ ॥

పెండిలికిఁ బరుషలఁ బిలువఁగ నంపినట్టు
అండనే ముందరఁ గంత కంపినయట్టు
వెండియు శ్రీవేంకటేశ వేఁట వచ్చి మరలిరి-
వుండ(డు?)చోట నుండి నన్ను వూడిగాని కంపవే. ॥ రామ 432

రామక్రియ

విచ్చేయవయ్యా వేంకటాచలముపొంత-
కచ్చుగా నేమున్నచోటి కచ్యుత నారాయణా. ॥ పల్లవి ॥

అల్లనాఁడు లంక సాధించ చందరుసు బోగడఁగ
మల్లడి నయోధ్యకు మరలినట్టు
యెల్లగాఁ గైలాసయాత్ర కేఁగి కమ్మర మరలి
వెల్లవిరి ద్వారకకు విచ్చేసినట్లు. ॥ విచ్చే ॥

యెన్నికెతో గోమంతమెక్కి జయము చేకొని
మన్ననతో మధురకు మరలినట్లు
అన్నిచోట్లానుండి అల్లిరము లారగించ
వెన్నుఁడవై వేడుకతో విచ్చేసినట్లు. ॥విచ్చే॥

వహి కెక్కఁ ద్రిపురాలవనితల బోధించి
మహి నిందిరవొద్దికి మరలినట్లు
విహగగమన శ్రీవేంకటేశ మముఁ గావ
విహితమై నామతిలో విచ్చేసినట్లు. ॥విచ్చే॥ 483

బౌళి

మాదుఃఖితములు వాపి మమ్ముఁ గాచు టరుదా
శ్రీదేవీరమణుఁడ శ్రీవేంకటేశ. ॥పల్లవి॥

అంబరీషుఁ బై కొన్నఆపదలన్నియుఁ బాపి
బెంబడిఁ గాచె నీచేపెనుచక్రము
అంబరాననున్నధ్రువు నజ్ఞానమెల్లఁ బాపె
పంబి నీచేతనుండినపాంచజన్యము. ॥మాదు॥

పక్కన జరాసంధుబలమెల్ల నుగ్గాడి
నిక్కము మధురనిల్పె నీచేగద
తొక్కి హిరణ్యకశిపుఁ దునిమి ప్రహ్లాదుఁ గాచె
నిక్కి నిక్కి మెరిచేటి నీఖడ్గము. ॥మాదు॥

వెడరావణునిఁ జంపి విభీషణునిఁ గాచె
చిదుముడి పడక నీచేశార్ఙ్గము
యెడమీక శ్రీ వేంకటేశ నేఁడు నన్నుఁ గాచె
బడిబడి నీనామపఠన నేఁడదిగో. ॥మాదు॥ 484

దేవగాంధారి

తప్పు లెంచ కిఁక దరిచేర్చవయ్యా
చెప్పనేల నీచిత్తమయ్యా. ॥పల్లవి॥

కలిదోషహరణ కర్మవిదారణ
సులభపునీదాసులమయ్యా
కలిగినశరణాగతవజ్రపంజర
వలనగునీమరఁగు వారమయ్యా ॥తప్పు॥

దురితనివారణ దుఃఖవిమోచన
దొరకొని నీభక్తులమయ్యా
కరిరాజవరద కరుణాసముద్ర
సరి నిను నమ్మినగజంతుఃలమయ్యా. ॥తప్పు॥

శ్రీకాంతప్రియ శ్రీవేంకటేశ్వర
కైకొన్ననీకింకరులమయ్యా
మాకేల యితరపుమతదైన్యంబులు
పైకొనఁ దోఁ జేసి పాలించవయ్యా. ॥తప్పు॥ 425

రేకు 276 రామక్రియ

ఎంతగాలమైనాను హెచ్చీ నాసలు శ్రీ-
కాంతుఁడ వింతటనైనాఁ గరుణించరాదా. ॥పల్లవి॥

పచ్చితనానఁ దిరిగి పండవద్దా చిత్తము
గచ్చులఁ దాఁ గసుఁగాయే కలకాలము
చచ్చి చచ్చి పుట్టి పుట్టి జాంఖద్దా కర్మము
కొచ్చి కొచ్చి సేసి సేసి గోరపడీఁగాక. ॥ఎంత॥

---

౧. 'జంతూల' రేకు.

రోఁత గడుపున నించి రోయవద్దా దేహము
  కూఁతలతో రుచులెల్లాఁ గోరీఁగాక
చేఁతలు యీగుణమైన సిగ్గుపడవలదా
  బాఁతిపడి విషయాలఁ బరచయ్యీఁగాక. ॥ఎంత॥

నానాఁడే విరతిఁబొందీ నవ్వు నవ్వవలదా
  మానక యీజీవుఁ డనుమానించీఁగాక
మోనాన శ్రీవేంకటేశ మొక్కి నీదాసుఁడఁగాఁగా
  అనినవిన్నియుఁ బరిహార మయ్యీఁగాక. ॥ఎంత॥ 436

లలిత

సొమ్ముగలవాఁడు తనసొమ్ము చెడనిచ్చునా
  కమ్మి నీసొమ్మను నేను కాపాడవే హరి. ॥పల్లవి॥

పసురమడవిఁబడ్డ పసురముగలవాఁడు
  దెసలు వెద కింటికిఁ దెచ్చుకొన్నట్టు
వసగా నాసలలోన వడిఁబడ్డనామనసు
  యెసగ మళ్లించవే నన్నేలినగోవిందుఁడా. ॥సొమ్ము॥

గొందిఁ బంటసేయువాఁడు కొలుచులు పరకళ్లఁ
  జిందకుండా గాదెఁ బోసి చేరి కాచీని
కందువ మమ్ముఁ బుట్టించి కన్నవారివాకిళ్లఁ
  జెందీ కావనియ్యకువే జీవునిలో దేవుఁడా. ॥సొమ్ము॥

కడుపులోని శిశువు కన్నతల్లి(?) దన్ని తేను
  బెడగులెంచక కని పెంచీనట్టు
యెడమీక శ్రీవేంకటేశ నీకుక్షిలో నేను
  తడవి తప్పుసేసినా దయఁ గావవే. ॥సొమ్ము॥ 437

ధన్నాసి

మెచ్చులదంపతులార మీరే గతి
మెచ్చితి నిన్నిట మిమ్ము మెరసె మీచేఁతలు. ॥ పల్లవి ॥

తమ్మిలోనిమగువా వో ధరణీధరుఁడా
మిమ్ము నే నమ్మితి నాకు మీరే గతి
నెమ్మది నో యిందిరా నీరజలోచనుఁడా
కమ్మి యేపొద్దును మీరే కలరు నాపాలను. ॥ మెచ్చు ॥

పాలజలధికూఁతుర భక్తవత్సలుఁడ హరి
మేలిచ్చి రక్షించ నాకు మీరే గతి
కేలి నో శ్రీమహాలక్ష్మి కేశవ దయానిధి
తాలిమి మీరే నాకు దాపు దండ యెపుడు. ॥ మెచ్చు ॥

చెన్నగురమాకాంత చెందిన వో మాధవ
మిన్నక యేపొద్దు మాకు మీరెగతి
చిన్నియలమేలుమంగ శ్రీవేంకటేశుఁడా
యెన్నికెక్కించి నన్ను నేల కొంటి రిదిగో. ॥ మెచ్చు ॥ 498

శంకరాభరణం

దైవంబవు కర్తవు నీవే హరి
యీవలనావల నెవ్వఁడనయ్యా. ॥ ప ల్ల వి ॥

తలఁచినతలఁపులు దైవయోగములు
కలిగినచేఁతలు కర్మములు
వెలసిన దేహము విషయాధీనము
యిల నేఁగాదన నెవ్వఁడనయ్యా. ॥ దైవం ॥

జిగి నింద్రియములు చిత్తపుమూలము
తగులమి(ము?)మాయకుఁ దనుగుణము
జగతిఁ బ్రాణములు సంసారబంధము
తెగ దిగ నాడఁగ నెవ్వఁడనయ్యా. ॥ దైవం ॥

శ్రీతరుణీశ్వర శ్రీవేంకటపతి
ఆతుమ యిది నీయధీనము
యీతల నీవిఁక నెట్లైనఁ జేయుము
యేతలపోఁతకు నెవ్వఁడనయ్యా. ॥ దైవం ॥ 439

దేసాళి

ఎన్నఁ డఁక యేది గోఁదినాటు
వన్నతపుమాయలకే వొడిగట్టవలసె. ॥ పల్లవి ॥

చీ చీ మనసా చీ మనసా
గాచేటిపూ చేటివోఘనజన్మమూ
నీచు యెండమావులెల్లా నీళ్లంటా నమ్మినట్టు
చూచి చూచి యింద్రియాలే సుఖమనవలసె. ॥ ఎన్నఁ ॥

కట్టా జీవుఁడా కటకటా జీవుఁడా
తొట్టినపంచభూతాలతోడిదేహమూ
వెట్టిఁ జెఱకుపోలికి వెదురు నమలినట్టు
పట్టినయీకినకమే బ్రహ్మా మనవలెసె. ॥ ఎన్నఁ ॥

తాపుదాపుదైవమా తావక శ్రీవేంకటేశ
చూపుల నాయాతుమలో సుజ్ఞానమూ
దోపుచుఁ బూవులవల్ల తుంగ చిలకెక్కినట్టు
దాపగునాలికె నిన్నుఁ దలఁచఁగవలసె. ॥ ఎన్నఁ ॥ 440

దేవగాంధారి

పొందినవెల్లా భోగ్యములే
అందరిలో నిఁక ననుమానమేలా. ॥పల్లవి॥

హరి నీసంకల్ప మన్నిట నుండఁగ
గరిమల మాసంకల్పము లేఁటికి
దురితము లణఁచీ దొర నీనామము
సొరిది విధికిఁగా సుడివడనేలా. ॥పొంది॥

జిగి నీధ్యానము చింతలు మాన్పఁగ
వెగటున మాకిఁక వెడచింతేఁటికి
తగు నీతత్త్వము తపఃఫల మొసఁగ
అగడుఁగోరికల ఆసలిఁకేలా. ॥పొంది॥

కమ్మి నీశరణు గతియిటు చూపఁగ
కమ్మర నుద్యోగము మాకేఁటికి
యిమ్ముల శ్రీవేంకటేశ్వర మాపాల
నెమ్మదిగల విఁక నేనాడనేలా. ॥పొంది॥ 441

రేకు 277 రామక్రియ

రాతిరిఁబగలనేటిరంటినడుమనుఁ జిక్కి
పూఁత గాన వెళ్లనీరో వో యాసలాల. ॥పల్లవి॥

దైవ మెప్పుడు గలఁడు తలఁచఁగలేముగాని
కైవసమై జీవుఁడుండు కానరాదుగాని
పూవు పిందెవంటి పాపపుణ్యములఁ జిక్కినాఁడ
తోవచూపరో మాకు తొలుజన్మములాల. ॥రాతి॥

లోకము మాయామయమై లోనుగాకుండుఁగాని
ఏక పరమాత్మలోనే సోదించముఁగాని
కైకొని మూసితెరచేకను రెప్పలనుఁ జిక్కి
వాకిలిఁ గనేఁ [1]జూపరో వద్దమన్న కాలమా(?). ॥ రాతి॥

రూపము విజ్ఞానమే రూఢి కెక్కనైతిఁగాని
కాపు శ్రీవేంకటేశుఁడే గతి గంటిఁగాని
[2]యీవారినేనైతే నిహపరాలకుఁ జిక్కి
పైపూఁత లేమి గానఁ బాలించవో గురుఁడా. ॥ రాతి॥ 442

సామంతం

ఇంతటఁ గానఁగదే ఇందిరానాయక నన్ను
పంతానఁ గాకాసురునిఁ బాలించినట్లు ॥ పల్లవి॥

దించని పంచభూతాల దేహము మోచితిఁగాన
నించిన యజ్ఞానమున నిన్ను నెరఁగ
పంచేంద్రియములచేఁ బట్టువడ్డ వాఁడఁగాన
యెంచరాని పాపములే ఇన్నియు జేసితిని. ॥ ఇంత॥

మిన్నువంటి జఠరాగ్ని మిఁగివున్న వాఁడఁగాన
కన్నవెల్లా వేఁడి వేఁడి కష్టపడితి
పన్నిన సంసారపు భ్రమఁ బడ్డ వాఁడఁగాన
అన్నిటా దేవతలకు నరిగాఁపనైతి. ॥ ఇంత॥

ఆతుమలో నీవుండే భాగ్యము గల వాఁడఁగాన
చైతన్యమున నీకు శరణంటిని
నీతితో శ్రీవేంకటేశ నీ వాలి వాఁడఁగాన
బాతితో సర్వము నీకొప్పనము సేసితిని. ॥ ఇంత॥ 448

౧. 'చూపవో' కావచ్చు. కనురెప్పలు మూసితెరచుటలో నేర్పడు నదేగదా కాలము.
౨. '[illegible]పాటి' కావచ్చు.

లలిత

తనిసితి మిన్నిటితగులేలో
  మినుకులదినములు మెచ్చేమయ్యా. ॥ పల్లవి ॥

మనసూ రోసితి మరులూఁ బాసితి
  తనువేలో పైతెరవాయ
  వెనకాఁ దెలిసితి మునుపూఁ జూచితి
  నను నేనే యిఁక నవ్వేమయ్యా. ॥ తని॥

మాయలు వెడలితి మమతలు బదలితి
  పాయంబేలో పదరీని
  దాయలు గెలిచితి ధర్మముఁ దెలిచితి
  పోయినజన్మముఁ బొగడేమయ్యా. ॥ తని ॥

శరణూఁ జొచ్చితి జయములు హెచ్చితి
  దురితము లెందో తొలఁగీని
  గరిమల శ్రీవేంకటపతిఁ గొలిచితి
  వరతర మిందే దక్కితిమయ్యా. ॥ తని ॥ 444

శ్రీరాగం

నీవు నట్ల నేరుపు నేరమి నేఁడు నాయెడకుఁ జూడకుమీ
సేవలయెడ తృణము మేరువుగఁ జేసుకోఁగలవు నీమహిమలను. ॥పల్లవి

తప్పు లెంఁగము వొప్పు లెంఁగము దైవమ నే నిను నుతియించేదా
చెప్పున వేదము సకలశబ్దము నీవేయని చాటఁగ వినుచు
ఇప్పుదు దృష్టాంత మొకటి చెప్పెద నిందుకు సముద్రుఁ డటు తనలో
చిప్పలు గుల్లలు బహురత్నంబులు చేకొని గర్భీకరించుఁగదా. ॥ నీవు

కర్మ మెరంగ నకర్మ మెరంగను కరుణానిధి నినుఁ బూజించేదా
నిర్మలవేదము చైతన్యంబిది నీవేయని చాటఁగ వినుచు
అర్మిలి ద్రిష్టాంత మిందుకు నొకటె అన్నియు గర్భీకరించుకొని
ధర్మాధర్మపుమనుజులనెల్లాఁ దగ నీభూకాంత మోచుఁగదా. ॥ నీవు

జ్ఞాన మెరఁగ నజ్ఞాన మెఱఁగను సారెకు నిను నేఁ దలఁచేదా
ఆనినవేదము శ్రీవేంకటేశ్వర అంతరాత్మ నినుఁ జాటఁగను
పూని ద్రిష్టాంతము మీకిటు సరిగాఁ బోలుపరా; దిఁకనైనాను
తానే సూర్యుఁడు రాత్రి గలబయట తనగుణము వేగి నెరపుఁగదా.
॥ నీవు ॥ 445

లలిత

కల దందేపో సర్వముఁ గలదు కామితార్థమునుఁ గలదు
కలదు గలదు శరణాగతులకు హరికైంకర్యంబున మోక్షము గలదు.
॥ పల్లవి ॥

ఆకాశంబున మోక్షము వెదకిన నందులోపలా లేదు
పైకొని తానెంత వెదకి చూచినా పాతాళంబున లేదు
యీకడ ధరలో మూలమూలలను యెందు వెదకినా లేదు
శ్రీకాంతుని మఱిఁ జింతించి యాసలఁజిక్కక తొలఁగిన నందే కలదు
॥ కల ॥

కోటిజన్మములు యెత్తిన ముక్తికి కొనమొదలేమియుఁ గనరాదు
వాటపుసంసారములోఁ గర్మపువార్ధి యీఁదినాఁ గనరాదు
కూటువతో స్వర్గాదిలోకములఁ గోరి వెదకినాఁ గవరాదు
గాఁటపుకేశవభక్తి గలిగితే కైవల్యము మఱిఁ గానఁగవచ్చు ॥ కల ॥

సకలశాస్త్రములు చదివినాఁ బరము చక్కటిమార్గము దొరకదు
వికటపుపలువేల్పుల నెందరిఁ గడువెదకి కొలిచినా దొరకదు
అకలంకుఁడు శ్రీవేంకటగిరిపతి అంతరంగమున నున్నాఁడనుచును
ప్రకటముగా గురుఁ డానతిచ్చిన పరము సుజ్ఞానము తనలో దొరకు
॥ కల ॥ 446

రేకు 278 సామంతం

౧ సంసారమే మేలు సకలజనులకును
కంసాంతకునిభక్తి గలిగితే మేలు. ॥పల్లవి॥

వినయపుమాటల విద్య సాధించితే మేలు
తనిసి యప్పులలోన దాఁగకుంటే మేలు
మునుపనే భూమి దన్ను మోచి దించకుంటే మేలు
వెనుకొన్నకోపము విడిచితే మేలు. ॥సంసా॥

కోరి వొకరినడిగి కొంచపడకుంటే మేలు
సారె సారె జీవులను చంపకుంటే మేలు
ఘోరపుటిడుమలను పడకుండితే మేలు
కారించి తిట్ల కొడిగట్టకుంటే మేలు. ॥సంసా॥

పరకాంతల భంగపరచకుంటే మేలు
దొరకొని కెళవులు దొక్కకుంటే మేలు
అరుదైన శ్రీవేంకటాద్రివిభునిఁ గొల్చి
యిరవై నిశ్చింతుఁడై తే నిన్నిటాను మేలు. ॥సంసా॥ 447

లలిత

భగవద్విభవపుప్రత్యక్షం బిది
జిగి నిందొకటియుఁ జేయఁగఁగలమా. ॥పల్లవి॥

దైవికమెపో తఱియగువానలు
తావగుమొలకలు దైవికమే
కావిరినివెల్లాఁ గఁటా వింటా
దైవము నేలో తలఁచము మనము. ॥భగ॥

౧. ఇందు దశావతారసమన్వయము గలదు.

జననమరణములు సరి దైవికమే
తనుపోషణములు దైవికమే
యెనసి యివెల్లా నెఱిఁగియు మరిగియు
కొన దైవము నేలో కొలువము మనము. ॥భగ॥

యిహాపరంబులును యివి దైవికమే
తహతహ లుడుపఁగ దైవికమే
అహిపతి శ్రీవేంకటాధిపుకృపచే
మహిమ గంటిమిఁక మఱవము మనము. ॥భగ॥ 448

బౌళి

నన్నెంచఁబనిలేదు నిన్నెంచుటేకాని
మన్నించు హరి నీమఱఁగు చొచ్చితిని. ॥పల్లవి॥

రాజుఁ బెండ్లాడినయట్టిరమణి యేజాతైనా
పూజితమై యిన్నిటాను భోగించినట్టు
సాజాన నేనెంతసకలహీనుఁడనైనా
వోజతో నిన్నుఁ గొలిచి పున్నతుఁడనైతిని. ॥నన్నెం॥

వేల ముద్దుటుంగరము వేడుకనిడి ప్రధాని
కేలెత్తి యిందరిచే మొక్కించుకొన్నట్టు
నేలనే నీముద్ర మోచి నే నేఁటివాఁడనైనా
పేలరిజగములోనఁ బెద్ద నైతి నిదివో. ॥నన్నెం॥

తల్లిదండ్రిగలవాఁడు తప్పులేమైనాఁ జేసి
తల్లితో ముద్దు గునిసి తప్పించినట్టు
చల్లని శ్రీవేంకటేశ సరవి నీకృపవల్ల
కెల్లున నిన్ను నుతించి గెలిచితినిదివో. ॥నన్నెం॥ 449

శుద్ధవసంతం

ఎందు వెదకనేల యేప్రయాసాలు నేల
యిందే వున్నది ప్రబదు కిహపరములకు. ॥పల్లవి॥

ముక్కోటితీర్థములు ముకుందుదాసుల-
వొక్కపాదాంగుటమున నొలికీనిదే
మిక్కిలిజపతపాలు మించినప్రపన్నుల-
చిక్కనిక్కపాకటాకసీమ నున్న దిదివో. ॥ఎందు॥

చేసేటిపుణ్యఫలాలు శ్రీవైష్ణవులచేత
రాసులై యిరుదెసల రాలీనివే
ఆసల విజ్ఞానార్గ మదివో ప్రపన్నుల-
భాసురపుఁబెదవులఁ బాఁతి పైపై నున్నది. ॥ఎందు॥

సకలదేవతలచే సాధించేవరములు
మొకరి తదియ్యులమూఁక నిదివో
వెకలి శ్రీవేంకటాద్రివిభునిమహిమలెల్లా
ప్రకటించి వీరిసల్లాపాన నున్న దిదివో. ॥ఎందు॥ 450

సాళంగం

నీకుఁ దొల్లే యలవాటు నిరుహేతుకపుదయ
జోక నురుత మెచ్చిన సులభుఁడవేకా. ॥పల్లవి॥

నేరములు దొలఁగించ నెలవులు గలిగించ
గారవించ హరి నీవే కలవు నాకు
వారపేరఁ బిలిచితే నారాయణ యనెనంటా
చేరి కాచినటువంటి శ్రీపతివిగా. ॥నీకుఁ॥

దురితము లణఁగించ దుఃఖములు పెడఁబాప
గరిమఁ గేశవ నీవే కలవు నాకు
మరమరా యంటేను మరి రామ యనెనంటా
తిరముగఁ గాచినట్టి దేవుఁడవుగా. ॥నీకు॥

వినుతులు చేకొని వేడుకతో నన్నుఁ గావ
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కలవు నాకు
మనసునఁ దలఁచితే మాటలఁ బిలిచెనంటా
తనిసి కంభాన వెళ్లే దైవమవుగా. ॥నీకు॥ 451

గుండక్రియ

ఏపాటితనకర్మ మాపాటి కాపాటె
శ్రీపతిదాసుఁ డయితే చిహ్నాలిటువలెఁబో. ॥పల్లవి॥

అందరిని నిర్మలులే యని తలఁచిన తన-
నిందలేనిమనసే నిర్మలము
మందలించి లోకులతో మంచిమాట లాడితేను
బందెలేని తననోరే భావించ మంచిది. ॥ఏపా॥

అంతటాను హరి యున్నాఁడని చూచినఁ దన-
యంతరంగమున నుండు నాదేవుఁడే
చింతించి యీజగము చేకొని పావనమంటే
పంతపుతనదేహముఁ బరమపావనమే ॥ఏపా॥

పుట్టితేఁ దనపాలికిఁ బుట్టె నీప్రపంచము
దట్టమైనపుట్టెల్లఁ దనతోడిదే
యిట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డిచ్చినాఁ డీగుణము
పట్టమై నావద్దనుండు ౧పరమవిజ్ఞానము. ॥ఏపా॥ 452

౧. 'పరమ విజ్ఞానమా' రేకు

రేకు 279 రామక్రియ

బలువుఁడు నాతఁడే బంధువుఁడు నాతఁడే
తలఁ చాతనికి మొక్కఁ౧దగులింతే నేము. ॥పల్లవి॥

దైవమే కారకుఁడు ధరణి రక్షించుటకు
భావింప నరులచేఁత పనిలేదు
శ్రీవల్లభుఁ డతఁడు సేసినట్లల్లా నవును
నావాత ననుభవించేవారమింతే నేము. ॥బలు॥

హరియే స్వతంత్రుఁడు అన్నిపనులుగాఁ జేయ
పరులవుద్యోగాలు పనిలేవు
సురనాథుఁ డాతఁడు చూచినట్లల్లా నవును
వరుసతోఁ దిరిగాడేవారమింతే నేము. ॥బలు॥

సకలేశుఁడే కర్త జగములు గాచుటకు
ప్రకటించ నేర్పులు పనిలేవు
వొకట శ్రీవేంకటేశుఁ డొనరించినట్లవును
సుఖియించి పొగడేటిసుద్దులింతే నేము. ॥బలు॥ 458

ధవళ

వద్దిక నోపము వట్టిస్వతంత్రము
వొద్దిక శాంతితో నుండేమయ్యా. ॥పల్లవి॥

నడవకమానవు నానాజగములు
కడఁగినహరిసంకల్పానను
వుడుగ కిందు నావుద్యోగమేఁటిది
వడుమనే కనుఁగొని నవ్వేమయ్యా. ॥వద్ది॥

౧. 'దగునింతే' కావచ్చు.

కలుగక మానదు కాఁగలభోగము
కలిమిఁ బురాకృతకర్మమిది
అలసి యిందు నాయాస లేమిటికి
కలిగినపాటే కానీవయ్యా. ॥వద్ది॥

తగులక మానదు తనసంసారము
వెగటగుమాయావిలాసము
అగపడి శ్రీవేంకటాధిపుకృపచే
తగినపాటినే తనిసేమయ్యా. ॥వద్ది॥ 454

దేవగాంధారి

ఒక్కమాటు శరణని వుండేనింతేకాక
పెక్కువిధముల నెట్టు పెనఁగేనయ్యా. ॥పల్లవి॥

నాలికె వొక్కటే నీనామము లనంతము
పోలించి నే నిన్నెట్టు పొగడేదయ్యా
వోలి నాకన్నులు రెండే వొగి నీమూర్తులు పెక్కు
సోలి నే ని న్నెటువలెఁ జూచెదనయ్యా. ॥ఒక్క॥

పట్ట నాచేతులు రెండే పదములు నీకుఁ బెక్కు
వొట్టి నిన్నుఁ బూజించ నోపికేదయ్యా
గట్టి నాచెవు లిసుమంత కథలు నీ కవియెన్నో
పట్టవు నేనెట్టు విని భజియించేనయ్యా. ॥ఒక్క॥

యేమిటాఁ జిక్కవు నీవు యింతదేవుఁడవుగాన
కామించి నీడాగు మోచి గతిగనేను
యీమేర శ్రీవేంకటేశ నీవే నన్నుఁ గావు
దీమసాన నీకు వేరేతెరువు లేదయ్యా. ॥ఒక్క॥ 455

సామంతం

గరిమల నెఱఁగరుగాక మానవులు
సిరులఁ దియ్యనినోరఁ జేఁదుమేసెదా. ॥పల్లవి॥

హరినారాయణ యనియెడినోరను
ధర నితరులపేళ్లు దడవుటెట్టు
సరవితో వేదములు చదివేటినోరను
పరులమీఁదిపదాలు పాడేదా. ॥గరి॥

మునుప శ్రీపతికి మ్రొక్కినచేతుల
అనరుహులకు దండమనుట యెట్టు
మునుకొని పూవులు ముడిచినసిరసున
౧కవలి కట్టెలు మోచి కాకయ్యేదా. ॥గరి॥

బలిమి శ్రీవేంకటపతిఁ గొలిచినవారు
తెలియ కల్లలఁ గొల్చి తిరుగుటెట్లు
జలధి దాఁటేవాఁడు సరి నోడ వుండఁగ
వలవనితోలితో వదరువట్టేదా. ॥గరి॥ 456

శ్రీ

వేళలేదు జాడలేదు వీనితోడిదే పాటు
కూళఁడనై తిరిగేను గుణమేది నాకు. ॥పల్లవి॥

వేగిరించి పెరరేఁచి వేసరించీఁ బనులు
సాగి ముందరఁ బొలసి చలపట్టీ సిరులు
జాగుసేసి వచ్చి వచ్చి చవిచూపీఁ బాయము
యేగతి నిన్నుఁ దలఁతు నేది బుద్ది నాకు. ॥వేళ॥

౧. 'కనలు' పూ. ము. పా

తన్నుఁదానే వచ్చి వచ్చి తగిలీ లంపటము
వున్నతి భోగముల నోరూరించీ సుఖము
కన్నచోనే యెలయించి కదిమీ సంసారము
యెన్నఁడు నిన్నుఁ దలఁతు నెఱుకేది నాకు. ॥వేళ॥

తాలిమితో మీఁదమీఁదఁ దరవయ్యీఁ గర్మము
నాలితోడ సన్న సేసి నవ్వీ నవ్వీ మర్మము
యేలితివి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడ నన్ను నీవు
నీలాన నీవాఁడనై తిఁ జెప్పనేది నాకు. ॥వేళ॥ 457

లలిత

అంతర్యామీ వో అంతర్యామీ
బంతి నాకేమిగల్లా నాపాలివాఁడవుగావా. ॥పల్లవి॥

దొంతులై అన్నియోనులాఁ దొల్లి నేఁ బుట్టేటినాఁడే
అంతరాత్మవైనవాఁడ వటు నీవేకా
ఇంతట విడిచేవా న న్నింద్రియాలఁ గట్టివేసి
పొంతఁ జూచేవిటు నాకుఁ బొత్తులకాఁపవుగా. ॥అంత॥

తొడరి ౧స్వర్గనరకదుఃఖసుఖములనాఁడు
అడరి కర్మసాక్షి వటు నీవేకా
విడువ వెప్పుడు నన్ను విషయాలఁ జిక్కినాఁడ
కడ నూరకుండనేల కన్నవాఁడవుగావా. ॥అంత॥

నీచేతఁగానిది లేదు నీవు నాకుఁ బ్రాణమవు
కాచుటకు నీకంటే నొక్కరు వచ్చేరా
చేచేత శ్రీవేంకటేశ చేరి నీకు శరణంటి
యేచి నన్ను మన్నించితి విది నీతేజముగాదా. ॥అంత॥ 458

౧. "స్వర్గనరక దుఃఖసుఖము" అనుట అనుక్రమమును దప్పించినయది.

రేకు 280 సాళంగనాట

తీరుచు నతఁడే దినకర్మంబది
నూరిటిరుణ మొకనూలిపోఁగునా. ॥పల్లవి॥

తొల్లిటికర్మము దోడఁ గుడుచుటకె
తెల్లమి జీవుఁడు దేహము మోచుట
వొల్లనన్నఁబో దున్నంతగాలము
మల్లాడి హరినే మఱవఁగవలదు. ॥తీరు॥

కోరినకోర్కికి గురియగునందుకె
సారపుసంసారసంగమిది
నేరిచిబ్రదికేటినెపమునఁ బోదది
కూరిమి హరినే కొలువఁగవలయు. ॥తీరు॥

తెంచనియాసలఁ దిప్పుటకే పో
పంచేంద్రియములపంతమిది
చించినఁ బోదిది శ్రీవేంకటపతి
నించి మనసులో నించగవలయు. ॥తీరు॥ 459

లలిత

ఎక్కడి పుట్టుగు లిఁక నెక్కడి మరణములు
మిక్కిలి నీముద్రలు నామేన నున్న వివిగో. ॥పల్లవి॥

కెరల పాపములకుఁ గెరల కర్మములకు
హరి నీనామము వొర నంటితేఁజాలు
నరకము లేమిసేసు నానేర మేమిసేసు
నిరతి నామతిలోన నీ వుండఁగాను. ॥ఎక్క॥

చిక్క నింద్రియములకు చిక్కను బంధములకు
చొక్కి హరి నీమఱఁగుచొచ్చితిఁ జాలు
మొక్కనేలే యెవ్వరికి మొరవెట్ట నేమిటికి
నిక్కపుమాయిలువేల్పు నీవై వుండఁగా. ॥ఎక్క॥

దగ్గరవు మాయలింక దగ్గరవు దుర్గుణాలు
నిగ్గుల శ్రీవేంకటేశ నీవు గల్గఁగా
యెగ్గులేదు తగ్గులేదు యిఁక నీదాసులలోన
౧వుగ్గువలె నీప్రసాద మూనినది వొడల. ॥ఎక్క॥ 460

దేసాళం

జోజో యని మీరు జోల వాడరో
సాజపుజయంతి నేడే సఫల మిందరికి ॥పల్లవి॥

అదె చంద్రోదయమాయ హరి యవతారమందె
మొదల జాతకర్మములు సేయరో
అదన పుత్రోత్సవమట పుణ్యాహము చేసి
కదిసి యిట్టె నామకరణముఁ జేయరో. ॥జోజో॥

కాయము దేవకి కిచ్చి గక్కన వాసుదేవుని -
కీయరో గంధాక్షత లిటు విడెలు
కాయకపుగాడిదెకు కవణము వెట్టి మరి
వీయపుచుట్టాలెల్ల వీడువెట్టరో. ॥జోజో॥

షోడశోపచారములఁ జొక్కించి శ్రీవేంకటేశుఁ
బాడరో ధర్మము నిల్పె భార మణఁచె
వోడించెఁ గౌరవదానవులఁ గంసాదులఁ జంపె
ఆడనే పాండవులఁ గాచె నని యర్ఘ్యమియ్యరో. ॥జోజో॥ 461

---

౧. 'వుగ్గువలేవి ప్రసాద' పూ. ము. పా

సాళంగం

చరమార్గమందు నీవు చాటితివిగాన
ఇరవిది నమ్మితి నాకెదురెందు లేదు. ॥ పల్లవి ॥

పతికిఁ జనవరైనప్రాణధారిలెంకలకు
తతి నేమిసేసినాను తప్పులేదు
సతతము హరి నీశరణాగతుఁడ నాకు ౧(గాన?)
అతిపాపము సేసిన అది నాకు లేదు. ॥చర ॥

పారుచు నగరి డాగు పసుర మెవ్వరిచేని-
పైరు మేసినా నందు బందె లేదు
సారె నీముద్రలు మోచి సంసారవిషయాల
హేరిడిఁ బొరలినా యెగ్గే లేదు ॥చర ॥

ధర్మానఁ గొనితెచ్చినదాసులకు వూర వెట్టి-
అర్మిలిఁ జేయఁగఁ బని అంతలేదు
నిర్మల శ్రీవేంకటేశ నీకరుణగలనాకు
కర్మలోపమైనాను కడమే లేదు. ॥చర ॥ ॥ 462 ॥

పాడి

నీమాయ లింతేకాక నీరజనాభుఁడ। యివి
నామది నిజమనెట్టు నమ్మేదయ్యా. ॥పల్లవి॥

బాలుఁడనై నేఁ జన్నుఁబాలు దాగేనాఁడు
వోలి నసుర్ధానము లెందుండెనయ్యా
చాలి యానేనె బ్రహ్మచారినయినమీఁద
వాలి యవె యెందుండి వచ్చెనయ్యా. ॥ నీమా ॥

౧. ఈ "(గాన?)" రేకులోలేదు. పూ. ము. వా.

నేను దినదినమును నిద్దురవో యేవేళ
వూని నిత్యకర్మము లెందుండెనయ్యా
జ్ఞానముతో మేలుకొని సంసారినైనవేళ
అనుకొని యెందుండి అంటుకొనెనయ్యా. ॥నీమా॥

యెడ కర్మ మేడ ధర్మ మింతలో సన్యాసైతే
వేడుకకివియెల్లా నీవిలాసాలు
జాడ నీమనసువస్తే సరుగఁ గరుణింతువు
వోడక శ్రీవేంకటేశ వున్నసుద్దులేఁటికి. ॥నీమా॥ 463

రామక్రియ

హరి హరియని వెరగందుటగాక
సిరివర మాకు బుద్ధి చెప్పఁగదవయ్యా. ॥పల్లవి॥

పాపపుకొంపలోవారు పంచమహాపాతకులు
కాపులకు పదుగురు కర్త లందుకు
తాపికాండ్లారుగురు ధర్మాసనమువారు
చాపలమే పనులెట్టు జరగీనయ్యా. ॥హరి॥

పలుకంతలచేను బండవెవసాయము
బలిమిఁ దొక్కీఁ గుంటిపసురము
తలవరులు ముగురు తగువాదు లేఁబైయారు
పొలసి ఆవాజ్ఞ కిందుఁ జొచ్చేదయ్యా. ॥హరి॥

బూతాల పొంగటికే పొడమినపంటలెల్లా
కోఁతవేఁత చూచుకొని కోరు కొటారు
యీతల శ్రీవేంకటేశ యిన్ని విచారించి నీ-
చేఁతే నిలిపితి విఁకఁ జెప్పేదేఁటిదయ్యా. ॥హరి॥ 464

రేకు 281 శుద్ధవసంతం

ఏమి సేయుదును నాకేది బుద్ధి యంతర్యామి
యీమతులఁ జిక్కి నీచిత్తమునకు నెట్టుండునో యని
చింతయ్యెడిని ॥పల్లవి॥

కులగోత్రంబులు గుణశీలంబులు
తెలియఁగ గర్వోద్రేకములు
కలసి మెలఁగినఁ గలుగదు జ్ఞానము
తొలఁగిన లోకద్రోహంబు. ॥ఏమి॥

మఱియు గృహారామక్షేత్రంబులు
జఱిగొను మాయాజనకములు
మఱవఁగ నివియే మదకారణములు
౧ విఱిగిన సంసారవిరుద్ధము(?) ॥ఏమి॥

అనుపమవ్రతకర్మానుష్ఠానము-
లెవలేని బంధహేతువులు
తనిసితి నింక నీదాస్యంబే గతి
ఘనుఁడవు శ్రీవేంకటనాథా. ॥ఏమి॥ 465

బౌళి

పారవేసినపుల్లాకు బండికల్లై మించినట్లు
కోరి నీముద్రలు మోచి కొండగొంటి నిదివో. ॥పల్లవి॥

మూఁడుగుణములలోన మునిఁగేటివాఁడఁగాన
పోఁడిమి నాకొకబుద్ధి పుట్ట దెందును
వేఁడు నీశరణమనే నిశ్చయమిచ్చితిగాన
వాఁడిమి నిన్నిటా నేఁ బావనమైతి నిదివో. ॥పార॥

౧. విఱిగిన సంసారవిరుద్ధము=గృహారామక్షేత్రాదులందుండి తొలఁగినచో వారు [illegible] మండుటకు విరోధమగును" కావచ్చు

పంచభూతాలతనువు పాటించి మోచితిఁగాన
పంచేంద్రియవికారాలు పాయవు నాకు
ఔంచఁగ నీదాస్యము నా కినామిచ్చితిగాన
పంచల నాపుట్టుగు సఫలమాయ నిదివో. ॥పార॥

తగిలి ఇన్నిటికి స్వతంత్రుఁడ నేఁ గాను గాన
జిగి నిన్ను నెరిఁగి పూజించలేను
నగుతా శ్రీవేంకటేశ నాలో నుండుదుగాన
పగటున నిన్ను నమ్మి బ్రదికితి నిదివో. ॥పార॥ 466

బౌళి

పాడేము నేము పరమాత్మ నిన్నును
వేడుక ముప్పదిరెండువేళల రాగాలను. ॥పల్లవి॥

తనువే వోళవు తలయే దండెకాయ
ఘనమై పూర్వులు రెండు కట్టినతాళ్ళు
మనసే నీబద్దితాడు మరి గుణాలె జీవాళి
మొనసినపుట్టుగే మూలమైన కరడి. ॥పాడే॥

పాపపుణ్యా లిరువంక పైఁడివెండియనుసులు
పైపైఁ గుత్తికె మేటిపై చనిగె
కోపులనాలికె లోనఁగుచ్చికట్టినట్టితాడు
చూపరానిసంసారమే సూత్రపుగణికె. ॥పాడే॥

జీవునికిని దండెసేసినవాఁడవు నీవు
వావాతిమాటలే నీపై వన్నెపదాలు
యీవి మాకు నిహపరాలిచ్చితివి మెచ్చితివి
శ్రీవేంకటేశ నీవే చేకొన్నదాతవు. ॥పాడే॥ 467

సాళంగనాట

తానెంత బ్రదుకెంత దైవమా నీమాయ యెంత
మానవులలంపటాలు మరి చెప్పఁగలదా. ॥పల్లవి॥

చెలఁగి నేలఁ బారేటిచీమసయితమును
కలసి వూరకే పారుఁ గమ్మర నెందో మరలు
తలమోఁచి కాఁపురము ధాన్యములు గూడపెట్టు
యిల సంసారము దనకిఁక నెంతగలదో. ॥తానెం॥

౧యేడో బాయిటఁ బారేయీఁగ సయితమును
వాడుదేర నడవుల వాలి వాలి
కూడపెట్టుఁ దేనెలు గొందులఁ బిల్లలఁబెట్టు
యేడకేడ సంసార మిఁక నెంతగలదో. ॥తానెం॥

హెచ్చి గిజిగాండ్లుసయిత మెంతోగూఁడువెట్టు
తెచ్చి మిణుఁగురుఁబురువు దీపమువెట్టు
తచ్చి శ్రీవేంకటేశ నీదాసులు చూచి నగుదు-
రిచ్చలఁ దానిసంసార మిఁక నెంత గలదో ॥తానెం॥ 468

దేవగాంధారి

చెలఁగి యధర్మము వుట్టింప నీకేల సృష్టింపఁగ మరి నీకేల
పులులను శేళ్ల నొక్కకదుపుగా పులుమేపుదురచే మాధవుఁడా. ॥పల్లవి॥

గొనకొని పాషండులదుర్భాషలక్రోధము సహింపరాదు
దనుజులపుట్టువు వారలనుచు నిజతత్వజ్ఞానము నీ వియ్యవు
అనిశముఁ జూచిన వారికి మాకును అంతర్యామివి నీవు
పెనఁచి చీఁకటియు వెలుఁగును నొకచోఁ బెంచెదవేలే ముకుందుఁడా.
॥చెలఁ॥

---

౧. 'యేదో(?)' పూ. ము. పా. యేదో=ఎక్కడనో.

ఖలుల తామసపుదేవతార్చనలు కనుఁగొని యవి యోర్వఁగరాదు
నెలకొని వారలు నరకవాసులని నీమీఁది భక్తియు నీ వియ్యావు
పొలుపుగ నిందరిలోపలఁ గ్రమ్మరఁ బూజగొనేటివాఁడవు నీవే
చలమునఁ బుణ్యము పాపము నొకచో సరిచేతురటవే గోవిందుఁడా.

॥ చెలఁ ॥

సతతము నీదాస్యద్రోహులతో సహయోగంబును సహింపదు
ఉితిలో నీవటువంటివారలను సృజింప కేర్పడ మానవు
హితవుగ శ్రీవేంకటేశ్వర నీవే యిహపరములకుఁ గర్తవు
గతి నీశరణాగతి యని నమ్మినఁ గల విందరికిని నారాయణా.

॥ చెలఁ ॥ 469

రేకు 282 లలిత

అతఁడే పరబ్రహ్మ మతఁడే లోకనాయకుఁ-
డతనికంటే మరి యధికులు వేరయ్యా. ॥ పల్లవి ॥

కమలవాసిని లక్ష్మి కలదా యెవ్వరికైనాఁ
గమలనాభునికి నొక్కనికే కాక
కమలజుఁడైనబ్రహ్మ కలఁడా యెవ్వనినాభి-
నమరవంద్యుఁడు ౧మాహరికే కాక. ॥ అతఁ ॥

అందరు నుండెడిభూమి యన్యులకుఁ గలదా
అందపుగోవిందునికే ఆలాయఁగాక
చెందినభాగీరథి శ్రీపాదాలఁ గలదా
మందరధరుఁడయినమాధవునికిఁగాక. ॥ అతఁ ॥

నిచ్చలు నభయమిచ్చేనేరుపు యెందుఁగలదా
అచ్చుగనారాయణునియందే కాక
రచ్చలశరణాగతరక్షణ మెందుఁ గలదా
తచ్చిన శ్రీవేంకటాద్రిదైవానకే కాక. ॥ అతఁ ॥ 470

---

౧. ఈ 'మా' పూ. ము. పా. లో తప్పిపోయినది.

రామక్రియ

కట్టెదుర వైకుంఠము కాణాచయినకొండ
తెట్టెలాయ మహిమలే తిరుమలకొండ. ॥ పల్లవి ॥

వేదములే శిలలై వెలసినది కొండ
యేదెస(బుణ్యరాసులే యేరులైనది కొండ
గాదిలి బ్రహ్మాదిలోకములకొనలకొండ
శ్రీదేవు(డుండేటి శేషాద్రి యీకొండ. ॥ కట్టె ॥

సర్వదేవతలు మృగజాతులై చరించేకొండ
నిర్వహించి జలధులే నిట్టచరులైనకొండ
వుర్వి(దపసులే తరువులై నిలిచినకొండ
పూర్వపుటంజనాద్రి యీపొడవాటికొండ. ॥ కట్టె ॥

వరములు కొటారుగా వక్కాణించి పెంచేకొండ
పరగులక్ష్మీకాంతుసోబనపు(గొండ
కురిసి సంపదలెల్ల గుహల నిండినకొండ
విరివైన దిదివో శ్రీవేంకటపు(గొండ. ॥ కట్టె ॥ 471

సామంతం

విజయపుటమ్ము వేసె వేంకటేశు(డు
విజయునిసఖు(డు యీవేదమూరితి. ॥ పల్లవి ॥

పాటితెంచి దశకంఠుపదిశిరసులమీ(ద
ఆటికి(?)నమ్ము వేసె నాదిదేవు(డు
ఆటిడిసేనలతోడ వంబుధిమీ(ద వేసె
వేటొకయమ్ము దొడిగి విష్ణుదేవు(డు. ॥ విజ ॥

చాలుగ నేడుదాల్ప ౧ సర్వము నొక్కటిగాఁగ
ఆలములో నమ్ము వేసె నఖిలేశుఁడు
ఆలించి రుక్మిణిఁ బెండ్లియాడునాఁడు వైరులపై
౨ జాలి(?)యమ్ము వేసెను విజయకృష్ణుఁడు. ॥విజ॥

భజన నిందిరఁగూడి పంతమున నమ్ము వేసె
విజయదశమిని శ్రీవేంకటేశుఁడు
సుజనుల దేవతల సొరిది నిందరిఁ గాచు
విజయము చేకొనె విష్ణుదేవుఁడు. ॥విజ॥ 472

లలిత

౩ నీదాఁకావలెనా నిచ్చలు నారాయణా
అది నీదాసుఁడే చాలు నందరి రక్షించను. ॥పల్లవి॥

నీపాదమూలమున నిలిచినఁ౪జలమును
మోపుగా మోచె రుద్రుఁడు ముందుముందే
కాపాడునీనామమునఁ గలిగినమహిమచే
పైపై మునులు యిహపరములు గనిరి. ॥నీదాఁ॥

పండేటిపాలవెల్లి నీప్రసాదమునఁ గాదె
దండిగా దేవతలెల్ల ధన్యులైరి.
అండనే నీసాకార మాతుమఁ దలఁచి కాదె
నిండినయోగీంద్రులు నిత్యముక్తులైరి. ॥నీదాఁ॥

చేరి నీవిహారమైనశ్రీవేంకటాద్రిఁ గాదె
కోరి నరులు వరాలు కొల్లగొనిరి
ఆరీతిఁ దాళ్లపాకఅన్నమయ్య ఘనుఁడాయ
వారివారమై నేము వహికెక్కితిమి. ॥నీదాఁ॥ 478

౧. 'సర్వము' రేకు ౨. రుక్మితనకు బావమరదికావున చంపుటకిష్టములేక పట్టుకొనుటకు మాత్రమనువుగా దయ (జాలి)తో వేసిన అమ్మకావచ్చు. ౩. ఈ పాటగూడ పెదతిరుమలయ్యదో. చినతిరుమలయ్యదో కావలసియున్నది. ౪. 'జలమున' రేకు.

శుద్ధవసంతం

దీనుఁడ నేను దేవుఁడవు నీవు
నీనిజమహిమే నెరవుటగాకా. ॥పల్లవి॥

మతి జనన మెఱఁగ మరణం బెఱఁగను
యితవుగ నిను నిఁక నెరిఁగేనా
క్షితిఁ బుట్టించినశ్రీపతివి నీవే
తతి నాపై దయ దలఁతువుగాకా. ॥దీనుఁ॥

తలఁచఁ బాపమని తలఁచఁ బుణ్యమని
తలఁపున నిఁక నినుఁ దలఁచేనా
అలరిననాలో యంతర్యామివి
కలుష మెడయ ననుఁ గాతువుగాకా. ॥దీనుఁ॥

తెడవ నాహేయము తడవ నామలినము
తడయక నీమేలు దడవేనా
విడువలేనిశ్రీవేంకటవిభుఁడవు
కడదాఁకా నిఁకఁ గాతువుగాకా. ॥దీనుఁ॥ 474

మాళవి

నారాయణాచ్యుతానంత నిన్నొకచోట
గోరి వెదకనేల నీరివల్లఁ గంటిఁబో. ॥పల్లవి॥

పొలసి నీరూపము శ్రుతులలోఁ జెప్పఁగాని
బలిమి నాచార్యుఁడై తేఁ బ్రత్యక్షము
పలికి నీతీర్థము భావనఁ బందేకాని
అల నీదాసులతీర్థ మరచేత నిదివో. ॥నారా॥

నీయానతు లెన్నఁడు నేము దెలియముగాని
మాయాచార్యునిమాట మంత్రరాజము
కాయములో నీవుండేది కడు మఱఁగులుగాని
యీయెడ నీపరికర మిన్నిటా నున్నదివో. ॥నారా॥

అరిది నీవందన మొకర్చావతారానఁగాని
గురుపరంపరనై తేఁ గోట్లాయఁబో
హరి నిన్ను శ్రీవేంకటాద్రినే చూచితిఁగాని
పరమున నిహమునఁ బంచి చూపె నతఁడు. ॥నారా॥ 475

రేకు 283 దేసాళం

నేరుపు నతఁడే నేరమి నతఁడే
భారమెల్ల నాతఁడే పని లేదు మాకు. ॥పల్లవి॥

దేవుఁడట యంతరాత్మ దేహ మెంచిచూచితేను
పోవులకర్మాలు సేయఁబుట్టినదట
జీవుఁ డేఁటివాఁ డిందు శ్రీపతియానాజ్ఞగాక
భావించఁ బాపపుణ్యాలు పనిలేదు మాకు. ॥నేరు॥

హరి లోకాలేలునట అతనిమాయకులోనై
నరులజీవనములు నడచీనట
వెరవులు మాకేల విష్ణుఁడే యింతాఁగాక
పరచువిచారాలు పనిలేదు మాకు. ॥నేరు॥

వేడుక నాలుకను శ్రీవేంకటేశు నామమట
పాడితో నాతనికి నే బంటనట
తోడునీడ యాతఁడే తోవ చూప నాతఁడే
పాడయిన కోరికలు పనిలేదు మాకు. ॥నేరు॥ 476

శంకరాభరణం

మునులతపము నదె మూలభూతి యదె
వనజాక్షుఁడే గతి వలసినను. ॥పల్లవి॥

నరహరినామము నాలుక నుండఁగ
పర మొకరి నడుగఁబని యేల
చిరపుణ్యము నదె జీవరక్ష యదె
సరుగఁ గాచు నొకసారె నుడిగినా. ॥మును॥

మనసులోననే మాధవుఁ డుండఁగ
వెనుకొని యొకచో వెదకఁగ నేఁటికి
కొనకుఁగొన యదే కోరెడి దదియే
తనుఁ దా రక్షించుఁ దలఁచినను. ॥మును॥

శ్రీవేంకటపతి చేరువ నుండఁగ
భావకర్మముల భ్రమయఁగ నేఁటికి
దేవుఁడు నతఁడే తెరువూ నదియే
కావలెనంటేఁ గావకపోఁడు. ॥మును॥ 477

వరాళి

విత్తొకటి వెట్టితేను వేరొకటి మొలచునా
యెత్తిన శ్రీహరి నీవే యీడేర్చవయ్యా. ॥పల్లవి॥

పాపపుణ్యదేహికి బంధములే సహజము
యేపునఁ గాదని తోయనెట్టువచ్చును
పూపవంటిమనసుకు భోగములే సహజము
తేపగా విరతి యెందుఁ దెచ్చుకొనేమయ్యా ॥విత్తొ॥

మాయలజన్మమునకు మనుతలే సహజము
యేయెడఁ జొరక మాన నెట్టువచ్చును
కాయవంటిప్రాణానకు కర్మమే సహజము
చాయల నేమెటువలె శాంతిఁబొందేమయ్యా ॥విత్తొ॥

తప్పనిజ్ఞానమునకు దైవమే సహజము
యెప్పుడు స్వతంత్రుఁడుగా నెట్టువచ్చును
నెప్పున శ్రీవేంకటేశ నీమహిమే ఇంతాను
చెప్పఁజూపఁ జోటులేదు చేరివుండేమయ్యా. ॥విత్తొ॥ 478

మాళవిగౌళ

ధరలో నాజన్మమే తనువు నదియె
యిరవై నీదాసుఁడైతే హీనుఁడైనా ఘనుఁడే. ॥పల్లవి॥

అలరావణునితమ్ముఁ డసురనరభోజనుఁ—
డలరి తొల్లెల్లా నీవాఁడైనమీఁదను
కులజుఁడు పుణ్యుఁడు గుణనిధి యిందరును
దలఁప యోగ్యుఁడు నట దాస్యమహి మెట్టిదో. ॥ధర॥

[1]జాతిబోయ పాతకుఁడు సత్యతపుఁడట తొల్లి
నీతి నరణియనేటినీదాసుఁ జేరి
ఆతల బ్రహ్మఋషాయ నష్టాక్షరమంత్రాన
చేఁతల నీదాసుల సేవాఫల మెట్టిదో. ॥ధర॥

నానాజంతువులందు నవభక్తిగలిగితే
హీనాధిక్యము లేక యేచి కాతువు
శ్రీనాథ కాచితివి శ్రీవేంకటేశ మమ్ము
నేనూ ధన్యుఁడనైతి నీమహిమ యెట్టిదో. ॥ధర॥ 479

౧. ఈకథ "వరాహపురాణము" లో కలదు.

శంకరాభరణం

తెలిసినవారికి దేవుఁ డితఁడే
వలవనిదుష్టులవాదము లేలా. ॥పల్లవి॥

పురుషులలోపలఁ బురుషోత్తముఁడు
నరులలోన నరనారాయణుఁడు
పరదైవములకుఁ బరమేశ్వరుఁడు
వరుస మూఢులకెవ్వరో యితఁడు. ॥తెలి॥

పలుబ్రహ్మలకును పరబ్రహ్మము
మలయునీశులకు మహేశుఁ డితఁడు
ఇల నాత్మలలో నిటు పరమాత్ముఁడు
ఖలుల కెట్లుండునో కానము యితఁడు. ॥తెలి॥

వేదంబులలో వేదాంతవేద్యుఁడు
సోదించ కరిఁ గాచుచో నాదిమూలము.
యీదెస శ్రీవేంకటేశుఁ డిందరికి
గాదిలిమతులనుఁ గైకొనఁ డితఁడు. ॥తెలి॥ 480

లలిత

సంసారికిఁ గల సహజమిది మఱిఁ
గంసారి మనకుఁ గలఁ డటుగాన. ॥పల్లవి॥

చేతులు చాఁచుచు సేయఁగఁదొడఁగిన
ఘాతల నిన్నిఁ గర్మములే
వాతులు మోవఁగ వలెనినవెదకిన
పూఁతల నిన్నియు భోగములే. ॥సంసా॥

వొగి లంపటముల కోపిక గలిగిన
జగమింతాఁబో సంపదలు
జిగిఁ జిత్తములోఁ జింతించిచూచిన
సగుణం బింతా సంతోషములు. ॥ సంసా ॥

యేచిన శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గొలిచిన
చూచినవెల్లా సులభములే
తాచి యీతనికై దాసులమయితిమి
కాచె నతఁడు మముఁ గడమలు లేవు. ॥ సంసా ॥ 481

రేకు 284 శ్రీరాగం

కొలిచినవారిపాలి కొల్లలివివో
యిల నిట్టి దైవమవు యిఁక వేరేకలరా ॥ పల్లవి

యెట్టైన నభయహస్త మెత్తుక కాచుకున్నాఁడ-
వట్టె దాసులఁ గాచేనంటా నీవు
తొట్టినపాపాలు పోఁదోలు నీనామమంత్రాలు
జట్టిగా లోకాల వెదచల్లినాఁడవు. ॥ కొలి ॥

తలఁచినవారికెల్లా ధనధాన్యా లిత్తు నంటా
వొలసి శ్రీసతి మోచుకున్నాఁడవు
యిలఁ బావనులఁగా నిందరిఁ జేసేనంటా
నెలమిఁ బాదతీర్థ మేరు చేసినాఁడవు. ॥ కొలి ॥

పుట్టించ జీవులను భువనములోపల
గట్టిగ బ్రహ్మను నాభిఁ గన్నాఁడవు
అట్టుగఁ బాలుపడి చుట్టి రక్షకత్వానికే
యిట్టె శ్రీవేంకటాద్రి యెక్కినాఁడవు. ॥ కొలి ॥ 482

భైరవి

కాను స్వతంత్రుఁడననఁ గాదని తలఁగలేను
నేను నీకింకరుఁడ నీరచనలే. ॥ పల్లవి ॥

యెంతైనాఁ దీర దిదే యెందు చూచిన పనులు
అంతటాను నీమాయ అలయించఁగా
దొంతులగుఁగర్మములు తోడనే తిరిగీని
సంతకూటపుబ్రతుకు సటలఁ బెట్టీని. ॥ కాను ॥

మాన వింద్రియము లివి మతిలోనఁ బెరరేఁచు
నానాగము(తు?)లఁ బ్రకృతి నటియించఁగా
పూని పురాకృతములు పోనీక తిరిగీని
పానఁబట్టినవయసు సటలఁబెట్టీని. ॥ కాను ॥

తరవులనే పెట్టీని తతిలేని యాసలివి
నిరతంపుజన్మములు నిడుసాగఁగా
వరుస శ్రీవేంకటేశ్వర నీవు నన్నేలి
కరుణించఁగా భక్తి ఘనత మీరీని. ॥ కాను ॥ 483

భూపాళం

ఏమి నిద్దిరించేవు యెందాఁకాను
కామించి బ్రహ్మాదులెల్లఁ గాచుకున్నా రిదివో. ॥ పల్లవి ॥

పులుఁగాలుఁ బచ్చళ్ళు బోనమువెట్టినదిదే
వెలయుధనుర్మాసవేళయు నిదే
బలసి సంకీర్తనపరులు పాడేరిదే
జలజాక్షుఁడ లేచి జలకమాడవయ్యా. ॥ ఏమి ॥

తోడనే గంధాక్షతలు ధూపదీపాలివిగో
కూడినవిప్రులవేదఘోషణలివే
వాడుదేరఁ బూజించవలెఁ గమ్మఁబువ్వులివె
వీడెమిదె కొలువుకు విచ్చేయవయ్యా. ॥ఏమి॥

చదివేరు వైష్ణవులు సారెఁ దిరువాము డిదె
కదిసి శ్రీసతి ముందే కాచుకున్నది
అదనాయ శ్రీవేంకటాధిప మాచరపదే
యెదుట నిన్నటిమాపే యియ్యకొంటివయ్యా. ॥ఏమి॥ 484

శుద్ధవసంతం ||65

చేరి యశోదకు శిశు వితఁడు
ధారుణి బ్రహ్మకుఁ దండ్రియు నితఁడు. ॥పల్లవి॥

సొలసి చూచినను సూర్యచంద్రులను.
లలి వెదచల్లెడులక్షణుఁడు
నిలిచిననిలువున నిఖలదేవతల
కలిగించు సురలగనివో యితఁడు. ॥చేరి॥

మాటలాడినను మరియజాండములు
కోటులు వొడమేటిగుణరాశి
నీటగుమూర్పుల నిఖలవేదములు
చాటువనూరేటిసముద్ర మితఁడు. ॥చేరి॥

ముంగిటఁ బొలసినమోహన మాత్మలఁ
బొంగించేఘనపురుషుఁడు
సంగతి మావంటిశరణాగతులకు
నంగము శ్రీవేంకటాధిపుఁ డితఁడు. ॥చేరి॥ 481

సాళంగం

జీవన్ముక్తులము శ్రీపతిదాసులము
భావించవో మమ్మును ప్రపంచపుమాయా. ॥ పల్లవి ॥

యివల దానధర్మము లేమిఁ జేయుటలేదు
తవిలినపాతకాలు దైవమే వహించుకొనె
భువిలోన నాకిఁక బుట్టఁబనిలేదు లేదు
భవరోగవైద్యుఁడు శ్రీపతి గలఁడుగాన. ॥ జీవ ॥

యెలమి స్వర్గాదిలోకాలేమీఁ గోరుటలేదు
కలవై కుంఠము హరి కాలమునాఁడే యిచ్చె
తొలుత నాకుఁ జావులతోడిసడ్డ వద్దు వద్దు
బలువైనయచ్యుతునిబంట్లముగాన. ॥ జీవ ॥

పాపసుఖమూ నొల్లము పొంచి దుఃఖమూ నొల్లము
చేపట్టి బ్రహ్మానందము శ్రీవేంకటేశుఁ డిచ్చెను
దూపయు నాఁకటికిఁగా తోదోపు మాకిఁక వద్దు
కాఁ పమృతమథనుఁడు గలఁ డిట్టేకాన. ॥ జీవ ॥ 486

పాడి

కాఁపులము నేము కర్తవు నీవు
దాపుదండై మము నిట్టే దయఁజూడవయ్యా. ॥ పల్లవి ॥

నెట్టన నైదుగురికి నేము డాగువెట్టేము
చుట్టి చుట్టి వీడుఁబట్టు చూపివున్నది
అట్టె కర్మములకు నరిగోరు వెట్టేము
నట్టుకొట్టి(ట్టే?)జీవులకు నరకములేలయ్యా. ॥ కాపు ॥

మించినయాసల కిదే మేరలెల్లాఁ జెల్లేము
పొంచి మమతలలోఁ గాఁపుర మున్నారం(ము?)
పంచేంద్రియములకే పైరులు సేసితిమి
అంచెలఁ బ్రాణులకిఁక నానాజ్ఞలేలయ్యా. ॥కాపు॥

కూరిమి విషయముల కొట్నాలు దంచేము
చేరి నీవు చెప్పినట్టే సేసేము
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యిటు నీకే దాసులము
ఆరూఢిగా మన్నించితి వంతే చాలు నౌనయ్యా. ॥కాపు॥487

రేకు 285 మలహరి

సకలముఁ జదివిన శాస్త్రము లెఱిఁగిన
శుకబ్రహ్మవాదు లిటు చూపినది. ॥పల్లవి॥

భవభవములకును ప్రకృతులు వేరే
భువి నామరూపములు వేరే
యివల నీదాస్యం బెప్పుడు నొకటే
కవిసిననీమాయఁ గడచినది. ॥సక॥

మతము మతమునకు మార్గము వేరే
అతిసంశయములు అవి వేరే
గతి నీశరణము గలిగినదొకటే
యితవగుమోక్షం బిచ్చేది ॥సక॥

జాతిజాతియాచారము వేరే
ఆతల మోక్షంబది యొకటే
శ్రీతరుణీశ్వర శ్రీవేంకటేశ్వర
చేత మాగురుఁడు చెప్పినది. ॥సక॥ 488

ముఖారి

తొల్లిటివారికంటె దొడ్డ నేను పాతకాన
బల్లిదుఁడవగుటకుఁ బ్రతాపమిదివో. ॥ పల్లవి ॥

నరహరి యచ్యుత వో నారాయణా
గురుఁడు నిన్నుఁ ౧ గొండించె(?)గోరి నే వింటి
గరిమ నొక్కతప్పున కాకికిఁ బరమిచ్చితి
సిరులఁ బెక్కుతప్పులు నేసితి నేమిచ్చేవే. ॥ తొల్లి ॥

మందరధరుఁడ వో మధుసూదనా
అందరు నిన్నొకమాఁట ఆడఁగా వింటి
సింద కొకటి బొంకితే నీవు ధర్మజుఁ గూడితి
వంది పెక్కుబొంకుల నాయందుఁ గూటమెంతో. ॥ తొల్లి ॥

శ్రీవేంకటేశ్వర శ్రీసతీమనోహర
సేవ నీదాసులే నిన్ను చేతఁ జూపేరు
మోవ నొక్కళునకము మొర యాలించితివట
వేవేలు జన్మాలెత్తితి యీవిధ మెట్లాలించేవో. ॥ తొల్లి ॥ 489

వరాళి

ఇదె చాలదా మమ్ము నీడేర్చను
అదన నెవ్వఁ డెరుఁగు నటమీఁదిపనులు. ॥ పల్లవి ॥

ఇట్టె పంచసంస్కారా లెచ్చోట నుండినాను
పట్టేనవారే మాకుఁ బ్రమాణము
మట్టుగ విరూపనామము లెందు నుండినాను
౨కట్టఁగడవారైన ఘనపుణ్యులు. ॥ ఇదె ॥

---

౧. 'కొండాఁడెసు' అనుటకు వ్యావహారికమా? లేక 'కొండెము' పైనామధాతువా? రెండవదైనచో అర్థము పొసగునా? ౨. 'కట్టఁగడ' లో అరసున్నవిచార్యము'

పలుక వైష్ణవవేషభాష లెందు నుండినాను
వలసుగ మాకు సహవాసయోగ్యులే
తలకొన్న ౧దాసానుదాస్య మెందు నుండినాను
అల కర్మదూరులైన సంతరంగులు. ॥ఇదె॥

ఎక్కువ సంకీర్తన మెచ్చోట నుండినాను
అక్కడ పరమపద మది భాగ్యము
చక్కఁగ వేదశాస్త్రసమ్మతము నిది యే
పక్కన శ్రీవేంకటేశుపరమార్థము నిదె. ॥ఇదె॥ 490

రామక్రియ

అన్నిటిమూలం బతఁడు
వెన్నునికంటెను వేల్పులు లేరు. ॥పల్లవి॥

పంచభూతముల ప్రపంచమూలము
ముంచినబ్రహ్మకు మూలము
పొంచినజీవులపుట్టుగుమూలము
యెంచఁగ దైవము యితఁడే కాఁడా. ॥అన్ని॥

వెనుకొని పొగడేటివేదాలమూలము
మునులతపములకు మూలము
ఘనయజ్ఞాదుల కర్మపుమూలము
యెవలేనిదైవ మితఁడే కాఁడా. ॥అన్ని॥

అగపడి సురలకు నమృతమూలము
ముగురుమూర్తులకు మూలము
నగు శ్రీవేంకటనాథుఁడే మూలము
యెగువలోకపతి యితఁడే కాఁడా. ॥అన్ని॥ 491

౧. 'దాసాన' రేకు

లలిత

అవధారు రఘుపతి యందరినిఁ జిత్తగించు
యివల నిండెఁ గొలు విదె ౧నిదె సముఖా. ॥పల్లవి॥

రామ రాఘవ రామభద్ర రామచంద్ర
శ్రీమదయోధ్యాపతి సీతా పతి
ప్రేమ నారదుఁడు పాడీఁ జెక్క రంభాదు లాడేరు
మోమెత్తి సురలెల్లా మొక్కేరదివో. ॥అవ॥

యినవంశకులజాత యిక్ష్వాకుతిలకా
ఘనదశరథసుత కౌశికప్రియ
మునులు దీవించేరు ముందట భరతుఁ డదె
వెనక లక్ష్మణుఁడు సేవించీ వింజామర. ॥అవ॥

కందువఁ గౌసల్యాగర్భరత్నాకర
చెందిన శ్రీవేంకటాద్రి శ్రీనివాసా
సందడిఁ గుశలవులు చదివేరు వొకవంక
చెంది నీరాజనము చెప్పరాదు రామా. ॥అవ॥ 492

దేసాళం

అక్కటా రావణుబ్రహ్మహత్య నీకు నేడది
పుక్కిటిపురాణలింగపూజ నీకు నేడది. ॥పల్లవి॥

గురుహత్య బ్రహ్మహత్యఁ గూడీ ద్రోణాచార్యువంక
హరి నీకృప నర్జును కవి లేవాయ
యెరవుగాఁ గల్లలాడి యేచినధర్మజునకు
పరగ నీయనుమతిఁ బాపము లేదాయను. ॥అక్క॥

౧. 'నదె' పూ. ము. పా.

అదివో రుద్రుని బ్రహ్మహత్య వాయఁ గాసి యిచ్చి
పొదలిననీ వతనిఁ బూజింతువా
అదనఁ బార్వతిదేవి కాతఁడే నీమంత్ర మిచ్చె
వదరుమాటల మాయావచనాలేమిటికి. ॥అక్క॥

తగిలి నీనామమే తారకబ్రహ్మమై
జగమువారిపాపాలు సంతతముఁ బాపఁగాను
మిగుల శ్రీవేంకటేశ మీకు నేడ పాతకాలు
నగుఁబాటు లింతేకాక నానాదేశముల ॥అక్క॥ 493

రేకు 286 సామంతం

నారాయణుఁడ నీ నామము మంత్రించివేసి
పారేటియీజంతువులభ్రమ విడిపించవే. ॥పల్లవి॥

మదనభూతము సోఁకి మగువలుఁ బురుషులు
అదన ౧విరిదలలై యంగమొలలై
పెదవి నెత్తురు పీర్చి పెనుగోళ్ళఁ జించుకొంటా
కొదలు కుత్తికలనుఁ గూసేరు జీవులు. ॥నారా॥

పంచభూతములు సోఁకి భ్రమసి యజ్ఞానులై
పొంచి హేయములు మన్నుఁబూసుకొంటాను
అంచెల వీడెపురస మందు నిందు గురియుచు
యెంచి ధనముపిశాచాలిల్లైరి జీవులు. ॥నారా॥

తమితోడ మాయాభూతము సోఁకి బహుజాతి-
యెముకలుఁ దోలు నరా లిరవుచేసి
నెమకి శ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ జేర కెక్కడైన
తముఁ దా మెరఁగరింతటాఁ జూడు జీవులు. ॥నారా॥ 494

౧ విరిదలై' పూ. ము. పా.

వసంతం

నీ శరణమేగతి నే నితరమెరఁగ
పాశబంధముల పనులేలయ్యా. ॥పల్లవి॥

పూఁచినతొలుకర్మంబులు భోగించకపోవు
చాఁచుకున్నయీ శరీరగుణములు చాలునన్నఁ బోవు
రేఁచినజననమరణములు రెంటికిఁ దీసీని
మోఁచివచ్చితే విజ్ఞాన మెరఁగఁగ మొదలికిఁ గొనకును యెద
యేదయ్యా ॥నీ శ॥

కోరిననాకోరికలు కొనసాగకపోవు
కారిఁబడుచు కాలము దా బడిఁదగులకపోదు
మేరతో పంచేంద్రియములు మెడ చుట్టకపోవు
యేరీతుల సంసారము గెలువఁగ నెదురుబడిని బలిమిఁక నేదయ్యా॥నీశ

మనసును వాకునుఁ జేఁతయు మానుమన్నఁ బోవు
తనువులోన నా యంతర్యామివి తలఁచక ఇఁకఁ బోదు
ఘనుఁడవు శ్రీవేంకటపతి నన్నుఁ గావక ఇఁకఁ బోదు
కని కాననియజ్ఞానజంతువను కడమలెంచ నిఁకఁ గొల(ల(?)దేదయ్యా.
॥నీ శ॥ 495

ముఖారి

కడవరాదు హరి ఘనమాయ। తెగి
విడువఁగరాదు వేసరరాదు. ॥పల్లవి॥

చూపుల యెదిటికి సోద్యంబైనది
పాపపుణ్యములప్రపంచము
తీపులు పుట్టించు దినదినరుచులై
పూపలసంసారభోగములు. ॥కడ॥

మనసులోపలికి మర్మంబైనది
జననమరణములశరీరము
వెనవెనకఁ దిరుగు వెడ లంపటమై
కనకపుటాసలకర్మములు. ॥కద॥

తగు మోక్షమునకుఁ దాపయైన దిదె
నగి హరిఁ దలఁచిన నాలుకిది
వెగటు దీరె శ్రీవేంకటపతియై
యగపడె నిపుడు పురాకృతము. ॥కద॥ 496

రామక్రియ

పంచేంద్రియములాల పంచభూతములాల
అంచెలఁ దొమ్మి సేయకురో మీరు. ॥పల్లవి॥

కొందరికి మంచివాఁడ కొందరికిఁ గానివాఁడ
నిందకుఁ గీర్తికిఁ బొత్తు నే నొక్కఁడనే
అంది నిద్దించువాఁడ నటు మేలుకొనువాఁడ
బొందితో నెఱుకమఱపులకు నొక్కఁడనే. ॥పంచే॥

దైవము నిర్మించినది ధరణిఁ బొడమినది
యీవలావలికిఁ బొత్తు యీ దేహమే
వేవేలుపుణ్యములకు వెలయుఁ బాపములకు
యీవల రెంటికి గురి ఇదివో నా మనసు. ॥పంచే॥

తుంచి సగమటు వోవు తోడనే సగము వచ్చు
పంచి లోనికి వెలికిఁ బ్రాణమొక్కటే
కొంచక శ్రీవేంకటేశుఁ గొలిచి నే శరణంటి
వంచివాయఁ బనులెల్లా నమ్ముఁ గాచె నితఁడు. ॥పంచే॥ 497

భైరవి

అటమీఁద శరణంటి నన్నేటా మాన్యము నాకు
యెటుసేసినాఁ జెల్లె నిఁక నేల మాటలు ॥ పల్లవి ॥

ఏదిపుణ్యమో నాకు నేదిపాపమో కాని
శ్రీదేవుఁడవు నీవే సేయించేవు
నేదరేర నామీఁదఁ జిత్రగుప్తుఁ డేల వ్రా(వ్రా?)సీ
మేదిని స్వతంత్రి మేది౧మెరయ నీబంటను. ॥ అట ॥

పుట్టినట్టి౨తెరువేదో పోయేటిజాడ యేదో
పుట్టించితి నీవే పురుషోత్తమ
వెట్టి సంసారబంధాలు వెంట వెంట నేలవచ్చీ
ఇట్టె యెవ్వరివాఁడ నిందులోన నేను. ॥ అట ॥

చిత్త మెటువంటిదో జీవుఁ డెటువంటివాఁడో
హత్తిన శ్రీవేంకటేశ అంతరాత్మవు
యెత్తినమదము నిన్ను నేల కాననియ్యదాయ
నిత్తెము తొల్లే నేను నీవాఁడఁగాన. ॥ అట ॥ 498

పాడి

సౌమిత్రిసహోదర దశరథరామా
చేముంచి గుత్తిలో వెలసినరఘురామా. ॥ పల్లవి ॥

చెలిమి సుగ్రీవుతోఁడఁజేసినరామ తొల్లి
శిలనుఁ బడఁతిఁ గావించినరామా
చెలరేఁగినవానరసేనలరామా
శిలుగు మాయామృగముఁ జంపినరామా. ॥ సౌమి ॥

౧. 'మెరయనిబంటను' పూ. ము. పా. ౨. 'పుట్టనట్టి' రేకు

తరణివంశ తాటకాంతక రామా
నరనాథ కౌసల్యానందన రామా
సిరులఁ బెండ్లాడిన సీతారామా
గరిమతో సేతువుగట్టినరామా. ॥సామి॥

రావణాదిదనుజహరణ రామా
కావించి విభీషణునిఁ గాచినరామా
దీవెన లయోధ్యలోఁ జెందినరామా
శ్రీవేంకటాద్రిమీఁది శ్రీరామా. ॥సామి॥ 499

రేకు 287 సాళంగనాట

అదివో నీప్రతాపము హనుమంతా
యెదురులేదు నీకు నెక్కడా హనుమంతా. ॥పల్లవి॥

యెత్తినసీ కుడిహస్త మిల నసురలు చూచి
హత్తిరి పాతాళము హనుమంతా
చిత్తగించి నీయెడమచేతిపిడికిటికి
తత్తరించి చిక్కిరదె దైత్యులు హనుమంతా. ॥అది॥

నలియఁదొక్కినసీవున్నతపుఁబాదముకింద-
నలమటించే రరులు హనుమంతా
చలపట్టి నీవు జంగ చాఁచిన పాదహతిని
బలుదానవులు భంగపడిరి హనుమంతా. ॥అది॥

వడి నీవు మీఁదికి వాలమల్లార్చిన
అడఁగిరి రాక్షసులు హనుమంతా
బడినే శ్రీవేంకటేశుపంపున నీవు గెల్వఁగ
జెడిదమై పొగడేరు పెద్దహనుమంతా. ॥అది॥ 500

మాళవి

దిక్కులెల్లా సాధించి దేవదుందుభులు మ్రోయ-
నెక్కడ చూచినఁ దానే యేఁగీ సేవించరో. ॥పల్లవి॥

అదివో శ్రీహరితేరు అదె గరుడధ్వజము
కదలేటిఘనతురంగము లవిగో
పొదలుఁబూదండ లవే పూఁచి వాఁగేఘంటలవే
యెదుటఁ దిరువీధుల నేఁగీ సేవించరో. ॥దిక్కు॥

వారె అచ్చరలేమలు వారె మునులు రుషులు
వారక కొలిచేదేవతలు వారే
వీరె యనంతగరుడవిష్వక్సేనాదులు
యీరీతిఁ బ్రతాపాన నేఁగీ సేవించరో. ॥దిక్కు॥

వీఁడె శ్రీవేంకటేశుఁడు వీఁ డలమేల్మంగపతి
వీఁడె శంఖచక్రాదులవెలసినాఁడు
పోఁడిమి వరములిచ్చీఁ బొసఁగ దాసులకెల్లా
యేఁడేఁడు దప్పకుఁడాను యేఁగీ సేవించరో. ॥దిక్కు॥ 501

బౌళి

ఆనందనిలయ ౧ ప్రహ్లాదవరదా
భానుశశినేత్ర జయ ప్రహ్లాదవరదా. ॥పల్లవి॥

పరమపురుష నిత్య ప్రహ్లాదవరదా
హరి యచ్యుతానంత ప్రహ్లాదవరదా
పరిపూర్ణగోవింద ప్రహ్లాదవరదా
భరితకల్యాణగుణ ప్రహ్లాదవరదా. ॥ఆనం॥

---

౧. రేకులో అంతటా "ప్రంహ్లద" అనియే.

భవరోగసంహారణ ప్రహ్లాదవరదా
అవిరళకేశవ ప్రహ్లాదవరదా
పవమానసుతకీర్తి ప్రహ్లాదవరదా
భవపితామహవంద్య ప్రహ్లాదవరదా. ॥ఆన॥

బలయుక్తనరసింహ ప్రహ్లాదవరదా
లలిత శ్రీవేంకటాద్రిప్రహ్లాదవరదా
ఫలితకరుణారస ప్రహ్లాదవరదా
బలివంశకారణ ప్రహ్లాదవరదా. ॥ఆనం॥ 502

రామక్రియ

పంతగాఁడు మిక్కిలి బంటతనమునను
అంతటాఁ గలశాపురహనుమంతరాయఁడు ॥పల్లవి॥

నీరధి చంగనదాఁటి నెట్టన లంకచొచ్చి
శ్రీరామునుంగరము సీతకిచ్చి
మేరమీరి యక్షుఁ గొట్టి మేటివనము వెరికె
ఆరయఁ గలశాపురహనుమంతరాయఁడు. ॥పంత॥

ఘాతతో లంక గాలిచి గక్కన లంకిణిఁ జంపి
యీతలికి మగుడఁ దా నేతెంచి
సీతాశిరోమణి శ్రీరామునకు నిచ్చె
ఆతఁడే కలశాపురహనుమంతరాయఁడు. ॥పంత॥

అలరావణుని గెల్చి అయోధ్యాపురికి వచ్చి
బలురాముని సీతతోఁ బట్టముగట్టి
నిలిచె శ్రీవేంకటాద్రినిలయునియెదుటను
అలరెఁ గలశాపురహనుమంతరాయఁడు. ॥పంత॥ 503

ముఖారి

అవధారు సకలలోకైకనాథ
సువర్ణరూపమైనసుగ్రీవనారసింహా. ॥పల్లవి॥

అరుదుగ మీరు సింహాసనముపై నుండఁగ
యిరుగడ సేవించేరు ఇంద్రాదులు
పరగ నెట్టనెదుట ప్రహ్లాదుఁ డున్నవాఁడు
సొరిదినే చిత్తగించు సుగ్రీవనారసింహా. ॥అవ॥

చాపలపుహిరణ్యుని సమయించివున్న మీకు
చేపట్టి మొక్కేరు వశిష్ఠాదులు
యేపొద్దు మీతొడమీఁద నిందిర గాచుకున్నది
చూపులఁ గరుణ నించు సుగ్రీవనారసింహా. ॥అవ॥

సలలితముగ నీవు జగములు రక్షించఁగా
వలనుగఁ బొగడేరు వ్యాసాదులు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ ఇందు నందు నెలకొని
సులభమూర్తివైతివి సుగ్రీవనారసింహా. ॥అవ॥ 504

శ్రీరాగం

శరణు శరణు రామచంద్ర నరేంద్రా
సరి మమ్ముఁ గావు రామచంద్ర నరేంద్రా. ॥పల్లవి॥

ఘనదశరథునకుఁ గౌసల్యాదేవికిని
జననమందిన రామచంద్రనరేంద్రా
కనలి తాటకిఁ జంపి కౌశికుజన్నము గాచి
చనవులిచ్చినరామచంద్రనరేంద్రా. ॥శర॥

అరిది సీతఁ బెండ్లాడి అభయ మందరికిచ్చి
శరధిఁగట్టినరామచంద్రనరేంద్రా
అరసి రావణుఁ జంపి అయోధ్యానగర మేలి
సరవినేలినరామచంద్రనరేంద్రా. ॥శర॥

పన్నగ నలమేల్మంగపతి శ్రీవేంకటేశ్వరు-
సన్నిధినిల్చినరామచంద్ర నరేంద్రా
అన్నిటా లక్ష్మణభరతాంజనేయశత్రుఘ్నుల-
సన్నుతికెక్కినరామచంద్రనరేంద్రా. ॥శర॥ 505

రేకు 288 నాట

కంభమున వెడలి ఘననరసింహము
కుంభిని హిరణ్యుఁ గూలిచెను. ॥పల్లవి॥

తొడికి దైత్యుఁ దనతొడపైకిఁ దిగిచి
కడుపుచించి రక్తము చల్లి
జడియక పేగులు జందెంబులుగా
మెడఁ దగిలించుక మెరసీ వాఁడే. ॥కంభ॥

పెదవులు చింపుచు పెనుగోళ్ల నదిమి
పుదుటుఁబునుక గోరి కుమియుచును
సదరపుగుండెలు చప్పరింపుచును
మెదడు గందముగ మెత్తీ వాఁడే. ॥కంభ॥

దేవతలభయము దీర్చి యంకమున
శ్రీవనితనుఁ గృపసేయుచును
పావనపుటహోబలగిరిదైవము
శ్రీవేంకటగిరిఁ జెలఁగీ వాఁడే. ॥కంభ॥ 506

సాళంగనాట

ఆదిమపురుషుఁడు అహోబలమునను
వేదాద్రిగుహలో వెలసీ వాఁడే. ॥ పల్లవి ॥

వుదయించె నదిగో వుక్కుఁగంభమున
చెదరక శ్రీనరసింహుఁడు
కదిసి హిరణ్యుని ఖండించి ప్రహ్లాదు-
నెదుట గద్దెపై నిరవై నిలిచె. ॥ ఆది ॥

పొడచూపె నదిగో భువి దేవతలకు
చిడుముడి శ్రీనరసింహుఁడు
అడర నందరికి నభయం బొసగుచు
నిడుకొనెఁ దొడపై నిందిరను. ॥ ఆది ॥

సేవలుగొనె నదె చెలఁగి సురలచే
౧ శ్రీవేంకటనరసింహుఁడు
దైవమై మమ్మేలి దాసుల రక్షించె
కావుకొనఁగ నిటు దయతోఁ జూచి. ॥ ఆది ॥ 507

దేవగాంధారి

ఏమని నుతింతు నేను యిందిరానాయక నీవు
కామించి కోరినవారి కల్పలతవు. ॥ పల్లవి ॥

నెట్టనఁ దలఁచేవారినిందునిధానమవు
పట్టినవారిచేతిబంగారమవు
చుట్టరిక మెంచేవారిచోటికిఁ దల్లిదండ్రివి
ముట్టి కొలిచినవారిముంజీతమవు. ॥ ఏమ ॥

౧. 'శ్రీవేంకట'తరువాత 'గిరి' యనురెండక్షరములు పన్నుగా వ్రాసినిగాని చెక్కలేదు.

[1]సేవ చేసినవారికి చేతిలో మాణికమవు
భావించువారికి పరబ్రహ్మమవు
కావలెనన్న వారికి ఘనమనోరథమవు
వావిరిఁ బూజించువారివజ్రపంజరమవు. ॥ఏమ

భక్తిసేసినవారికి భవరోగవైద్యుఁడవు
హత్తి నుతించినవారియానందమవు
పొత్తులలమేల్మంగబువ్వపు శ్రీవేంకటేశ
ఇత్తల మాపాలిటికి నిహపరదాతవు. ॥ఏమ॥ 508

దేసాళం

సురలు సంతోషించి రసురలెల్లా నడఁగిరి
తొరలి దిక్కుల దేవదుందుభులు మొరసె. ॥పల్లవి॥

కడఁగి వసుదేవుని కాంత దేవకిదేవికి
వుడివోనివేడుకఁ జంద్రోదయవేళ
కొడుకై జన్మించినాఁడు కూరిమి శ్రీకృష్ణుఁడు
నడురేయి నిదే శ్రావణబహుళాష్టమిని. ॥సుర॥

రేపల్లె కెమున దాఁటి రేతిరే తెచ్చి తండ్రి
పాపని యశోదవద్దఁ బండఁగఁ బెట్టి
అపొద్దే మధురలోని కాఁడుఁబాపఁ దెచ్చుకొనె
కోపగించి కంసుని మార్కొనె నందనందని. ॥సుర॥

పురుఁడు వెళ్లెను మరి పుణ్యావాజనసేసిరి
మురిపేన గొల్లెతలు ముద్దాడిరి
అరిది శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగపతై
యిరవై కొల్చినవారి నిందరి రక్షించెను. ॥సుర॥ 509

౧. 'పుణ్యావాజన' వంటివ్రాత కేవలము రేకుల చెక్కినవారికైవాసమే.

బౌళి

దేవదుందుభులతోడ దివ్యులతోడ
యీవేళ శ్రీహరితేరు యేఁగీ వీధులను. ॥పల్లవి॥

గరుడధ్వజముతోడ కనకపుగుట్టాలతో
పరగపై యష్టదిక్కుల బండికండ్లతో
నిరతితో పట్టునూలినిడుపపగ్గాలతోడ
యిరవై శ్రీపతితేరు యేఁగీ వీధులను. ॥ దేవ ॥

పచ్చలప్రతిమలతో పగడపునొగలతో
హెచ్చినవై దూర్యపుటిరుసులతో
కుచ్చులముత్యాలతో గుంపుఁబైఁడికుండలతో
యిచ్చల భూధవుతేరు యేఁగీ వీధులను. ॥ దేవ ॥

మంచినీలాలగద్దెతో మణిదర్పణాలతోడ
పొంచినసింగారాలతో పూదండలతో
అంచె శ్రీవేంకటేశుతో నలమేలుమంగతోడ
యెంచఁగ దేవునితేరు యేఁగీ వీధులను. ॥ దేవ ॥ 510

పాడి

సేవించి చేకొన్నవారిచేతిభాగ్యము
వేవేగ రారో రక్షించీ విష్ణుఁ డీడను. ॥ పల్లవి ॥

గరుడగంభముకాడ కదుఁబ్రాణాచారులకు
వరము లొసఁగీని శ్రీవల్లభుఁడు
తిరమై కోనేటిచెంతఁ దీర్థఫలములెల్ల
పరువల కొసఁగీని పరమాత్ముఁడు. ॥ సేవి ॥

సేనమొదలారివద్ద చిత్తములో సుజ్ఞానము
నానాగతిఁ బుట్టించిని నారాయణుఁడు
కానుక పైఁడిగాదెలకాఁడఁ దననిజరూపు
అనుక పొడచూపిని అఖిలేశుఁడు. ॥ సేవిం ॥

సన్నిధి గర్భగృహాన చనవిచ్చిమాటలాడి
విన్నపాలు విని శ్రీవేంకటేశుఁడు
యెన్నికఁ బాదాలవద్ద యిహముఁ బరముఁ జూపి
మన్ననల అలమేలుమంగవిభుఁడు. ॥ సేవిం ॥ 511

రేకు 289 సాళంగనాట

చూడరో చూడరో నేఁడు సురలార నరులార
దాడివోయి దనుజుల దండించి తా వచ్చె. ॥ పల్లవి ॥

వాయువేగమున వచ్చె వనజాక్షునరదము
వేయిసూర్యులప్రతాపవిభవముతో
చాయల చక్రవాళాద్రిసముద్రాలు దాఁటివచ్చె
ఆయితమై పైఁడిబెక్కే లవే కానవచ్చె. ॥ చూడ ॥

మునుకొని మనోవేగమున వచ్చె హరితేరు
తనరారుకోటిచంద్రప్రభలతో
వెనుకొని దిక్కులెల్లా విజయము సేసి వచ్చె
కనకాచలముతో గక్కన సరివచ్చె. ॥ చూడ ॥

గరుడవేగాన శ్రీవేంకటేశురథము వచ్చె
మరిగినయలమేలుమంగసిరితో
ధరలోన వీధులేఁగి తననెలవుకు వచ్చె
పరగ హరిదాసులపంతములు వచ్చె. ॥ చూడ ॥ 512

సామంతం

నానాభరణములనరసింహా
పూనినప్రతాపములనరసింహా. ॥పల్లవి॥

నగవులనెమ్మోమునరసింహా
పొగరుమించుటూర్పులనరసింహా
నగముమీఁదిఘననరసింహా
తగుకాంతులయందపునరసింహా. ॥నానా॥

నలినసేత్ర శ్రీనరసింహా
పొలుపొందునఖంబులనరసింహా
నలుదెసలమెఱయునరసింహా
వెలయుమూఁడుగన్నులనరసింహా. ॥నానా॥

నమితసురాసురనరసింహా
కమనియ్యగుణాకరనరసింహా
నమోస్తుతే శుభనరసింహా
కమలాంక శ్రీవేంకటనరసింహా. ॥నానా॥ 518

శంకరాభరణం

నమితదేవం భజే నారసింహం
సుముఖకరుణేక్షణం సులభనరసింహం. ॥పల్లవి॥

విజయనరసింహం వీరనరసింహం
భుజబలపరాక్రమస్ఫుటనృసింహం
రజనీచరవిదళనవిరాజితనృసింహం
సుజనరక్షకమహాశూరనరసింహం. ॥నమి॥

దారుణనృసింహం ప్రతాపనరసింహం
చారుకల్యాణనిశ్చలనృసింహం
ధీరచిత్తావాసదివ్యనరసింహం
సారయోగానందచతురనరసింహం. ॥నమి॥

విమలనరసింహం విక్రమనృసింహం
కమనియ్యగుణగణాకరనృసింహం
అమితసుశ్రీవేంకటాద్రినరసింహం
రమణియ్యభూషాభిరామనరసింహం ॥నమి॥ 514

వరాళి

దేవుఁడవు నీవు జీవులు నీబంట్లు
చేవ దేరి నీసేఁతే శేఖరమై నిలిచె. ॥పల్లవి॥

చేరి నేరమిసేసేది జీవునికి స్వభావము
నేరిచి రక్షించేది నీస్వభావము
ధారుణిలోపల మరి నప్పులెంచఁజోచేది
మేర మీరి నీమహిమే మిక్కుటమై నిలిచె. ॥దేవుఁ॥

మత్తుఁడై వుండేదే మనుజునిస్వభావము
నిత్తెపుజ్ఞాన మిచ్చేదినీస్వభావము
వొత్తి గుణావగుణాలు వొరయఁగఁజోచేది
సత్తుగా నీకరుణే సతమయి నిలిచె. ॥దేవుఁ॥

చెలఁగి నీశరణుచొచ్చేదే నాస్వభావము
నెలవై యేలుకొనేది నీస్వభావము
మలసి శ్రీవేంకటేశ మనసు సోదించ నేది
చలిమి బలిమిని నీస్వతంత్రమే నిలిచె. ॥దేవుఁ॥ 515

సాళంగనాట

సీతాసమేత రామ శ్రీరామ
రాతి నాతిఁజేసిన శ్రీరామ రామ. ॥పల్లవి॥

ఆదిత్యకులమునందు నవతరించినరామ
కోదండభంజన రఘుకులరామ
ఆదరించి విశ్వామిత్రుయాగముగాచినరామ
వేదవేదాంతములలో వెలసినరామ. ॥సీతా॥

బలిమి సుగ్రీవునిపాలినిధానమ రామ
యిల మునులకభయమిచ్చినరామ
జలధి నమ్ముమొననుసాధించినరామ
అలరు రావణదర్పహరణ రామ. ॥సీతా॥

లాలించి విభీషణుని లంకయేలించినరామ
చాలి శరణాగతరక్షక రామ
మేలిమి శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద వెలసినరామ
తాలిమితో వెలయు ప్రతాపపురామ. ॥సీతా॥ 516

దేసాళం

కోనేటిదరులఁ గనుఁగొనరో మూఁడుదేరులు
నానా దేవతలార నరులార మీరు. ॥పల్లవి॥

తెంకిగా ముందర నొక్క తేరెక్కె శ్రీకృష్ణుఁడు
వేంకటేశుఁ డెక్కె నదె వే రొక్క తేరు
లంకెలై శ్రీభూసతులు లలి నొక్క తేరెక్కిరి
కొంకక వీధుల నడగొండలో యనఁగను. ॥కోనే॥

యిరవై శ్రీకృష్ణునిది యిదె వానరధ్వజము
గరుడధ్వజము శ్రీవేంకటపతిది
కరిలాంఛనధ్వజము కమలకు మేదినికి
అలరి చూపట్టెను బ్రహ్మాండాలవలెను. ॥కో నే॥

చెలఁగి చెఱకువిల్లు చేతఁబట్టె శ్రీకృష్ణుఁడు
బలు శ్రీవేంకటేశుఁడు పట్టెఁ జక్రము
అలమేలుమంగ భూమి యంబుజాలు చేఁబట్టిరి
కలసి మెలసేరు బంగారుమేడ లరఁగ. ॥కో నే॥ 517

రేకు 290 నాట

దొరతనములతోడ తొడపై శ్రీసతితోడ
కేరలీఁ బంతముల సుగ్రీవనారసింహము. ॥పల్లవి॥

నిక్కినకర్ణములతో నిట్టచూపుగుడ్లతో
మిక్కుటమైనపెద్దమీసాలతోడ
వెక్కసపునోరితోడ వెలయుబుగ్గలతోడ
చొక్కిరిసీ నవ్వుల సుగ్రీవనారసింహము. ॥దొర॥

చల్లునూరుపులతోడ సంకుఁజక్రములతోడ
మొల్లమైనసహస్రకరములతోడ
తెల్లనిమేనితోడ దిండైనపిరుఁదుతోడ
కెల్లురేఁగీఁ గరుణ సుగ్రీవనారసింహము. ॥దొర॥

విరులపాదాలతోడ వెలయుసొమ్ములతోడ
తిరమైనకోటిసూర్యతేజముతోడ
విరులదండలతోడ వేడుక శ్రీవేంకట-
గిరిమీఁద వెలసె సుగ్రీవనారసింహము. ॥దొర॥ 518

---

౧. 'దీఁదైన' రేకు

బౌళి

వీఁడిగో నిలుచున్నాఁడు విజనగరములోన
పేఁడుకొన్నప్రతాపానఁ బెద్దహనుమంతుఁడు ॥ పల్లవి ॥

ఇదె పుట్టుఁగౌపీనము హేమకుండలములతో-
నుదయించినాఁ డితఁ డుర్విమీఁదను
పదరి బాలార్కుని పండనుచుఁ బట్టినాఁడు
వదలక దేవతలవర మందినాఁడు. ॥ వీఁడి ॥

నులిచి తా వాలము మిన్నులుమోవఁ జాఁచినాఁడు
జలధి దాఁటఁగ జంగ చాఁచినాఁడు
ఇల నసురలమీఁద వలచెయ్యెత్తినవాఁడు
నిలువెల్ల సాహసమై నిండుకొనున్నాఁడు ॥ వీఁడి ॥

పెక్కువండ్లగోలలు పిడికిలించినవాఁడు
మిక్కిలి లంక సాధించి మించినవాఁడు
ఇక్కువతో శ్రీవేంకటేశ్వరుబంటైనవాఁడు
తక్కక లోకములెల్లా దయఁగాచేవాఁడు ॥వీఁడి 519

సామంతం

అనిశముఁ దలఁచరో అహోబలం
అనంతఫలదం బహోబలం. ॥ పల్లవి ॥

హరినిజనిలయం బహోబలం
హరవిరించినుత మహోబలం
అరుణమణిశిఖర మహోబలం
అరిదైత్యహరణ మహోబలం. ॥ అని ॥

అతిశయశుభదం బహోబలం
అతులమనోహర మహోబలం
హతదురితచయం బహోబలం
యతిమతసిద్ధం బహోబలం. ॥ ౩ ॥

అగు శ్రీవేంకట మహోబలం
అగమ్య మసురల కహోబలం
అగపడుఁ బుణ్యుల కహోబలం
అగకులరాజం బహోబలం. ॥ అని ॥ 5[illegible]

పాడి

కలశాపురముకాడ గంధపుమాకులనీడ-
నలరేవు మేలు మేలు హనుమంతరాయ. ॥పల్లవి॥

సంజీవికొండ దెచ్చి సౌమిత్రి బ్రతికించితి
భంజించితి వసురుల బలువిడిని
కంజాప్తకులరాఘవుని మెప్పించితివి
అంజనీతనయ వో హనుమంతరాయ. ॥కల॥

లంక సాధించితివి నీలావులెల్లాఁ జూపితివి
కొంకక రాముని సీతఁ గూరిచితివి
లంకెల సుగ్రీవునికి లలిఁ బ్రధాని వైతివి
అంకెలెల్లాఁ నీకుఁ జెల్లె హనుమంతరాయ. ॥కల॥

దిక్కులు గెలిచితివి ధీరతఁ బూజ గొంటివి
మిక్కిలిప్రతాపాన మెరసితివి
ఇక్కువతో శ్రీవేంకటేశ్వరుబంట వైతివి
అక్కజపుమహిమలహనుమంతరాయ. ॥కల॥ 521

రామక్రియ

అఖిలలోకైకవంద్య హనుమంతుఁడా సీత-
శిఖామణి రామునికిఁ జేకొని తెచ్చితివి. ॥పల్లవి॥

అంభోధి లంఘించితివి హనుమంతుఁడ
కుంభినీజదూతవైతి గురుహనుమంతుఁడ
గంభీరప్రతాపమునఁ గడఁగితివి
జంభారిచే వరములు చయ్యన నందితివి. ॥అఖి॥

అంజనీదేవికుమార హనుమంతుఁడ
కంజాప్తఫలహస్త ఘనహనుమంతుఁడ
సంజీవని దెచ్చిన శౌర్యుఁడవు
రంజితవానరకులరక్షకుఁడవైతివి. ॥అఖి॥

అటు లంకసాధించినహనుమంతుఁడ
చటులసత్వసమేత జయహనుమంతుఁడ
ఘటన నలమేల్మంగకాంతు శ్రీవేంకటేశుకుఁ
దటుకన బంటవై ధరణి నిల్చితివి. ॥అఖి॥ 522

గౌళ

౧త్రిజగముల నెరుఁగు దేవదేవుఁడు
అనుజువిజనకుఁడైన ఆదినారాయణుఁడు. ॥పల్లవి॥

గరుడనిమీఁద నెక్కి ఘనచక్రము చేఁబట్టి
పరమపదాననుండి పరతెంచి
మురిసేన కరిఁ గాచి మొసలిఁ దుంచినవాఁడు
అరుదైనప్రతాపపుఆదినారాయణుఁడు. ॥త్రిజ॥

---

౧. 'త్రిజగములు' రేకు

కనకాంబరము గట్టి కౌస్తుభము మెడఁ బెట్టి
వెనువెంట శ్రీసతి సేవించుచుండఁగా
పనివూని జయముతో పాంచజన్యము వట్టి
అనిశముఁ గరుణించీ నాదినారాయణుఁడు. ॥త్రిద॥

త్రిదశులు నుతియించ దిక్కులెల్లా నుల్లసిల్ల
ముదమున దాసులెల్లా మొక్కఁగాను
వదల కెల్లవారికి వరము లిచ్చీ వాఁడే
అదె శ్రీవేంకటవిభుఁ డాదినారాయణుఁడు. ॥త్రిద॥ 528

రేకు 291 దేసాళి

ఇది యెఱిఁగినవారే యెంచఁగ నీదాసులు
వెదకి తెలుసుకొంటే వేదాంతాల నున్నవి. ॥పల్లవి॥

పట్టితే నీస్వరూపము బయలు లోపల నిండి
అట్టె సర్వశక్తితో సాకారముతో
యెట్టు దలఁచినాఁ ౨జిత్తాఇత్తమై వున్నాఁడవు
వొట్టి ప్రకృతిపురుషు లొగి నీదేహములు. ॥ఇది॥

అనంతమైనప్రకృతి అఖిలవికారములై
పనివడి నీమాయయై ప్రపంచమై
వొనరి జడమై యుండ నొకచో దివ్యమై యుండు
నినుపై ఇహపరాలు నీయైశ్వర్యములు ॥ఇది॥

జీవుఁ డణువు జ్ఞానము చింతించఁగా విభువు
యీవిధము నానాజీవు లివె నీయందె
శ్రీవేంకటేశుఁడ నీవే చేకొన్నచైతన్యమవు
కావింపఁ గర్మభక్తులే కారణఫలములు. ॥ఇది॥ 524

౧. 'కరము' పూ. ము. పా. క్రి గీత గలవి రేకులలో నస్పష్టము.
౨. 'జిత్తాఇత్తము' రేకు.

పాడి

కొలువు విరిసె నిదె గోవిందుఁడు పొద్దువోయ
వెలుపట నుక్కళాలు వేగుదాఁకా నుండరో. ॥పల్లవి॥

యీపొద్దుకుఁ బోయిరారో ఇంద్రాదిదేవతలు
శ్రీపతి పవ్వళించెను శేషునిమీఁద
తీపులఁబ్రసాద మీరో దేవమునులకునెల్ల
వైపుగఁ దెల్లవారఁగ వత్తురుగాని. ॥కొలు॥

పాళెలపట్టుకుఁ బోరో బ్రహ్మరుద్రాదు లిందరు
పాలసముద్రాన హరి పవ్వళించెను
వేళగాదు లోనికిట్టె విచ్చేసె హరి ద్వార-
పాలకులు వాకిళ్ళఁ బదిలముసుండో. ॥కొలు॥

గీత మొయ్యనే పాడరో కిన్నరకింపురుషులు
యీతల శ్రీవేంకటేశుఁ డెక్కెను మేడ
ఘాత నెడ నెడ నూడిగకాండ్లు నిలువరో
రాతిరెప్పుడైనా మిమ్ము రమ్మనునో యతఁడు. ॥కొలు॥525

లలిత

ఇతరుల నడుగము యితఁడే మాదాత
యితనియీవి వొరు లియ్యఁగఁగలరా. ॥పల్లవి॥

దేవదేవుఁ డాదిమపురుషుఁడు హరి
శ్రీవత్సాంకుఁడు చిన్మయుఁడు
యీవల నావల యిబవేలు పతఁడు
భావజగురుఁడు మా పాలిటివాఁడు. ॥ఇత॥

జగదేకగురుఁడు శాశ్వతుఁ డచ్యుతుఁ—
డగజకు వరదుఁడు అనంతుఁడు
తగి మముఁనేలినదైవము యేలిక
నిగమమూర్తి మానిజబంధువుఁడు ॥ఇత॥

కలిదోషహరుఁడు కైవల్యవిభుఁడు
అలరిన శ్రీవేంకటాధిపుఁడు
చలిమి బలిమి మాజననియు జనకుఁడు
అలమి యితఁడు మాయంతర్యామి. ॥ఇత॥ 526

భైరవి

శ్రీహరి నిత్యశేషగిరీశ
మోహనాకార ముకుంద నమో శ్రీహరి. ॥పల్లవి॥

దేవకీసుత దేవ వామన
గోవిందా గోపగోపీనాథా। శ్రీహరి
గోవర్ధనధర గోకులపాలక
దేవేశాధిక తే నమోనమో. ॥శ్రీహ॥

సామజాన(వ?)న సారంగ(శార్ఙ?)పాణి
వామనా కృష్ణ వాసుదేవా। శ్రీహరి
రామనామ నారాయణ విష్ణో
దామోదర శ్రీధర నమో నమో. ॥శ్రీహ॥

పురుషోత్తమ పుండరీకాక్ష
గరుడధ్వజ కరుణానిధి। శ్రీహరి
చిరంతనాచ్యుత శ్రీవేంకటేశ
నరమృగ తే నమో నమో. ॥శ్రీహ॥ 527

దేవగాంధారి

వేసరితేనే లేదు విచారించితేఁ గద్దు
మూసినదిదే కీలు ముంచి వివేకులకు ॥పల్లవి॥

యెవ్వరు మనసులోన నిందిరేశుఁ దలఁచిన
అవ్వలఁ బాయకవుండు నదియే వైకుంఠము
దవ్వులకు నేఁగవద్దు తపము జపము వద్దు
యివ్వల నిదే కీలు యెఱిఁగినవారికి. ॥వేస॥

నాలుక నెవ్వరైనాను నారాయణుఁ బొగడిన
చాలి యాతఁ డాడ నుండు జగములూ నుండును
కాలమూ నడుగవద్దు కర్మమూ నడుగవద్దు
పాలింప నిదే కీలు పుణ్యమానసులకు. ॥వేస॥

శ్రీవేంకటేశ్వరునిఁ జేరి యెవ్వరు నమ్మినా
కైవసమై యాతఁ డింటఁ గాచుకుండును
సావధానములు వద్దు శరణంటేనే చాలు
భావింప నిదే కీలు పరమయోగులకు. ॥వేస॥ 528

శంకరాభరణం

దనుజులు గనిరి తత్వమిది
వనజాక్షునికృప వసించనేలా. ॥పల్లవి॥

హరి పరమాత్ముఁ డవాదిపురుషుఁడు
సురలకు నరులకు సులభుఁడు
హరికోపముతో నన్యులవరములు
సరిగా వెంచఁగ జగములలోన. ॥దను॥

వేదాంతవిదుఁడు విష్ణుఁడు కృష్ణుఁడు
శ్రీదేవికిఁ బతిశేఖరుఁడు
పోదిఁ బరస్తుతి పుణ్యముకంచే
పాదుగ హరిఁ దిట్టేపాపము మేలు. ॥దను॥

నారాయణుఁ డున్నతుఁ డచ్యుతుఁ డుప-
కారుఁడు శ్రీవేంకటవిభుఁడు
చేరి యీతఁడే శిక్షించ రక్షించ
పూరదయివములు వొగ్గి నితనిసరా. ॥దను॥ 529

రేకు 292 మలహరి

విశ్వమెల్ల నీ విరాడ్రూపము
శాశ్వతహరి నీశరణులము. ॥పల్లవి॥

కన్నులఁ సూర్యుఁడు కమలాప్తుఁడు నీ-
వన్నినమోమున బ్రాహ్మణులు
వున్నతివైశ్యులు వూరువులందును
యెన్నఁగ శూద్రులు యిదె పాదముల. ॥విశ్వ॥

యింద్రాదిదేవత లీశానబ్రహ్మము-
నీంద్రు లంగముల నెసఁగిరదే
సాంద్రలోకములు జఠరంబున నవె
రుంద్రతేజ మదె రోమములు. ॥విశ్వ॥

కాలముఁ గర్మముఁ గైవల్యంబును
ఆలోను వెలియు నది నీవు
శ్రీలలనాధిప శ్రీవేంకటేశ్వర
కోలుముందు నినుఁ గొలిచితిమయ్యా. ॥విశ్వ॥ 530

దేవగాంధారి

కలదు తిరుమంత్రము కల దిహముఁ బరము
కలిమి గలుగు మాకుఁ గడమే లేదు. ॥పల్లవి॥

కమలాక్ష నీవు మాకుఁ గలిగియుండఁగ భూమి
నమరలేనిదొకటి నవ్వల లేదు
నెమకి నాలుకమీఁద నీనామము మెలఁగఁగ
తమితోఁ బరుల వేఁడఁ దాఁ జోటులేదు. ॥కల॥

శౌరి నీ చక్రము నాభుజముమీఁద నుండఁగాను
యీరసపుఁబగ లేదు యెదురూ లేదు
చేరువ నీసేవ నాచేతులపై నుండఁగాను
తీరనికర్మపువెట్టి దినమూ లేదు. ॥కల॥

అచ్యుత నీపై భక్తి యాతుమలో నుండఁగాను
రచ్చలఁ బుట్టిన యపరాధమూ లేదు
నిచ్చలు శ్రీవేంకటేశ నీశరణాగతుండఁగా
విచ్చినవిడేకాని విచారమే లేదు. ॥కల॥ 531

దేసాళి

దేవుఁ డొక్కఁడే మాకు దిక్కుగాని
కావ నెవ్వరును లేరు కతలింతేకాని. ॥పల్లవి॥

వచ్చివొళ్ళు మోచితిమి పాపమెల్లాఁ జేసితిమి
హెచ్చినమీఁదటిసుద్దు లేఁటివోకాని
రచ్చలఁబడె మాగుట్టు రమణులచేఁత బెట్టు
అచ్చమై యిందుకుఁ బరిహారమేదోకాని. ॥దేవుఁ॥

గాలిమూటఁ జిక్కితిమి కన్నచోటే తొక్కితిమి
ఆలించి యేమిటివారమయ్యే మోకాని
మైల గొంత మనసూ మఱుఁగు గొంతాయ
తాలిమి నా విధి యేమి దలఁచినోకాని. ॥ దేవుఁ ॥

మాయలఁ బొరలితిమి మరచితి మింతలోనే
చాయల శ్రీవేంకటేశు శరణంటిమి
రోయఁజొచ్చె జగమెల్లా రుచియాయ వైరాగ్య-
మాయము నాలోపలి అంతరాత్మేకాని. ॥ దేవు ॥ 532

వసంతవరాళి

అతని నమ్మరే రల్పమతులు భువి
నతఁ డాద్యుఁడు పరమాత్ముఁడు. ॥ పల్లవి ॥

సకలలోకపతి సర్వేశ్వరుఁడట
వొకఁడీఁక దొర మరి వున్నాఁడా
ప్రకటించఁగ శ్రీపతియే దాతట
వెకలి నియ్యఁ గొన వేరేకలరా. ॥ అత ॥

దివిజవందితుఁడు దిక్కుల హరియట
యివల మొక్క సురలీఁక వేరీ
కవ నంతర్యామి కరుణాకరుఁడట
వివిధభంగులను వెదకఁగనేలా. ॥ అత ॥

వేదాంగుఁడు శ్రీవేంకటపతియట
ఆదిమతము లీఁక నరసేదా
యేదెస నెవ్వరి కెప్పుడుఁ గలఁ డితఁ-
డీదేవుఁడె మన కిహపర మొసఁగ. ॥ అత ॥ 533

సాళంగనాట

ఒకరిఁ గానఁగ నొడఁబడదు మనసు
సకలముహరియని సరిఁదోఁచీని. ॥ పల్లవి ॥

అంతరాత్మ శ్రీహరి యతఁ డొకఁడే
జంతువులన్నియు సమములే
బంతులఁ బాత్రాపాత్రము వెదకిన
అంతట హరిదాస్యమేపో ఘనము. ॥ ఒక ॥

జగమును నొకటే చైతన్య మొకటే
తగినపంచభూతము లొకటే
నగుతా నెదిరిని నన్నును నెంచిన
మొగి నాపై హరిముద్రలె ఘనము. ॥ ఒక ॥

కారు స్వతంత్రులు కడపట నొకరును
యీరీతి నొఁగాము లిఁక నేలా
శ్రీరమణీపతి శ్రీవేంకటేశుఁడే
కారణము శరణాగతియే ఘనము. ॥ ఒక ॥ 584

సాళంగనాట

వేదవట్టి యిఁక నేమి వెదకేరు చదివేరు
వేదాంతవేద్యుఁడై నవిష్ణుని నెఱఁగరా. ॥ పల్లవి ॥

తోలె నదె గరుడనిఁ దొడఁగి బాణునిమీఁద
వాలెను కంసునిమీఁద వడి నెగసి
కేలుచాఁచి చక్రమునఁ గెడపె శిశుపాలుని
వేలుపులరాయఁడై నవిష్ణుని నెఱఁగరా. ॥ వేద ॥

తొక్కెను బలీంద్రునిఁ దొల్లి పాతాళానఁ గుంగ
మొక్కలాన జల ధమ్ము మొనకుఁ దెచ్చె
పక్కన బ్రహ్మాండము పగులించెఁ బెనువేల
వెక్కసపుదైవమైనవిష్ణుని నెఱఁగరా. ॥ వేద ॥

భేదించె రావణాదిభీకరదైత్యులనెల్ల
నాదించె శంఖమున నున్నతజయము
సేదదేర నిపుడును శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద
వీది వీది మెరసేటివిష్ణుని నెఱఁగరా. ॥ వేద ॥ 585

రేకు 298 లలిత

ఈతని నెఱఁగకుంటే నిల స్వామిద్రోహము
ఘాతల నేలు గుడిచి కాలువ పొగడుట. ॥ పల్లవి ॥

హరిపాదమననే యడఁగె లోకములెల్ల
హరినాభినే పొడమి రదివో బ్రహ్మాదులు
హరినామము వేదాల కాదియు నంత్యము నాయ
హరిదాసులే వశిష్ఠాదు లిందరును. ॥ ఈత ॥

విష్ణుఁడే యమృత మిచ్చె విష్ణుఁడే ధరణి మోఁచె
విష్ణువాజ్ఞ నడచేది విశ్వమింతాను
విష్ణుచక్రమున దైత్యవీరులెల్లా నడఁగిరి
విష్ణువుముఖమునందే విప్రులు జనించిరి. ॥ ఈత ॥

పరమపుశ్రీపతివే భారతరామాయణాలు
పరమాత్ముఁ డితఁడే పలుజీవులయందెల్లా
వరము చేచేతఁ జూపె వట్టి శ్రీవేంకటేశుఁడు
పరమానంద మొసఁగు భక్తులకు నితఁడు. ॥ ఈత ॥ 586

శుద్ధవసంతం

నిండినజగములెల్లా నీయాధీనము
బండుజన్మములవాఁడ భయమేమీ నెరఁగ. ॥ పల్లవి ॥

పాతకపుదేహమిది ప్రకృతియాధీనము
ఆతుమ శ్రీహరి నీయాధీనము
యీతల నాతల నే నెవ్వరి నేమనలేను
చేతనుఁడ నింతే నేను చిక్కినవేమెఱఁగ. ॥ నిండి ॥

వెలయునాకర్మము నీవేదశాస్త్రాధీనము
నిలిచినజ్ఞానమెల్లా నీయాధీనము
తలఁచి యెవ్వరి నేఁ దగుఁ దగదనలేను
కొలఁదిజీవుఁడనింతే కొనమొద లెఱఁగ. ॥ నిండి ॥

అక్కడ వామనసిక నాచార్యాధీనము
నిక్కపునామోక్షము నీయాధీనము
యెక్కువ శ్రీవేంకటేశ యెవ్వరి నేమనలేను
పక్కన నీబంటనింతే పరచింత లెఱఁగ. ॥ నిండి ॥ 587

రామక్రియ

ఏమి సేయఁగలఁడు తా నీజగమెల్లాను
కోమలపుదేహి కొక్కకోకే కలది. ॥ పల్లవి ॥

మించినకోరిక లివి మిన్నులపొడవులు
కొంచపుదేహము దనకొలఁది గాదు
యెంచరానిసిరు లవి యెన్ని గలిగినా
కంచములోనికూడే కలిగినది. ॥ ఏమి ॥

గోరపడి గడించేవి కోట్లకొలఁదులు
    తారి తూరి నోటికిఁ దగ్గంత గాదు
    యేరుపరచి యింతుల నెందరిఁ బెండ్లాడినాను
    కూరిమి సతి యొకతె కూటమికిఁ గలది. ॥ఏమి॥

తలఁచి మొక్కేసురలు తలవెంట్రుకలందరు
    యిలఁ దన బతుకెంతో యెరఁగరాదు
    చెలఁగి రక్షించేవాఁడు శ్రీవేంకటేశుఁ డొకఁడే
    కల దంతరంగమునఁ గైవల్యమే కలది. ॥ఏమి॥ 538

లలిత

వీరు వారనేటి వింతేల
    శ్రీరమణునికృప సిద్ధముగాక. ॥పల్లవి॥

యెక్కడిపాపము యెక్కడిపుణ్యము
    దక్కిన శ్రీపతిదాసునికి
    పక్కన లోహముఁ బరుసము దాఁకిన
    యెక్కువ నంతా హేమమేకాదా. ॥వీరు॥

యేది హీనము యేది యధికము
    పాదుగ నడచుప్రపన్నునికి
    మేదినీశుఁ డేమెలుఁతఁ బెండ్లాడిన
    సాదించ నేలికసానేకాదా. ॥వీరు॥

యేడ నింద లిఁక నేడ సంస్తుతులు
    జాడల శ్రీవైష్ణవునికిని
    యీడనే శ్రీవేంకటేశుఁ డాత్మయట
    యీడులేనియతఁ డెక్కుడేకాదా. ॥వీరు॥ 539

రామక్రియ

నేనా గెలువ లేను నీమాయ
శ్రీనాథ నీవు నేసేచేఁతలే నీమాయ. ॥పల్లవి॥

తమకము గడు రేఁచు తలఁపు ఉబ్బూఁతలూఁచు
నిమిష మూరకుండదు నీమాయ
తిమిరము బుద్ధిఁ గప్పు తెలివల వెంటఁ దిప్పు
అమరి తోడునీడ ఆయఁబో నీమాయ. ॥నేనా॥

పట్టినందుకెల్లాఁ దీసు పాపమే చవులుసేసు
నిట్టి(ట్ట?) పిడిఁ బోనీదు నీమాయ
కొట్టఁగొన కెక్కించుఁ గోరి మొదలికి దించు
మట్టులే దింతింతని మరియు నీమాయ. ॥ నేనా ॥

పలులంపటాల ముంచు భావజుచే భ్రమయించు
నిలిచినచోటనెల్లా నీమాయ
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిటు నిన్నుఁ గొలువఁగా
మలసి సొలసి నన్ను మన్నించె నీమాయ. ॥నేనా॥ 540

సామవరాళి

తనుఁ దా నేమఱక దైవము మఱవకుంటే
మనసులోనే కలుగు మహామహిమ. ॥పల్లవి॥

కనురెప్ప మూసితేనే కడ దాఁగె జగమెల్ల
కనుదెరచినంతనే కలిగెఁ దాను
వనిచివుండుట లేదు నమ్మకపోవుట లేదు
తనతోడిదే యిన్నిఁ దాఁ గలితేఁ గలవు. ॥తనుఁ॥

కడుపు నిండినంతనే కై పాయ రుచులెల్లా
చెడిదపుటాఁకలై తేఁ బ్రియమాయను
యెడనెడఁ జేఁదుగాదు యింతలోనే తీపు గాదు
వొదలితోడివే యివి వుండినట్టే వుండును. ॥తను॥

అద్దములోఁ దననీడ అంతటా మెరసినట్లు
పొద్దు వొద్దు తనతోనే భోగాలెల్లా
అద్దిన శ్రీవేంకటేశుఁ డంతరాత్మయైనవాఁడు
కొద్ది లేదాతనిమాయ కొనసాగుచుండును. ॥తను॥ 541

రేకు 294 శంకరాభరణం

చవిచేసుక యిటు జరగెదము
జవదాఁటకురో సంసారులార. ॥పల్లవి॥

యెదిచూచినా నెరవెరవే
పోదిఁ గూడఁగా పొదపింతే
ఆదికినాది హరి యొక్కఁడే
పాదుగఁ బుట్టెడిభవములె వేరు. ॥చవి॥

కలుములు లేములు కతలింతే
నిలుకడగలచో నిజమౌను
యిలయును జగమును యిదే యిదే
తెలిసి చూడఁగా దినములే ఘనము. ॥చవి॥

చెంతల నిందరు జీవులే
బంతులఁ బుణ్యముఁ బాపమునే
యింతట శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడే
కాంతలుఁ బురుషులగతులై నిలిచె. ॥చవి॥ 542

భూపాళం

హరి కృష్ణ మేలుకొను ఆదిపురుషా
తరవాత నా మోము తప్పకిటు చూడ. ॥పల్లవి॥

మేలుకొను నాయన్న మెల్లనే నీతోడి
బాలులదె పిలిచేరు బడి నాడను
చాలు నిఁక నిద్దురలు చద్దికూళ్ళపొద్దు-
వేళాయ నాతండ్రి వేగ లేవే. ॥హరి॥

కను దెరవు నాతండ్రి కమలాప్తుఁ డుదయించె
వనిత ౧ మొకమజ్జనము వడిఁ దెచ్చెను
మొనసి మీతండ్రి యిదె ముద్దాడఁ జెలఁగీని
దనుజాంతకుండ యిఁకఁ దగ మేలుకోవే. ॥హరి॥

లేవె నాతండ్రి నీలీలలటు వొగడేరు
శ్రీవేంకటాద్రిపతి శ్రీరమణుఁడా
దేవతలు మునులుఁ జెందివనారదాదులు
ఆవలనుఁ బాడేరు ఆకసమునందు. ॥హరి॥ 548

లలిత

విశ్వాత్మ నీకంటె వేరేమియునుఁ గాన
ఐశ్వర్యమెల్ల నీయతివచందములే. ॥పల్లవి॥

కలవు మతములు పెక్కు కర్మభేదములగుచు
కలవెల్ల నీయందె కల్పితములే
కలరు దేవతలు బహుగతులమహిమల మెరయు
అలరి వారెల్ల నీ యంగభేదములే. ॥విశ్వా॥

౧. మొకమజ్జనము=ముఖముకడుగుట.

ఘనమంత్రములు పెక్కు గలవు వరముల నొసఁగు
ననిచి యవియెల్ల నీనామంబులే
పెనగొన్న జంతువులు పెక్కులెన్నె గలవు
పనిగొన్న నీదాసపరికరములే. ॥విశ్వా॥

యెందును దగులువడ కేకరూపని నిన్ను
గందువఁ గొలుచువాఁడే ఘనపుణ్యుఁడు
అందపు శ్రీవేంకటాద్రీశ అన్నిటా—
నందినపొందినవెల్లా హరి నీయనుమతే. ॥విశ్వా॥ 544

సామంతం

ఇహపరములకును యిది సుఖము
సహజావస్థే జరగేటిసుఖము. ॥పల్లవి॥

శ్రీరమణుఁడే చింతాయకుఁడని
వూరక వుండుట వొకసుఖము
కోరకుండఁగా గూడినయర్థము
ఆరయఁ గైకొను టది సుఖము. ॥ఇహ॥

వసముగానిపని వడిఁ దలకెత్తుక
అసురుసురుగాని దది సుఖము
౧యెసరెత్తుక లేళ్లేవని తోలక
పసఁ దనవిధిఁ గలవాటే సుఖము. ॥ఇహ॥

పెక్కు చంచలము పెనచుక తిరుగక
వొక్క సుఖంబౌ టురుసుఖము
యెక్కువ శ్రీవేంకటేశ్వరు శరణని
నిక్కితిమిదె మానిజమే సుఖము. ॥ఇహ॥ 545

౧. ఈమూడవపాదము సుఘటితార్థము కాదు.

లలిత

వింటిమి నీకతలు కంటిమి నీమాయలు
బంటుల మచ్యుత నీపాలివారమయ్యా. ॥పల్లవి॥

తలిగిరి నీవల్లనే కడఁగి బ్రహ్మాదులు
నిలిచిరి సురలెల్లా నీవల్లనే
తెలిసిరి మునులెల్లా దేవుఁడవు నీవేయని
చలపట్టి హరి నీకు శరణనేమయ్యా. ॥వింటి॥

నుతియించీ వేదములు నోరార నీమహిమ
గతి యాయ వైకుంఠమే ఘనులకెల్లా
ప్రతిలేనినీరూపే భావించేరు యోగీంద్రుల
తతితో శ్రీపతి నీకే దాసులమయ్యా. ॥వింటి॥

ఆదె నీచక్రముచేత నడఁగి రసురలెల్లా
బదికిరి విప్రులు నీపాదసేవను
పొదలి శ్రీవేంకటేశ పొంది నీకరుణచేత
మొదల వెనక నీకే మొక్కేమయ్యా. ॥వింటి॥ 546

గుండక్రియ

ఎట్టొకో దైవమా ఇదె నీకు శరణంటి
తొట్టినవాఁబ్రదుకుకుఁ దుదయు లేదు. ॥పల్లవి॥

నాని యీజన్మమెత్తి నాటివెల్లా మఱచితి
పూని యేమిటా విరతి పుట్టనేరదు
కానను ముందరవచ్చేఘనకర్మపాశములు
౧పానిపట్టి(?) యించుకంతా భయమూ లేదు. ॥ఎట్టొ॥

౧. 'పూనిపట్టి' కి వ్యావహారికరూపము కావచ్చు.

పంచేంద్రియములఁ జిక్కి భావమెల్లాఁ జిక్కువడె
అంచెల మోహముతోవ అరయ లేను
యెంచి నాదేహములోని హేయమును సాధించె
చంచలపుదుర్గుణాలు చక్కనైనాఁ గావు. ॥ఎట్టొ॥

నగుసంపదలచేత నన్ను నేనే మరచితి
౧తెగువది వివేకించఁ దీర దెప్పుడు
నిగిడి శ్రీవేంకటేశ నీవు నన్ను నేలఁగాను
జగమెల్లా నెరఁగ నే సాత్వికుఁడనైతి. ॥ఎట్టొ॥ 547

రేకు 295 తెలుఁగుకాంబోది

ఇందునే తుదిపద మెక్కి రిందరును
మందరధర నీమహిమిదివో. ॥పల్లవి॥

మరిగినపుణ్యులమతిలో కోరిక
పరమపుహరి నీపాదములు
గరిమ గోపికలు గావలెనన్నది
హరి నీసంభోగ మదియేపో. ॥ఇందు॥

పొంచి వేదములు పొగడెడియర్థము
అంచెల గుణకథ లవి నీవి
పంచి యజ్ఞములఫలమై యున్నవి
నించి దేవ నీ నిజపూజలెపో. ॥ఇందు॥

కైవల్యమునకుఁ గడుఁ దెరువైనది
ఆవల నీశరణాగతియే
శ్రీవేంకటేశ్వర చెప్పె మాగురుఁడు
మావద్ద నిదె నీ మంత్రమెపో. ॥ఇందు॥ 548

---

౧. 'తెగువడి' పూ. మ పా.

సామంతం

గోవిందుదాసులమై కొనకెక్కుదుముగాక
వేవేలువిధుల నమ్మి వెతఁబడఁగలమా. ॥ పల్లవి ॥

మనసులోపలిమామర్మము దెలియలేము
ఘనుఁడైనహరి నెట్టు గానఁగలము
తనువుతో భోగాలు తగులు వీడఁగలేము
వెనకకర్మపాశాలు వీడించుకోఁగలమా. ॥ గోవిం ॥

పడిఁబెట్టేయింద్రియాల పద్దని మానుపలేము
తొడరి సంసారము తోయఁగలమా
బడిబడి నానాటిబతుకు చెప్పుకోలేము
పొడలేటియితరుల బోధించఁగలమా. ॥గోవిం॥

కొంకక ఆడినమాట గురుతువెట్టఁగలేము
లంకె వేదవాక్యము దలఁచఁగలమా
యింకా శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడే మాదేవుఁడని
సంకెలేకుందుముగాక జాలిఁబడఁగలమా. ॥గోవిం॥ 549

బౌళి

పుట్టుగులు వొక్కటే పుణ్యపాపములే వేరు
యెట్టుసేసినాఁ జేసీ నేమి సేయవచ్చును. ॥ పల్లవి ॥

పగలే రేయి యీబడిఁ గొన్నిజీవులకు
వొగి నా రేయి పగలౌ నొకరికిని
తగుదైవ మొకఁడే తమమతములే వేరు
పగటుల విష్ణుమాయ భ్రమయించీ నిదివో. ॥ పుట్టు ॥

నిలువెల్లాఁ జేదే నెరిఁ గొన్నివృక్షములు
కలదెల్లఁ దీపే కమ్మరఁ గొన్ని
తలఁపును నొకచే తత్వములే వేరువేరు
చెలరేఁగి విష్ణుమాయ చిక్కువెట్టీ నిదివో. ॥పుట్టు॥

ఇహమే పరము యెరిఁగితేఁ గొందరికి
మహిఁ బరమే ఇహము మరొకరికి
వహితో శ్రీవేంకటేశు వలెనని కొలిచితే
సహజపువిష్ణుమాయ జారిపోవు నపుడే ॥పుట్టు॥ 550

కన్నడగౌళ

దైవమా నీవే యిందు దయ దలఁచుటగాక
తోవనున్నజీవు లెట్లు తోనేరు నీమాయ. ॥పల్లవి॥

౧. పలుచవులందునెల్ల ప్రాణమే మిక్కిలి చవి
బలిమి తీపులలోనఁ బ్రాణమే తీపు
యిలపైఁ బూజ్యాలలోన నింతులే కడుఁబూజ్యాలు
తలఁచి జీవులు యెట్టు దాఁటేరు నీమాయ. ॥దైవ॥

తగుచుట్టరికాలలో ధనమే చుట్టరికము
జగతిఁ గట్టనికట్టు సంసారము
వగలైనగుణాలలో వైరమే నిజగుణము
జిగిఁ బ్రాణు లెట్లు గెలిచేరు నీమాయ. ॥దైవ॥

తమలో నెవ్వరికైనా తమజాతి తమనేర్పు
తమకు నెక్కుడై తోఁచు తక్కువనరు
నెమకి శ్రీవేంకటేశ నీదాసులకే కాని
భ్రమసినజీవులెల్లాఁ బాయరు నీమాయ. ॥దైవ॥ 551

---

౧. 'పలుచదువు' పూ. ము. పా

లలిత

తెలిసినవారి కింతా దేవుఁడై యుండు
కలఁడన్నచోట హరి గలఁ డటుగాన. ॥పల్లవి॥

అందు నిందుఁ బోయి శ్రీహరిని వెదకనేల
బొందితోడిరూపులెల్లాఁ బోరి వతఁడే
కొందరిలో నుండి ఇచ్చుఁ గోరినట్టియీవులెల్ల
కొందరిలో మాటలాడుఁ గొందరిలో నగును. ॥ తెలి ॥

లోన వెలిఁ జూచి పరలోకము వెదకనేల
యేవెలనైన వైకుంఠ మెదుట నదె
పూని వొకచోట నెండ పొడచూపు నక్కడనే
వానినవెన్నెల గాసు నానారీతులౌను. ॥ తెలి ॥

చొక్కి చొక్కి యానందసుఖము వెదకనేల
మక్కువఁ దా శాంతుఁడైతే మతిలో నదె
యెక్కువతో శ్రీవేంకటేశ్వరుదాసుఁడ నైతి
వొక్కఁడే మాకిన్నిటికిఁ నొడయఁడై నిలిచె. ॥తెలి॥ 552

భవుళి

ఇంక మాలోఁట్ల కేది విధో
కింకరులమని యెడిగెలు పేకాక. ॥పల్లవి॥

యెవ్వరు గడచిరి యింతకతొలుతను
నివ్వటిల్లు హరి నీమాయ
నవ్వుచు నీశరణాగతి నమ్మిన
మువ్వంక శుకాదిమునులే కాక. ॥ ఇంక ॥

కన్నవారెవ్వరు ఘనవైకుంఠము
వున్నతమగునీవురుమహిమ
మున్ను నిపుడు నీ ముద్రలు మోఁచిన
అన్నిటా ఘనసనకాదులుగాక. ॥ఇంత॥

తెలియువారెవ్వరు దివ్యజ్ఞానము
చలనముగాఁ జెప్పుశాస్త్రములు
యిలలో శ్రీవేంకటేశ నీ వారై
చెలఁగిరి శేషాదిజీవులుగాక. ॥ఇంత॥ 558

రేకు 296 సాళంగనాట

ఎందరు గలిగిన నితనిలోనే
ముందు వెనకలను ముఖ్యం బితఁడే. ॥పల్లవి॥

భవవిదూరుఁ డాపద్బంధుఁడు హరి
వివరించి కొలువ వేల్పితఁడు
కవతో లక్ష్మీకాంతుఁ డితఁడు
రవిశశినేత్రుఁడు రక్షకుఁడు. ॥ఎంద॥

కలిదోషహరుఁడు కారుణ్యనిలయుఁడు
వలెననువారికి వరదుఁడు
తలఁపులోనఁగలతత్త్వం బితఁడు
సులభుఁ డితఁ డరసిచూచినను. ॥ఎంద॥

శ్రీవేంకటేశుఁడు చిత్తజగురుఁడు
యేవలఁజూచిన నితఁడే
గోవిందుఁ డితనిఁ గొలిచితిమిదివో
తోవయుఁ గంటిమి తుదకెక్కితిమి. ॥ఎంద॥ 554

శుద్ధవసంతం

కనుఁగొననిది హరికల్పితము
తనకు నిందులోఁ దగినంతే. ॥ పల్లవి ॥

నానాభేదములు నరులగుణంబులు
నానారుచు లివి నవపదార్థములు
ఔ ననేదేది యటు గాదనేదేది
వానివానివిధి వలసినయట్టు. ॥ కను ॥

నడచుఁ బ్రపంచము నడపేవిధముల
నడచు మాయ లెన్నఁగరావు
విడిచేటి వేఁటివి విడువని వేఁటివి
పడఁగఁబడఁగ నవి పరచినయట్లు. ॥ కను ॥

తెగనికర్మములు దేహధర్మములు
తెగనియాస లివె దినదినము
తగు శ్రీవేంకటదైవము దాసులు
నగుదు రిన్నిటిని నటనలు చూచి. ॥ కను ॥ 555

వరాళి

అరిగాఁపులము నేము అంతర్యామివి నీకు (వు?)
యిరవై నీచెప్పినట్టు యేమిసేతుమయ్యా. ॥ పల్లవి ॥

గాలి ౧ముడిగట్టినట్టు కాయము మోచితిమి
కాలముగొలచితిమి కనురెప్పల
జాలి రొప్పితిమి వట్టిసటలనే యేపొద్దు
యేల మెచ్చ వింకాను యేమిసేతుమయ్యా. ॥ అరి ॥

౧. 'ముడె' రేకు.

చుక్కలు లెక్కించినట్టు చూడఁగ మాజన్మములు
వుక్కునఁ గర్మములకు నొడిగట్టితి (మి?)
తెక్కులను వెంట వెంటఁ దిరిగేము బంట్లమై
యెక్కువాయ వెట్టి మాకు నేమిసేతుమయ్యా. ॥అరి॥

వాలు ౧ వొంగినటువలెఁ బాయము మోచితిమి
నాలుక కెక్కినవెల్లా నమలితిమి
యీలీల శ్రీవేంకటేశ ఇంత సేసితివి
యేలినవాఁడవు ఇంకా నేమిసేతుమయ్యా. ॥అరి॥ 556

శంకరాభరణం

మిగిలిన దే మిఁకమీఁదట దేహికి
అగపడు నొక పదెఁ డన్నంబు. ॥పల్లవి॥

రతిఁ బగటివెలుఁగు రాత్రిచీఁకటికి
సతము గాదు అది సరికి సరి
అతిభోగములకు నార్జించుటకును
చతురపుసంపద సరికి సరి. ॥మిగి॥

అలయపథ్యమున నౌషధము గొనుట
చలువకు వేఁడికి సరికి సరి
నిలిచినపుణ్యము నిండుఁబాపములు
జలువు వెలువులకు సరికి సరి. ॥మిగి॥

మహి మరణములకు మరి పుట్టుగులకు
సహజ మందరికి సరికి సరి
యిహమున శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డాత్మకు
సహకారి యతఁడు సరికి సరి. ॥మిగి॥ 557

౧. 'వొఁగి' రేకు

మాళవి

తెలుపఁగరాదిది దేవునిమాయలు
ఫల మెఱఁగరు యీ పట్టినవెట్టి. ॥పల్లవి॥

పుట్టిరి దివిజులు పురుషోత్తమునం-
దట్టే యణఁగిరి యతనందు
యిట్టె యీతని యిందఱతో సరి-
వెట్ట గొలుచుటే పెనువెట్టి. ॥తెలు॥

హరివరమునసే యందరు బదికిరి
పరులవరము గని బడలిరి యసురలు
యిరవెఱఁగితని నిందరిలోపల
సరిగా మొక్కుట సహజపువెట్టి. ॥తెలు॥

శ్రీవాంతరాత్ముఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడు
యేవల శ్రీలక్ష్మి యీతనిదేవులు
వేవేలు సిరులు వీరె యొసఁగిరని
భావించువారికి బట్టదు వెట్టి. ॥తెలు॥ 558

ముఖారి

కలలోన నిట్లనే కాఁపురము నిట్లనే
నిలువు గల్లందమో నిజమందమో. ॥పల్లవి॥

వొక్కనాటిప్రపంచము వొక్కనాటివలె రాదు
వొక్కనిమిషమువలె నొకటి గాదు
పక్కన మాయమై పోవు బడిబడినే వచ్చు
నెక్కొని కల్లందమో నిజమందమో. ॥కల॥

పొద్దు వొడచేది గొంత పొద్దు గూఁకేది గొంత
చద్ది గొంత వేఁడి గొంత చవులు గొంత
వొద్దనే కాలము నుండు వుండుండీ దవ్వయిపోవు
నిద్దవుఁగల్లందమో నిజమందమో. ॥కల॥

పాపపుణ్యా లంటెనంటాఁ బాయవు సుఖదుఃఖాలు
పైపై ననుభవించఁ బరసిపోవు
యేపొద్దు శ్రీవేంకటేశుఁ డెదలోనే వున్నాఁడు
యేపునఁ గల్లందమో యిది నిజమందమో. ॥కల॥ 559

రేకు 297 నారాయణి

ఏఁటివిచారము యెక్కడి యాచారము
మాటున జీవుఁ డింతేసి మాయలఁ బొరలును. ॥పల్లవి॥

పరగ నూరేండ్లబ్రతుకునకేకా
ధర నన్నియునుఁ గూర్చి దాఁచుకొనేది
పొరసి నానాసుఖభోగాలు చింతించుఁగాని
పరమున కిపాటిప్రయాస పడఁడు. ॥ఏఁటి॥

కడుపు నించుకొరకుఁ గామసుఖమునకేకా
చెడనివుద్యోగాలు సేయఁగోరును
మిడిసి లోకములెల్ల మెప్పించ నడచుఁగాని
చిడుముడి హరి మెప్పించే వనలేఁడు. ॥ఏఁటి॥

సారె సారెఁ బుట్టి చచ్చి జననము వొందేదెల్లా
వూరఁగలకర్మము లొగిఁ జేయుట
మేరలేక నరులను మెచ్చుగఁ గొలుచుఁగాని
కూరిమి శ్రీవేంకటేశుఁ గొలువఁగలేఁడు. ॥ఏఁటి॥ 560

దేసాళి

భావములోనా బాహ్యమునందును
గోవింద గోవింద యని కొలువవో మనసా. ॥ పల్లవి ॥

హరియవతారములే యఖిలదేవతలు
హరిలోనివే బ్రహ్మాండములు
హరినామములే అన్నిమంత్రములు
హరి హరి హరి యనవో మనసా. ॥ భావ ॥

విష్ణునిమహిమలే విహితకర్మములు
విష్ణునిఁ బొగడీ వేదములు
విష్ణుఁ డొక్కఁడే విశ్వాంతరాత్ముఁడు
విష్ణు విష్ణువని వెదకవో మనసా. ॥ భావ ॥

అచ్యుతుఁ డితఁడే ఆదియు నంత్యము
అచ్యుతుఁడే యసురాంతకుఁడు
అచ్యుతుఁడు శ్రీవేంకటాద్రిమీఁద నిదె
అచ్యుత యచ్యుత శరణనవో మనసా. ॥ భావ ॥ 561

గుండక్రియ

అంతయు నతనిమహామహిమే అతఁ-
డెంత సేసినా నెట్టయిన నవును. ॥ పల్లవి ॥

రావలెనన్న వి రాక మానవు
పోవలె నన్న వి పోకుండవు
ఆవలీవల వలమటలేఁటికి
దైవమొక్కఁడే తగిలినగుఱుతు. ॥ అంత ॥

కాయపుగుణములు కలిగినవే భువి-
నీయెడ జీవుఁడు యిటు గలఁడే
ఆయమిందుఁ గా దవునన నెవ్వరు
కాయజగురుఁ డొకఁడే ప్రేరకుఁడు. ॥అంత॥

యంతరంగమే యాత్మజ్ఞానము
వింతగు వెలుపల వెడమాయ
చింతించి రక్షించ శ్రీవేంకటేశుఁడు
మంతుకెక్కె నిఁక మతకము లేల. ॥అంత॥ 562

సాళంగం

ఒక్కఁడే దైవం బున్నతుఁ డితఁడు
తక్కినతలఁపులు తప్పుఁదెరువులు. ॥పల్లవి॥

పురుషులకెల్లాఁ బురుషోత్తముఁడు
సురేంద్రాదులకు సురేంద్రుఁడు
హరునికి నజునికి నవ్వలిమూరితి
హరి యితఁడే పరమాత్ముఁడు. ॥ఒక్క॥

వేదాంతంబుల వేద్యుఁ డితఁడు
ఆదికినాదియునన నితఁడే
మేదిని నరులకు మేదినీశ్వరుఁడు
యేదెసఁ జూచిన నీశ్వరుఁ డితఁడే. ॥ఒక్క॥

యెక్కువలకెల్ల నెక్కువ యీతఁడు
మక్కువ మరునికి మరుఁ డితఁడు
యిక్కడ శ్రీవేంకటేశుఁడై మిగుల
పక్కన నిదివో ప్రత్యక్ష మితఁడు. ॥ఒక్క॥ 563

శ్రీరాగం

ఓహో నిలిచిన దొకటిదియే
శ్రీహరిసాకారచింతనము. ॥పల్లవి॥

పంచమగవేదపుపద్మాక్షునామము
అంచెఁ బాపహర మౌషధము
పంచలఁ బీతాంబరుశరణాగతి
ముంచినయజ్ఞానమునకు దీపము ॥ఓహో॥

ఇందులకుడుపులు విష్ణుకీర్తనము
చందపువైకుంఠ(ము?) సంబళము
పొందుగ నచ్యుతుఁబూజించుపూజలు
కిందటఁ గొనకెక్కెడినిచ్చెనలు. ॥ఓహో॥

కట్టినముడుపగు ఘనకృష్ణభక్తి
ముట్టిన పాపవిమోచనము
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ్వరుకృప యిది
పట్టినవారికి బలువగుకొమ్ము(మ్మ?). ॥ఓహో॥ ౫౬౪

శంకరాభరణం

వేదము దీర్చదు వేరే శాస్త్రములు
యేదియుఁ దీర్చదు యిది నీమాయ. ॥పల్లవి॥

నీవల్ల బ్రదికిరి నిందుదేవతలు
నీవల్ల నసురలు నెలఁజెడిరి
ఆవల నిందరి కాత్మవు నీవే
చేవదేరె నీచిక్కులే భువిని. ॥వేద॥

౧. 'వేదము' కావచ్చు.

నెమ్మిఁ బాండవుల నీవారంటివి
కమ్మర విడిచితి కౌరవుల
యిమ్ముల నీవావి యిద్దరికొకటే
తెమ్మలాయ నీతిరనిచిక్కు. ॥వేద॥

జగమున నీదే స్వతంత్రమెల్లా
నెగడినజీవులు నీవారు
తగు శ్రీవేంకటదయివమ యిన్నియు
తెగి నీదాసులు తెలిసినచిక్కు. ॥వేద॥ 565

రేకు 298 దేవగాంధారి

మాయామోహము మానదిది
శ్రీయచ్యుత నీచిత్తమే కలది. ॥పల్లవి॥

యెంతవెలుఁగునకు నంతేచీఁకటి
యెంత సంపదకు నంతాపద
అంతటా నౌషధ మపథ్యమును సరి
వింతే మిగిలెను వేసటే కలది. ॥మాయా॥

చేసినకూలికి జీతమునకు సరి
పూసినకర్మభోగము సరి
వాసులజన్మము వడి మరణము సరి
ఆసల మిగిలిన దలపే కలది. ॥మాయా॥

మొలచినదేహము ముదియుటకును సరి
తలఁచినదైవము తనలోను
యిలలో శ్రీవేంకటేశ నీ కరుణ—
గలిగినమాకెల్ల ఘనతే కలది. ॥మాయా॥ 566

సాళంగనాట

చేకొని కొలువరో శ్రీనరసింహము
శ్రీకరమగు నిదె శ్రీనరసింహము. ॥పల్లవి॥

వెడలేటిపూర్పుల వేఁడిమి చల్లి
చిఱుముడికోపపుశ్రీనరసింహము
గడగడవడఁకేటిగండస్థలములు
౧జెడలు గదలిచి శ్రీనరసింహము. ॥చేకొ॥

వంకరగోళ్లవైపులు వెదకి
చింకచూపులను శ్రీనరసింహము
హుంకారంబుల నుదధులు గలఁచీ-
నంకెల శ్రీపతియగు నరసింహము. ॥చేకొ॥

వదనము దిప్పుచు వడి నసురమేను
౨చిద్రుపలు చేసెను శ్రీనరసింహము
అదివో శ్రీవేంకటాద్రి యెక్కి యిటు
చెదరక నిలిచెను శ్రీనరసింహము. ॥చేకొ॥ 567

వరాళి

అతనిలోనే యణఁగె నన్నియును
కతలెన్నైనాఁ గలవు కమలాక్షుఁ గనరో. ॥పల్లవి॥

యిసుక లెక్కవెట్టితే నెంతైనాఁ గలదు
అసముదించనిపుణ్యా లటువంటివే
వసగాని పెక్కుదేవతలఁ గొలుచుకంటే
సుసరాన హరివారై సుఖియించరో. ॥అత॥

౧. 'జెరలు' వ్యావహారికము యతి. ౨. 'చిదృపలు' రేకు.

గోడ గడుగఁగఁ బోతేఁ గొనదాఁకా రొంపే
అడుగోలుతర్కవాదా లటువంటివే
వాడిక నారుమతాలవాఁడై తిరుగుకంటే
యీడనే శ్రీపతివారై యీడేరరో. ॥అత॥

మనసునఁ జాలు దాఁగితే మట్టు లేదు మేర లేదు
అనుగుసంసారభోగా లటువంటివే
దినదినతపములఁ దీదీపులవుకంటే
తనిసి శ్రీవేంకటేశుదాసులై బ్రదుకరో. ॥అత॥ 568

సౌరాష్ట్రం

మరల విచారించితే మంచముకిందే నుయ్యి
శిరుల హరివారై రి శివాదులు. ॥పల్లవి॥

ఆదేటిమాటలకెల్ల నాది నంతము లేదు
వీదనికర్మములకు విధి లేదు
కాడువడ్డమనసుకు దైవము విష్ణుఁడేయని
పాడి కొలిచిరి తొల్లి బ్రహ్మాదులు. ॥మర॥

పుట్టిపడేజన్మముల కూరట యెందూ లేదు
౧కట్టడి ఇంద్రియాలకు గతి లేదు
తట్టువడ్డజీవునికి దైవము శ్రీహరియని
యిట్టె మొరయిడిరి యింద్రాదులు. ॥మ

కప్పినయీమాయలకు కడవ రెండూ లేదు
తిప్పనిహరిభక్తికిఁ దిరుగు లేదు
చొప్పుగా శ్రీవేంకటేశుఁ డొక్కఁడే దైవమని
చొప్పువట్టి కొలిచిరి శుకాదులు. ॥మ

౧. 'కట్టిడి', రేకు. వ్యావహారికము కావచ్చు.

సామవరాళి

ఏవల్ల నౌఁగాము ౧ లేఁక నేవి అన్నియు నీలోనే
శ్రీవల్లభుఁడ నిన్నుఁ జేటితిమి నేము. ॥పల్లవి॥

సగుణనిర్గుణములును సావయవనిరవయవ-
మగుఁదర్క-వాదకలహములు ఘనము
జగములో చదువులును సంశయంబే కాని
తెగనీదు నీమాయ తెలియవసమా. ॥ఏవ॥

వేదమార్గము గొంత వేదబాహ్యము గొంత
సోదిమతములవారిపోరు ఘనము
పాదైనమునిరుషులు బహుముఖములే కాని
సోదించి వొకమాట చూపంగలేరు. ॥ఏవ॥

వెసఁ గర్మ మొకవంక విజ్ఞాన మొకవంక
వసగావు రెంటిబలవంతములును
వసుధ శ్రీవేంకటేశ్వర నీవు గావు మిఁక
ముసుఁగువెట్టినవాదు ముగియదెంతైనా. ॥ఏవ॥ 570

బౌళి

సర్వాత్మకుఁడవు సర్వేశ్వరుఁడ నా-
పూర్వాపరాలు నీకే భువి సమర్పయామి. ॥పల్లవి॥

వేగిలేచి నేఁ జేసేవెడచేఁత నీ చేఁతే
ఆగడపుమాటాడిన వది నీ మాటే
ఆగము భోగములు నా యన్నపానాదులు మరి
శ్రీగురుఁడ నాలోని చింతయు నీ చింతే. ॥సర్వా॥

౧. "లే(కనేవిఅ) న్నియు" పూ. ము. పా. శాసము చెదురునమభయముతో '(కనెవి అ) అక్షరములు చిప్పగుర్తులో ఉంచిరేమో?

కోపము శాంతములును గుణావగుణము నా-
రూపును నీ సాకారరూపమే
పాపపుణ్యములు నా ప్రాణవాయువులును
శ్రీపతి నా సంసారసేవయు నీసేవే. ॥సర్వా॥

ఉదయాస్తమపుదినా లున్నాఁడ నీ దినములే(?)
యెదురు నేను నీ వాఁడ నింతా నీదె
అదివో శ్రీవేంకటేశ అంతరియామివి నీవే
నిదుర మేల్కొనుటయు నీ మహిమే. ॥సర్వా॥ 571

రేకు 299 శంకరాభరణం

తన చిత్తముకొలఁది తమకించ నీఁకనేల
మనసువచ్చినప్పుడే మన్నించీఁగాక. ॥పల్లవి॥

కొండలందు నదులందుఁ గోరి యాకసాన భువి
నిండియున్నాఁడు తొలుతే నీలవర్ణుఁడు
అండనే నాయందు లోకులందు నుండుటరుదా
గండికాఁడై తనమాయ గాననీఁడుగాక. ॥తన॥

గాలియై పంచమ(హా?)పాద్యగతులై శబ్దములై
ఆలకించి పలికీని యాదిమూరితి
నాలుకకొననే వుండి నానాభాషలాడీని
కాలముతో నెదిరికిఁ గాననీఁడుగాక. ॥తన॥

వేదమందు శాస్త్రమందు వేవేలువాదములందు
పాదుకొని బోధించీఁ బరమాత్ముఁడు
యీదెసనే శ్రీవేంకటేశుఁడై పొడచూపె
గాదిలితనదాసులఁ గరుణించీఁగాక. ॥తన॥ 572

లలిత

శ్రీపతి యొకఁడే శరణము మాకును
తేప యితఁడె మఱి తెరఁగేది. ॥పల్లవి॥

ఆసలు మిగులా నాతుమ నున్నవి
యీసులేనిసుఖ మెక్కడిది
చేసినపాపము చేతుల నున్నది
మోసపోనిగతి ముందర నేది. ॥శ్రీప॥

కోపము గొందుల గుణముల నున్నది
యేపున నిజసుఖ మిఁక నేది
దీపనాగ్నితోఁ దిరిగెటిదేహము
పైపై విరతికిఁ బట్టేది. ॥శ్రీప॥

పంచేంద్రియములపాలిటిబదు కిది
యించుక నిలుకడ కెడ యేది
యెంచఁగ శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డొకఁడే
పంచినవిధులను పాలించుఁగాక. ॥శ్రీప॥ 678

మాళవిగౌళ

నారాయణ నీనామమహిమలకు
గోరఁ బోవుటకు గొడ్డలి దగునా. ॥పల్లవి॥

హరియని నొడిగిన నణఁగేటిపాపము
సిరుల నేను నుతిసేయఁగఁగలనా
పరగినపిచ్చుకపై బ్రహ్మాస్త్రము
దొరకొని పూరకె తొడిగినయట్లు. ॥నారా॥

వ్యావహారికముగ "శరణము" అనియు: లేకున్న యతిభంగము.

అచ్యుతయనఁగా నందెటిసంపద
యిచ్చల నెంచిన నిలఁ గలవా
కొచ్చి కొచ్చి యొకకొండంతకనకము
వెచ్చపుఁబోఁకకు వెల యిడినట్లు. ॥నారా॥

యెదుటనే శ్రీవేంకటేశ్వర యనఁగాఁ
బొదిగెటితపముల పుణ్యము గలదా
కదిసి సముద్రము గడచి వోడలోఁ
జిదిసి యినుము దెచ్చినయట్లు ॥నారా॥ 574

లలిత

నీ వెటు దలఁచిన నిఖిలము నట్టా
యేవల స్వతంత్రమింతా నీది. ॥పల్లవి॥

యేఁటిపురాకృత మెక్కడికర్మము
దాఁటక హరి నీదయ గలితే
నీటున నిన్నియు నీ కల్పితములు
పాటించి నీవే పాపఁగలేవా. ॥నీవె॥

యెక్కడిజన్మము లెక్కడిమరణము-
లొక్కఁడవె నీవు వొద్దంటే
యెక్కువ నిందరి నేలెటివాఁడవు
యిక్కడఁ గొలిచితి మితరము లేలా. ॥నీవె॥

యేది పాపము యేది పుణ్యము
పోదిగ నీవే పొమ్మంటే
చేదో డిందుకు శ్రీవేంకటేశ్వర
ఆదెస నిను శరణంటిమి గొంత. ॥నీవె॥ 575

ముఖారి

నానాఁటిబదుకు నాఁటకము
కానక కన్నది కైవల్యము. ॥పల్లవి॥

పుట్టుటయు నిజము పోవుటయు నిజము
నట్టనడిమిపని నాఁటకము
యెట్టనెదుటఁ గల దీప్రపంచమును
౧కట్టఁగడపటిది కైవల్యము. ॥నానాఁ॥

కుడిచే దన్నము కోక చుట్టెడిది
నడుమంత్రపుపని నాఁటకము
వొడిఁగట్టుకొనినవుభయకర్మములు
గడిదాఁటినపుడే కైవల్యము. ॥నానాఁ॥

తెగదు పాపమును తీరదు పుణ్యము
౨నగి నగి కాలము నాఁటకము
యెగువనె శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డేలిక
గగనముమీఁదిది కైవల్యము ॥నానా॥ 576

సాళంగనాట

ముద్దుగారేయశోదముంగిటిముత్యము వీఁడు
తిద్దరానిమహిమలదేవకిసుతుఁడు. ॥పల్లవి॥

అంత నింత గొల్లెతలఅరచేతిమాణికము
పంతమాడేకంసునిపాలివజ్రము
కాంతుల మూఁడులోకాలగరుడపచ్చఁబూస
చెంతల మాలోనున్నచిన్నికృష్ణుఁడు. ॥ముద్దు॥

౧. 'కట్టఁగడపటిలో' అరసున్నచింత్యము. ౨. 'నగినగి' వరిగ అతుకుట లేదు.

రతికేలి రుక్మిణికి రంగుమోవిపగడము
మితి గోవర్ధనపుగోమేధికము
సతమై శంఖచక్రాలసందుల వైడూర్యము
గతియై మమ్ముఁగాచేటికమలాక్షుఁడు. ॥ముద్దు॥

కాళింగునితలలపైఁ గప్పినపుష్యరాగము
యేలేటిశ్రీవేంకటాద్రియింద్రనీలము
పాలజలనిధిలోనఁ బాయనిదివ్యరత్నము
బాలునివలెఁ దిరిగీఁ బద్మనాభుఁడు. ॥ముద్దు॥ 577

౧ రేకు 300 దేసాళం

ఇందరు నెఱిఁగిన దీ బదుకు
పొందినదాఁకా భోగించవలయు ॥పల్లవి॥

పొట్టఁబోరుగు లివె పుణ్యపాపములు
నట్టనడుమనే నాబదుకు
వెట్టిమోపువో వెడ సంసారము
ముట్టినదాఁకా మోవఁగవలెను ॥ఇంద॥

తోడునీడ యిది తొలఁగనిజన్మము
యేడకుఁ బోరాదు యీబదుకు
వీడనికట్లు వెడవెడయాసలు
వూడినదాఁకా నుండఁగవలెను ॥ఇంద॥

చేతిలో ధనము శ్రీవేంకటపతి
యీతనితోడిదె యీబదుకు
ఆతుమలోనే యలవైకుంఠము
ధాతు మాతుగని తలఁచఁగవలెను ॥ఇంద॥ 578

౧. పూర్వముద్రణసమయాని కీరేకు దొరకలేదు.

లలిత

నీవే యంతర్యామివి నీవున్న దేవై కుంతము
అవలఁ బరమపదమన నింకాఁ గలదా ॥ పల్లవి॥

యిందరు జంతువులు నీవిచ్చినరూపులు మోచి
పొందితో నీకే సెలవై పుట్టివారు
కందువ నీ ప్రపంచపుకైంకర్యములు సేసి
అందిరి జీవన్ముక్తు లదివో చాలదా ॥ నీవే ॥

యేలిక వంచినపనే యింద్రియభోగములెల్ల
తోలితోలి రాచాజ్ఞ తోయకున్నారు
కాలము విన్నుఁ బాయరు గర్భగోళమం దున్నారు
యీలోకమే సాలోక్య మిది యింత చాలదా ॥ నీవే ॥

జ్ఞానము నజ్ఞాన మేది స్వామికార్యములోన
మానక నీపనులలో మత్తులైనారు
శ్రీనాథుఁడవు నీవే శ్రీవేంకటేశ్వర
నీనాటకములోనే నిత్యులైరి చాలదా ॥ నీవే ॥ 579

ధన్నాసి

పరిణామమే మాకుఁ బలివి నీవు గలుగ
శరణాగతే మాకు సకలరతుయ్యా ॥ పల్లవి ॥

నుదుట వ్రాసినవ్రాఁత నూఁటికి నీలిరుమణి
కొదురేది మాకు నేఁడు యేఁడులోకాల
పెదవిమీఁదటితేనె పేరుకొనేవీజపము
అదన మాకు నదివో అక్కరలేదయ్యా ॥ పరి ॥

చేరికవచ్చినసొమ్ము చేరె నీశంఖుచక్రాలు
ఘాతల మాకిఁక నేది గడమలేదు
నీతితో వెనుబలము నీదాసులసేవ
రాతిరిఁబగలు నిదె రాజులమోయయ్యా ॥పరి॥

తొల్లిఁటిపుణ్యఫలముతోడనే నీసంకీర్తన
తల్లి దండ్రి నీవు నీతరుణియును
యెల్లగా శ్రీవేంకటేశ యిన్నియుఁ గలిగె మాకు
చల్లఁగా బ్రతికితిమి జయమందవయ్యా ॥పరి॥ 580

పాడి

ఇందులోన నే నెవ్వరిఁబోలుదు
అంది నీవాఁడ నేననుకొంటిఁజుమ్మీ ॥పల్లవి॥

జలజనాభ నీ శరణనువారలు
అల నారదసనకాదులు
కెలన మరియు నీ ౧ కింకరవర్తులు
తెలిసినబ్రహ్మాదిదేవతలు ॥ఇందు॥

నోరార హరి నిను నుతించువారలు
చేరువనుండేటిశేషాదులు
ధారుణిలో నీదాసాన(ను?)దాసులు
మారుతిముఖ్యులు మహామహులు ॥ఇంద॥

బడి నీచే ముక్తివడసినవారలు
సుడిగొనుమునిజనశుకాదులు
కడఁగినశ్రీవేంకటపతి నీవే
తడవి నన్ను దయదలఁచుమీ ॥ఇంద॥ 581

౧. 'కింకరాః ఇవ వర్తంతే ఇతి కింకరవర్తినః' దానితత్సమ మిది కావచ్చు.

శుద్ధవసంతం

అక్షయంబగుమోక్ష మందులే తగుఁగాక
భక్షించువండ్లకుఁ బ్రాణ మీఁదగునా ॥పల్లవి॥

కొండంతపసిఁడి కలగూరకె వెలయిడిన-
నిండనవివేకులకు నేరమిదిగాదా
దండమిడి హరి నిన్ను దలఁచినఫలంబెల్ల-
నండ పాపము వాపుమనుట కిది దగునా ॥అక్ష॥

గురుతుగలరత్నంబు గుగ్గిళ్లు గొనఁగ వెల-
పఱచులే తన బుద్ధి పాడౌట గాదా
అరిమురి హరి నిన్నునర్చించుఫలమెల్ల
కఱకుఁదనదేహభోగముల కనఁదగునా ॥అక్ష॥

కామధేనువుఁ దెచ్చి కాసుకె వెలకొసఁగ
కామించ నధికులకు కడుఁగొరతగాదా
శ్రీమంతుఁడై నట్టి శ్రీవేంకటేశ నిను
నేమమునఁ గొలిచి తుచ్ఛెము లడుగఁదగునా ॥అక్ష॥ 582

దేసాళం

ఎవ్వరము నేమిసేసే మేమిగడమలు నీకు
రవ్వగా శరణంటే రక్షించుటింతే ॥పల్లవి॥

అందరుఁ జేసినకర్మము లవి నీకు జీవనమై
అఁది జీవించేవంటే నదియూఁ గాదు
కొందరు సురల(లు?)తోడై కూడిరాఁగా నసురల-
యిందరి గెలిచేవంటే నిదియూఁ గాదు ॥ఎవ్వ॥

వొకచోటఁ గలవు వేరొకచోట లేవంటే-
నకటా యెంచిచూచిన నదియూఁ గాదు
మొకమిచ్చి వొకగుణమునఁ దిరిగేవంటే
సకలగుణుఁడ వాజాడయుఁ గాదు ॥ఎవ్వ॥

కపట మిదనరాదు కడునవునననరాదు
వుపమించరాదు వొల్లకుండఁగరాదు
యెపుడును శ్రీవేంకటేశ నీ చిత్తమింతే
విపరీతములు లేవు వెలితి లేదు. ॥ఎవ్వ॥ 588

శ్రీః శ్రీః శ్రీః

1-వ అనుబంధము

అకారాదిగ రాగ, సంకీర్తన సంఖ్యాసూచి

రాగములు	సంకీర్తనసంఖ్యలు
ఆహిరి	.... 7, 89, 60, 64, 77, 95, 147, 200, ... 206, 265, 811, 410.
ఆహిరినాట	... 286.
కన్నడగౌళ	.... 47, 216, 244, 269, 829, 429, 551.
కాంబోది	.... 80, 129, 201.
కేదారగౌళ	.... 427.
గుండక్రియ	... 22, 88, 58, 96, 109, 111, 188, 800 802, 807, 810, 812, 876, 407, 452 547, 562.
గుజ్జరి	14, 20, 72, 85, 108, 191, 254, 806, 251, 428.
గౌళ	.... 68, 189, 528.
తెలుఁగుఁగాంబోది	.... 548.
దేవగాంధారి	.... 30, 82, 86, 44, 86, 106, 127, 186 158, 162, 181, 207, 224, 247, 278 285, 884, 850, 855, 859, 404, 485 441, 455, 469, 508, 528, 581, 566.
దేసాళ	.... 49, 78, 90, 102, 115, 182, 140 177, 205, 211, 228, 246, 260, 266 288, 299, 819, 888, 841, 899 412, 440, 524, 582, 561, 578.

రాగములు	సంకీర్తనసంఖ్యలు
దేసాళం	.... 4, 50, 61, 81, 84, 125, 146, 150, 178, 188, 196, 231, 237, 245, 263, 287, 309, 358, 401, 415, 461, 476, 493, 509, 517, 588.
ధన్యాసి	.... 8, 16, 79, 113, 117, 151, 174, 210, 218, 241, 272, 297, 315, 340, 381, 398, 408, 488, 580
నాగవరాళి	.... 215.
నాట	.... 5, 42, 183, 158, 202, 232, 274, 345, 506, 518.
నారాయణి	.... 270, 422, 560.
పాడి	.... 66, 68, 88, 92, 167, 179, 230, 256, 25, 271, 304, 325, 346, 368, 377, 463, 487, 499, 511, 521, 525, 581.
పూర్వగౌళ	.... 294.
బౌళి	.... 2, 6, 24, 54, 58, 74, 88, 94, 101, 103, 104, 119, 170, 176, 189, 195, 222, 240, 250, 257, 277, 286, 303, 305, 318, 320, 348, 349, 353, 368, 386, 391, 391, 397, 418, 434, 449, 454, 457, 466, 467, 502, 510, 519, 550, 553, 571.

రాగములు	సంకీర్తనసంఖ్యలు
బౌళిరామక్రియ	48, 420.
భూపాలం	55, 107, 212, 252, 293, 348, 392 394, 398, 484, 543.
భైరవి	37, 99, 160, 221, 248, 275, 409 483, 498, 527.
మంగళకౌశిక	182, 375, 423, 424.
మలహరి	159, 223, 296, 335, 362, 373, 396 488, 530.
మాళవి	1, 154, 281, 365, 379, 385, 475 489, 501, 558.
మాళవిగౌళ	35, 45, 145, 173, 226, 258, 405 479, 574.
ముఖారి	48, 51, 62, 112, 171, 214, 220 225, 229, 235, 278, 279, 290, 332 337, 369, 387, 413, 489, 496, 504 559, 576.
రామక్రియ	17, 21, 27, 105, 133, 148, 175 186, 217, 233, 234, 291, 317, 321 338, 402, 411, 433, 436, 442, 453 464, 471, 491, 497, 503, 522, 538 540.
రాయగౌళ	344.

రాగములు	సంకీర్తనసంఖ్యలు
లలిత	.... 11, 15, 18, 19, 29, 52, 57, 67, 76 93, 114, 118, 121, 130, 134, 152 163, 169, 172, 180, 184, 190, 193 197, 199, 203, 238, 261 268, 276 308, 314, 323, 327, 330, 338, 371 372, 374 378, 383, 384, 389, 390 395, 416, 417, 425, 426, 431, 432 437, 444, 446, 448, 453, 460, 470 478, 481, 492, 526, 536, 539, 544 546, 552, 573, 575, 579.
వరాళి	.... 9, 70, 91. 123, 187, 204, 249, 283 293, 313, 323. 414, 473, 490, 515 556, 568.
వసంతం	.... 495.
వసంతవరాళి	.... 34, 141, 243, 352, 583.
శంకరాభరణం	.... 23, 25, 41, 46, 78, 110, 131, 137 149, 157, 163, 185, 242, 280, 289 316, 336, 360, 382, 421, 430, 439 477, 480, 514, 529, 542, 557, 565 572.
శుద్ధవసంతం	.... 69, 135, 218, 322, 367. 450, 465 474, 485, 537, 555, 582.
శ్రీరాగం	.... 28, 59, 82. 155, 165, 209, 342 366, 445, 482. 505, 564.

రాగములు	సంకీర్తనసంఖ్యలు
సామంతం	.... 18, 38, 71, 75, 89, 97, 116, 120 126, 156, 166, 194, 198, 208, 227 255, 259, 267, 292, 295, 381, 389 347, 354, 357, 361, 370, 400, 408 406, 448, 447, 456, 472, 494, 518 520, 545, 549
సామవరాళి	.... 284, 541, 570.
సాళంగం	10, 100, 124, 419, 451, 462, 466 568.
సాళంగనాట	.... 3, 12, 26, 31, 40, 56, 65, 87, 98 ... 122, 128, 142, 148, 144, 161, 164 192, 219, 284, 289, 251, 282, 301 324, 326, 356, 364, 380, 459, 468 500, 507, 512, 516, 534, 535, 554 567, 577.
సౌరాష్ట్రం	... 569.
హిందోళ వసంతం	.... 262.

2-వ అనుబంధము

అకారాదిగ సంకీర్తన, రాగ, సంఖ్యాసూచి,

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
అంజనా	సాళంగనాట	148
అంతటి	దేవగాంధారి	247
అంతయు	గుండక్రియ	567
అంతరాత్మ	ధన్నాసి	272
అంతర్యామీ	లలిత	458
అంతవాని	ధన్నాసి	118
అందరికి	మాళవి	281
అందాఁకానమ్మలేక	లలిత	18
అందాఁకా వైష్ణవ	గుండక్రియ	310
అందిరిని	ధన్నాసి	393
అక్కటా నీమాయ	ఆహిరి	206
అక్కటారావణు	దేసాళం	493
అక్కడ నెక్కడి	ధన్నాసి	340
అక్కలాల	శంకరాభరణం	149
అఖిలలోకైక	రామక్రియ	522
అచ్యుత	శంకరాభరణం	23
అచ్యుతు	దేసాళ	245
అటమీఁద	భైరవి	498
అణుమాత్రపు	సామంతం	347
అతఁడే పరబ్రహ్మ	లలిత	470
అతనినమ్మ	వసంతవరాళి	588
అతనిలోనే	వరాళి	568
అదివో నీ	సాళంగనాట	500

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
పరుసము	సామంతం	75
పలుదెరువులు	రామక్రియ	321
పలుమారు	లలిత	134
పలువిచారము	సాళంగం	100
పసిఁడియక్షంత	సామంతం	194
పాటించి	శ్రీరాగం	82
పాడేము	బౌళి	467
పాపముఁబుణ్య	భూపాలం	394
పాపముపాపము	దేవగాంధారి	350
పామరుల	ముఖారి	214
పారవేసిన	బౌళి	463
పుట్టించే	ముఖారి	43
పుట్టినట్టె	ధన్నాసి	8
పుట్టినమొదలు	లలిత	127
పుట్టుగు నీ	దేసాళి	246
పుట్టుగులు	బౌళి	550
పుణ్యమున	ముఖారి	337
పురుషుల	సామంతం	13
పురుషోత్తముఁడ	లలిత	121
పూచిన	ఆహిరి	7
పెంచినమ	వరాళి	70
పెట్టినదైవ	వరాళి	318
పెద్దతెరువుండఁగా	లలిత	363
పెరిగి పెద్దఁగా	రామక్రియ	317
పెలుగఁగఁబెలుగ	వసంతవరాళి	352

T.T.D. Religious Series No - 535

Price Rs. 29-00

Printed & Published by Shri M.K.R. Vinayak, I.A.S., Executive Officer, Tirumala Tirupathi Devasthanams and Printed at Triveni Offset Printers, Machilipatnam. Ph: 23888